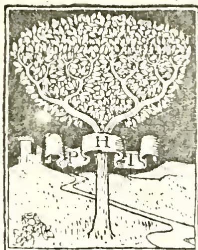

ALLEN COUNTY PUBLIC LIBRARY
3 1833 00662 9759

PERSON-HISTORISK TIDSKRIFT

1898—1899

UTGIFVEN

AF

SVENSKA AUTOGRAF SÄLLSKAPET

GENOM

F. U. WRANGEL
SÄLLSKAPETS SEKRETERARE

ÅRG. I HÄFT. 1

PERSONALHISTORISK tidskrift... Udgivet af Samfundet for dansk-norsk genealogi og personalhistorie... [1] ser. - ser., 1880-
Kjøbenhavn, 1880-
v.in ports., tables, coats of arms. 24cm.

INNEHÅLL.

Med detta häfte följer såsom bilaga första delen af hofmarskalken C. SILFVERSTOLPES »KLOSTERFOLKET I VADSTENA». (Fortsättningen och slutet medföljer nästa häfte).

De närmaste häftena komma bl. a. att innehålla:

Fersenska mordet, fortsättning och slut. (C. C:SON BONDE).
Nyare svensk biografisk-genealogisk litteratur, II. (S. S. S.).
Om Gotländska släkter, af HOLGER ROSMAN.
Ätten Rosenstråle, af KARL LEIJONHUFVUD.
Afbildningar af autografer.
Svenska riksvapnet från äldsta till nuvarande tid. Heraldiska studier af F. U. W., med teckningar af AGI LINDGREN.
Svenska Autograf Sällskapets ledamotsförteckning.

etc. etc.

»Fersenska mordet».

Meddeladt af **Carl C:son Bonde.**

Skildradt af Drottning *Hedvig Elisabeth Charlotta* i hennes dagboksanteckningar för år 1810.

Juni månad.

Jag kommer nu till den ohyggligaste och mest afskyvärda tilldragelse, som någonsin inträffat i Sverige, och som för all framtid kommer att utgöra en skamfläck för hela den svenska nationen, men aldramest för de personer som ej förmådde hindra densamma, nämligen det gräsliga mord, som den 20 i denna månad föröfvades på Riksmarskalken Grefve von Fersen.

Som jag redan i mina föregående anteckningar har omnämnt, började Herr Adlersparre och hela hans anhang genast efter det underrättelsen om Kronprinsen Carl Augusts död ingått, att intrigera i och för valet af en ny tronföljare, hvartill de önskade förmå Konungen, att af pietet för den aflidnes minne, utse dennes broder Hertigen af Augustenburg. Konungen saknade mycket den aflidne prinsen, med hvilken han uti alla afseenden sympatiserat, och som äfven verkligen var en man af ära med välmenande och redliga uppsåt. Han hade särskildt lyckats tillvinna sig Konungens stora vänskap derigenom att han en gång inför honom, då hans blifvande förmälning bragtes på tal, förklarat att han aldrig ämnade gifta sig, för att sålunda blifva i tillfälle att framdeles till sin efterträdare låta utse Prins Gustaf, hvilken på detta sätt skulle kunna blifva återinsatt i sina rättigheter.[1]

Kronprinsen som tillbragt sitt lif i fält tillsammans med kamrater, fann sig alltid besvärad i fruntimmerssällskap och hade föga vana vid stora verlden, hvartill hans långvariga vistelse i Norge

---

[1] Man tänkte nog strax efter prinsens död försöka genomdrifva Prins Gustafs val tlli tronföljare, men fann det snart omöjligt under nuvarande förhållanden med hänsyn till de uppväckta lidelserna, hvarför Konungen nödgades afstå från denna af billighet och rättvisa framkallade tanke.

äfven bidragit, under umgänget med detta visserligen hyggliga och duktiga men föga älskvärda folk. Till hela sitt väsen en soldat, var han i sitt uppträdande alltid artig men kylig, hvartill nog äfven bidrog medvetandet att han utaf en del af nationen var mindre väl sedd samt svårigheten att stifta närmare bekantskap med de personer, som utgjorde hans omgifning, hans naturliga blyghet förlänade honom dessutom ett visst utseende af tafatthet. Hans moraliska egenskaper voro emellertid sådana att man hade all anledning att vara belåten med hans val till tronföljare, äfven om man ej tillräckligt är i stånd bedöma hans militära och administrativa förmåga, som han ju aldrig fick rigtigt tillfälle att ådagalägga. Ehuru han visserligen icke var särdeles begåfvad på hufvudets vägnar, tror jag dock att han hade ett ganska redigt omdöme. Han var tyst och inbunden, förstod sig ej på musik och tycktes föga bevandrad uti de sköna konsterna i allmänhet; uti sin ungdom hade han möjligen fått en vårdad uppfostran men talade dock ytterst sällan om läsning och litteratur, af den senare var honom den tyska mest bekant. Som han under en allmän konversation alltid satt alldeles tyst, var han en trakig sällskapsmenniska. Emot sina vänner var han vänfast, men hade ett häftigt lynne och fattade lätt agg mot personer, som gåfvo honom anledning till missnöje, samt nöjde sig ej med att endast skänka sina motståndare sitt förakt, utan gjorde gerna allt för att skada dem. Törhända misstager jag mig vid skildringen af hans karakter, då jag ej kännt honom tillräckligt länge, och vågar derför ej fälla ett bestämdt omdöme om honom, ty han var verkligen en af dessa förbehållsamma personligheter, som man har svårt att komma underfund med, hvad man dock med säkerhet kan påstå, är att han var en bra och hederlig karl, äfven om han saknade naturlig begåfning och mera allmän bildning.

Från första stund efter det underrättelsen om hans död ingått, spred sig det hemska ryktet att han genom olyckshändelse blifvit förgiftad. Läkaren Rossi, hvilken Konungen, vid underrättelsen om prinsens sjukdom afsändt till honom, förklarade sig omedelbart efter sedan dödsfallet blifvit konstateradt, nödsakad att påskynda liköppningen för att söka utröna dödsorsaken, af fruktan att inelfvorna i annat fall skulle kunna blifva underkastade sådan förvandling att ingenting kunde iakttagas. Kammarherre Sparre, som tillhörde prinsens uppvaktning, invände deremot att han ansåg ingenting härvidlag böra företagas utan särskild befallning från Konungen, samt hemstälde huruvida ej något medel funnes att

fördröja förvandlingen, men doktor Rossi, som tyckes hafva varit högst okunnig och oskicklig i sitt yrke, förklarade detta alldeles omöjligt, ehuru det är en känd sak att man åtminstone under åtta dagar kan bevara ett lik från förvandling, genom de kraftiga medel, som stå till de konstförfarnes förfogande. Kammarherre Sparre fann sig då nödsakad att lemna sitt samtycke till liköppningen, för att befria sig från förebråelsen att afsiktligt hafva försummat tillfället att gifva allmänheten fullständig kännedom om orsakerna till prinsens död. Liköppningen förrättades således på tredje dagen efter dödsfallet utaf Herr Rossi i närvaro af tvenne andra läkare från Lunds universitet, hvarvid ett protokoll upprättades och undertecknades. Herr Rossi bar sig likväl så oskickligt åt, att han uraktlät att tillvarataga allt som blifvit funnet i inelfvorna, utan kastade bort det, derför att han ej hade till hands allt som varit erforderligt för en noggrann undersökning.

Omedelbart efter det prinsen fallit utaf hästen, blef han inburen hos en prest, som bodde invid exercisplatsen der olyckshändelsen inträffat, och uti det föregående har jag omförmält hurusom allt gjordes för att frälsa hans lif ehuru förgäfves, de läkare som tillkallades från Lund kunde blott konstatera att ingenting kunde åtgöras; det vid liköppningen upprättade protokollet utvisade att det var ett slaganfall som ändat prinsens dagar. Då underrättelsen härom kom till Stockholm, ville partilidelsen häruti spåra en komplott och den misstanken framkastades att det var för att dölja den verkliga dödsorsaken, som man uraktlåtit att verkställa en noggrannare undersökning och påskyndat obduktionen, samt utfört densamma utan ordning och noggrannhet, innan de läkare, hvilka af Konungen blifvit förordnade att dervid biträda, hunnit anlända från Stockholm, ja till och med innan befallning erhållits att företaga densamma. Detta märkliga tillvägagaende ansågs bevisa att man önskade hemlighålla den verkliga orsaken till prinsens död, samt att det vore troligt att han blifvit förgiftad. Denna misstanke delades till och med af flere utaf Statsrådets ledamöter, isynnerhet af Herr von Platen, och man sökte ingalunda att dölja sina känslor. Afsigten, med sådana ryktens utspridande var antagligen att försöka nedsätta det parti, som fortfarande stod på den gamla kungafamiljens sida, och från Konungen aflägsna hans och hans familjs gamla trogna tjenare, hvilkas inflytande man fruktade. Misstankarna rigtades mot flera personer, som voro fästade vid hofvet, och då för tillfället Grefve Ruuth och Grefve de la Gardie, hvilka redan

forut under riksdagen anklagats för att hafva velat forgifta prinsen, nu ej voro tillstädes, vände sig misstankarna emot deras vänner och slägtingar och drabbade derför äfven Grefve Fersen och hans familj.

Emellertid hade Herr Adlersparre och hans anhang lyckats förmå Konungen att understödja Hertigens af Augustenburg val till tronföljare, och riksdagen hade blifvit kallad att samlas under Juli månad. Till hertigen hade konungen äfven skrifvit ett bref för att inhemta hans tankar rörande detta förslag. I ändamål att bearbeta det allmänna tänkesättet för detta val och förbereda dess lyckliga utgång samt motverka de olika tänkande, då antagligen flera kandidater skulle komma att uppställas, beslöto sig de personer som hörde till Herr Adlersparres anhang, bland hvilka var Herr Mannerheim, att bilda en klubb, for att samla folk af skilda klasser till samarbete för det gemensamma målet, och under riksdagen kunna leda ärendenas behandling, isynnerhet i hvad de rörde tronföljarevalet. För att undanrödja hvarje hinder från regeringens sida hade man begärt Konungens tillstånd för bildandet af denna klubb, som tradde i verksamhet de första dagarna i Maj månad. Konungen hade blifvit intalad att en sådan klubb endast skulle kunna vara till nytta, men det blef snart uppenbart att den uteslutande blef upphofvet till all möjlig lögn och nedrighet, som hat och hämndlystnad kan utfinna. Herr Mannerheim var klubbens ledare. Herr Silfverstolpe och hans vänner, som ej kunde förgäta det motstånd deras frihetsideer rönt från de personers sida som voro fästade vid monarkien och som motarbetat deras planer, rufvade på hämnd. Skandalskrifveriet blef allmänt, men ovisst är huruvida det var Herr Mannerheim som uppmuntrade till forfattandet af nidskrifter eller om deras författare på eget bevag sökte tillgodogöra sig alla de lögner, som utspredos inom klubben. — Nästan hvarje dag innehöllo tidningarna hätska anfall emot de ledande männen, och alla mera bekante personer som voro hofvet tillgifne. Kort tid före den aflidne prinsens liktågs ankomst till Stockholm utspreds bland annat en fabel under titel Räfvarne, hvilken var en smädeskrift riktad emot familjen Fersen. Benämningen räfvar användes i Sverige för att känneteckna falska och elaka menniskor. I denna fabel utpekades ej blott Grefve Axel Fersen utan äfven hans syster, Grefvinnan Piper, och detta oaktadt ingendera af dem på något sätt befattade sig med politiken. Grefve Fersen förde ett stort hus och lefde som en förnäm och mäktig man,

hvilket ådragit honom allmänhetens ovilja och afundsjuka derför att ej alla äro så rika som han och kunna lefva på sådant sätt. Han hade ett talrikt umgänge, som dagligen samlades i hans hus, der han gaf stora supéer, såsom det ju egnade sig för en man i hans ställning. Hans far hade äfvenledes representerat på liknande sätt, utan att någon på den tiden haft något att deremot invända, men nu anfördes det emellertid såsom ett bevis på omåttligt högmod och öfverdrifven stolthet. Hans broder, som hade ett häftigt lynne, hade derigenom ådragit sig många fiender. Grefvinnan Piper hade å sin sida blifvit föremål för afundsjuka på grund af den stora vänskap, hvarmed hon omfattades af den kungliga familjen, isynnerhet af Drottningen, hvilken alltifrån tiden för sin ankomst till Sverige med henne stått på mycket vänskaplig fot. Såväl grefven som hans syster voro visserligen mycket artiga, men föga förbindliga och meddelsamma, hvarför de äfven ansågos falska och inbundna. Den afund, för hvilken de voro föremål, växte beständigt samt öfvergick till verkligt hat och blef anledningen till deras olycka. Redan förut hade man försökt öfvertala Konungen att från hofvet förvisa Grefvarne Fersen, derför att de uppgafvos stå i gunst hos den stora massan af folket, ehuruväl de i verkligheten ej åtnjöto någon popularitet. Man ville göra dem förhatliga af fruktan för deras stora inflytande, och aflägsna dem från Konungen uteslutande derför att de voro honom och kunglighetens sak tillgifne. Uti dessa försök hade säkerligen anhängarne af det parti, hvarom jag ofvan talat, den största andelen, men då de funno sig ej på denna väg kunna lyckas i sina afsigter, beslöto de sig att emot sina motståndare rigta en sådan stöt att desse derefter ej mera skulle kunna repa sig. Sådana voro nu de hemliga drifffjädrar som ledde händelsernas gång.

Konungen hade sändt en del utaf sitt hof till Jönköping, för att derifrån åtfölja Kronprinsens lik till Stockholm, der det skulle nedsättas i de svenske konungarnes graf uti Riddarholmskyrkan. Den rapport, som afgifvits af de läkare, hvilka från Stockholm blifvit afsände för att konstatera orsaken till prinsens död,[1] hade blifvit offentliggjord, och då i densamma framhölls att likoppningen blifvit utförd med stor vårdslöshet, bidrog detta att öka de misstankar som voro i omlopp och som äfven spridde sig till Köpenhamn och hela Danmark, der man allmänt trodde på

[1] Se härom Sv. Autogr. Säll-kapets Tid-krift II. 209, 211.

förgiftningshistorien. För att derstädes söka vederlägga de afskyvarda ryktena och taga allmänheten ur sin villfarelse härutinnan afreste de tvenne läkarne, som voro Herrar Berzelius och Pontin, till Köpenhamn. Herr von Platen, ledamot af statsrådet, hvilken var en utaf dem som arbetat på Grefvarne Fersens aflägsnande, höll ingalunda inne med sina misstankar. Herr Mannerheim samt de öfriga, som tillhörde den ofvan omtalade klubben, gingo tillväga på samma sätt samt begagnade sig af obetydliga skandalskrifvare, för att uppegga sinnena och slutligen kunna slå det stora slag, som deras hemliga agenter förberedde. Visserligen har jag inga säkra bevis på att det verkligen var Herr Mannerheim och desse andre herrar, som direkt voro upphofvet till de lögner som utspredos genom klubben, och vill derför ej heller på dem kasta skulden till de stora olyckor, som sedermera inträffade, men hvad som är säkert är att det likväl var från denna af personer utaf olika samhällsklasser sammansatta klubb, som dessa paskiller utgingo, och att inom densamma alla slags lögner diskuterades och troligen äfven uppdiktades, hvarför det är mycket antagligt att det äfven var derifrån som det hugg riktades, hvilket man nu förberedde.

På detta sätt stodo sakerna då prinsens liktåg närmade sig till Stockholm. Man hade uppmanat Drottningen att icke aflägga så täta besök som vanligt hos Grefvinnan Piper, hos hvilken hon brukade tillbringa en del af sin förmiddag, då ej grefvinnan kom till Drottningen, hvilket dock inträffade mera sällan till följd utaf hennes sjuklighet. Tyvärr hade detta förtroliga förhållande dem emellan bidragit att öka allmänhetens ovilja mot Grefvinnan Piper, som anklagades att utaf högmod hafva öfvertalat Drottningen till dessa besök, för att derigenom fullkomligt kunna beherska henne och för henne berätta allt hvad som tilldrog sig. Drottningen, hvilken redan som hertiginna varit på samma fot med Grefvinnan Piper, hade dock ingen anledning att nu ändra sina gamla vanor, isynnerhet som grefvinnans sjuklighet verkligen oroade henne och hon derför måste besöka henne för att härutinnan blifva lugnad. Vistelsen på Haga hade visserligen gjort ett afbrott uti dessa täta besök, men då Drottningen fått kännedom om de utspridda historierna och andemeningen uti paskillerna, ville hon gifva sin väninna en varning att vara på sin vakt och så fort som möjligt tillsammans med sina bröder, isynnerhet Riksmarskalken, söka sig en tillflykt på landet tills dess det allmänna förtalet hunnit något lugna sig. Tyvärr var det ej förrän

de sista dagarna före liktågets ankomst, som Drottningen fattade detta beslut; hon begaf sig sålunda till Stockholm för att aflägga ett besök hos Grefvinnan Piper, men blef ej utaf henne mottagen, antingen nu den föregifna anledningen att hon var opasslig var med sanningen öfverensstämmande, eller hon blott föregaf detta för att ej utsätta Drottningen för obehag, då hon förhända sjelf fått kännedom om och kanske läst de utspridda paskillerna. Grefvinnan Piper kom ej heller till slottet och hade nog i alla fall lemnat alla Drottningens föreställningar utan afseende, härvid följande Grefve Ugglas exempel, som ej det minsta bryddе sig om de smädeskrifter som rigtades emot honom, eller alla de hotelser som till och med anslogos på hans eget hus, hvilket exempel tilläfventyrs äfven bidrog att ingifva Grefve Fersen och hans syster, som båda voro i besittning af stor själsstyrka, mod att stanna i Stockholm. Grefve Fersen hade verkligen varit ute på landet på besök hos en dam, som han räknade bland sina vänner, men trotsade dennas varningar då hon bad honom att ej återvända till Stockholm, utan föregifva sjukdomsfall; han inträffade der dagen före liktågets ankomst, för att i sin egenskap af Riksmarskalk atfölja detsamma.

Jag kommer nu till den fasansfulla stunden, och min penna vägrar att göra tjenst för att nedskrifva de gräsligheter, som timade, dock måste jag göra min pligt samt förtälja händelsens gång. Härvid kommer jag blott att berätta verkliga fakta och detaljer, men kan ej nämna några namn, ej heller hvilka orsakerna kunna vara, ty allt detta är ännu en gåta.

Det var den 20 Juni som Grefvarne Fersen jemte större delen af hofvet begåfvo sig till Hornstull för att der möta liktåget. De personer, som hittills åtföljt detsamma, skulle stanna vid Liljeholmen för att der möta den svit, som egde att emottaga liket, och de blefvo oroliga då de dit framkommit, innan denna hunnit anlända, ty de hade nämligen hört talas om förestående oordningar.[1] Grefve Fersen hade från flera håll erhållit varningar, bland annat äfven utaf sin egen kusk, som bedt honom om som en nåd att icke sätta sig uti vagnen, emedan han utaf folk, som han mött på gatorna, hört, att grefven skulle blifva utsatt för förolämpningar, och hans samvete förbjöd honom att

[1] En person, som var med uti sviten, har för mig berättat, att han sett en obekant karl gå förbi Grefve Fersens galavagn i det ögonblick, då vagnarne ordnades till processionen och att han hört denna säga: Nå hvad den der beträffar, så skall han minsann icke slippa undan utan en grundlig minnesbeta.

hemlighålla denna omständighet. Det bryr jag mig icke om sade grefven, om du ej vill köra för mig, så tager jag en annan kusk, men jag vill hafva min galavagn. Kusken svarade härpå, att han, oaktadt han fruktade det värsta, dock ej ville öfvergifva sin herre. Galavagnen väntade honom alltså vid Liljeholmen, dit han i sällskap med sin broder akte ut uti en hofvagn. De gängse ryktena voro äfven kända utaf Adjutanten Silfversparre och Öfver-Ståthållaren i Stockholm, General Klingspor, och Konungen hade sjelf förmanat dem, att de skulle vara på sin vakt. Trupperna stodo visserligen uppstälda under vapen, men utan kulor och krut. Öfverståthållaren var oförmögen att stiga till häst. Den dåligt aflönade poliskåren var högst illa organiserad och hörde förhända äfven den till de illasinnade, hvilket man har anledning misstänka, då den en tid stått under Herr Adlersparres ledning, som ju är en man med revolutionära tänkesätt. Herr Silfversparre var fullkomligt lugn för att ingenting skulle inträffa, och han saknade dessutom både skarpsinnighet och omdömesförmåga att vidtaga för den allmänna säkerheten erforderliga åtgärder, samt var ej heller försigtig nog att dölja sitt ringaktande af hvad mso förehades. Han hade aldrig fört något befäl utom under fredstid och oaktadt han ansågs vara en föga skicklig general utan beslutsamhet, begåfning samt omdömesförmåga, hade han likval genom sitt uppträdande vid Gustaf Adolfs arrestering, då han från Konungen rykte värjan, som denne fegt nog lemnade från sig, lyckats tillvinna sig ett visst förtroende, från deras sida som då begagnade sig utaf honom, bland hvilka var Herr Adlercreutz, som ju är en präktig och bra karl, med godt hufvud och stor skicklighet i sitt yrke. Det var också på Herr Adlercreutz förslag, vid dennes inträde uti statsrådet, som Konungen utnämnde Herr Silfversparre till Generaladjutant. I denna sin egenskap hade han att vaka öfver ordningens upprätthållande. Konungen hade få dagar förut lagt honom denna hans pligt särskildt på hjertat, hvarvid Herr Silfversparre förklarade sig ansvara för att lugnet ej skulle blifva stördt. Det är nog troligt, att han sjelf härvidlag kände sig lugn, ehuru hans åtgärder för ändamålet voro föga lämpliga.

Smädesskrifternas antal hade emellertid ständigt vuxit och det allmänna mumlet tilltog för hvarje dag, som gick; den 20 Juni anlände prinsens liktåg och vid middagstiden satte sig processionen i gång, sedan det från hofvet utsända följet anländt; klockorna ringde; en mängd folk befunno sig på alla gator ända

fram till slottet, de hade tagit plats i fönstren och till och med uppå taken; processionen passerade långsamt hela staden; redan vid Hornstull började pöbeln att uppgifva hurrarop, som snarare läto som tjut än som uttryck utaf sorg eller glädje, och i alla fall vid ett tillfälle som detta ingalunda voro på sin plats. Öfverståthållaren hade uti morgontidningarna låtit påbjuda, att man skulle förhålla sig tyst och stilla, men denna hans kungörelse åtlyddes ej, pöbeln började att kasta smuts och stenar på Grefve Fersens vagn; då man hunnit fram till slussen tilltog folkträngseln, skränet och stenkastningen, vid hörnet af Nygatan blefvo våldsamheterna ännu värre, samt träbitar, tegelstenar och jernstycken kastades från alla sidor emot vagnen. Galavagnen var snart alldeles sönderslagen, taket med den grefliga kronan i spillror de sju glasrutorna krossade och grefve Fersen sjelf sårad utaf glasskärfvorne. Han fann sig därför tvungen att stiga ur vagnen och söka sig en tillflykt uti ett hus, nämligen hörnhuset af Nygatan och den gata, som leder direkt upp till slottet.[1] Här lyckades han komma in uti ett rum, hvars dörr han stängde och begärde ett glas vatten utaf en tjenarinna, som med en handduk sökte tvätta blodet från hans ansikte. I huset bodde en guldsmed och en utaf dennes arbetare erbjöd sig att rädda grefven, men denne, som redan uti början af Nygatan hade skickat en förridare för att uppsöka Generaladjutanten, svarade då: »Vakten kommer strax och jag stannar här så länge». Grefven, satte sig nu på ett uti rummet befintligt bord, en ställning, hvilken han, som var ganska högväxt, ofta brukade intaga och under tiden anlände Generaladjutanten. I stället för att omringa huset med trupper och tillkalla gardesbataljonen från Riddarhustorget eller hästgardet, som befann sig något litet längre bort eller också begagna sig uta den eskort, som atf följde liktaget, framför och efter detsamma, lät han endast sin adjutant gifva order at en officer och åtta man att bevaka porten till det hus, dit Grefve Fersen tagit sin tillflykt. Pöbeln, som fått kännedom om, att han fanns der, samlades omkring huset och rusade ditin under skrän och tjut. Herr Silfversparre begärde vid sin ankomst grefvens befallningar och frågade honom,

[1] Man har för mig berättat, att tjenstvilliga personer, kanske sjelfva tillhörande den liga, som sökte skymfa grefven, hade närmat sig vagnen och bedt honom rädda sig in uti huset i fråga samt till och med hjelpt honom att stiga ur, medan åter andra sökte skrämma hästarne framför hans vagn för att framkalla oreda.

hvad han önskade, hvartill grefven, som nu trodde sig hafva funnit sin räddare, svarade med att bedja honom hjälpa sig derifrån. Oväsendet tilltog emellertid och pöbeln inträngde i mängd i rummet. Herr Silfversparre uraktlät dock fortfarande att tillkalla hjelp; i stället öppnade han fönstret och frågade folkmassan hvad det var, som den ville; samtidigt utsattes Grefve Fersen för skymflig och våldsam behandling utaf dem, som inträngt uti rummet. de ryckte af honom hans kappa och ordensband, som kastades ut genom fönstret till det utanför församlade packet. Ännu hade det varit möjligt att rädda grefvens lif genom att tillkalla den utanför trappan posterade vakten eller requirera förstärkning från Riddarhustorget der en hel gardesbataljon fanns uppstäld, eller också tillkalla de gardesdragoner, som voro placerade i närheten af slottet. I stället för att nu vidtaga någon af dessa åtgärder, började Herr Silfversparre att underhandla med folkmassan, förklarande sig villig att arrestera Grefve Fersen såvida han blott finge fritt passera. Pöbeln fordrade då, att vakten skulle tagas bort från porten, i hvilket fall grefven skulle få slippa ut. Herr Silfversparre var nog svag att äfven härutinnan gifva efter samt gick ned för trappan hållande Grefve Fersen under armen som därvid utsattes för upprepade otidigheter; man knuffade honom och försökte slå omkull honom; Jag har hört sägas att då Herr Silfversparre, sedan han underhandlat med folkmassan, sökt öfvertala Grefve Fersen att stiga ner, denne förklarade, att han ansåge all räddning omöjlig utan betäckning af vakt men att Herr Silfversparre lofvade honom att allt skulle aflöpa lyckligt hvarefter grefven otaligt yttrat Nå så i Guds namn låtom oss då gå: han väntade sig utan tvifvel, hvad som skulle komma att ske, han hade ju hört den franska revolutionens åska, och allt som hittills inträffat, hade samma karakter. Så snart som grefven hade kommit ner på gatan, omringades han af folkmassan samt en mängd paraplyer och käppar lyftes emot honom. Herr Silfversparre uppmanade folkmassan att lemna grefven i fred och försökte försvara honom men fick sjelf flera våldsamma slag,* bland andra ett tvärs öfver ansigtet, som derutaf ännu påföljande dag var alldeles svullet. Häraf synes det framgå, att han verkligen under dessa ögonblick stod på grefvens sida. Man tillropade honom, att arrestera grefven för att öfverlemnas till stadsvakten, som hade ett ganska tvetydigt anseende, han var svag nog att utlofva detta, samt var på väg dit, då han utaf folkmassan blef

skild från grefven; sjelf har han uppgifvit, att han i det ögonblick han lemnade grefven, såg sig urstandsatt att vidare kunna försvara honom, samt derför hade för afsigt att taga reda på sin häst, som fanns i närheten och skynda efter förstärkning. Under tiden blef grefven bortryckt af folkmassan, som sönderslet hans kläder och strumpor samt släpade honom på marken. General Vegesack hade stigit till häst för att försöka rädda grefven, men han fick sjelf flera slag, som satte honom ur stånd att bringa någon hjelp; en understallmästare hos konungen vid namn Ehrengranat, en f. d. gardesofficer vid namn Duben och en viss Schultz, son till Doktor Schulzenheim och som vid riksdagen i Norrköping afsade sig adelskapet, voro de personer, som närmast omgäfvo och försvarade Grefve Fersen, men de kunde ej länge hålla stånd, ty slagen haglade öfver dem från alla sidor. Emellertid hade grefven hunnit fram till stadsvakten, der han gick in uti vaktrummet och fick ett ögonblicks hvila; dit hade han på detta sätt släpats längs leden af den uppstälda gardesbataljonen, hvilken sjelfmant fälde bajonetterna men utaf Herr Silfversparre erhöll befallning att icke bruka våld, sannolikt trodde han sig fortfarande hafva folkmassan i sin hand, och han har efteråt förklarat, att han trodde sig handla rätt. Såsom en ursäkt kunde han anföra att vår nuvarande lagstiftning är sådan, att han sjelf utsatte sig för att blifva straffad om han som kommendant brukade våld, men detta är dock endast en förevändning, förhållandet var i sjelfva verket det, att han helt och hållet tappat hufvudet och bar sig dumdristigt åt. Grefve Fersen befann sig emellertid i stadsvaktens vaktrum, med kläderna bortslitna intill bara skjortan, plundrad på klocka, plånbok och snusdosa; huru sårad och misshandlad han än var, hade han full sans; han var alldeles ensam uti vaktrummet, tills dess en betjent Founin, som sett honom gå dit in, skyndade till och började så godt han kunde aftorka och förbinda hans blessyrer med sin näsduk; denne var i tjenst hos den emigrerade Hertig de Pienne, som var anställd som adjutant hos Konungen, och med hvilken Grefve Fersen gjort bekantskap i Frankrike och som bodde uti hans hus; betjenten frågade grefven om han hade några befallningar att gifva rörande sin syster eller sitt hus, ty i så fall skulle han skynda dit för att tillse, att de genast verkstäldes. Grefven var dock så illa slagen och misshandlad, att det nästan var med döende stämma, som han svarade honom, att han ej hade något uppdrag att lemna, men att han kände svåra plågor och hoppades att vakten

snart skulle vara der. Knappt hade han yttrat detta under det han lutade sig emot denne man som aftorkade det blod, som rann utefter hans ansigte, förrän den ursinniga hopen bröt upp dörren och oväsendet började på nytt. — De inrusande frågade, hvem den främmande mannen var och om grefven kände honom, hvartill grefven hade nog styrka och ädelmod att på svenska svara: »Han har fattat förbarmande med mig vid åsynen af mina lidanden och egnat sig sin vård, men jag känner honom ej»; derefter slängde man betjenten åt sidan samt släpade ut Grefve Fersen utanför vaktrummet för att med tillhjelp af paraplyer och knytnäfvar fullständigt affärda honom; man misshandlade honom dödligt och till slut hoppade en karl upp på hans brost för att gifva honom nådestöten. De tvenne herrar hvilka försökt rädda honom och på sätt jag ofvan berättat velat skydda honom, gjorde allt hvad de kunde för att frälsa honom och bådo hopen att skona honom, men de voro sjelfva nära att falla offer för dennas ursinne, och nödgades lämna platsen och låta kannibalerna ostörde få uttömma hela sitt raseri; dessa fortsatte att på allt sätt misshandla den känslolösa kroppen, ty enligt hvad man för mig berättat hade lifvet redan flytt under en krampryckning, då man trampade grefven på bröstet. Jag har glömt att omförmäla, hurusom man under det Grefve Fersen släpades omkring på torget, mot honom hade framslungat anklagelsen att vara orsak till Kronprinsens död, hvartill han helt lugnt svarade: Ni misstager Eder, jag är ingalunda brottslig. Det berättas, att han under denna gräsliga dödskamp, som pågick mer än en eller en och en half timme, och under de förfärliga plagor, för hvilka han genom slagen och hardragningarna var utsatt, ej yttrat en enda klagan eller ändrat en min, att han sjelf med sin hand sökt afvärja huggen samt att det först var sedan han utaf dessa blifvit döfvad, som han sökt skydd uti de armar, som utsträcktes till hans försvar; han hade blifvit söndersargad uti ansigtet, hans refben krossade, hans lemmar sönderbrutna, men ehuru intet utaf sjelfva såren i och för sig var dödligt, hade han enligt läkarnes intyg funnit döden till följd af den allmänna misshandling han undergick. Han måste hafva lidit såsom en martyr, då man betänker, att de slag, han erhöll, utdelades med käppar och paraplykryckor; till och med qvinnor lära hafva tagit del uti våldet, och ytterligare misshandlat den döda kroppen på ett så afskyvärdt sätt, att min penna vägrar att derom vidare förtälja.

Jag skulle vilja ur mina tankar bortjaga denna vidriga och onaturliga tafla, värdig en skara vildar och ej ett folk, som allt hitintills gjort sig kändt för att vara stillsamt, modigt och godsinnadt. Store Gud huru kan Du i Din godhet tillåta, att en dylik gräslighet får inträffa? Jag vill dock tiga, jag suckar men knotar icke emot Försynens rådslag!

Man hade emellertid mycket väl kunnat frälsa Grefve Fersen i det ögonblick då han gick in uti huset vid Nygatan samt liktåget hunnit fram till slottet och deltagarne deri lemnade processionen. Mr. de Surmain, en fransk emigrant, som för närvarande är adjutant hos Konungen, hade gått för att se efter, hvad det var, som störde högtidligheten uti liktåget, hvaruti han sjelf såsom bärare af ett hörn utaf bårtäcket deltog och kom just fram i det ögonblick, da Herr Silfversparre talade till folket, hvarvid han närmade sig till honom och tillsade honom på franska »Låt vapnen gripa in»; härpå svarade Herr Silfversparre på svenska: »jag skall nog kunna finna på ett sätt att lugna dem.» Detta efter omständigheterna så föga lämpade svar, röjde för Herr de Surmain tydligt, att Herr Silfversparre tappat hufvudet hvarför han, som hade erfarenhet från den franska revolutionen, beslöt sig för att uti största hast skynda till Haga och underrätta Konungen, om hvad som försiggick samt inhämta dennes befallningar. Han mötte då General Adlercreutz, som från konseljen var på återväg till Stockholm, för att der vara till hands och öfvervaka ordningen och lugnet, hvars störande han ju hade anledning befara. Mr. de Surmain upplyste honom i största hast om hvad som tilldrog sig, och General Adlercreutz fortsatte med största skyndsamhet sin fard och kom just fram, i det ögonblick då Grefve Fersen hade blifvit skild fran Herr Silfversparre, hvilken anhöll att generalen skulle använda allt det inflytande, som han hade på folket ifran den tid, då han var generaladjutant, för att söka locka folkmassan in på en annan gata. I stället för att vidtaga några kraftåtgärder, höll General Adlercreutz ett tal till folkmassan, och en stor mängd menniskor följde honom verkligen ner åt Nygatan, men under tiden blef den olycklige Grefve Fersen hopens offer. Emellertid hade mr. de Surmain med skyndsamhet fortsatt sin väg ut till Haga och begärde Konungens befallning att med väpnad hand ingripa emot folkhopen för att om möjligt vore rädda Grefve Fersen. Konungen lät honom sjelf utskrifva denna order, som han derefter undertecknade för att öfverbringas till Herr Silfversparre.

Mr. de Surmain återvände genast i sporrsträck men kom dock olyckligtvis för sent, ty då fanns Grefve Fersen ej längre bland de lefvandes antal och han blef blott i tillfälle att få bevittna alla de skändligheter, som på rådhusgården folk af båda könen begingo emot den döda kroppen, pöbeln var nu kommen uti sådant raseri, att den ej längre kunde styras, qvinnor liknande megäror skyndade i mängd till platsen och sletos om den sargade och nakna kroppen, ryckte bort det hår, som ännu fanns qvar och stötte käppar och paraplyer uti densamma för att utröna, huruvida han vore rigtigt död; då folksamlingen ständigt växte och man på gatorna hörde talas om, att de, som dödat Grefve Fersen, skulle erhålla belöning, hade man verkligen grundad anledning befara att hela staden skulle blifva utsatt för sköfling; Mr. de Surmain beslöt sig derför för att ännu en gång fara ut till Haga för att söka öfvertala Konungen att uti egen person infinna sig och göra slut på oroligheterna genom att med sin närvaro injaga respekt hos folket, som ju älskade och vördade honom.

Man började nu också att frukta för att folkmassan skulle vända sig emot Grefve Fersens hus och slottet der hans olycklige broder med maka och barn, bodde, äfvensom att Grefvinnan Piper, som ännu befann sig i sin mördade broders hus skulle äfven hon blifva ett offer för pöbelns raseri. Herr Silfversparre hade under tiden skickat en adjutant till Konungen för att afgifva rapport om de inträffade händelserna; Konungen blef vid åhörandet af den gräsliga beskrifningen så uppskakad, att han kände sig illamående och som man hade all anledning att frukta för att den starka sinnesrörelsen menligt kunde inverka på hans hälsa, var man tvungen att söka ingifva honom lugn och tillförsigt. Efter att hafva rådgjordt med herr Engeström, som ännu var qvar på Haga, beslöt Konungen att begifva sig till Stockholm och vidtaga kraftiga åtgärder för att få slut på upploppet och återställa lugnet. Mr. de Surmain bidrog mycket att förmå Konungen härtill, men det är verkligen förhållandet, att Konungen just vid kritiska tillfällen utvecklar det största mod och den största kraft. Efter att hafva beslutat statsrådets sammankallande afreste Konungen vid tretiden, åtföljd utaf en eskort från Haga, der han lemnade Drottningen qvar uti en oro och ångest, som är lätt att tänka sig; pöbeln hade ju mördat den främste hoffunktionären, en man, som var såväl Konungen som Drottningen och monarkien varmt tillgifven och

som förvisso för Konungen och hans sak gerna gifvit sitt blod och hon hade all anledning att frukta för sin allra närmaste väns säkerhet utan att kunna göra någonting till hennes försvar eller kunna underlätta hennes flykt, emedan hvarje steg i sådan rigtning lätt kunde bidragit att fullkomligt störta henne. Hon var således nödsakad att i stillhet anförtro sin vänninas räddning åt Försynens nåd. Dessutom var hon äfven mycket orolig för Konungens person, ty under de närvarande förhållandena hade man ju all anledning att frukta det värsta, då man ej kände orsakerna till oroligheterna. Uti denna förfarliga oro och ängslan hölls Drottningen, som på afstånd hörde kanonskotten, ända till kl. 6 på aftonen. Konungen hade, före sin afresa, på Drottningens enträgna begäran att han skulle göra allt för att rädda Grefvinnan Piper, lofvat detta och sagt: Jag skall göra allt, hvad jag möjligen kan

(Forts. i nästa häfte.)

Ett grafologiskt konststycke.

Till Red. för Personhistorisk tidskrift.

Ni har anhållit om rätt att i Personhistorisk tidskrift offentliggöra hvad jag berättat om ett grafologiskt konststycke, hvilket jag kan vederbörligen dokumentera, och jag ser intet hinder att villfara Eder begäran, då dokumenten kunna företes inför tidskriftens publik. Se här fakta!

Under min vistelse vid en schweitzisk kurort sammanträffade jag, sommaren 1887, uti ett mindre privat aftonsamqväm med en landskapsmålare mr Gos, hemmahörande, som jag vill minnes, i Lausanne. Om hans betydenhet såsom konstnär kände och känner jag ej mer, än att hans landskapstaflor lära hafva god afsättning till Amerika; men mannens personlighet var originell och synnerligen intresseväckande. Han befann sig uppe i bergen för att samla intryck och göra stämningsstudier

till sina alplandskap; skizzerna fingo vi ej se, men han roade oss i stället med att spela upp dem på sin fiol: den stämning, som under dagens lopp skizzerats på duken, återgafs i aftonskymningen genom improviserade melodier, som påminte mig om Neckens polska och andra folkvisor. Dertill kunde han tusen roliga konster, förstod att läsa våra karakterer i händernas linier och föreställdes för mig såsom en erkändt skicklig grafolog. Då jag mot de tillfälligtvis aflagda profven på hans konst gjorde den invändningen, att konstmakaren ju kunde hafva om de narvarande inhemtat annan kännedom än den som föregafs framgå af handstilen, uppmanade mr Gos mig att sätta den misstrodda konsten på allvarligt prof genom att vid hemkomsten sända honom några brefffragment från personer, hvilka han kunde antagas icke känna och om hvilka han ej heller kunde förskaffa sig några upplysningar.

Jag tog honom på orden och skickade honom någon tid derefter fem brefffragment från olika svenska korrespondenter, alla skrifna på svenska och valda så, att i hvarje fall ingen slutsats kunde dragas af brefvens innehåll. Dessutom voro brefskrifvarnes namnunderskrifter omsorgsfullt borttagna.

Resultatet af mr Gos' undersökningar delgafvos mig inom den korta tiden af 14 dagar genom brefffragmentens återsändande, jämte en vid hvart och ett af dem fästad ganska utförlig karakteristik af respektive brefskrifvare. Dessa karakteristiker voro, hvad fyra af brefven beträffade, delvis rätt lyckade, men delvis mycket felaktiga, delvis något diffusiva och tvetydiga; hvaraf således nog framgick, att konsten eller konstnären icke var ofelbar. Men ett af fragmenten åtföljdes af en karakteristik öfver brefvets författare, hvilken genast väckte mitt lifligaste intresse och sedermera syntes mig allt mera förvånande, ju mer jag studerade densamma. Brefffragmentet, som har i autografi meddelas, innehöll några reflexioner med anledning af min utnämning (1883) till ordförande i läroverkskommitten, och lydde så som hosgående fotografiska kopia utvisar.

Brefskrifvaren var min högtärade gynnare och vän, f. d. statsrådet F. F. Carlson, och jag hade verkligen vid fragmentets afsändande sagt mig sjelf: kan du af denna så enkla handstil komma alla finesserna i den märklige mannens personlighet på spåren, så är du förvisso en trollkarl! Döm om min öfverraskning, när jag läste den skildring, som här återgifves ordagrannt och fullständigt efter det franska originalet:

Caractere en apparence inextricable. La nature primitive a été entièrement bouleversée et transformée dans le courant de la vie par des occupations de haute portée, excessivement différentes. Le caractere par lui même est profondement bon et devoué, plein d'affections, un cœur d'or et de la raison en masses; un grand jugement des choses de la vie, des choses du monde. Quoique peu nerveux et pas énervé, il y a des instans d'humeur et de nervosité; mais le calme revient tres vite.

Intelligence naturelle très grande, esprit observateur et refléchi; — les observations profitent et — secondées par une education forte et complete. — il en resulte un *savoir* immense.

Sens du pittoresque, aimera la nature, — parce qu'elle est jeune toujours et saine, — plus que la société dans laquelle il faut vivre.

Il y a beaucoup d'independance dans un sens, mais une grande soumission forcée d'autre part. Le naturel s'est donc transformée; il est forcé de jouer continuellement des rôles variés suivant les situations. Il y a des capacités pour le commerce, la negociation, pour l'éloquence autant que pour le silence; ce sont de vraies pantomimes. — Capable de grande volonté; il faut souvent la tenir dans sa poche et simuler n'en pas avoir pour faire celle d'autrui. — On saura premediter un acte calmement, juger des chances, attendre, feindre à merveille, si c'est necessaire, puis arriver à son but tout naturellement en apparence. — *Instincts de diplomatie*. — esprit d'économie et pourtant sera large et donnant; grande modestie naturelle, mais en société reclamera *son rang* de *haut* fonctionnaire.

Esprit d'une grande clarté, se possedant merveilleusement, pouvant arranger et deranger les affaires à volonté; — habileté extrême dans l'intelligence, — voyant clair dans le detail comme dans l'ensemble; — sachant faire abnegation de sa volonté. — Le fond du caractère a quelque chose d'heureux et confiant. Il y a de l'ambition du ressort, une grande perseverance; *grande précision* dans tous les domaines. Connaissant la valeur du temps et son emploi.

Vigoureux et d'un bon sang, boit bien, mange bien, rira bien à l'occasion, mais en affaire sera un *tout autre homme*. — Sachant être implacable ou sensible, sourd ou attentif. — ne dedaigne pas les bons mots, — sentiments élevés; — aimera l'art dans sa perfection; — sens du Beau et de l'harmonie; — fuit le vulgarisme, — cherche la haute société et comprendra le rôle du premier venu. — En somme nature riche et variée à l'infini.

Ronneby 20 Juli 83.

B. B.

Jag kunde väl tro, jag, att inte den här bourrasquen kunde gå förbi utan att du tvangs att draga ditt strå till stacken med, för att allt skulle komma i ordning igen.

Thyselii skäl voro ju goda: jag vet verkl. icke, till hvem han skulle hafva vändt sig, om ej till Malmström, för hvilken förmodl. voro andra hinder. Den invändningen, att du ej vet hvad som skall göras, kan väl icke ega någon giltighet, då du i den delen är i samma ställning som de allra flesta, kanske alla. Ett reformarbete, som sättes i gång utan att någon skrifvelse föreligger, som förklarar hvad anledningen är, eller ej ens bristerna blifvit angifna i det bestående, har mycket svårt att finna riktning och mål. Icke ens de, som uppgjort stormen i 2a Kammaren: Borg, Hedlund och Hedin, af hvilken säkerligen ingen känner till en

skola, har kunnat säga mera, än att man bör inskränka latinet. Svårigheterna ökas deraf, att en reform nyss blifvit genomförd (färdig 1831) och det på riksdagens begäran, med uppgifna fordringar, hvilka blifvit uppfyllda. Emellertid, fast än det är svårt, är det likväl ej omöjligt att finna på någonting som kan göras och som kan vara nyttigt.

Nog känner du till skolorna lika mycket som de, hvilka före dig varit ordförande i skolkomitéer: det kan jag då intyga. Vidare yttrar du en gyllene grundsats, som jag önskar du måtte fasthålla: quieta non movere. Det är just lugn, som skolan framför allt annat behöfver, som hon nu på 40 år icke haft. Ju större förändringen blir nu (i läsplanen) desto förr följer en ny förändring.

Det är en omständighet, som aldrig nog kan behjertas. Det är, att vid undervisningen mer än i de flesta andra (grenar) den största vigten ligger på, huru de personer, som skola verkställa. De som icke känna skolan, föreställa

Så lydde den utförliga beskrifningen. Jag tror, att alla de som minnas statsrådet Carlson och isynnerhet de som haft tillfälle att känna honom mycket nära, skola likasom jag förvåna sig öfver karaktersteckningens fullständighet, träffsäkerhet och finhet. Om man undantager några uttryck, såsom orden: »vigoureux et de bon sang eller jouer continuellement des rôles», hvilka äro öfverdrifna, äro nästan alla dragen rent af mästerligt gifna. Högst få hafva den eljest så vanliga svagheten att passa på hvem som helst, några äro af en slående finhet, såsom t. ex.: »il y a des capacités pour l'éloquence autant que pour *le silence!* eller detta: on saura préméditer son acte calmement, . . . attendre, feindre à merveille, si c'est nécessaire, *puis arrivé à son but tout naturellement en apparence*; eller detta: se possédant merveilleusement, pouvant *arranger et déranger les affaires à volonté*:» det är hela Carlsons utomordentliga skicklighet att leda affärerna efter sin vilja med både fasthet och mildhet som här återgifves. Icke mindre träffande är ju iakttagelsen: esprit d'économie, mais au besoin sera large et donnant; och hur skall man förklara, att handstilen kunnat för grafologen uppenbara Carlsons beundransvärda instincts de diplomatie eller hans obestridliga modestie naturelle, hvilken ej hindrade honom att, när så fordrades, hålla på sin värdighet såsom haut fonctionnaire?

Ja, om nu verkligen alla dessa hemligheter kunnat läsas ut ur de skrifna bokstäfvernas form och sammanställning allena, då är grafologen onekligen en fruktansvärd ransakare af hjertan och njurar, då måste man om grafologien såsom om magnetismen säga, att de höra till de ting mellan himmel och jord som vår filosofi icke begriper.

Men det fins ännu en räddning för den, som icke gerna tror på hvad han omöjligen kan begripa. Det är icke omöjligt, att mr Gos under den korta tid, som förflöt medan han hade brefffragmentet i sin hand, hade lyckats att i Schweitz träffa någon svensk, som icke blott kunde öfversätta brefvets innehåll, — ty deraf hade man sannerligen ej mycket att lära. —, utan äfven kände igen Carlsons handstil och kunde säga honom, hvem brefskrifvaren var och hurudan han var. Men i sådant fall skulle det hafva fallit sig så, att den svensken också varit en af Carlsons närmare bekanta, ty flera af de anförda dragen äro sådana, som endast närmare vänner voro i tillfälle att känna, såsom t. ex. »il y a des instants d'humeur et de nervosité, mais le calme

revient très vite ; eller rira bien à l'occasion, mais en affaires sera un tout autre homme, m. fl.

Jag lemnar åt läsaren häraf att efter behag förklara hvad som synes så svårförklarligt. Jag har endast sanningsenligt berättat hvad som händt och meddelat dokumenten.

Hans Forssell.

Axelssönernas slägtskap med Bonde-ätten.

Af K. H. Karlsson.

I *Nordisk Familjebok* under artikeln *Axelssönerna* skrifver *R[udolf] T[engberg]*, att *Axel Pedersson* till Härlöf var tvänne gånger gift med svenska fröknar och dessa slägtskapsförhållanden bidrogo till att flere af hans söner trädde i nära förbindelse med den svenska aristokratien, hvarigenom de kommo att spela en stor rol i Sveriges historia under Karl Knutssons och Sten Sture den äldres tid. — Enligt de handlingar och slägttaflor, som voro kända, då dessa ord nedskrefvos, kunde dock Axelssönerna ej räkna närmare slägtskap med någon medlem af den svenska högadeln förutom den illa beryktade *Magnus Gren* och hans son Ivar Gren. I Vatikanska Arkivet har jag emellertid anträffat en den 5 Oktober 1465 daterad Supplik,[1] hvari tillstånd till äktenskap mellan riddaren Ivar Axelsson från Lunds stift och Magdalena Karlsdotter begäres, oaktadt de voro befryndade med hvarandra i tredje led. Arten af denna slägtskap belyses vidare genom en af påfven Bonifacius IX den 13 December 1390 utfärdad bulla,[2] hvari han gifver tillåtelse till äktenskap mellan riddaren Ivar Nielisson från Strengnäs stift och jungfru Margareta Thordsdotter från Upsala stift, ehuru hon i tredje och fjärde led var beslägtad med Ivars aflidna fastmö Birgitta Magnusdotter. Denne *Ivar Nielisson* är tydligen de yngre Axelssönernas från flere andra handlingar bekante morfader, lagmannen i Östergötland af den slägt, som i senare tid oriktigt erhållit namnet *Röde*. Hans hustru, som ej förut varit känd, *Margareta Thordsdotter* måste åter varit dotter till riddaren *Thord Bonde Röriksson* och faster till konung Karl Knutsson. — De yngre *Axelssönernas* (*Erik*, *Ivar*, *Filip* och *Laurens*) moder *Ingeborg Ivarsdotter* var således kusin till konung

---

[1] Suppl. Paulus II. An. 1. lib. 2. fol. 182.
[2] Reg. Later. 17. fol. 145. v.

Karl Knutsson, marsken *Thord Bonde*, riddaren unge *Bo Djure* och *Birgitta Karlsdotter* g. m. riddaren *Nils Sture*, samt de sjelfva sysslingar, d. v. s. slägt i tredje led med Karl Knutssons barn och *Svante Sture*.

Helt säkert har denna *Axelssönernas* frändskap med den äldre grenen af *Bonde*-ätten och med densamma befryndade slägter öfvat mycket inflytande på deras ståndpunkt under unionsstriderna och R. T—s förut citerade omdome är saledes, hvad de yngre Axelssönerna angår, öfverensstämmande med verkliga förhållandet.

Till närmare belysning må här meddelas en kortare slägttafla äfvensom aftryck af ofvan anförda handlingar.

Nils Magnusson.					Thord Bonde Roriksson.			
Cecilia Nilsd:r, g. m Sten Haraldsson.	Ivar Nilsson, g. m. Margareta Thordsd:r.				Knut Bonde.		Karl Bonde.	
Magnus Gren.		Ingeborg Ivarsd:r. g. m. Axel Pedersson.			Karl (VIII) Knutsson.		Thord Bonde.	Bo Djure. Birgitta. g. m. Nils Sture
Ivar Gren.	Mareta, g. m. Kristiern Bengtsson (Oxenstierna).	Erik.	Filip.	Laurens.	Ivar Axelsson, g. m. Magdalena Karlsd:r.	Kristina. g. m. Erik Eriksson (Gyllenstierna).	Birgitta. g. m. Johan Kristersson (Vasa).	Svante Sture.

Rom den 13 December 1390.

Bonifacius etc:a venerabili fratri episcopo Strenginensi salutem etc:a. Oblate nobis pro parte dilecti filij nobilis viri Ywari Nielisson militis et dilecte in Christo filie nobilis mulieris Margarete Tordonis domicelle, Strenginensis et Vpsalensis diocesium peticionis series continebat, quod ipsi Ywarus et Margareta, communi ipsorum consanguineorum et amicorum interueniente tractatu, desiderant inuicem matrimonialiter copulari, sed quia quondam Brigitta Magni domicella, que eidem Margarete tercio et quarto consanguinitatis gradibus erat coniuncta, sponsalia cum eodem Ywaro contraxerat per uerba legitime de presenti et, matrimonio inter eos non consumato, eadem Brigitta extitit uita functa, dicti Yuarus et Margareta obstante impedimento publice honestatis iusticie (!) huiusmodi eorum desiderium adimplere nequeunt, dispensatione super hoc apostolica non obtenta, quare pro parte ipsorum Ywari et Margarete nobis fuit humiliter supplicatum, ut super hoc eis de oportune dispensacionis gratia prouidere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur ex certis causis nobis expositis eorundem Ywari et Margarethe supplicationibus inclinati fraternitati tue, de qua in hijs et alijs specialem in Domino fiduciam obtinemus, per apostolica scripta committimus et mandamus, quatenus, si est ita, dictaque Margareta propter hoc rapta non fuerit, cum eisdem Ywaro et Margareta, ut, impedimento huiusmodi non obstante, matrimonium insimul libere contrahere et in eo, postquam contractum fuerit, licite remanere ualeant, apostolica auctoritate dispenses prolem ex huiusmodi matrimonio suscipiendam legitimam nunciando. Datum Rome apud Sanctum Petrum idus Decembris anno secundo.

Rom den 5 Oktober 1465.

Beatissime pater! Exponitur S. V. pro parte deuotorum vestrorum Iuari Absolonis militis Lundensis diocesis et Magdalene filie Karoli, quod ipsi ex certis et rationabilibus causis desiderant inuicem matrimonialiter copulari, sed quia tercio gradu consanguinitatis sunt coniuncti, eorum desiderium adimplere non possunt, dispensatione apostolica desuper non obtenta, quare supplicatur humiliter eidem S. V. pro parte dictorum exponentium, quod, impedimento consanguinitatis huiusmodi non obstante, matrimonium inter eos libere contrarere et in eo, postquam contractum fuerit, licite remanere possint et valeant, cum eis dignemini misericorditer dispensare prolem suscipiendam exinde legitimam decernentes de gratia speciali, non obstantibus quibuscunque, cum clausulis opportunis. Concessum, ut petitur, in presentia domini nostri pape Pe. Tirasonensis. Datum Rome apud Sanctum Petrum Tercio nonas Octobris anno secundo.

En gammal »stambok».

I »Svenska Autografsällskapets Tidskrift» har flere gånger, (Del II. s. 97, 129, 143), blifvit redogjordt för äldre, i svenska samlares ego befintliga s. k. stamböcker, för hvilkas ändamål och nytta således ej har någon närmare redogörelse är af nöden. Det i sådana böcker befintliga materialet till personhistorisk forskning kan vara af mycket olika halt, men oftast finner man i dessa anteckningsböcker, der slägt och vänner tecknat sina namn, ritat sina vapen eller skrifvit omvexlande sentimentala och humoristiska sentenser, ganska värdefulla upplysningar, särskildt rörande slägtförhållanden. I synnerhet är detta fallet, när boken gått i arf under flere generationer såsom t. ex. med en herr D:r Carl Stahmer Malmsten tillhörig, från hans förfäder på mödernet nedärfd och från 1600-talet stammande diger stambok i prydligt pressadt läderband.

Den tillhörde ursprungligen general-qvartermästarelöjtnanten Mauritz Lillie (f. 1651 † 1710), som från början möjligen afsett den till upptecknande af sånger och visor, hvaraf flere prof finnas. De första som gjort anteckning i boken är egarens närmare slägtingar: svågern Bengt Gyllensting, som skref 1682 den 20 febr., och svägerskan Malta Kafle, hvars anteckning är daterad 1689 den 9 febr. på Aspenäs. Sedan förekomma ett flertal färglagda vapenmålningar, emblem, monogram m. m. samt namnteckningar af olika personer. År 1729 den 22 nov. på fru Catharina Christina Lillies begrafning skänktes boken till Agneta

Mörner, gift med öfversten Carl Lillie, en son till nyssnämnda Matta Kafle. Deras son Bengt Lillie lemnade boken till kusinen Metta Lillie (af friherrliga ätten), som var gift med majoren J. G. Natt och Dag. Vid hennes död öfvergick boken till brorsdottern Charlotta Lillie, gift med ryttmästaren Gustaf Ribbing samt ärfdes sedan af dottern Charlotta Ribbing, gift med David Lilliecreutz. Från dem kom den genom arf till medlemmar af slägten Eurén, från hvilka anförvandter såväl på mödernet som fädernet herr D:r Malmsten erhöll densamma i gåfva.

I boken återfinnas anteckningar om eller af medlemmar ur ätterna Lillie, Kafle, Ribbing, Natt och Dag, Frese, Fägerschiöld, Hård, Fock, Hierta, Fleetwood, Lilliecreutz, Uggla, Holthausen, Stenbock, Rosenqvist, Gerdes, Gartman, Ulfsparre, Sparre, Bonde, Staël von Holstein, d'Albedyll, Prytz, Silfversparre, Altensleben, v. Platen, Ornsvinge, Gyllensting, Kurck, Hummerhjelm, Horn, Stierngranat, von Schantz, Piper, Oxenstierna. —*l.*

Slägten Myliander eller Molin.[1]

- 1) Matthias.
  - 2) Lars Myliander.
    - 3)1. Isac
      - 4a)1. Margareta.
        - 5a)1. Barbro.
        - 5a)2. Isac.
      - 4a)2. Augustin.
      - 4a)3. Karin.
      - 4a)4. Christopher.
        - 5b) Isac.
          - 6). en dtr.
    - 3)2. Abraham.
      - 4b). Arvid.
        - 5c)1. Brita.
        - 5c)2. Anna Maria.
    - 3)3. Daniel.
      - 4c)1. Lars
      - 4c)2. Margareta.
      - 4c)3. Anna.
      - 4c)4. Abraham.
      - 4c)5. Elisabeth.
      - 4c)6. Isac.
      - 4c)7. Karin.
      - 4c)8. Maria.
    - 3)4. Elisabeth

Stamfadern, Matthias, antagl. f. omkr. 1550, hade sonen

2) Lars Myliander, f. 3 1580, † enkl. $^{10}/_{10}$ (begrofs $^{30}/_{10}$) 1674; komminister i Storkyrkförsaml. i Sthm omkr. 1620, kyrkoherde i Maria 1633; hans hustru, som antagl. hette Margareta,

[1] Denna uppsats förtjenar anföras som bevis, att till och med midt i vår hufvudstad kunnat finnas slägter, hvilka, trots stor välmaga, dock företett den mest rörande flärdfrihet från ståndsfördomar. Visserligen har någon nyss på skämt yttrat om förevarande slägt, att den steg uppåt, i det stamfadern, den på sin tid för mångfalden af jordiska hafvor bekante »rike herr Lars», fick som prest mest dväljas vid altaret, men hans yngste son klockaren Daniel hade sitt tillhåll högre upp, på orgelläktaren, och dennes äldsta dotter blef redan under sin myndige farfars lifstid gift med en, hvars verksamhet — i kyrktornet — var ända upphöjdare, nämligen tornväktaren i samma församling (Maria). Men, hur man än ser saken, måste dock medgifvas, att sällan, om någonsin, uppenbarat sig en mera oskuldsfull frånvaro af all högfärd. Från slägten härstamma några af vårt lands i denna stund förnämste samt en och annan ryktbarhet inom konstens och vetenskapens verld

begrofs (?) 29/9 1640. Han efterlemnade ansenlig förmögenhet (enligt bouppteckning 6/11 1674). Barnen[1] kallades Molin (några sonbarn sedan åter Myliander).

Barn [3)1—3)4]:

3)1. Isac Molinus, antagl. f. omkr. 1614, † 1644; komminister i Clara.

Barn [4a)1—4a)4]:

4a)1. Margareta Molina; var 1674 g. m. Anders Hansson Grubb, borgare i Gefle.

2. Augustin Molinus, † 167 . (72, 73 eller 74, före farfadern); student 1656, kollega i Jacobs skola 1663—1665; g. m. Elisabeth Andersdotter, som efterlefde 1674.

Barn [5a)1—5a)2]:

5a)1. Barbro Augustinsdotter, f. 1670, var 4 år 6/11 1674 (vid bouppteckningen efter dess farfars far).

» 2. Isac Augustinsson, f. omkr. 6/5 1673; var 1 1/2 år 6/11 1674.

4a)3. Catharina (*Karin*) Molina; g. 2. 26/10 1674 m. Stephan Meunier (se Svenska Ättartal 11: 295), färgare i Sthm.

» 4. Christopher Molinus, † 166(8); student 1656; eft. honom hölls bouppteckning 15/1 1669[2]; g. m. Agneta Larsdotter, som 1674 var omgift med Olof Svensson, slottskanslibetjent.

Son:

5b) Isac Molin, f. 166(6), † 24/5 1721; prest, rektor i Maria skola; hans hustru (född? Tolstadia) efterlefde med »en ung dotter».

3)2. Abraham Molinus, f. 1621, † 1663; skolmästare i Maria 1657; g. 1655 m. Kerstin Arvidsdotter, som 1685 efterlefde.

Son:

4b) Arvid (kallade sig åter) Myliander, f. 1652, lefde än 1705 i Sthm, då bokhållare; g. m. Margareta Persdotter.

Döttrar [5c)1—5c)2]:

5c)1. Brita, f. 1703.

» 2. Anna Maria, f. 1705.

3)3. Daniel Molin, skrefs mest Larsson, f. 1625, † 166(?7); klockare i Maria 1653; g. m. Maria Larsdotter, † enka 166(?8) (före 25/2 1669, då bouppteckning hölls efter dem båda).

Barn [4c)1—4c)8]:

4c)1. Lars Molin, f. 1647, var 22 år 1669, † före 6/11 1674.

» 2. Margareta Molin, skrefs Danielsdotter[3], f. 16(49), † 1675; g. 1669 (eft. 25/2) m. Per Hansson, i dess 2:a & mellersta gifte[4], † jultiden 1689, tornväktare i Maria.

---

[1] Om dem se Maria skola, af D. Sjöstrand, sid. 82.

[2] Säges då hafva varit »en lös karl» (d. v. s. utan anställning) och egde icke det ringaste.

[3] Barn: Daniel, f. & † 1670; Lars f. 1671, † barn; en dotter, f. 1672, † 1673; Elisabeth, f. 1673, lefde 1690; & ett barn, f. 1674, † 1675.

[4] Omg. 1676 m. Ingeborg Olofsdotter Fix, † i Dec. 1689 (6 dagar före mannen), m. hvkn 6 barn, deraf äldst Margareta, f. 1677.

4c)3. Anna (*Annika*) Molin, sedan Myliander, f. 16(50); g. 1. 28/10 1674 m. Johan Månsson Wijkman, †[1] barnl. 1676, skeppare i Sthm; 2. 1677 m. Petter Wilde[2], f. 1648, † 1685, skinnare eller körsnär i Sthm; 3. 1686 i Sthm. m. Christian Lundberg, skinnare eller körsnär.

» 4. Abraham Molin, sedan Myliander, f. 165(2), lefde än 1685; var 1674 i England.

5. Elisabeth Molin, skrefs Danielsdotter[3], f. 165(4), † (omkr. 9/6) 1687; g. 167(5) m. Mårten Isacsson, † enkl. (omkr. 1/8) 1687, vaktmästare på banko» i Sthm.

» 6. Isac Molin, f. 165(6), var 1676 kammarskrifvare i kammarrevisionen; g. 29/10 1676 m. Margareta Larsdotter Häll.

» 7. Catharina (*Karin*) Danielsdotter, sedan Myliander[4], f. 166(2); g. 1. 11/6 1676 m. Christian Maxdorff, f. 1648, borgare i Sthm; 2. 1695 i Sthm m. Johan Jönsson Lindhult, sockerbagare.

» 8. Maria Molin, sedan Myliander[5], f. 166(3), lefde än 1705; g. 23/4 1678 m. Sven Hansson Lefler, † 1721, sockerbagare i Sthm, hofkonditor.

3)4. Elisabeth Molina[6], † enka, lefde än 6/11 1674, men ej 14/2 1675; g. 1 m. Johan; 2 m. Marcus Andersson, kamrer.

Tilläggsuppgifter om denna slägt mottagas med tacksamhet och skola med nöje införas i kommande häften. Huruvida ätten fortlefver på svärdsidan, är outredt.

Aquilmonte.

---

[1] Drunknade på resa till Calmar.

[2] Barn: Jacob, f. 1678; Anna, f. 1681; & Petter f. 1683.

[3] Barn: Isac, f. 1676; Daniel, f. 167(7); Maria, f. 16(79); Margareta, f. 1681; Lars, f. 1683; & Elisabeth, f. 1685.

[4] Hade i 1:a giftet barnen: Zacharias, f. 1677, † ung: Christian, f. 1678; Margareta, f. 1680; & Zacharias, f. 1684.

[5] Hade 15 barn, se Svenska Ättartal 9: 267—274.

[6] Hade 7 barn, 6 i 1:a & 1 i 2:a giftet:

Brita Johansdotter, † 167 . (före 75), g. 166(2) m. Jonas Persson Bille, † 1678, snickare i Sthm (omg. 1676, barnl., m. enkan Malin Hansdotter). — Barn: Lars, f. 166(3); & Elisabeth, f. 16(70).

Margareta Johansdotter, lefde enka 1683 & 1693; var 1675 g. m, Carl Soll, häradsskrifvare.

Augustin Johansson, var 1675 utomlands.

Lars Johansson, f. 164(7), var 28 år 1675.

Elisabeth Johansdotter, f. 1649, var 26 år 12/2 1675 & då ogift, † 1691; g 167(6) m. Eric Linning, † 1693, advokat. Barn: Jonas, f 167(7); Elisabeth, f. 1681; Johan, f. 1682; Eric, f 1684; & Gabriel, f. 1686

Helena Johansdotter: g. 28/12 1674 m. Jacob Fintzenhagen, guldarbetare i Sthm.

Sara Marcusdotter, f. 16(60), var 15 år 12/2 1675 & då ogift; g. 17/3 1675 m. Johan Forsman, handelsman i Sthm

Adliga ätten Strömskiöld.

Adlad 1653 $^{10}/_{6}$; introducerad 1654 under n:r 590 bland adelsmän; † 1801 $^{13}/_{5}$.

Tab. 1.

Anders Olofsson. Bonde i Halsby i Tierps socken i Upsala län. — Gift med *Elin Månsdotter.*

Son:

Olof Andersson, adlad Strömskiöld, f. 1601 $^{29}/_{7}$ i Halsby. Lärde sig först handtverk och blef 1617 underfogde vid Leufsta bruk i Öster Löfsta socken i Upsala län; inspektor och kommissarie vid »Kongl. Maj:ts och Crononäs drätzell och Intrader» 1625; användes 1629 att för kronans räkning skattlägga och taxera ett stort antal kvarnar i riket; bokhållare hos riksrådet, sedermera fältmarskalken Åke Tott 1630 $^{4}/_{8}$; följde med honom till Tyskland, där han var med vid Wolgast, Greifswald, Rostock, Weimar m. fl. orter, och fick därunder åtskilliga kommissioner för kronans räkning, till dess han med fältmarskalken lämnade armén; adlad 1653 $^{10}/_{6}$ (introducerad 1654 under N:r 590); inspektor öfver grefve Klas Totts gods 1655 $^{5}/_{7}$; † 1664 $^{21}/_{5}$ i Stockholm och begrafven i Klara kyrka. Ägde hemmanet Djurby i Litslena socken i Upsala län, för hvilket han 1629 $^{2}/_{9}$ förklarades fri från rotering och utskrifning. Genom skrifvelse från landshöfdingen friherre Gustaf Banér, dat. Upsala 1655 $^{3}/_{1}$, fick han bruka detta sitt hemman såsom säteri. — Gift 1637 $^{30}/_{7}$ med *Helena Johansdotter Klöfverblad,* f. 1617 $^{17}/_{10}$ i Stockholm, † där 1698 $^{27}/_{2}$ (begrafven i Klara kyrka $^{4}/_{6}$ s. å.), dotter af konung Karl IX:s trotjenare och generalkamrerare i Finland Johan Ottosson Klebladt (Klöfverblad), af en adlig släkt i Holstein, († 1641), och Elisabet Stålhandske, N:r 98.

Barn:

Johan, f. 1638 $^{13}/_{4}$ i Klara församling i Stockholm, † före 1664.

Anders, f. 1639. Sekreterare; † 1687. Se tab. 2.

Helena, f. 1642 $^{14}/_{4}$ i Stockholm, † 1685 $^{25}/_{6}$. Gift 1663 $^{10}/_{2}$ i Klara kyrka i nämnda stad med sedermera biskopen i Linköpings stift *Magnus Johansson Pontinus,* i hans 2:a gifte, (gift 1:o 1653 $^{4}/_{9}$ med Anna Walleria, † 1661 $^{30}/_{11}$, dotter af prosten och kyrkoherden i Högsby församling af Kalmar stift Laurentius Wallerius), f. 1623 $^{11}/_{12}$ i Kalmar, † 1691 $^{21}/_{8}$ i Linköping.

Elisabet, f. 1644 $^{30}/_{1}$ i Klara församling i Stockholm. Lefde ännu 1687. Gift med majoren vid Dalregementet *Louis Pels,* f. 1641 $^{25}/_{9}$, † 1696 $^{7}/_{7}$ på Hornö i Wallby socken i Upsala län och begrafven i Wallby kyrka, där hans hufvudbaner och grafsten finnas.

Sara, f. 1645 $^{7}/_{4}$ i Klara församling i Stockholm, † före 1664.

Karin, f. 1647 $^{26}/_{7}$ i Klara församling i Stockholm, † 1705 (före $^{5}/_{4}$, då det ringde för henne i Nikolai församling) i nämnda stad. Gift 1667 — med Kungl. Maj:ts tillstånd af s. å. $^{23}/_{7}$ — med sin systers svåger filosofie magistern, sedermera bibliotekarien och bankokommissarien *Johan Pontin*, f. 1628 i Kalmar, † 1675 (före $^{30}/_{9}$, då sjalaringning efter honom gjordes i Jakobs församling) i Stockholm.

Maria, f. 1648 $^{22}/_{8}$ i Klara församling i Stockholm, † där 1701 $^{6}/_{8}$ och begrafven i Klara kyrka. Gift 1683 med sekreteraren i amiralitetskollegium *Teophilus Mellin, adlad Ehrenstjerna*, n:r 1045, f. 1639 $^{9}/_{11}$ i Småland, † 1689 $^{13}/_{8}$ ombord å skeppet »Sverige» och begrafven i Klara kyrka i Stockholm, där hans vapen uppsattes.

Gustaf, f. 1651 $^{30}/_{5}$ i Klara församling i Stockholm. Studerade från 1671 fortifikationsvetenskap och mekanik hos generalkvartermästaren Simom Kraft, med hvilken han tjenstgjorde i Holland. Under tiden åtnjöt han fänriks lön af kronan men fri kost och kvarter hos Kraft samt uppassning af en af hans lakejer. Gjorde 1674 en resa genom Köln, Düsseldorf, Paris, Brüssel, Antwerpen, Utrecht, Amsterdam och Hamburg samt återkom öfver Köpenhamn i februari 1675 till Stockholm. Blef därefter kapten vid P. Ornklos Gestrikebataljon och bevistade slaget vid Lund 1676 $^{4}/_{12}$, där han stupade. Begrafven i S:t Peders kyrka i Malmö.

Claudius, f. 1653 $^{13}/_{10}$ i Klara församling i Stockholm, † före 1664.

Kerstin, f. 1656 $^{1}/_{8}$ i Klara församling i Stockholm, † där 1674 $^{15}/_{1}$ och begrafven i en präktig ekkista i Klara kyrka. Liket bars vid begrafningen (den $^{25}/_{3}$) af 16 adelsbussar; 21 prester tjenstgjorde vid jordfästningen, under hvilken kyrkoherden Olof Bergius höll likpredikan.

Svante, f. 1658 $^{23}/_{1}$ på Ekolsund i Husby-Sjutolfts socken i Upsala län, † två timmar därefter.

Tab. 2.

Anders, (son af Olof Andersson, adlad Strömskiöld, tab. 1), f. 1630 $^{3}/_{11}$ på Esbacka. Sekreterare hos grefve Klas Tott; † 1687 (före $^{4}/_{4}$, då det ringde för honom i Nikolai församling) i Stockholm. Agde Djurby rusthåll i Litslena socken i Upsala län samt hus i Stockholm. — Gift 1671 med *Magdalena Utterklou*, f. 1650 $^{15}/_{10}$, † efter 1699, dotter af borgmästaren i Stockholm Anders Jönsson och Karin Eriksdotter samt syster till assessorn Johan Utterklou, adlad Utterklou, n:r 849.

Barn:

Kristina Katarina, f. 1671 (döpt $^{20}/_{11}$) i Stockholm, † 1738 $^{13}/_{11}$. Gift 1700 med öfverjägmästaren *Erik Trafvenfält* n:r 519, i hans 2:a gifte (gift 1:o 1689 $^{1}/_{3}$ med Hedvig Stråle till Sjöared, f. på 1670-talet, † 1700, dotter af öfverstelojtnanten Magnus Stråle till Sjöared, n:r 223, och Elisabeth Schildt, n:r 282), f. 1666, † före 1731 $^{17}/_{11}$ och begrafven i Giresta kyrka i Upsala län.

Anders, f. 1674. Major; † 1722. Se tab. 3.
Helena, f. 1676 (döpt 15/10 i Nikolai församling) i Stockholm, † ogift. Måhända är det hon eller systern Margareta Elisabet, som asyftas i Nikolai församlings räkenskaper, där anteckning gjorts om begrafningsringning 1680 10/1 för »Herr Strömskiölds sal. dotter».
Margareta Elisabet, f. 1677 (döpt 19/12 i Nikolai församling) i Stockholm, † ogift.
Maria Gustafva Johanna, f. 1680 17/4 i Stockholm, † Gift 1726 20/2 med löjtnanten *Henrik Heerdhielm*, n:r 1258, f. 1695, † 1734.

Tab. 3.

Anders, (son af Anders tab. 2), f. 1674 (döpt 13/3 i Nikolai församling) i Stockholm. Kapten vid Lifdragonerna 1700. Deltog i Karl XII:s fälttåg och bevistade bland annat slaget vid Fraustadt 1706; blef slutligen major och fången efter slaget vid Pultava 1709 samt förd till Kostroma i Sibirien; † 1722 7/2 under fångenskapen. — Gift i Kostroma med *Maria Hjernstedt*, i hennes 2:a gifte (gift 1:o med regementspastorn vid generalmajoren friherre Henning Rudolf Horns värfvade regemente Erik Qvist, † under fångenskapen i Ryssland), † 1742 2/5.

Barn:

Karl Gustaf, f. 1715 13/10 i Sibirien; page vid Kongl. hofvet 1726; volontär vid fortifikationen 1732; afsked från hofvet med fänriks lön n. h. o. v. och med tillstånd att gå i utrikes tjenst 1733 3/12; bevistade först såsom kornett och sedan såsom löjtnant vid konung Stanislai dragonregemente belägringen af Danzig 1734; var därunder kommenderad på flera utfall, men blef vid kapitulationen fången af ryssarne; återkom till Sverige 1735; fick fänriks indelning vid Vestgötadals regemente s. å. 22/9; följde med regementet 1741 till Skåne, där han låg i garnison på olika fästningar; löjtnant 1742 17/5; kommenderad på galererna under sjöexpeditionen 1742 och bevistade så väl detta som följande års fälttåg; regementskvartermästare 1746 29/5; kaptens indelning 1747, 9/6; R. S. O. 1751 5/12; premiermajor 1753 20/12; beordrades med regementet till Pommern 1757; fången vid Anklams öfvergång 1757 i januari, men efter kapitulationen åter skickad till Sverige; öfverstelöjtnants indelning 1760 23/1; tillförordnad landshöfding i Elfsborgs län 1763 9/8—1764 i juli; transporterad genom byte med öfverstelöjtnant Abr. Dan. Schönström till öfverstelöjtnant vid Jemtlands regemente 1769 19/9; öfverstelöjtnant vid Skaraborgs regemente s. å.; öfverste och chef för Jemtlands dragonregemente s. å. 30/10 och för Vestgötadals regemente s. å. 23/11; † 1770 24/9 på öfverstebostället Forstena i V. Tunhems socken i Elfsborgs län och begrafven i Tunhems kyrka; med honom utgick ätten på manssidan. — Gift 1748 26/7 med *Ragnhild Ulrika von Flygarell*, i hennes 1:a gifte, (gift 2:o 1783 12/8 på Sköldstad i Vikingstads socken i Östergötlands län med generalen friherre Fredrik Horn till Äminne, grefve Horn till

Äminne, n:r 92, i hans 2:a gifte, f. 1725 ²⁴/₃ på Husby i Södermanlands län † 1796 ¹/₁ i Stockholm), f. 1732 ²⁵/₂, † 1816 ⁸/₅ på Sköldstad, dotter af hofintendenten Anders Flygarell, adlad von Flygarell, n:r 1554, och friherrinnan Kristina Margareta Danckwardt, n:r 191.

Magdalena Kristina, f. 1718 ²⁹/₆ i Sibirien. Stiftsjungfru; † 1801 ¹³/₅ på Dåvö i Munktorps socken i Vestmanlands län, och med henne utgick adliga ätten Strömskiöld. Gift med hofstallmästaren friherre *Maximilian von Düben*, n:r 139, f. 1723 (döpt ²²/₆ i Stockholm), † 1798 ¹⁸/₅ på Dåvö.

Källor: Riddarhusgenealogien; Biographica i Riks- och Krigsarkiven; Olof Strömskiölds och hans hustrus personalier; Olof Strömskiölds egenhändiga anteckningar om sina barns födelse m. m. samt handlingar rörande ätten, allt i manuskript från arkivet på Ek, men nu mera till större delen skänkt till Riks- och Krigsarkiven; Jakobs och Nikolai församlingars i Stockholm kyrkoarkiv; Magnus Pontini och Johan Pontini lefverne, manuskript i K. Biblioteket; meritförteckningar; J. O. I. Rancken: slägten Rancken i Finland; Upplands fornminnesförenings tidskrift Del. II sid. 351—352; A. Westén: Svenska Kongl. Hof-Clereciets historia; Ennes: Carl XII:s krigare.

Otto Bergström.

Den siste riksjägmästaren.

Den förste kände chefen för hela rikets jägeristat[1] var den från Tyskland hit 1597 inflyttade och såsom svensk adelsman 1627 ²⁴/₁₂ naturaliserade *Stellan Otto (von) Mörner*, i sitt 1:a gifte 1619 med Maria von der Grünow i hennes 2:a gifte, stamfader för alla i Sverige nu lefvande ätter Mörner. Han förordnades 1613 ²⁷/₆ till öfverjägmästare och erhöll en omständlig k. fullmakt (vide: Registr. pag. 1614 och s. å. ²³/₇ pag. 127 samt 1615 ¹²/₄, då han mottager k. förordnande att hafva noga inseende öfver hela landet i afseende på förbudet att skjuta älg). Porträtt af honom finnes jämte några biografiska meddelanden om honom (enligt Anrep) intaget i grefve Birger Mörners arbete:

[1] Kårens officiella benämning har alltsedan äldsta tid intill medlet af innevarande århundrade varit *jägeristaten*. I mån som jakten blifvit trängd åt sidan, har den sedan blifvit *skogs- och jägeristaten* och nu sist *skogsstaten*.

H. Szs.

»Mörnerska konterfej». I en släktkrönika från 1739 heter det om honom: »Han var till sinnet hastig, men eljest from och uppriktig, alltid lustig och glad, var i stor nåd hos sin öfverhet och därhos af alla, som honom närmare kände, allmänt älskad. Han slöt sina dagar som landshöfding öfver Västerbotten och Lappland.

Sveriges förste riksjägmästare var *Carl Hård (till Segerstad)*, f. 1591 $^{20}/_{2}$ på Segerstad i Jönköpings län, d. 1650 $^{21}/_{1}$ på Skämmingsfors i Skaraborgs län, gift 1629 $^{15}/_{3}$ med Beata Kyle. Denne Carl Hård utnämndes 1635 $^{11}/_{12}$ till riksjägmästare. För honom utfärdades 1636 $^{3}/_{8}$ ett nytt k. bref med fullmakt att jämväl vara landtjägmästare och låta upprätta djurgårdar. Instruktion gafs honom 1638 ($^{22}/_{5}$) $^{31}/_{5}$, upptagande 25 punkter (vide: 1637 års kopiebok för Kronobärgs och Jönköpings län, fol. 157, och Skaraborgs k. skogscomm:s conc. bok pag. 157 [transsumt]).

Om hans efterträdare — friherre *Axel Carlsson Sparre*, som vid tre skilda perioder förordnades till riksjägmästare, samt grefve *Gabriel Oxenstierna (till Korsholm och Wasa)* och friherre *Claes Banér* — må här ej vidare målas, utan må vi genast öfverga till Sveriges siste riksjägmästare, Ebbe Ulfelt.

Ebbe Ulfelt, son af danska riksrådet Christoffer Ulfelt och Maren Urup, föddes 1616 $^{23}/_{12}$ på Rabelöf i Skåne och dog 1682 $^{30}/_{1}$ i Stockholm. Hans svenska historia börjar med att han, som varit generalmajor och guvernör på Ösel sedan 1644 och blifvit riddare af Elefanter-orden vid konung Fredrik III:s kröning, år 1652 nämndes till generalmajor på kavalleriet, hvarefter han 1661 blef generallöjtnant, 1664 riksråd, 1666 hofrättsråd i Göta hofrätt och 1675 $^{10}/_{6}$ riksjägmästare, ett ämbete som vid jägeristatens omorganisation indrogs 1682 $^{14}/_{5}$. Jämväl var han lagman i Östergötland sedan 1679 $^{22}/_{12}$.

Ulfelt drog enligt »Kongl. Senatens Commission» anno 1676 ut i danska kriget i Blekinge, Skåne och kring Kalmar. Enligt hans egenhändiga berättelse i k. Kammararkivet (i Rijckz-Jägerie Statens Aflöhningz Räckninge Ifrån Åhr 1665 Till 1673. Item 1675—1681») hade han därvid såsom kommenderande under sig: öfverstelöjtnanten och jägmästaren i Uppland *Gustaf Hjulhammar* (skyttar från Uppland och Västmanland samt jägeribetjänte och skyttar i Södermanland), landtjägaren och kaptenen *Johan Pistohl* (ett kompani), jägmästaren och majoren *Adolph Hård* (tjänstgjorde mestadels under Mörner), kaptenlöjtnant *Granatenburg* (stupade vid Bältebärga) samt kaptenerna *Johan Sigismund von Scheping* och *Gustaf Eck*.

Gustaf Hjulhammar (som själf skrifver sig Julhammar) var underjägmästare i Västergötland sedan 1675 $^{9}/_{5}$. Johan Pistohl — son af ryttmästaren Jacob Jacobsson, adlad Pistohl, och Märta Käse — var kapten vid Smalands infanteri och landtjägare i Tjust, i hvilken senare egenskap han omnämnes jämväl 1681. Adolph Hard (till Segerstad) blef jägmästare i Östergötland, Småland och Öland 1673 $^{15}/_{5}$ [i en rulla öfver riksjägeristaten (i k. Kammararkivet) omnämnes han emellertid detta år såsom öfverjägmästare i Smalands, Kalmar och Växjö län]; tillika major vid öfversten, friherre Lars Mörners (till Tuna) af jägeribetjänte från Östergötland och Smaland upprättade reg:te 1676 $^{23}/_{2}$; omnämnes 1680 sasom jägmästare i Skane; öfverjägmästare i Skåne 1682 $^{9}/_{2}$; öfverjägmastare i Vastergötland, Skåne och Smaland 1688. Om honom heter det i konung Carl XI:s, af biskop C. G. Nordin i Hernösand utgifna dagboksanteckningar: När Öfver-Jägmästaren Adolph Hard ville ga i Aftonsången här i Stockholm pa Slottet hos Hennes K. M. Enke-Drottningen, och han kom in uti den salen, som är utanför Drabantsalen, satte han sig pa bänken som är vid piquener-porten, föll straxt ned utaf bänken och blef genast död. Gud glädje hans själ och vare honom nådig!

Ebbe Ulfelt egde Araslöf, Rabelof och Ovesholm i Skåne samt Färlöfsholm i Danmark. Han var sedan 1643 $^{9}/_{11}$ gift med grefvinnan Hedvig af Schlesvig-Holstein, dotter af konung Christian IV och Christina Munck.

Hugo Samzelius.[1]

---

[1] Förestående anteckningar äro hämtade ur manuskriptet till ett vid julen eller strax på nyaret utkommande större biografiskt arbete (jämte historisk inledning) öfver k. skogs- och jägeristaten fran slutet af 1500-talet intill nuvarande tid. Subskribentanmälan (numrerade exemplar) mottages under adress Neder-Kalix. Priset 10 kr., i bokhandeln 15 kr.

H. Sz.

Om de s. k. Vitæ Pomeranorum.

Det behöfves intet vidlyftigt ordande om de mångfaldiga forbindelser mellan Sverige och Pommern, hvilka uppstodo under den tidrymd, 1630—1815, då gemensamma intressen och till slut en gemensam styrelse förenade dessa länder med hvarandra. Ännu i dag äro pommerska slägter representerade i Sverige. Månget svenskt namn återfinnes i Pommern, hvarifrån det ofta fortplantats till andra delar af den preussiska monarkien. Intet under nå att i en sådan samling af personalia och geneologica, som den, hvilken under ofvanstående benämning förvaras i Greifswalds universitetsbibliotek, mycket af intresse för Sverige är att finna. Den, som skrifver dessa rader, har vid olika tider varit i tillfälle att göra utdrag ur samlingen. För det tillmötesgående, hvilket härvidlag visats honom af bibliotekets tjenstemän, främst af dess chef, professorn D:r *Gilbert*, hembäres härmed uttrycket af den djupaste tacksamhet. — Hvad samlingens innehåll angår, så består den af tryckta och otryckta bidrag till personhistorien, likpredikningar, stamtaflor, gratulationsverser och originalurkunder om hvartannat. Allt detta är inbundet i 167 olika band. Grundstommen till samlingen eller de första 44 banden bildades under förra århundradet af den om Pommerns historia högt förtjente vice-presidenten i Wismarska tribunalet, *Augustin von Balthasar*. — Ett 1 år i tidskriften Baltische Studien publiceradt, af bibliotekarien D:r Edmund Lange på grundvalen af öfverbibliotekarien D:r Muldeners handskrifna förteckning uppstäldt register skall för framtiden underlätta forskandet i dessa »Vitæ Pomeranorum». Registret kan naturligtvis ej lemna några i detalj gående genealogiska upplysningar, men i hufvudafdelningen (sid. 1—384) är under slägtnamnet hvarje person, som blifvit föremål för biografisk behandling, upptagen med födelse- och dödsdag, karakter m. m. Arten af dessa biographica angifves ock, men vid likpredikningarne saknas författarens tryckningsår och namn. I allmänhet är registret uppsatt med flit och omsorg. Några anmärkningar må dock här göras. Svenska namn hafva någon gång vållat svårigheter. Jost Henkelssons († 1632) maka får sid. 143 förnamnet Hustro och man hänvisas hvad hennes likpredikan angår till *Kirst*. Hon hette emellertid Kerstin Johansdotter och återfinnes sid. 161 under Johann, Jons. Vid patronymica har i allmänhet ändelsen »son» uteslutits. Prosten i Hedemora, Erik Svensson Roslagius († 1628) återfinnes på tvenne ställen, under Sven och under Roslagius. Värre är att hans prosteri kallas Sammarstädh eller Sammastädh, ett ortnamn som vore svårt att hitta i något »herdaminne». Att Lilliehöök sid. 191 stafvas Liliæk betyder mindre. Johan Lillienstedt hette aldrig Lillienfeldt (sid. 190). Leyonfels är rättare än Loyenfels, Löwenburg eller Leyonburg rättare än Löwenberg eller Loyenburgk (sid. 194, 195). Jakob Ramborg var, så svenskt detta senare namn än later, *icke* från Sverige (sid. 261) utan från

Enkhuyzen i Holland. Råhlamb och Rholam hafva skilts at men äro ett och detsamma (sid, 261, 272). Hvarje svensk vet att Troil och Trolle äro tvenne olika slägter; de hafva emellertid sammanförts (sid. 346). Prosten i Östra Ny hette ej Lars Schonmark, utan Schenmark, Anna Engel Dragman var född Schenström, ej Schönström (sid. 347). Bannier borde hafva sammanförts med Baner (sid. 13). I registret göres ingen skilnad mellan slägterna Horn (Kanckas. Aminne) i Sverige och Horn (Kanzin) i Pommern samt Fleming i Sverige och Flemming i (Hinter-)Pommern. Axel Oxenstiernas hustru borde hafva hänförts till de svenska Baatarne, ej till den mecklenburgska ätten von Both. Sid. 279 bör stå Rosenstam för Rosensteen. Följande engelska eller skotska namn äro desamma och borde hafva sammanförts: Erskein (Erskine) samt Esken, Eskein (sid. 92), Greigge och Grigge (adlade Greiggenschild sid. 123), Lindess (sid. 192) och Lyndsay (Lindsay; sid. 100). Äfven tyska namn erbjuda någon gang oegentligheter. Ett familjenamn som Marchrugew (sid. 177) eller Margrugew (sid. 202) synes nästan otroligt. Skulle det ej kunna vara March. Rugenwaldensis förkortadt, d. v. s. från staden Rügenwalde? Barnheisen (sid. 14) skall vara Barnheid. Bavold (sid. 17) Barold; Paul Bayer (sid. 17) är densamme som Paul Beyer (sid. 25) titeln rentmeister är att föredraga framför steuereinnehmer. Faltz och Faltzburg (sid. 99) äro samma slägt.

Deremot är v. Kameke ej detsamma som Kametke. Johan Völschows maka var född Mevius ej Menäus (sid. 211). Ursula Busch (sid. 52) och Ursula Pusch (sid. 256) äro samma person. Rent vilseledande uppgifter förekomma jämförelsevis sällan. Några sådana må dock papekas. Så hette Maria Elisabeth v. Kempendorffs make Peter *Iken* (se sid. 150) och ej Jäger. Det är ej fråga om något adelsdiplom utan om en fullmakt på landtrådskarakter för Gustaf Peter v. Lillieström (sid. 190): Otto, ej Conrad Uxkull parenteras 1643. (sid. 305). Ännu mera skulle väl kunnat anföras om det för öfrigt förtjenstfulla registret, ifall tidskriftens utrymme så tillatit.

I framtiden torde ett och annat af intresse, med stöd af gjorda forskningar i Vitæ Pomeranorum och annorstädes kunna inflyta. — Här nedan upptagas dock redan nu en smärre notis, *Björnram och Wass* samt genealogier öfver slägterna *Hartman* (*von Hartmansdorff*) och *von Kantzow* — För publicerandet af de begge sistnamnda hafva kanslisekreteraren A. E. C. v. Hartmansdorff och majoren m. m. friherre J. A. Kantzow godhetsfullt velat ikläda sig kostnaderna.

Björnram och Wass.

Jfr. G. Anreps Ättartaflor I. 212, Tab. 4 och V. Örnbergs Svenska Ättartal V. 451

Kristina Andersdotter säges i en hos Örnberg l. c. befintlig uppsats om falska Wasa ättlingar högst sannolikt hafva varit dotterdotters dotter af Gustaf I:s kusin, Birgitta Kristiernsdotter (Wasa). Sannolik-

heten, grundande sig på antagandet att Kristina varit dotter af erkebiskopen Andreas Laurentii i hans andra gifte med Margareta Larsdotter, (sedan *1579* enka efter erkebiskopen Laurentius Petri), blir visshet, då man af Kristinas, i ofvannämnda samling förvarade likpredikan, får veta att hon föddes *1582* $^{23}/_{12}$ i Upsala. Hon afled 1652 $^{10}/_{2}$ hos sin dotter,[1] på godset Merrentin, såsom enka (gift 1618 $^{15}/_{4}$) efter brandenburgske generalkvartermästaren Dominik von Parr † 1621, $^{9}/_{11}$ (antagligen af den ännu lefvande österrikiska ätten Paar). Enligt samma källa var Parr hennes andre make. Kristina gifte sig nemligen första gången på Eskilstuna slott 1607 $^{10}/_{1}$, med ståthållaren öfver Öster- och Vester-Rekarne Christian Wass, som afled 1612 $^{21}/_{4}$. En icke namngifven son i detta äktenskap skall vid femton års ålder hafva stupat i fält. Om denne Christian Wass är tills vidare intet bekant. Dessa rader skola mahända gifva uppslag till forskningar härom. Författaren af det ofvannämnda registret kallar Kristinas första man: Chr. v. Wasa. Månne denna tydning af namnet verkligen skulle kunna hafva något skäl för sig? Är här förhända fråga om någon hittills obekant telning af Wasaätten? Eller var Christian en ättling af någon af de danska adelsätterna Hvas? Esper Hvas till Tvet i Skåne 1568 skall 1584 hafva skrifvit sig till Elsnab, hvilket utan tvifvel betyder att han daterat någon handling från Elfsnabben. Maria Wass upptages på riddarhusstamtaflan såsom Alf Eriksson Ikorns (n:r 57) hustru.

På annat ställe i denna tidskrift framställes frågan om Christian Wass' härkomst. Med intresse skulle svar emotses härpå.

Hartman (von Hartmansdorff).

I. *Joachim Hartman.* Borgare i Pasewalk.

Son:

II. *Joachim,* inflyttade till Greifswald, hvarest han blef borgare och 1523 ägare af ett hus i Fischstrasse. Gift med *Anna Stevelin,* (gift 2:o med Georg Schulte, 3:o med rådsherren i Greifswald Johan Volschow, † 1560 $^{1}/_{9}$), dotter af borgmästaren derstädes Johan Stevelin och Dorothea Glineke, (som var gift 2:o med furstliga pommerska rådet och hauptmannen på Loitz, Valentin von Stojentin).

Son:

III. *Brandt* (Brandanus), immatrikulerad som student vid universitetet i Greifswald 1540, borgare derstädes 1548. Rådsherre 1561

---

[1] Margareta Hedvig v. Parr, gift 1) 1642 $^{22}/_{7}$ i Jauer i Schlesien med öfverste Daniel Ouvris, f. 1596 i Normandie. † 1652 $^{21}/_{8}$ i Cüstrin, begrafven 1653 $^{13}/_{4}$ i Stettin på samma gång som svärmodern. I detta gifte var en son som lefde 1653 men antagligen afled ung. Ouvris hade varit gift förut, rörande hans enkas andra gifte med Helmfelt se Anrep.

—66. Agde och bebodde ett hus i Fleischerstrasse. † 1587 $^{11}/_{1}$, begrafven i svärfaderns graf i Nicolaikyrkan, hvarest grafstenen med den sistnämndes namn, vapen och artalet 1548 samt inskriften: *Her Brandt Hartman unde sinen Erven* ännu finnes kvar.

Gift med *Magdalena Voss* som 1589 $^{17}/_{2}$ ingick förlikning med exekutorerna af Heinrich Bukows testamente, † 1591 $^{31}/_{1}$, dotter af Anton Voss, (som antagligen tillhörde den adliga ätten v. Voss och på mödernet härstammade från de gamla Greifswalderslägterna Quant och Kannegeter) och Anna Baveman. Denna senares föräldrar voro rådsherren i Greifswald Heinrich Baveman och Anna Bukow, dotter af rådsherren Georg Bukow och Anna von Wakenitz samt syster till professorn och dekanen i Greifswald Heinrich Bukow.[1]

Barn IV 1—8.

IV. 1. *Joachim*, afled som barn.

IV. 2. *Andreas*, köpman i Greifswald † 1588 ogift.

IV. 3. *Joachim*, f. 1552, † 1589 ogift.

IV. 4. *Anna*, afled som barn.

IV. 6. *Jacob* (d. ä.) f. 1557. Borgare i Greifswald 1593. Gift med *Anna Schwarz*, dotter af Heinrich Schwarz och Anna Glineke.

IV. 7. *Magdalena* f. 1565 $^{9}/_{4}$, † 1616 $^{15}/_{11}$ barnlös. Gift med borgaren i Stettin *Johan Funcke* † 1599.

IV. 8. *Martin* f. 1567 $^{9}/_{11}$. Borgare i Greifswald 1594. Arrenderade något gods, tillhörigt dervarande universitet. Gift med *Margareta* (eller Gertrud) *Jäger*, dotter af rådsherren i Greifswald Jacob Jäger och Margareta Gruwel.

Barn V 7—10.

V. 7. *Brandt*, afled som barn.

V. 8. *Jacob* (d. y.). Borgare i Greifswald. Lefde 1641. Gift med *Catharina Lockervitz*, dotter af Peter Lockervitz och Catharina Stargard.

Barn VI 10—11.

VI. 10. *Peter*.

VI. 11. *Catharina*.

V. 9. *Margareta* † barnlös. Gift 1:o) med N. N., skollärare i Penzlin i Mecklenburg 2:o) med skolläraren i Neu Brandenburg, *Christian Krüger*.

V. 10. *Gertrud*, gift med *Johan Stuve*, som lefde 1626, af pommersk adlig ätt, till Donnie i Rakows socken, i hans andra gifte.

IV. 5. *Anton* (son af III) f. 1554. Borgare i Greifswald 1593. Pantsatte 1590 $^{23}/_{1}$ Bukowska huset, Langestrasse 28, till (den ännu existerande) Bukowska stiftelsen, † 1638 $^{10}/_{1}$, begrafven 22 s. m. Gift med *Magdalena Lange* f. 1556 † 1624 $^{30}/_{10}$, dotter af borgaren i Greifswald Georg Lange, (en sonsons son af Hans Lange i Lanzig i Hinter-Pommern, hos hvilken pommerske hertigen Bogislaw X vistades

[1] Se Geschichte der Bukowschen Stiftung af den kände pommerske historikern, professor Theodor Pyl.

en tid under sina uppväxtår) och Barbara Smiterlow (af samma stam som adliga ätten Schmiterlöw).

Barn V 1—6.

V. 1. *Barbara*. Lefde 1638. Gift 1) med *Heinrich Wessel*, borgare i Stralsund. 2) 1631 med *Heinrich von Seltzen* från Eckernförde i Holstein, som äfven lefde 1638 och var borgare samt handlande i Kalmar.[1]

V. 2. *Georg*, afled som barn.

V. 3. *Georg*,

V. 5. *Brandt*,

V. 6. *Joachim*

V. 4. *Christian* (Carsten) son af IV 5, f. 1601. Borgare i Greifswald 1625. Rådsherre derstädes 1633. Gerichtsvogt 1647. Stadskamrerare 1651. Ägde ett hus i Fischstrasse, ett annat i Fleischerstrasse och inköpte 1641 af Jacob Hartman (V 8) det hus på sistnämnda gata, som innehafts af farfadern. † 1668 $^{7}/_{12}$. Gift med *Margareta Bünsow*, af en från *Gross Bünsow* (norr om staden Anclam) härstammande slägt, hvars medlemmar i Greifswald förvärfvade sig stort anseende — 17 af dessa beklädde under tidrymden 1312—1740 rådsämbeten. Fadern, rådsherren och stadskamreraren Christoph Bünsow härstammade på kvinnolinien från de gamla pommerska adelsätterna von Lepel och von Apenborg, modern Ilsabe Völschow var på mödernet ättling af de ansedda Greifswalderslägterna Segeberg och Engelbrecht (densamma som adliga ätten von Engelbrechten).

Barn VI 1—[illegible].

VI. 1. *Ilsabe*, f. 1620 $^{25}/_{5}$ † 1702 [illegible] i Greifswald. Gift 1) 1641 $^{1}/_{12}$ med professorn i Greifswald. *Franz Stypman*. f. 1612 $^{14}/_{6}$ † 1650 $^{26}/_{2}$. 2) med e. o. professorn i Greifswald sedermera syndikus i Oldenburg *Anton Gunther Fritz*.[2]

VI. 2. *Christian*
VI. 3. *Christoph* } afledo som barn.
VI. 4. *Christian*

VI. 5. *Georg*. Jur. Licentiat. Borgare i Greifswald 1655. Rådsherre derstädes 1671—78. Gift 1655 med *Regina von Bauman* f. 1630, dotter af rådsherren i Stralsund m. m. Nicolaus Bauman, adlad von Bauman (se Anreps och Schlegel-Klingspors ättartaflor) och hans 1:sta hustru, Gertrud Herold.

Barn VII. 1—2.

VII. 1. *Christian Nicolaus*, immatrikulerad vid universitetet i Greifswald 1668.

VII. 2. *Jurgen Christoph*, var borgare i Greifswald 1705.

VI. 6. Joachim, f. 1635 $^{24}/_{4}$ † 1644.

VI. 7. Christoph, f. 1636 $^{2}/_{7}$, † 1650 $^{19}/_{1}$.

---

[1] Till hennes afkomlingar hörde mahända Christoph von Seltzen, handlande i Kalmar under 1700-talet, se Örnbergs svenska ättartal *VI*, 355 och *XI*, 63.

[2] Hennes begge söner Franz Stypman och Johan Christian Fritz adlades. Se Schlegels och Klingspors ättartaflor, hvilkas uppgifter härmed kompletteras.

VI. 8. Maria Margaretha, f. 1630 [illegible], † 1656 [illegible] i barnsäng. Gift 1654 i september med e. o. professorn i Greifswald, sedermera direktören i pommerska hofrätten, *Gualter Greigk*, *adlad von Greiggenschildt*, i hans 1:sta gifte, f. 1622 [illegible] i Wolgast, † 1667 [illegible].

VI. 9. *Mathias* (Matthaeus) *adlad von H[illegible]*, f. 1641 [illegible] i Greifswald. Assessor i wismarska tribunalet, † 1690 [illegible] i Wismar. Om honom och hans afkomlingar se Anreps, Wrangels och Bergströms samt Wasastjernas ättartaflor.

von Kantzow.

I närheten af staden Prenzlau i Uckermark skall ligga en by med detta namn, nämnd redan 1282 [illegible]. Ifrån Prenzlau härstammar äfven enligt uppgift en ännu i Tyskland lefvande slägt Kantzow. Äldste kände stamfadern för densamma var en Hermann Kantzow († 1671). I Mecklenburg-Strelitz, icke långt ifrån staden Woldegk, ligger ännu en by med samma namn. Detta stafvas dock Cantzow, alldeles såsom den här nedan upptagna slägtens namn finnes vara tryckt i en ännu tillgänglig källa från år 1650. Neu Brandenburg, den stad, hvarest de första generationerna af den till Sverige öfverflyttade slägten voro bosatta, ligger äfven i Mecklenburg-Strelitz. Under 16:de århundradet förekomma personer med namnet Kantzow äfven i staden Greifswald. Utom den här nedan omtalade Hans Kantzow finner man derstädes under åren 1505–54 en Brandt Kantzow, men dennes sammanband med ifrågavarande slägt är ännu lika litet bevisadt som den kände pommerske historieskrifvaren Thomas Kantzows. Denne senare, som 1526 [illegible] immatrikulerades vid universitetet i Rostock med tillägget Sundensis, hvilket antyder hans härkomst från staden Stralsund, blef sedermera de pommerska hertigarnes sekreterare och afled 1542 [illegible] i Stettin.[1] I G. Anreps Ättartaflor äro, i enlighet med riddarhus-genealogien och de Klerckerska samlingarna i K. Biblioteket, minister-residenten Johan Albert Kantzows förfäder alldeles felaktigt upptagna. Såsom ett fullständigande af den i Wrangels och Bergströms Ättartaflor från år 1857 meddelade historiken, må nedanstående utredning, hvilken delvis legat till grund för densamma, upptagas.

I. Hans (von) Kantzow.

Var enligt Dinnies' Stemmata Sundensium först öfverstewaktmästare i kejserlig tjenst, sedermera adlad af Kejsaren och efter afskedstagandet

[1] Om honom och hans pommerska krönika se vidare: »Thomas Kantzow und seine Pommersche Chronik», gradualafhandling af [illegible] Stettin 188[illegible] (införd i »Baltische Studien»).

borgmästare i Neu Brandenburg (hos Gerschow patricier derstädes) gift med *Margareta von Stülpnagel.* En Hans Kantzow ägde 1519 hus i Greifswald och afled 1550, möjligen är han identisk med ofvanstående.

Son:

II. *Johan*, Patricier i Neu Brandenburg.

Son:

III. *Johan*, enligt Gerschow rådsherre i Neu Brandenburg. Gift med *Anna Mesterknecht* från samma stad. Hennes moder var Gertrud Nicolaidotter Warneke.

Son:

IV. *Johan*, Borgmästare i Neu Brandenburg och medlem af fyramannarådet derstädes. Var 1650 död. Gift med *Ursula Gerdes*, som 2:o blef gift med Friedrich Casimir. Hon var enda barnet till borgmästaren i Neu Brandenburg, Heinrich Gerdes, (en farfarsfarbror till Franz Joachim Gerdes, se adliga ätten Ehrenstrahl n:r 865, Anrep I 698) och hans hustru Agnes Warneke. Ovisst är om Ursula Gerdes' söner Joachim och Friedrich, hvilka 1650 nämnas såsom bröder till nedanstående Johan Kantzow, voro af hennes första eller andra gifte. Då en Joachim *Casimir* 1653 $^{24}/_{6}$ nämnes, är det senare sannolikast.

Son:

V. *Johan*. Blef 1630 $^{9}/_{5}$ immatrikulerad vid universitetet i Greifswald. Teol. Kand. derstädes 1647 i September och s. å. kyrkoherde (pastor) i Liepen i Alt Vor-Pommern. Undertecknade såsom Johan Canzow 1670 $^{30}/_{3}$ i Stolpe ett fördrag mellan drottning Christinas ombud, Johan Offerman, samt Johan Berckhan och öfriga interessenter i godset Wussentin. — † 1686 $^{12}/_{4}$. Gift 1:o) 1647 $^{1}/_{12}$ i Liepen med *Agnes Birckhahn* (eller Berckhahn) † 1650 $^{15}/_{5}$ i barnsäng och begrafven 26 s. m. Hennes farfarsfar, Johan, skall hafva tillhört den preussiska adliga ätten med detta namn, inkommit till Pommern och 1529 blifvit hauptman vid amtet Barth. Sonen (med Anna von Barnekow) Joachim var under 16:de århundradets senare hälft hofråd hos hertigarne af Pommern-Wolgast samt gift med Gertrud Ballerstedt, en halfsyster till furstliga rådet Felix Hausen. Deras son, Agnes' fader, Heinrich Birckhahn var först sekreterare hos hertig Philipp Julius, sedermera hertig Bogislaw XIV:s hauptman på Torgelow och begrofs 1645 $^{9}/_{12}$. Han var gift 3 gånger, med Gertrud Schlichtkrull från Anclam (Agnes moder), Anna Sophia von Lepel och Ursula von Barnekow, samt hade en son, ofvannämnde Johan Birckhahn. Då denne afled barnlös, ärfdes Wussentin af Agnes' barn. Hon var gift 1:o) sedan 1640 med Kantzows företrädare i embetet, Timotheus Gerschow f. 1597 $^{13}/_{9}$ † 1645 $^{11}/_{12}$, hvilken under åren 1621—23 varit fältpredikant i livländaren Georg Christoph v. Rosens polska regemente, som stred mot svenskarne i Livland. — 2:o) (enligt Dinnies) med *Anna Schneidewind.*

Söner:

VI. 1—4. (1, 2 i 1:sta, 3, 4 i 2:dra giftet).

VI. 3. *Johan Friedrich* (son af V i andra giftet.) f. 1661. Immatrikulerad vid universitetet i Greifswald 1684 [illegible]$_{6}$. Teol. kand. derstädes 1694. Kyrkoherde i Stolzenburg vid Pasewalk 1695 i februari. † 1731 $^{14}_{1}$ derstädes. Gift med *Hedwig Sophia Reimarus*, dotter af företrädaren i ämbetet, Philipp Reimarus och Elisabeth Friedeborn.

Barn: VII. 3. och möjligen VII. ?.

VII. 3. *Anna Elisabeth*, † 1760 $^{5}_{2}$. Gift 1734 med *Gerhard Gerling* i hans 2:dra gifte, f. 1688 $^{22}_{2}$ i Soest i Westfalen, Kyrkoherde i Iven vid Anclam 1713. † 1766 $^{30}_{7}$.

VII. ?. *Johan Philipp*. Handlande i Stralsund. Gift med *Katarina Maria Sodeman* (enl. Hougberg: Soderman) prestdotter från Rügen.

Enär Johan Philipp endast på grund af sannolikhetsskäl antagits vara son af Johan Friedrich utsättas för dennes afkomlingar inga nummer.

Son:

Joachim Christian f. 1732 $^{26}_{3}$ i Stralsund, Stads- och provinsialapotekare i Vasa i Finland, † 1800 $^{20}_{9}$ derstädes. Gift 1) 1760 med *Brita Magdalena Brinck* från Kalmar † 1784 [illegible]$_{10}$. 2) 1785 $^{23}_{6}$ med *Clara Eriksdotter Munselius*, f. 1749, † 1807 $^{12}_{11}$. (Gift 1) med landskamreraren i Vasa, Carl Paul Castin.

Barn i 1:sta giftet a—d.

a. *Ehrenfried* f. 1765 $^{27}_{11}$ i Vasa, Apotekare i Nykarleby i Finland. † 1818 $^{25}_{5}$ derstädes. Gift 1804 med *Albertina Soller*, f. 1784 $^{10}_{11}$ i Vasa, † 1822 $^{1}_{3}$ derstädes.

Barn e—i.

e. *Clara Catharina* f. 1805 $^{10}_{9}$.
f. *Johan Ehrenfried* f. 1807 $^{16}_{11}$.[1]
g. *Albertina* f. 1810 $^{12}_{2}$.
h. *Charlotta* f. 1813 $^{24}_{7}$.
i. *Sophie* f. 1815 $^{4}_{10}$.

b. *Johan Christian* f. 1774 $^{24}_{3}$ i Vasa. Apotekare derstädes efter fadern. Flyttade till Sverige och var 1822—26 ägare af Bisslinge i Eds socken, 1826—36 af apoteket Hjorten på Kungsholmen, † 1855 $^{20}_{4}$ i Karlstad. Gift 1804 med *Catharina Magdalena Radeloff*, † 1840 $^{31}_{3}$ i Stockholm; dotter af apotekaren i Karlstad, David Daniel Radeloff från Wismar och Elisabeth Sophia Andersson, i hennes 1:sta gifte.

c. En dotter gift med sin svåger *Holst* i hans 2:dra gifte,

d. *Ulrika*, gift med magasinsförvaltaren i Umeå *Nathanael Holst*, i hans 1:sta gifte.

VI. 4. *Heinrich Gottfried* (son af V i andra giftet) f. 1666 $^{12}_{..}$. Handlande i Stralsund och medlem af 8-mannarådet, † 1742 $^{12}_{4}$.

[1] Dennes afkomlingar torde ännu lefva i Finland och Ryssland. Namnet skrefs af Johan Philipps' afkomlingar Kant*zau*. Närmare upplysningar om de samma önskas.

Gift 1700 med *Anna Gertrud Charisius*, dotter af borgmästaren och landtrådet Christian Ehrenfried Charisius och hans 1:sta fru, Anna Hagemeister. Faster till Christian Ehrenfried Charisius, se adliga ätten von Carisien n:r 2137, Anrep I 391 och halfsyster till Christian Ehrenfried Charisius, se adliga ätten von Olthoff n:r 1752.[1]

Barn VII. 4—7.

VII. 4. *Barbara Rosina*, f. 1701 10/3, † 1758 3/4. Gift med prosten (præpositus) i Loitz *Christoph Friedrich Willich*, † 1750.

VII. 5. *Anna Eleonora*, f. 1706 1/6. Gift med kyrkoherden i Casnevitz på Rügen, *Adam Friedrich Salchow*.

VII. 6. *Johan Ehrenfried*, f. 1709, afled som barn.

VII. 7. *Charlotte Elisabeth*, f. 1711, † 1748 barnlös. Gift 1742 med borgmästaren i Stralsund *David Ike*, i det 3:dje af hans 4 giften, f. 1683 9/2, † 1755 22/8.

VI. 2. *Johan Heinrich* (yngste son af V i första giftet), f. 1650 13/5.

VI. 1. *Henning Joachim* (äldste son af V i första giftet), f. antagligen 1648.

Agde, genom arf efter morbrodern, panträtten till godset Wussentin i Medows socken, Alt-Vor-Pommern. Denna reducerades från honom, men han behöll, såsom perpetuell arrendator och tertial innehafvare, godset till sin död.[2] När densamma inträffat, är obekant, Henning Joachim nämnes sista gången 1710 3/2, i Medows kyrkobocker. Att något »anträd» för honom skulle finnas i Liepens kyrkobocker (jfr. Wrangels och Bergströms ättartaflor I 616) torde bero på något misstag. Gift med *Anna Buchow*, f. 1657. Hennes farfarsfarfar, rådsherren i Stralsund, Heinrich Buchow hade 1568 adlats af kejsaren; farfadern med samma namn var gift med Ilsabe von Braun (se Schlegel & Klingspor sid. 32 tab. 44) hvars moder var af den gamla rugianska ätten Segebaden. Föräldrarne voro Albert Buchow och hans 1:sta hustru Anna Wewetzer, af samma slägt som adliga ätterna Rosenstjerna n:r 172 och von Weiwitzern (Schlegel & Klingspor sid. 321).

Barn VII. 1—2.

VII. 1. *Catharina Dorothea*, står fadder i Medow 1702 14/5 och 1711 29/7 och är då ogift.

VII. 2. *Johan Albert*, (son af VI 1.) f. 1680 12/12 på Wussentin. Perpetuell arrende- och tertialinnehafvare af Wussentin. Nämnes från och med 1716 28/4 flere gånger i Medows kyrkobocker. Inflyttade till Stralsund. Rådsherre derstädes 1738. Afsked p. b. härifrån 1748, † 1753 19/2. Gift 1707 med *Ilsabe Dorothea Reinke*, f. 1687, † 1761 5/5, dotter af rådsherren i Stralsund Adam Friedrich Reinke och hans 1:sta hustru Catharina Ilsabe Cramer.

[1] Jfr. undertecknads historik till ätten v. Olthoff i Wrangels och Bergströms ättartaflor.

[2] Angående tertialgodsen m. m., se en under tryck varande afhandling af författaren till denna uppsats: Om reduktioner m. m. i f. d. Svenska Pommern.

Barn VIII. 1—8.

VIII. 1. *Anna Esabe*, f. 1708 $^{9}/_{10}$, † $^{17}/_{11}$ s. a.

VIII. 2. *Joachim Friedrich*, f. 1709 $^{27}/_{12}$. Var först handlande, sedan under 12 års tid landtbrukare. Blef 1742 kongl. Holzförster (jägmästare) i Pommern. † 1760.

VIII. 3. *Albert Heinrich*, f. 1712 $^{9}/_{2}$, † [illegible] s. a.

VIII. 5. *Christian Ehrenfried*, f. 1715 $^{19}/_{[illegible]}$ döpt dagen derpå. Handlande i Stockholm, † 1784 [illegible] derstädes.

VIII. 7. *Regina Esabe*, f. 1720 $^{24}/_{2}$ på Wussentin, döpt 28 s. m. i Medow, † 1755 $^{21}/_{11}$.

VIII. 6. *Carl Friedrich*, f. 1718 $^{7}/_{4}$ på Wussentin, döpt 10 s. m. i Medow. Advokat i Stralsund; † 1754 $^{4}/_{5}$. Gift med *Anna Catharina Niemann*, som sedermera blef föreståndarinna för S:t Annæ och Brigittæ kloster derstädes.

Barn IX. 4—9.

IX. 4.	*Johan Friedrich*	f. 1745.	Afled som barn.
IX. 5.	*Johan Albert*	f. 1746.	Afled som barn.
IX. 6.	*Carl Heinrich*	f. 1748.	Utan vidare underrättelser.
IX. 7.	*Anna Dorothea*	f. 1747.	I nyssnämnda kloster.
IX. 8.	*Maria Agneta*	f. 1751.	I nyssnämnda kloster.
IX. 9.	*Juliane Catharine*	f. 1753.	Afled som barn.

VIII. 8. *Emanuel Heinrich von Kantzow* adlad af kejsaren 1761. Rådsherre i Stralsund 1762. Afsked p. b. 1778. Ägde det genom köp förvarfvade godset Zansebuhr i Niepars socken. Gift med *Juliane Balduine Braun*, som ännu lefde 1813, dotter af bryggarealdermannen Berend Balduin Braun.

Barn IX. 10—13.

IX. 10. *Juliane Catharine*. Var 1813 ogift.

IX. 11. *Johan Heinrich*, f. 1763 $^{14}/_{7}$ i Stralsund. Ärfde Zansebuhr, som efter hans död tillföll modern och systrarne. Stabsfänrik vid Drottningens Lifregemente 1781 $^{1}/_{[illegible]}$. Löjtnant derstädes 1791 $^{24}/_{4}$. Stabskapten 1795 $^{14}/_{[illegible]}$. Regementskvartermästare. R. S. O. 1810. Afsked 1811 [illegible], † 1812 $^{20}/_{2}$ på nämnda egendom, ogift. Deltog i kriget i Finland och Pommern 1790, 1807.

IX. 12: *Bernhard Balduin*, f. 1765, döpt $^{31}/_{7}$ s. å. i Stralsund. Stabsfänrik vid nyssnämnda regemente 1780. Stabslöjtnant 1791 $^{24}/_{4}$. Afsked m. kaptens karakter 1795 $^{7}/_{4}$. Var 1806 närvarande vid landtdagen i Greifswald. † 1807 $^{24}/_{10}$ ogift på Zansebuhr.

IX. 13. *Amalia Anna Regina*. Lefde 1814 [illegible] och var då gift med en *Ritter*.

VIII. 4. *Johan Albert* (son af VII. 2) f. 1713 $^{13}/_{8}$, † 1806 i Stockholm. Se vidare Anreps ättartaflor. Gift i Stockholm 1752 $^{7}/_{5}$ med *Christina Maria Hebbe* f. 1730 $^{1}/_{5}$ i Stockholm, † 1791 $^{19}/_{5}$ derstädes. Se vidare Anrep, Svenska slägtboken II sid. 413—433.

Barn: IX. 1—3.

IX. 1. *Christina Elisabeth* f. 1754, † 1795 $^{28}/_{3}$, barnlös. Gift 1791 $^{20}/_{7}$ med kyrkoherden i Wenjan, Westerås stift, hofpredikanten Magister *Johan Leufquist* i hans 1:sta gifte, f. 1750 $^{7}/_{2}$ i By socken. † 1814 $^{10}/_{7}$.

IX. 2. *Johanna Maria* f. 1757 $^{20}/_{7}$, † 1839 $^{24}/_{10}$ barnlös. Ägde huset n:r 5, kvarteret Phoebus, Stockholm. Gift derstädes med danske konsuln, grosshandlaren Christian Fredrik Fabricius.

IX. 3. *Johan Albert*, friherre *Kantzow*. Om honom och hans afkomlingar se Anreps samt Wrangels och Bergströms ättartaflor.

Anm. Bland faddrarne till VIII. 6 nämnes en Cord Friedrich Kantzow, som 1722 $^{30}/_{7}$ synes varit gift. Denne medlem af ätten var bosatt i staden Anclam. Otvifvelaktigt var han en nära slägting, måhända broder, till VII. 2.

Gustaf von Essen.

Nyare svensk biografisk-genealogisk litteratur.

I.

Intresset för personhistoria och de dermed sammanhängande biografiska och genealogiska forskningarna har på de senaste 10 à 15 åren allt mer och mer utvecklats. Då hofintendenten V. Örnberg år 1884 började att utgifva sin »Svensk Slägtkalender» (från 1889 kallad »Svenska ättartal») voro i sjelfva verket de genealogiska och biografiska handböckerna ganska få och föga tillförlitliga. Dessutom voro uppgifterna i de flesta dylika arbeten ytterst knapphändiga; sålunda saknas, i enlighet med den af G. Anrep utgifna adelskalendern, ofta nog uppgifter om födelsedagar och giftermålsdagar, en brist, som såväl i nyare danska som finska arbeten af liknande art, ej förefinnes. Till sådana kortfattade uppgifter har likväl äfven en Örnberg inskränkt sig, detta så mycket mera öfverraskande som Gabriel Anrep redan anvisat vägen med sin öfver allt beröm stående »Svenska Slägtboken», som, i fråga om fullständighet, på det genealogiska området söker sin like. Emellertid får man ej i detta hänseende vara så nogräknad med de 12 årgångarna af »Svensk Slägtkalender — Svenska ättartal», då de ju från början afsetts att vara kalendrar, deri uppgifter endast om lefvande personer skulle meddelas, snarare än att vara ett genealogiskt

samlingsverk i egentlig bemärkelse. När Slägtkalenderns namn ändrades till Attartal och planen i och med detsamma i någon mån utvidgades, lär äfven utgifvarens afsigt varit att meddela data och längre biografier, men sorgligt att säga visade det sig att allmänhetens intresse icke höll jemna steg med de ökade kostnader som denna fullständighet gifvetvis skulle åsamkat utgifvaren. Hvad nu en sådan fullständighet angår, måste medgifvas att den visserligen alltid är önskvärd, men att den möjligen kan uppvägas såsom t. ex. i de nämnda årgångarna af Örnbergs arbete, der den ersatts genom att så många flera slägttaflor i dess ställe kunnat intagas, en omständighet, som i icke ringa mån bidragit att öka allmänhetens intresse och gjort de små röda volymerna kända och erkända i mycket vida kretsar. Deras betydelse är obestridlig och deras värde för kommande tiders forskare måhända oberäkneligt.

Under årens lopp har, såsom ofvan antyddes, intresset för slägtforskning och biografi tilltagit; detta i hög grad tack vare G. Anreps och V. Örnbergs banbrytande verksamhet i slägtforskningens tjänst. Också är det ingen liten förteckning, som i ett kommande häfte af denna tidskrift är afsedd att meddelas öfver den rent biografiska och genealogiska litteratur som blott under de senaste 20 åren sett dagen i Sverige.

Öfver flera enskilda slägter hafva utarbetats utförliga monografier, hvaribland märkas följande synnerligen utmärkta och i allmänhet om god forskning vittnande arbeten: *Genealogiska anteckningar om slägten Sederholm etc.* (utg. 1880 af J. Sederholm); *Slägten* [Berger] (utg. 1880 af Sölve T. Berger); *Edgrenska slägtens stamtafla* (utg. 1881 och 2 uppl. 1894 af A. G. T. Edgren); *Muntheslägten från 1000-talet etc.* (utg. 1883 af C. D. V. L. Munthe); *Skånska slägten Billberg* (utg. 1883 af F. T. och T. A. Billberg); *Slägten Cronstrand* (utg. 1884 af O. Bergström); *Stambok öfver den svenska slägten von Sydow* (utg. 1885 af Kr. A. von Sydow); *Biografiska anteckningar öfver medlemmar af familjen Strandberg* (utg. 1885 af Sigrid Strandberg); *Slägten Aschan* (utg. 1885 af O. Bergström); *Slägten Laurin* (utg. 1886 af A. V. Kinberg); *Slägten Engelhart* (utg. 1880 af G. O. F. Engelhart); *Slägten Psilander* (utg. 1886 af A. Psilander); *Uppgifter rörande Gibsonska slägten i Sverige från 1742* (utg. 1888 af J. A. Gibson); *Genealogi af Huss-slägten* (utg. 1889 af F. J. V. Huss); *John Jesperssons Ekegrens från Kyrkheddinge slägtregister* (utg. 1890 af H. P:son M[almborg]); *Adliga ätten Tigerstedt* (utg. 1891 af E. S. Tigerstedt); *Slägten von Krusenstjerna* (utg. 1893 [af J. E. von Krusenstjerna]); *Tafla öfver Edh-slägten* (utg. 1893 af K. K:son Reutersvärd); *Slägten Frick i Sverige* (utg. 1893 af C. M. Frick); *Ätterna Lagerberg* (utg. 1894 af C. Lagerberg); *Försök till slägtregister öfver slägten Tengvall* (utg. 1894 af G. Tengvall); *Falander-Edelstam* (utg. 1895 af O. C. Ahlström); *Slägten Moell 1571—1895* (utg. 1895 af A. C. och A. H. Moell); *Geijerska slägten i Sverige* (utg. 1897 af B. J. Geijer); *Västgötaslikten Knös* (utg. 1898 af Arvid Knös m. fl.

Bland slägttaflor utmärka sig de öfver ätterna *Drake* och *Haud* (utg. 1898 af F. Drake).

Arbeten öfver flere slägtgrupper, utom Örnbergs, Anreps, Wrangels och Bergströms (ättartaflor ifrån 1857) hafva utgifvits af G. V. Kinberg om *Gotländska slägter* samt af O. C. Ahlström om *Norrländska slägter*.

En betydande matrikellitteratur har samtidigt uppblomstrat men de olika arbetena inom denna kategori äro tyvärr af mycket olika halt. Flera äro dock af högt värde och af stort intresse för forskningen; till dessa måste i främsta rummet räknas *Skånska Nationen före afdelningarnas tid (1682—1832)*, ett arbete af allra största värde (utg. 1897 af Carl Sjöström); *Upsala universitets Matrikel* (utg. 1896 af F. v. Bahr och Th. Brandberg); *Smålands Nation i Upsala* (under utg. af P. S. Vistrand och M. Seth) äfven dessa senare verkliga mönsterarbeten fullt jemförliga med den utmärkta historiken öfver *Gestrike-Helsinge Nation i Upsala* (utg. 1892 af S. H. H. Palmgren).

De nya herdaminnena öfver *Strengnäs* och *Vesterås* stift (detta senare endast supplement) äro förtjenta af skarp kritik, deremot synes tilläggsbandet till *Erkestiftets herdaminne* vara ett något mera gediget och tillförlitligt arbete.

Intresset för biografi har äfven tagit sig uttryck i andra publikationer såsom t. ex. i Hasse W. Tullbergs i stort anlagda *Svenskt Porträttgalleri*, der hvarje porträtt atföljes af korta men exakta, biografiska uppgifter samt meddelanden om alla de afbildade personernas födelseort, en synnerligen vigtig äfven i Wrangels och Bergströms Ättartaflor, såvidt möjligt varit, om hvarje person meddelad uppgift.

»Jägaren», den af Hugo Samzelius utgifna förtjenstfullt redigerade tidskriften innehåller tidt och ofta smärre biografiska skizzer, der författarens skriftställaretalang endast öfverträffas af uppgifternas tillförlitlighet.

Då emellertid meningen är att i de närmaste häftena af denna tidskrift intaga en förteckning öfver all under de senaste 20 åren utkommen svensk genealogisk och biografisk litteratur få ofvanstående kortfattade antydningar vara nog. Må det endast tillåtas utgifvaren att något utförligare omnämna de båda senaste företeelserna på den genealogiska horisonten nemligen *Sveriges Ridderskaps och Adels kalender för år 1899* utgifven af Gabriel Anrep. (Tjuguandra årgången). Alb. Bonniers Förl. Sthlm 1898, samt *Svensk Adelskalender för 1899* utgifven af Karl K:son Leijonhufvud. (Första årgången). P. A. Norstedt & Söners förl. Sthlm 1898.

I Finland hafva trenne olika förlagsfirmor utgifvit adelskalendrar, ett förhållande, som kanske i någon mån varit orsak till att den 1897 utgifna årgången af *Finlands adelskalender* framkommit i så prydligt skick och med så fullständiga uppgifter. Äfven har i landet har i år täflan med den på Alb. Bonniers förlag af G. Anrep utgifna adelskalendern upptagits af en annan firma nemligen P. A. Norstedt & Söner, som gjort sig synnerligen förtjent om den genealogiska forskningen genom att åtaga sig utgifvandet af det ofvannämda samlingsverket »*Svenska Adelns Ättartaflor ifrån 1857*». Att ryktet om en ny adelskalender äfven verkat åtskilligt godt på den Anrepska kalendern synes bäst af den nyligen utkomna årgången. Uppställningen är visserligen

i det hela densamma, men derigenom att vapenafbildningar för alla slägter meddelas har kalendern fått ett värdefullt tillägg; dessutom har den stora förbättringen vidtagits att födelseår meddelas för i andra adliga ätter ingifta qvinliga ättemedlemmar äfven på deras egen slägt, en åtgärd, som besparar mycket tidsödande sökande. Som vanligt ter sig kalendern mycket prydligt, väl tryckt som den är och i öfrigt elegant utstyrd. Såväl de större som de mindre vapnen lemna dock åtskilligt öfrigt att önska. Mot utgifvarens företal skulle rätt mycket vara att anmärka: der finnes stoff till oändliga polemiker, men äfven gifves der eggelse till undersökningar af stort intresse. Man måste emellertid lyckönska den åldrige utgifvaren till att med oförminskade krafter hafva kunnat redigera denna nya årgång och man måste alltid med tacksamhet erinra sig att herr Anrep är den förste, som under de senaste 50 åren med ifver egnat sin tid och sin förmåga till slägtforskningens tjenst.

Den af Karl Leijonhufvud utgifna (Svenska Adelskalendern) grundar sig hufvudsakligen på det af Wrangel & Bergström utgifna ännu ej fullt afslutade arbetet (Sv. Ad. Ättartaflor ifrån 1857) och är äfven, såsom af företalet synes framgå, närmast afsedt att vara ett årligen utkommande supplement dertill. Med tanke på de oerhörda svårigheter, som utgifvaren måst öfvervinna, innan han på så jemförelsevis kort tid kunnat få ut sin kalender, måste man lyckönska honom till det i sanning storartade resultatet. Redan formatet gifver boken en mera seriös prägel än kalendrar i allmänhet; det yttre i öfrigt är tilltalande, men tyvärr måste vi konstatera den absoluta bristen på heraldisk smak och kännedom hos den artist, som fått sig anförtrodt det delikata värfvet att dekorera den nya kalenderns permar. Särskildt företer det dera anbragta vapnet ett oheraldiskt sammelsurium, som ingalunda verkar tilltalande. Lyckligtvis försonas man genom de verkligen lyckade smärre vapensköldar, som anbragts vid historikerna till hvarje ätt, och hvilka vapen göra Gen. Stab. Litografiska anstalt, där de utförts, all heder. De utmärka sig nästan utan undantag för rena heraldiska former och äro tecknade med säker hand och god kännedom om heraldisk stil.

Att i kalendern införts uppgifter om giftermåls och födelsedagar betecknar ett stort framsteg på kalenderområdet och kommer helt säkert att helsas med mycken tillfredsställelse. Det af utgifvaren använda systemet i öfrigt företer stora olikheter med det i G. Anreps kalender använda. Sålunda hänföras icke alla inom hvarje ätt upptagna personer till hufvudmannen.

Hvarje person har framföre sitt namn ett nummer, som åter hänvisar till en i början af hvarje ätt meddelad stamtafla. Genom detta tillvägagagaende kan man med största lätthet klargöra äfven det mest invecklade slägtskapsförhållande mellan tvenne personer af samma ätt. Visserligen kan detta i några få fall förorsaka tidsutdrägt, men i alla hanseenden ej mera än det tidsödande sökandet i G. Anreps kalendrar efter födelseår m. m. för de adliga fröknar, som gift sig med adelsmän, och om hvilka uppgifter i sist nämnda kalenders förra årgångar stått att finna endast på mannens ätt.

Bland nyheter af största betydelse är det register öfver alla i boken förekommande namn på icke svenska adliga personer, ett framsteg, hvars betydelse ej behöfver påpekas.

En del detaljanmärkningar mot såväl sjelfva planen som mot uppgifterna skulle nog kunna göras, men då kanske en närmare granskning är att vänta på annat håll och nu redan allt för mycket inkräktats på tidskriftens utrymme torde vara bäst att för denna gång sätta punkt under upprepande af en lyckönskan till såväl utgifvare som förläggare. Arbetet, som äfven prydes af goda autotypier framställande generalmajoren O. M. Björnstjerna samt Deras Excellenser friherre Fr. v. Essen och grefve L. Douglas, kan med fog räknas till det bästa, som under senare åren utkommit på det genealogiska området.

S. S. S.

Smärre biografiska meddelanden.[1]

John Ericssons biografer hafva saknat kännedom om att han, tidigare än de antagit, graverat i koppar, och jag anser mig derför böra meddela följande upplysningar.

Jag eger en med *J. Ericsson* signerad gravyr (83 × 140 mm.), å hvilken finnas två gamla, af samma hand med bläck gjorda anteckningar, så lydande: Första försöket i graveringskonsten [och] ritning af jarnbron vid Forssvik . Annet för denna framställning antyder gravyrens tidiga tillkomst, och utförandet, ehuru ganska godt, skiljer sig något från nedannämnda vackra arbeten. Af denna gravyr finnes icke något exemplar i Kongl. bibliotekets gravyrsamling.

Ericsson framträdde offentligen som gravör 1822 i frih. Fr. Boyes Konst- och nyhetsmagasin, fjerde årgången, der han meddelade teckning till en af honom i viss mån förbättrad ångmaskin. Denna gravyr är signerad *Pinx. & sculp. J. Ericsson.* I texten säges, att detta är hans andra försök att gravera i koppar, och det har antagits, att det första skulle varit en i Kongl. biblioteket befintlig gravyr (97 × 143 mm.) med mekaniskt ämne och med följande graverade dedikation: *Tillegnad Hr Baron Fred. Boye. J. Ericsson.* Detta antagande har troligen berott derpå, att man ej känt tillvaron af här ofvan först nämnda gravyr.

I biografiska arbeten rörande Ericsson, utgifna af Stackelberg (1866), Alund (1890) och Säve (1891), nämnes, att han graverat ritningar för ett tillämnadt arbete om kanaler m. m., men ingendera har haft sig bekant att aftryck af dessa gravyrer bevarats i Sverige. Sådana hafva emellertid befunnit sig i framlidne grefve A. E. von Rosens ego, tills han 1875 skänkte dem till Kongl. Biblioteket. De äro 16 till an-

[1] Till denna afdelning emottagas bidrag med tacksamhet. *Red.*

talet och sammanhäftade som bok i tvärfolio med skriftliga upplysningar af gifvaren, hvilken ansåg sin gåfva som ett unicum. Han meddelar, att han förgäfves efterforskat såväl platarna som den graveringsmaskin Ericsson användt och hvilken han uppfunnit och tillverkat af stål.

Om tillämpningen i England af Ericssons uppfinningar meddelas åtskilligt i »utdrag af ett bref från en resande norrman, dateradt London den 8 juli 1828», infördt i tidningen Journalen (Stockholm) d. 1 aug. s. å. Ericsson var då på resa i Frankrike och Flandern. Detta meddelande om honom synes vara det första i svenska tidningspressen efter 1826, då han för alltid lemnade Sverige.

Gustaf Daniel Wilcke, länge innehafvare af Bergsunds verkstad i Maria förs. i Stockholm, har såväl i Nord. familjebok 11: 313, som i det 1807 utgifna verket om Stockholm Sveriges hufvudstad uppgifvits vara engelsman. Han var likväl född i Stockholm d. 25 okt. 1776 och afled derstädes d. 4 okt. 1863 (kalendern Svea för 1864). Hans föräldrar voro med. doktorn Henrik Kristian Daniel Wilcke († 1788) och Katarina Maria Meisner från Nyköping. Farbrodern Johan Carl Wilcke († 1796) var Vetenskapsakademiens sekreterare. Dessa bröders fader var pastorn vid tyska förs. i Stockholm lektor Samuel Wilcke, som var slägtens stamfader i Sverige. Jemför Bruzelius, Sv. Läkarematrikel, art. *Wilkens.*

K. F. W—r.

Frågor.[1]

1. Hvar äro friherre Esbjörn Kristian Reuterholm och hans maka Maria Gyllenstierna till Landholm samt deras son Gustaf Adolf Reuterholm begrafna?

F.

2. Hvad hette Martin (Thijsen) Anckarhjelms maka?

B.

3. Huru böra svenska adelsnamn rätteligen skrifvas? I enlighet med adelsdiplom och liknande urkunder? i enlighet med vedertaget bruk? eller i enlighet med språkets vexlingar?

W. Ågran.

4. Hvilken ätt tillhörde Christian Wass, som under första hälften af 1600-talet var ståthållare i Öster- och Vester-Rekarne.

G. v. E.

---

[1] Redaktionen tillåter sig vördsamt uppmana Sv. Autograf-Sällskapets medlemmar samt abonnenterna å Person-Historisk Tidskrift att såvidt möjligt inlemna svar å ofvanstående frågor. Svaren komma att meddelas i nästa häfte.

Vilseledande uppgift.

I Herr Anreps företal till Sveriges Ridderskaps och Adels kalender för 1899 förekommer följande lika öfverraskande som oriktiga uppgift: *Friherrliga ätten n:r 390 är den enda på riddarhuset, som har prepositionen* t i l l *i sitt dubbla namn*. Såsom genmäle dertill må här utan vidare kommentarier lemnas *autentisk* förteckning *endast öfver nu lefvande ätter*, hvilka å riddarhusets genealogier fått behålla detta *till*.

Grefliga:

N:o 8. Oxenstierna till Korsholm och Vasa.
N:o 25. Wachtmeister till Johannishus.
N:o 41. Bonde till Björnö.
N:o 55. Cronhielm till Flosta.
N:o 97. Falkenberg till Balby.

Friherrliga:

N:o 31. Wachtmeister till Björkö.
N:o 40. Ribbing till Zernava.
N:o 44. Wrede till Elimä.
N:o 55. Wrangel till Ludenhoff.
N:o 110. Taube till Odenkat.
N:o 253. de Geer till Leufsta.
N:o 255. Falkenberg till Trystorp.
N:o 271. de Geer till Tervik.
N:o 312. de Geer till Finspång.
N:o 306. Gyllenhaal till Härlingstorp.

Adliga:

N:o 7. Sparre till Rossvik (äfven af Rossvik).
N:o 105. Falkenberg till Balby.

Justus.

Också ett biografiskt lexikon.

Ett arbete afsedt att bereda slägtforskarne en väsentlig lättnad vid genomgående af det stora material, som är att finna i äldre tidningar, torde blifva ganska välkommet. Ett sådant arbete är snart färdigt att kunna tryckas. Det är verkligt lexikon, upptagande alla i »Inrikes Tidningar», under tiden novemb. 1760 till och med år 1800, om dödsfall och giftermål införda tillkännagifvanden, hvilka blifvit afskrifna samt ordnade i bokstafsföljd. För att undvika vidlyftighet hafva dock uppgifter, som uteslutande röra adliga personer, och som återfinnas i »Anreps ättartaflor», här blifvit uteslutne. Icke desto mindre upptager arbetet emellan 30- och 40,000 annonser och däri

förekomma öfver 10,000 olika familjenamn. De ofvannämnda icke upptagna annonserna uppgå till omkring 7,000. Annonserna äro fullständigt införda så med afseende å ort, datum och ålder som äfven på ofta förekommande uppgifter om den aflidnes eller giftas föräldrar. När efter dödsannonsen längre biografiska uppgifter eller nekrologer förekomma, hafva anteckningar härom blifvit gjorda. För hvarje tillkännagifvande finnes årgång och tidningsnummer angifvet; härigenom beredes tillfälle både att kontrollera riktigheten af annonsen och taga kännedom om deri möjligen befintliga utförligare uppgifter. Såvidt möjligt hafva de i tidningarna ofta förekommande tryckfel eller andra oriktiga och ofullständiga uppgifter genom jemförelse med tillgängliga källor, såsom herdaminnen, läkare- och apothekare-längder, slägtböcker och ättartal m. m., blifvit rättade och kompletterade.

Tryckt i stort oktavformat med dubbelspaltiga sidor beräknas arbetet komma att upptaga omkring 600 sidor. Det var meningen att redan i höst börja tryckningen, men tyvärr har ett försök att genom utsända prenumerationslistor betrygga företagets ekonomiska sida misslyckats så till vida, att endast 1/3 af det absolut nödvändiga prenumerantantalet erhållits. Utgifningen af detta arbete är således för närvarande beroende på om bidrag hartill kunna från annat håll erhållas, då någon förläggare svårligen torde vara villig åtaga sig en så dyrbar och osäker affär. Vi tillåta oss derföre att här påpeka arbetets stora betydelse samt på det varmaste rekommendera det till alla slägtforskningens vänner. Lexikonet, som kommer att innehålla mellan 30- och 40,000 meddelanden, beräknas, såsom ofvan nämndes, komma att upptaga något omkring 600 tvåspaltiga sidor. Priset per exemplar, 20 kronor, får anses synnerligen lågt. Subskribenter anmodas att vända sig till utgifvaren, f. d. majoren, friherre *E. Lagerheim*, adr. Sthlm. 15 Valhallavägen.

Meddelande.

I enlighet med *Svenska Autograf Sällskapets* beslut på senaste årssammanträdet kommer sällskapets tidskrift att från och med år 1898 utgifvas under namn af PERSON-HISTORISK TIDSKRIFT samt utkomma i ett obestämdt antal häften om året. Den första årgångens (1898—1899) första häfte *öfverlemnas härmed* till Svenska Autograf Sällskapets ledamöter samt till allmänheten.

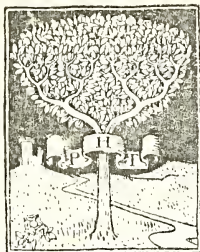
LEDAMÖTER i sällskapet erlägga en gång för alla en *inträdesafgift af 5 kronor* samt *derefter 5 kronor om året.* ABONNENTER betala *6 kronor om året* och äro i likhet med sällskapets ledamöter berättigade att erhålla allt under kommande årsperioder af sällskapet utgifvet tryck. Anmälning till inträde i sällskapet torde göras skriftligen till sekreteraren (*adr.: 42 Smålandsgatan, Stockholm*). Abonnement på Tidskriften mottages äfven af densamme, men torde bäst ske på närmaste Postkontor, eller på listor utlagda i Herrar *Samson & Wallins, Fritzes, Sandbergs, Nordin & Josephsons* samt »*Minervas*» boklådor äfvensom i *Klemmings antiqvariat,* alla i hufvudstaden.

Sällskapets sekreterare.

Stockholm 1898. Kungl. Boktryckeriet.

PERSONHISTORISK

TIDSKRIFT

1898—1899

UTGIFVEN

AF

SVENSKA AUTOGRAF SÄLLSKAPET

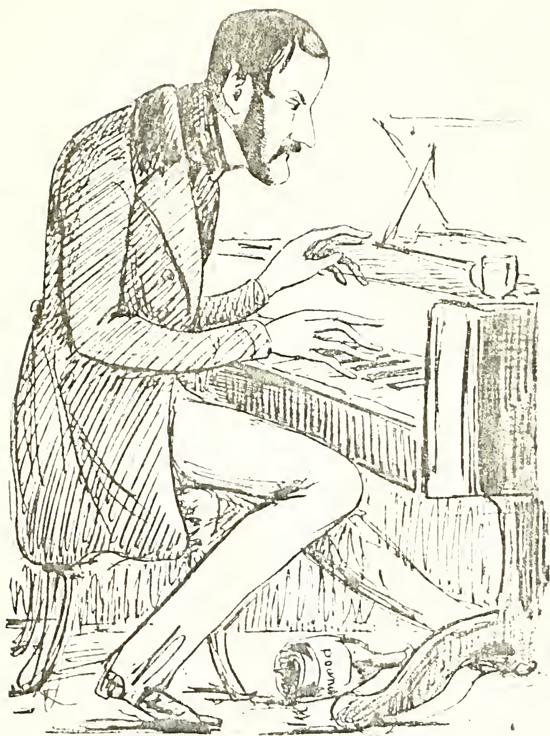
GENOM

F. U. WRANGEL
SÄLLSKAPETS SEKRETERARE

ÅRG. I HÄFT. 2

INNEHÅLL.

Med detta häfte följer såsom bilaga andra delen (slutet) af hofmarskalken C. Silfverstolpes »KLOSTERFOLKET I VADSTENA».

N:r 1. Grefve Emanuel Gyldenstolpe.

N:r 2. Friherre Fredrik Manderström.

N:r 3. Friherre Gustaf af Ugglas.

Fersenska mordet.

Skildradt af Drottning *Hedvig Elisabeth Charlotte* i hennes dagboks-anteckningar för år 1810.

Meddeladt af Carl C:son Bonde.

Juni månad.

(Forts. från [illegible])

Vid sextiden minskades ändtligen i någon mån Drottningens ångest och oro genom de underrättelser, som hon erhöll från Grefvinnan Engeström, ehuru dessa visserligen voro föga lugnande. Grefvinnan Engeström, som varit ute på Haga samma morgon, men ej velat stanna till middagen, skickade nämligen sin betjent med ett bref till Drottningen deruti hon omtalade att hon hade erbjudit Grefvinnan Piper en fristad uti sitt hus, som ligger midt emot Grefve Fersens, emedan hon ansåg att en säkrare tillflykt borde kunna beredas henne derstädes, då detsamma som inrymmer Utrikes Departementet, tillhörde Konungen samt hade en portvakt uti kungligt livré; Grefvinnan Piper hade likväl ej velat antaga det gjorda anbudet för att ej derigenom äfven utsätta andra för den öfverhängande faran; Grefvinnan Engeström omtalade äfven att pöbeln fortfarande omringade Grefve Fersens lik, och skymfade detsamma under skrik på hämnd samt hot mot hans syster. Genast efter Konungens ankomst till staden, hade emellertid en bataljon af gardet blifvit beordrad att bevaka Grefve Fersens hus och sörja för Grefvinnan Pipers säkerhet samt förekomma den befarade plundringen. Statsrådet hade genast sammanträdt, och Konungen hade under förevändning utaf Grefve Klingspors klena hälsa, som hindrade honom att stiga till häst, fråntagit honom befälet och utnämnt Herr Sköldebrand till öfverståthållare ad interim. När Konungen kom till staden voro gatorna ganska folktomma, emedan massorna samlat sig kring Riddarhustorget för att beskåda och håna

den olycklige grefvens nakna och sargade kropp. Herrar Adlercreutz och Silfversparre hade låtit omgifva slottet med trupper för att hindra den deromkring samlade folkmassan att tränga sig in der. Vid fyratiden sammankallade General Sköldebrand borgerskapet för att med dem rådgöra om hvad som borde göras för att undvika ytterligare olyckor; ammunition utdelades åt soldaterna, som fingo order att möta våld med våld. Trupperna höllos alltjemnt under vapen och folkmassan skränade fortfarande samt gaf tillkänna sin afsigt att begifva sig till Grefve Fersens hus, och äfven uppsöka hans broder, som med sin maka dolt sig uti de rum, som han bebodde på slottet. Mellan kl. 4 och 5 började folkhopen att kasta sten emot den sida utaf slottet som ligger emot den nya bron samt utefter den gata som löper förbi Storkyrkan mot slottet. Förgäfves sökte General Adlercreutz och Generaladjutanten att skingra pöbeln; stenar liksom regnade ned på alla håll; en stor hög med stenar låg qvar i närheten af kungliga stallet ifrån den tid då bron och stallet byggdes, utaf dessa togo pojkar och gummor och stoppade i sina fickor för att sedan kasta dem på förbigående; Under passerandet af Storkyrkobrinken öfverföll folkmassan med sten- och smutskastning till och med den deputation utaf borgerskapet, som med den nye öfverståthållaren i spetsen var på väg till slottet, för att der betyga Konungen sin tillgifvenhet och föreslå honom att borgerskapet skulle ställa sig under vapen och tillsammans med trupperna besörja vaktgöringen. Packet ryckte till och med plymen ur Herr Sköldebrands hatt; General Adlercreutz blef utaf en karl öfverfallen med en käpp, men denne blef genast arresterad. Den tygellösa hopen hade ej längre någon hänsyn för hvarken civil eller militär myndighet, den tycktes vilja söka Grefvinnan Piper uti Grefve Ugglas hus eller i hennes våning på slottet, men då den märkte sitt misstag och fick veta, att hon ej fanns der, vände sig folkmassan emot Grefve Fersens hus, som dock befanns vara för starkt bevakadt. Under antagande att grefvinnan befann sig ute hos Drottningen ställde äfven folkhopen sina steg ut mot Haga samt gaf tillkänna sin afsigt att under vägen företaga plundring i flera hus, hvilket verkligen tyckes hafva ingått uti den för upploppet på morgonen uppgjorda planen; lyckligtvis kunde dock massan ej vinna förstärkning från de södra qvarteren, emedan man låtit draga upp slussarna åt söder för att hindra passagen derifrån. Likaledes hade man satt ut en stark vakt vid den nya bron; från den

norra sidan tillstötte dock mycket folk och alla gator omkring slottet voro uppfylda af menniskor. Nu insag General Adlercreutz att folkmassan ej med godo skulle kunna skingras, och då flere militärpersoner lika väl som han sjelf hade blifvit skymfade, hotade han folkhopen med att han amnade att gifva eld. Han lät också soldaterna ladda sina gevär och gaf en kavalleritrupp befallning att rida till anfall; härigenom lyckades han rensopa en gata och folkmassan minskades för ett ögonblick, men då den likväl ej ville skingra sig, beslöt sig generalen för att låta skjuta skarpt på densamma, hvarvid flera personer föllo för kulorna på den gata som leder till slottet; man har visserligen icke bestämd uppgift på huru många som dödades eller sårades, men det torde nog hafva varit minst ett hundratal, som på detta sätt fingo ett rättvist straff för sina ogerningar; flera muskötsalvor blefvo aflossade och slutligen användes äfven kanonerna; artilleriet var placeradt rundt omkring slottet hufvudsakligen vid bron, som dessutom bevakades af poster som hade befallning att ej låta någon passera. Hästgardet, som utaf massan blifvit öfverfallet med stenkastning, hvarvid flere man sårades, gjorde slutligen i karrier ett anlopp och rensade darigenom bron från folk, hvarvid många kullkastades, sårades och möjligen äfven dödades. Man lyckades dock ej afhalla hopen från Grefve Ugglas hus, där inom ett ögonblick alla fönsterrutor blefvo sönderslagna. Ett bud, som Konungen skickat till Haga för att öfverbringa lugnande underrättelser till Drottningen, ofverfölls i trots af det kungliga livréet. Förr än emot tiotiden på qvällen kunde uppleppet ej anses stilladt, och det hade förhända fortgått hela natten om icke ett ymnigt regn på qvällen börjat falla, hvilket sedan fortfor äfven hela följande dag. Trupperna fingo dock fortfarande stå under vapen och afdelningar af hästgardet patrullerade på gatorna.

Drottningen, hvilken tillbringat hela dagen under stor oro, lugnades något genom de underrättelser om eftermiddagens tilldragelser, som hon vid 8 tiden erhöll från Konungen genom Herr von Engeström, som hade lyckats komma fram oaktadt Grefve Ugglas hus ännu vid den tiden belägrades utaf folkmassan. Han medförde äfven lugnande underrättelser rörande Grefvinnan Piper, hvars afresa till landet han sade sig hafva ombestyrt, och försäkrade att hon före kl. 10 pa aftonen skulle vara i trygghet pa något säkert ställe. Under atervägen skymfades Baron von Engeström på Norrbro, derför att han kom från Haga; detsamma hände

Kammarherre Koskull, som Konungen skickat med ett bref till Drottningen och pöbeln kastade sten på hans vagn. Konungen, som hade lofvat att återkomma till Haga samma afton, underrättade Drottningen att han ansåg sig böra stanna qvar i Stockholm för att öfvervaka stadens säkerhet, men han bad henne icke komma till staden. Drottningen besvarade likväl detta Konungens bref med en anhållan att få resa in till Stockholm för att ej nödgas vara skild från Konungen. Senare ankom adjutanten, Kammarherre Bergenstråhle, som General Adlercreutz utsändt för att taga befälet öfver den vakt som blifvit kommenderad till Hagas försvar, men då alla trupper behöfdes i Stockholm, var denna vakt alldeles för fåtalig för att kunna uträtta något för den händelse slottet blifvit angripet utaf pöbeln. Så länge det ännu var dager gick Drottningen omkring slottet och talade med vakterna för att ingifva dem mod och uppmana dem till trohet mot deras Konung. Det minsta buller som hon hörde oroade henne likväl, ty Kammarherre Bergenstråhle hade tillrådt henne att ej invagga sig i någon säkerhet samt ej gå till sängs om natten, utan vara beredd att genast lemna Haga och taga med sig sina penningar och smycken för den händelse upploppet skulle sträcka sig dit ut. Man hade nämligen, under det folkmassan var på väg mot Grefve Ugglas hus, hört den utropa att den ämnade supera på Haga. Herr Bergenstråhle tillrådde Drottningen att göra sig beredd på det värsta, hvarför båtar lades i beredskap invid paviljongen för att kunna föra Drottningen öfver till den andra stranden utaf sjön, der den stora landsvägen till Finland går fram och dit man låtit föra Drottningens vagnar, på det att hon skulle kunna begifva sig till något säkert ställe uti Roslagen, så långt bort från Stockholm som möjligt. Drottningen och hennes hof vakade hela natten under största oro; vid midnatt anlände en ytterligare eskort för att sörja för hennes personliga säkerhet, och med densamma fick hon vidare underrättelser om dagens händelser; pöbeln hade icke velat draga sig tillbaka oaktadt man gifvit eld på den, och det var endast det valdsamma regnet under natten som förmått skingra massorna. Klockan nio påföljande morgon skickade Drottningen sin stallmästare för att inhemta underrättelser om Konungens befinnande och det allmänna tillståndet; emellertid kommo före stallmästarens återkomst andra personer från staden som berättade att folkmassan lugnat sig samt att allt var tyst och stilla, men att man fortfarande hörde hotelser mot Grefvinnan Pipers lif. Stallmästaren

medförde hälsning från Konungen att han ämnade sig ut till Drottningen på förmiddagen, äfvensa meddelade han att Grefvinnan Piper befann sig uti säkerhet, fast man ej visste, hvart hon begifvit sig. Grefvinnan hade på aftonen, iklädd en tjenarinnas kläder, lemnat sin bostad och tagit sin tillflykt till Skeppsholmen, men der voro alla så uppskrämda, att man vägrade att släppa in henne hos Kommendanten, oaktadt hon åtföljdes af sin systerson och den förut af mig omnämnde fransmannen, Hertig de Pienne. Hennes systerson, Baron Klinckowström, som var adjutant hos Konungen, hade i denna sin egenskap tillfälle att, utan att uppväcka misstankar, få tala såväl med Konungen som statsraden om hvad som kunde göras för att kunna rädda hans moster undan de blodtörstiges händer. Han fick tillstånd att taga en slup, som skulle föra henne till något af de landtställen som ligga strax utanför Stockholms hamn, hvarifrån hon sedermera lättare skulle kunna begifva sig utrikes, vare sig till Ryssland eller Tyskland och sålunda komma uti säkerhet. Midt i natten under ösande regn for hon uti en öppen båt utåt hafvet med afsigt att stiga i land på Djurgården, men man öfvertalade henne att fortsätta färden längre bort, emedan man ansåg att detta var för nära staden.[1]

Slutligen kommo de till Grefve Brahes egendom Rydboholm, hvarest Grefvinnan hoppades hos sin anforvandt finna en tillflykt, men olyckligtvis var Grefve Brahe ej hemma och hans tjenstefolk vågade icke längre än till påföljande dag låta henne få stanna qvar derstädes, de fruktade nämligen för landtbefolkningen, som redan hade hunnit blifva upphetsad utaf folk som kommit från staden i afsigt att der ute försöka gripa henne. Hon undkom dock lyckligt deras efterspaningar och anlände till Penningby, hvarest hon utaf Grefvinnan von Rosen blef mottagen med en anhörigs hela vänskap. Hertig de Pienne och Baron Klinckowström hade emellertid lemnat henne vid Rydboholm och ämnade förskaffa henne ett pass i och för afresa sjöledes till Lifland eller Kurland. Efter samråd med sin broder ändrade emellertid hennes systerson mening och bad Konungen skicka henne till Vaxholm; ovisst är huruvida de, som visserligen ej i grund och botten äro elaka menniskor men dock misstänksamma till sin natur, verkligen hyste för henne nedsättande misstankar, eller om de gjorde

[1] Det var verkligen lyckligt, att hon ej landsteg der, ty man har sedermera fått veta att folk med illasinnade afsigter der väntade på henne.

detta för att genom hennes qvarstannande i landet bereda henne tillfälle att rättfärdiga sig för de framkastade beskyllningarna. Konungen för sin del ville dock ingalunda att hon skulle få ens ett sken af brottslighet emot sig, och ansåg det rättsvidrigt att låta arrestera en person, som, ehuru hon hade allmänhetens misstankar emot sig, dock ej var direkt anklagad för någonting. han lät derför uppmana henne att frivilligt begifva sig till Vaxholm och sjelfmant förklara sig för fånge, hvilket hon äfven gjorde.[1]

Det föreslogs följande dag att Drottningen skulle begifva sig till Rosersberg för att vara i säkerhet för den upphetsade folkmassan, men detta hade varit att ohjelpligt skada henne. Konungen för sin del gillade ej heller denna plan, och det var äfven många andra som ansågo att det var lämpligare att hon stannade i Konungens närhet för att kunna förströ honom och lindra hans bekymmer. Den 21. vid ett-tiden anlände Kammarherre Koskull för att hemta Konungens saker och papper samt anmoda Drottningen att på eftermiddagen flytta in till Stockholm med hela sitt hus, dit hon begaf sig eskorterad af en stark piket; hela garnisonen var ännu i rörelse och gatorna, isynnerhet de som af Drottningen skulle passeras, bevakades här och der af kavalleri. Gustaf Adolfs torg var besatt med artilleri, omkring slottet voro vakter till häst och till fots samt kanoner uppställda, hvilket gaf detsamma mera utseende af en fästning än ett kungligt residens. Tullportarna voro stängda och ingen fick slippa ut utan pass, en kunglig proklamation var uppslagen uti gatuhornen, tillkännagifvande att alla husportar skulle stängas kl. 11, att ingen fick vistas på gatorna efter nattens inbrott, samt att hvar och en äfven om dagen skulle vara försedd med ett legitimationskort, hvarpå stod innehafvarens namn och signalement, starka poster af såväl infanteri som kavalleri vakade

---

[1] Grefvinnan Pipers systerson, Baron Klinckowström, som hade följt henne på hennes flykt, hade föreslagit regeringen att låta föra henne till Vaxholm utan att hon sjelf skulle få kännedom om orsaken härtill. Uti känsla af sin egen oskuld och understödd utaf sina vänners råd, insåg hon sjelf att hon på detta sätt skulle kunna komma i tillfälle att rättfärdiga sig. Hon gick också derur med all den heder, som man kunde begära. Hon hade först tänkt att draga sig tillbaka till ett familjen Fersen tillhörigt gods i Finland, men hade hon det gjordt hade hon varit ohjelpligt förlorad, och det var derför lyckligt att hennes sunda omdöme afhöll henne från att göra detta, och att hon sålunda nästan som genom ett underverk kom ifrån denna öfverhängande fara. I det följande kommer man att få erfara huru hon till slut blef fri från alla misstankar och huru hennes oskuld trädde i ljusan dag.

Denna note är skrifven 1811.

hela dagen samt isynnerhet om natten öfver ordningen på gatorna för att hindra folksamlingar och skingra dem så snart ett tiotal personer kommit tillsammans. Den proklamation, som Konungen utfärdat genast efter sin ankomst till staden för att gifva uttryck åt sitt ogillande af folkets uppträden, blef, i trots af den respekt man var Konungen skyldig, nedrifven från gathörnen utaf gatpojkar, utan att man någonsin lyckats få kännedom om hvem som dertill uppmanat dem; dagligen häktades likväl personer som voro mer eller mindre misstänkta för delaktighet i mordet på den olycklige Grefve Fersen. Justitiekansleren erhöll Konungens befallning att inleda undersökningar rörande denna sak; justitiekanslersembetet innehades af Grefve Wachtmeister, men i anseende till dennes bortovaro tillförordnade Konungen i hans ställe en Herr Klinteberg, som var känd för skicklighet och redbarhet.[1] En utomordentlig kommission utaf polisman tillsattes, men ransakningssättet enligt nu gällande lagar är ej detsamma som förr, då man kunde få använda strängare medel att upptäcka brottslingar, nu har man endast lagenbokstaf att rätta sig efter, hvilket bereder advokatyr och intriger gynnsamt tillfälle att hjelpa de skyldige att slippa undan. Justitieombudsmannen, hvilken är en slags folktribun, kan numera ej förvägras tillträde till förhören, och äfven om det var åt Justitiekanslern som Konungen gifvit i uppdrag att leda dessa, så hade denne andre Justitiekansler full befogenhet att dervid yttra sin mening och öfvervaka att lagens bestämmelser noga iakttogos af såväl domare som undersökningsnämnd.

Det föreföll genast sannolikt att det var ifrån Herr Mannerheims klubb som alla de lögner ledde sitt upphof, hvilka blifvit utspridda rörande Kronprinsens förgiftning och familjen Fersen. De mest fanatiske i denna hans klubb voro, förutom han sjelf och Herr von Platen, alla Herr Adlersparres gamla förtrogna vänner och bland andra en förut utaf mig omtalad Herr Bergstedt. Under de första dagarna var allt oro och förvirring, man visste ej till hvem man skulle kunna våga tala eller förtro sig, och fruktan stod att läsa i allas ansigten, i allmänhet hade man en förkänsla af att ett skräckvälde liknande den franska revolutionen vore i antågande. Redan ett par dagar derefter började

[1] Alldenstund Grefve Wachtmeister var gift med Grefvinnan Fersens nièce, hade han under alla förhållanden ej i förevarande fall kunnat utföra hvad till hans befattning hörde, då enligt svensk lag en anförvandt ej får föra talan i mål af denna beskaffenhet.

på nytt upphetsande ströskrifter att spridas på gatorna, uti hvilka de personer, hvilka man ytterligare ville prisgifva åt folkets raseri och hämnd blefvo utpekade. En betjent blef utaf några hästgardister häktad, då han ville locka dem att mörda sina officerare för att sjelfva taga befälet. Äfven några soldater vid det första gardesregementet hade man hört fälla hotande uttryck om att det nog till slut skulle gå derhän. Konungen fann sig af dessa tilldragelser nödsakad att inkalla andra trupper för att kunna hålla folkmassan i styr hvarför Lifregementets Grenadierer, några sqvadroner af Lifregementets Husarer, en sqvadron utaf Lifregementets Dragoner, några kompanier utaf Uplands Regemente, en afdelning af Östgöta Grenadierer samt några kompanier af det gamla Finska Regementet inkallades för att förstärka Stockholms garnison. Lifregementet anlände först, redan några få dagar efter den olyckliga tilldragelsen; på dessa trupper kunde Konungen fullkomligt lita och man kunde vara fullt viss på att de ej skulle låta locka sig från sin plikt. De utspridda lögnerna och de trovärdiga olycksförebuden gafvo all anledning att befara nya oroligheter, hvarför man under den första veckan lät bevaka gångarna i slottet med talrika trupper, ty ett rykte hade blifvit utspridt att man ämnade tända eld på slottet genom att uti källargluggarne inkasta brännbara ämnen, hvarför dessa noga tillbommades. Alla dessa händelser alstrade en dyster och sorgsen sinnesstämning. Den utaf Sundhets-Kollegium gjorda undersökningen rörande Kronprinsens obduktion hade gifvit ytterligare fart åt misstankarna om förgiftningshistorien och hade sålunda äfven den medverkat till skandalskrifveriet och Grefve Fersens mord.[1]

Den mördades broder, Grefve Fabian Fersen, inlemnade dagen efter mordet till Konungen en böneskrift med begäran om ransakning rörande broderns uppförande, samt anhöll att hans papper skulle noga undersökas och alla hans nycklar tagas i förvar. Med anledning häraf gaf Konungen genast befallning åt sin Öfverste-Kammarjunkare, Grefve Stenbock, att tillsammans med Justitie-Kanslern försegla alla Grefve Fersens papper och tillhorigheter. Den mördade Grefve Fersens lik fördes samma natt till hans gods Steninge, för att fredas för ytterligare förolämp-

[1] Det var isynnerhet uti en berättelse som afgifvits af en läkare i landsorten, och som infordrats då prinsens lik fördes genom Linköping, som denne på det afskyvärdaste sätt sökte bevisa att prinsen dött till följd af förgiftning, hvarigenom misstankarna ytterligare stärktes. Denne läkare hette Lodin och lär vara en fanatiker som på detta sätt ville göra sig ryktbar.

ningar från det rasande folket; då man ej kunde få någon annan likkista, nedlades grefvens lik i en utaf polisen anskaffad svartmålad träkista, som var alldeles för kort för hans stora längd, men man ansåg det icke desto mindre lyckligt att kunna skyndsamt skaffa undan liket. Grefve Stenbock tillförordnades till chef för Konungens hof och öfverstekammarherre, alldenstund Grefve Fabian Fersen ej ville utöfva denna sin befattning, öfverväldigad som han var utaf sorg öfver den lidna förlusten och dessutom äfven sjelf utsatt för allmänhetens hat.

Grefvinnan Piper hade äfven hon, då hon för att rädda sig undan folkets raseri, lemnade sin broders hus öfverlemnat sina nycklar till Grefve Stenbock; efter sin ankomst till Vaxholm skref hon till Konungen för att begära rättvisa, hon framhöll att då hon genom Konungens godhet funnit en säker tillflykt, samt genom att frivilligt förklara sig häktad undandragits folkets raseri, hoppades hon på rättvisa både för sig och sin broder. Hennes papper blefvo likaledes utaf Grefve Stenbock förseglade.

Emot slutet af månaden voro alla fängelser uppfyllda med personer som häktats såsom mer eller mindre invecklade uti mordet på Grefve Fersen, och den 30 Juni hade man redan upptäckt sjelfva mördarne, men man sväfvade dock fortfarande i okunnighet om sjelfva upphofvet till oroligheterna, och hvilka de voro, som satt dem i gång. Man hoppades dock slutligen äfven få klarhet härutinnan, ehuru man befarade, att polisens verksamhet skulle förlamas, ju mera undersökningen drog ut på tiden då det säkerligen fanns många personer, som hade det största intresse af att hölja uti evigt dunkel allt hvad som härmed egde sammanhang. Undersökningen pågick dagligen uti poliskammaren i närvaro af en mängd åhörare, som voro nyfikna att få veta hvad som kunnat föranleda detta afskyvärda mord. Bland militärerna började man nu allmänt att på General-adjutanten Silfversparre skjuta skulden för att Grefve Fersen ej räddats undan den rasande pöbeln. Konungen hade äfven två dagar efter upploppet frantagit Herr Silfversparre kommendantstafven och återlemnat den åt General Adlercreutz.

Kronprinsens lik hade blifvit lagdt på „lit de parade“ för att enligt bruket visas för folket, ty ehuru det nog kunde vara förenadt med en viss fara att visa det offentligt, ville man dock ej stöta allmänheten för hufvudet och derigenom framkalla nya oroligheter, som kunde vålla olyckor och blifva vådliga för den

kungliga myndigheten. I stället för att föra liket till kyrkan för att der högtidligen förevisas, beslöt Konungen, att detsamma skulle vara qvar på slottet till begrafningsdagen. Till följd af den starka värmen måste man ställa in kärl med is och läkarne fingo söka så vårda liket att ej forruttnelse instälde sig och gjorde det oigenkännligt. Konungen faststälde trenne dagar for likets förevisning. Den första dagen var ganska stormig, de dagen förut till staden anlända trupperna utposterades rundtomkring slottet och på de öppna platserna, men den oroliga och bullersamma folkmassan försökte bryta sig igenom vakterna, och det var nära, att man nödgats gifva eld pa densamma: lyckligtvis lugnade sig folket och gaf vika för militärmakten. De öfriga dagarna förflöto lugnt, folket hade fått kännedom, att alla vakter hade laddade gevär, hvilket gjorde, att det lättare lät handtera sig.

Författarne utaf smädeskrifter hade nu drifvit sitt ursinne så långt, att de sökte intala folket, att Konungen och framför allt Drottningen haft kännedom om kronprinsens förgiftning; Drottningen var isynnerhet komprometterad till följd af sin forbindelse med Grefvinnan Piper. Konungen nödgades tillbringa hela den månad, om hvilken denna berättelse rör sig, uti Stockholm, men hans hälsa kräfde landtluft, hvarför det bestämdes, att han någon af de första dagarna i påföljande månad åter skulle flytta ut till Haga för att der vistas, till dess Riksdagen skulle samlas. Man hade redan förut bestämt, att Riksdagen skulle sammanträda under Juli månad i Stockholm, men då man fruktade, att detta kunde vara förenadt med en viss fara, hemstälde Statsrådet strax efter upploppet att Konungen måtte välja en annan ort för Riksdagens arbete, och bestämde man sig för Örebro, samt uppsköt dess öppnande till de sista dagarna af Juli. Tiden tillbringades i Stockholm på ett mycket dystert sätt, under fruktan och oro, man vågade ej förtro sig åt någon, da man ej visste, hvilka som medverkat till oroligheternas framkallande, och mötte man folk på gatan, visste man ju ej om bland desse dolde sig någon af den olycklige Grefve Fersens mördare, ja sällan har man sett en sorgligare anblick.

Det hände en dag, att en karl begärde att få tala med mig, och sade sig hafva en upplysning af vigt att lemna, men det var svårt att veta, om hans uppgift var sann eller om han blott var en lycksökare. Han vände sig till min kammartjenare med förklaring, att han kände vigtiga hemligheter, som han blott kunde anförtro

personligen åt mig eller åt Konungen. Det kunde möjligen vara oklokt att vägra taga kännedom om, hvad han hade att berätta, då man ju ej visste, på hvem man kunde lita, men det kunde å andra sidan vara komprometterande att emottaga en angifvare, som förhända var en äfventyrare. Konungen, för hvilken jag genast omtalade detta, ansåg saken mycket kinkig, men jag hade för min del redan på förhand bestämt mig för att ej taga emot denne karl, åtminstone ej ensam, ty då jag sjelf var utsatt för misstankar ansåg jag detta farligt. Då Konungens klena hälsa ej heller tillät honom att taga emot karlen, frågade han mig, hvad jag tänkte göra, hvartill jag svarade, att jag bedt Grefve Essen komma till mig för att rådgöra med honom härutinnan, innan jag gaf karlen något svar; karlen hade sagt, att han mycket väl kände Konungen, då han förut varit anstäld vid gardet, men att han ej ville besvära Konungen och ej hade förtroende till något af statsråden eller till den nuvarande öfverståthållaren och derför önskade tala med mig, då han kände många vigtiga hemligheter rörande upploppet, som ännu vore långt ifrån slut, och för hvars fortsättande ytterligare planer voro uppgjorda. Konungen gillade min åtgärd att tillkalla Grefve Essen. »Han är», sade han »från den tid, då han var öfverståthållare fortrogen med polisens hemliga vägar och kan nog lemna oss vigtiga upplysningar, skicka honom till mig, så snart han kommer, så skall jag rådgöra med honom och öfverenskomma om hvad, som är att göra.» Grefve Essen, som är en hederlig och bra man, och såväl Konungen som mig mycket tillgifven öfverraskades mycket af denna tilldragelse och sade, att man ej finge tillbakavisa några upplysningar under förhandenvarande förhållanden, men att han ville inhemta Konungens befallningar, innan han gaf mig något råd. Efter att hafva varit hos Konungen återkom han och bad mig å Konungens vägnar, att jag skulle på ett papper skrifva, att jag vore den ifrågavarande karlen mycket förbunden för hans visade tillgifvenhet mot Konungen och mig, men att försigtigheten bjöd mig att ej emottaga honom, hvarför jag anmodat Grefve Essen att i mitt ställe tala med honom. Jag tecknade mitt namn härunder och lemnade papperet åt min kammartjenare, som fick befallning att visa det för karlen, men derefter återlemna det till mig och ej låta karlen behålla papperet, hvilket för mig kunnat blifva komprometterande. Kammartjenaren fick äfven i uppdrag att för karlen nämna dag och timme, då Grefve Essen ville taga emot

honom. Karlen tycktes dock verkligen vara en intrigmakare, som ville göra sig vigtig, ty då han, oaktadt han förklarade sig vara missnöjd att ej blifva personligen emottagen utaf mig, likväl infann sig hos Grefve Essen, hade han nästan ingenting att om förmäla och derefter blef det aldrig mera tal om denna sak.

Gatpojkarna fortforo emellertid med att nedrifva Konungens proklamationer, man häktade en och annan utaf dem, men jag vet ej, huruvida de erhöllo någon slags bestraffning, jag har dock all anledning att tro att i så fall deras enda straff bestod i några näsknäppar, ty polisen är verkligen mycket dålig och föga verksam och efter några få dagar glömde man bort alltsammans. Som jag förut berättat häktades en uppassare hos en gardesofficer hvilken sökte förleda soldaterna att mörda sina officerare för att sjelfva taga befälet och spela herrar, detta var fullkomlig Jakobinism, men de hästgardister, till hvilka han vändt sig, lockade honom med sig på en liten krog, der de pryglade upp honom för att få kännedom om hans planer, hvarefter de häktade honom och öfverlemnade honom åt rättvisan. Tjenstemännens och Adelns betjenter voro i allmänhet ganska opålitliga och sysselsatte sig endast med att tala politik i tamburerna och ansågo sig böra yttra sin tanke i alla dagens frågor samt äfven tala derom med sina husbönder, om de understundom kunde vara ganska qvicka hade de likväl i allmänhet alltid en skef uppfattning af sakerna, tjenstefolket var så bortskämdt, att det verkligen var svårt att träffa på en rigtigt bra betjent.

Innan jag fortsätter min berättelse måste jag omtala en sak, som gjorde mig stora bekymmer; en del af de häften, som innehålla de af mig skrifna dagboksanteckningarna, hade vid revolution den 13 Mars utaf mig blifvit lemnade att förvaras af Grefvinnan Piper, de då timade tilldragelserna hade nämligen gjort mig misstänksam och jag fruktade, att man skulle kunna vilja taga dem ifrån mig, okunnig som jag då var, huruvida ej samma olyckliga öde som drabbat Gustaf Adolfs familj, äfven skulle kunna sträcka sig till hans farbror och faster, och att det kanske ej blott var nödvändigheten, som föranledt dessa händelser, utan att till äfventyrs man ville skicka oss alla samma väg; det var ju också möjligt, att någon främmande makt hade sin hand med i spelet för att bemäktiga sig tronen för någon annan familjs räkning, ty ärelystnaden kan locka till mycket. — I tanke således att dessa mina anteckningar skulle vara i säkrare förvar hos en enskild

person, lemnade jag en stor del deraf till Grefvinnan Piper, som derefter gömde dem. Jag fruktade nu att hon möjligen, då hon flydde från sin broders hus, ej skulle hafva hunnit medtaga dessa anteckningar, hvilka, om de blefvo funna bland hennes papper, skulle hafva kunnat ytterligare kompromettera henne. Jag kunde ju hafva all anledning misstänka att hon uti sitt upprörda tillstånd haft annat att tänka på än mina personliga angelägenheter; hennes ömma tillgifvenhet för mig förnekade sig likväl icke, ty före sin afresa nedlade hon sjelf det skrin, hvaruti anteckningarna voro gömda, uti ett hål i den terrass som omgifver huset, och det var ingen annan än hon sjelf som kände gömstället, så att jag hade nog aldrig fått återse mina anteckningar om det hade inträffat att hon dött af förskräckelsen. Detta är för mig ett tydligt bevis ej blott på hvilken utmärkt qvinna hon är utan äfven på att hennes sinnesnärvaro var lika stor som hennes ömhet för mig! Till följd af den oro och förskräckelse som denna hemska tilldragelse framkallade hos mig har det varit mig omöjligt att förrän i Februari månad 1811 återtaga tråden i mina berättelser och nedskrifva detta, hvarför jag också i detta sammanhang kunnat omförmäla detta faktum. Då jag var ytterst orolig öfver denna sak beslöt jag mig för att öppna mitt hjerta för Konungen och heldre omtala för honom att jag anförtrott ett hemligt skrin åt Grefvinnan Piper, än att på något sätt kompromettera henne. »Detta var ganska förargligt», sade han, men det är bäst att Ni talar härom med Klinteberg, som är tillförordnad Justitiekansler och som nog uti största hemlighet kan skaffa Eder skrinet tillbaka.» Då jag under de senaste dagarna ej haft någon beröring med grefvinnan kunde jag öppet tala med Herr Klinteberg utan att behöfva frukta för att derigenom skada hennes sak, han utlofvade att hålla saken hemlig och jag tror nog äfven att han hållit sitt löfte, ty ingen talade någonsin härom. Någon tid efteråt, då man skulle borttaga förseglingarna, bad han mig om nyckeln till skrinet, men lät mig strax efteråt veta, att något sådant skrin ej stod att finna, jag trodde da att det var uppbrändt och fick försöka trösta mig deröfver, ehuru jag allt kände en viss saknad, då det ju uti mina anteckningar bland allt annat småprat, ändå fanns omtalad en och annan anekdot, som ej saknade sitt intresse och som för allmänheten vore okänd och som jag ensam varit i tillfälle att kunna omtala. Då jag nu som bäst sörjde öfver att så många års arbete gått förloradt, blef jag utaf Grefvinnan Piper, sedan hon sluppit ur

sitt häkte, underrättad om huru jag skulle kunna få tillbaka mina papper, och dessa äro också alltsedan Februari 1811 åter uti mitt eget förvar[1] —

Kort tid efter sedan Grefve Fersens lik blifvit fördt till Steninge, begärde Domstolen, hvaruti Justitiekanslern å Konungens vägnar öfvervakade ordning och noggrannhet, att liket skulle underkastas läkarebesigtning för att få bevis för att han blifvit mördad och kunna häkta och bestraffa mördaren, men man kunde ej påfinna någon verklig dödsorsak, ty intet slag hade i och för sig varit dödande, ehuru alla tillsammans bidragit till att bringa honom om lifvet. Den mest brottslige var nog i alla fall den som trampade honom på bröstet och gaf honom nådestöten. Af alla de tillhörigheter som Grefven hade på sig den dagen, klocka, snusdosa, plånbok, näsduk och ringar, hvaraf han alltid bar tvenne, blef endast hans klocka under förklaring att de ej hade för afsigt att plundra samma dag utaf en karl återlemnad till Herr Silfversparre, som ej ens brydde sig om att taga reda på denne karls signalement långt mindre att häkta honom. Det aldra märkvärdigaste är verkligen att då Domstolen tillkallade Herr Silfversparre, stallmästare Ehrengranat och Herr Duben (hvilka båda senare som jag förut omnämnt försökte frälsa grefven), för att konfronteras med de häktade, kunde desse ej igenkänna en enda af dem, hvarför man misstänkte att antingen de personer som användts för att föröfva mordet gjort sig oigenkännliga genom att måla sig i ansigtet eller också att det blott var obekant folk som dertill blifvit brukade. Det enda man hade lagt märke till var att tecken till massakern blifvit gifven och denna delvis äfven utförd med röda paraplyer, hvaraf man såg en ovanlig mängd uti folkhopen. Folk af olika klasser hade varit i rörelse den dagen, på morgonen såg man en mängd sjömän, antingen verkliga eller dertill utklädda personer. Vid sjelfva mordtillfället fanns der närvarande folk som voro välklädda nog, herrar uti frack och fruntimmer i eleganta kappor, men om qvällen under då följande oroligheter var det mest drägg som var i rörelse, man hittade på gatorna kopparslantar uti stor mängd, hvilket bevisar att penningar blifvit utdelade bland folket, och på krogarna serverades gratis åt folket bränvin, som blifvit för detta ändamål betaldt på förhand, hvarför man redan vid ett-

[1] Här innehålla anteckningarne berättelser om den utländska politiken, som ej hafva sammanhang med Grefve von Fersens mord.

tiden såg menniskor som voro dödfulla, och då krogarna ej stängdes den dagen, var verkan häraf ganska märkbar. Det föreföll som om hela det följe som uppträdde för att förolämpa Grefve Fersen blifvit dertill mutadt, och att sjelfva ledarne först ingripit i det afgörande ögonblicket; det var tydligt att det var hatet mot den olycklige grefven som framkallade det hela. Under aftonens lopp växte det fro till Jakobinism som gror under en laglig frihets täckmantel, till verkligt raseri, som ej kände några gränser, ja, man har nog anledning misstänka att flera kända och framstående personer hade sin hand med i alla dessa förfärliga olyckor, och att det är derför som det hela ännu denna dag höljes i ogenomträngligt mörker.[1] Jag har ofvan nämnt att utaf alla grefvens tillhörigheter det endast var hans klocka som blef återlemnad men hans snusdosa har ännu ej återfunnits. Följande dagar försåldes uti Upsala och andra långt aflägsna platser såsom reliker eller troféer bitar af hans kläder, kappa och till och med hår, hvilka gått ur hand i hand. Grefvens plånbok blef några dagar efter mordet inlemnad till polisen af en karl, som sade sig hafva hittat den då grefvens sorgkappa kastats ut genom fönstret, han hade då sett någonting rödt falla ut och då han såg efter hvad det var, fann han plånboken, som han nu återlemnade. Han underkastades förhör, för att man skulle få veta om han tilläfventyrs var en af grefvens mördare, men man blef öfvertygad om att hans berättelse var sanningsenlig och karlen oskyldig. I plånboken funnos flera anteckningar rörande hofvet med afseende på anordningarna, hvilket bevisar grefvens stora ordningssinne och noggrannhet. Dessutom fanns i plånboken ett hotelsebref, som jag med egna ögon läst och som hade följande lydelse:

Till Axel Fersen.

Usling. Läss detta Bref och Darra. Tror du och din Liga att 2 millioner människor låta några aristocrater ostraffadt begå hvad horreur som hälst och låta trampa sig af någre sammansvurne landsförädare, skall detta olyckliga land evigt vara under trycket af tilltagsne våldsverkare. Tror Du likväl att icke Nationen känner allt, allt och hämdens stund skall komma! fast din nedriga far den högmodiga aristokraten lyckades i sina spel, fast han igenom de nedrigaste medel på fäderneslandets bekostnad stal sig till omätteliga rikedommar, fast din långa hals som bär en

[1] Detta är skrifvet i Februari månad 1811.

liten Järnlös knopp, undgått Guillotinen i Frankrike, fast din syster den giftblanderskan ännu undgått rättvisans bila, fast ert högmod utan gränser ännu icke blifvit qväfdt, så veten uslingar att hvad som bort och har ännu icke skett kan ske. — En nation i raseri och förtviflan är förskräcklig. Redan har dätt komit fråga bland en mängd allmoge, att låta Ljung och Lofstad uppgå i Röck, ty hvar människa kjäner Cabalers nedrigheter och andas hämd — grymma odjur, är allt fäderneslandets kjänsla hoss Er forsvunnen? Skall dätta urgamla Ricke, genom sin adels trolöshet, nedrighet och förräderi omsider förlora sin sjelfständighet och sin existens bland Europas Nationer? — Månne icke den af dig fordom så föraktade Napoleon äfven kjänner din Cabal och ett ord kan krossa dig smalbenta kräck! — Föraktliga varelse, när du kommer i all din förmenta storhet och ståt i staden, så vet att den sämsta bonde spottar åtť dig och kjäner sig vara större och bättre menniska än du högmodiga usling! men Darra på dina långa smala ben och vet att dätta Bref är hela publiquens röst — och dätt bör vara den största hämd, att se dig så mepriserad af en hel nation, för bofstreck och nedriga mordplaner; Tro mig föracktliga Axel Fersen, det bör spöcka för dig och din nedriga syster en dag när den mördades skugga sväfvar omkring edra ödsliga Slott, och om I icke förfalskat all kjänsla af Religion och moralité, så skall edra Samveten ensam vara edra bödlar — — — — — men i behöfva andra — — — — — Carl August skall hämnas.

I kanten var det med stora bokstäfver skrifvet :Dätte Bref är i afskrift i mångas händer.: Stilen var dålig och det tycktes vara skrifvet af en man utaf folket.

Juli månad.

Till Eder alla, hvilkas hjärtan äro kansliga och kunna fatta hvad verklig vänskap vill säga, vädjar jag nu och besvär Eder att tänka Eder in uti min ställning, I skolen då lätt kunna inse, huru jag fått lida, ännu lider och allt framgent kommer att lida, och jag är viss på att I skolen känna medlidande med mig. Dock vill jag göra hvad jag kan för att ådagalägga att jag är i besittning af tillräcklig själsstyrka att i tysthet och tillbakadragenhet dölja min djupa smarta, jag [illegible] och allt umgänge af fruktan att någon skulle kunna läsa mina innersta tankar; mitt rena samvete och medvetandet om min oskuld gifver

mig kraft att bära min sorg. Jag vet nog att misstankar ingifvas äfven mot mig att hafva varit delaktig i det uppdiktade brott, för hvilket man ej skytt att anklaga de mest hederliga menniskor. Det är med förakt, som jag tillbakavisar en sådan anklagelse, som jag ej ens vill besvära mig med att bemöta. Som ett exempel på allmänhetens förvillade omdöme, vill jag anföra hurusom till och med tvenne af mina gamla vänner hafva försökt att öfvertyga mig om att, äfven om den olyckliga Grefvinnan Piper möjligen i det förevarande fallet vore oskyldig, hon dock sedan gammalt haft anseende att vara giftblanderska och att någon grund väl måste finnas för en sådan misstanke. Jag besvarade detta med det förakt som det förtjenade och framhöll för dem huru ringaktande ett sådant yttrande vore emot mig sjelf, att nämligen tro mig om att med ett sådant odjur kunna vara på vänskaplig fot eller också att vara så blind att jag ej under alla de trettio år, som denna vår vänskap varat, kunnat upptäcka hennes verkliga karakter. Jag försäkrade dem att jag för min del aldrig känt en person med mildare sinnelag, och att hon förvisso vore ur stånd att göra sig skyldig till ett sådant brott, tvärtom hade hon alltid ådagalagt den största granntlagenhet emot alla sina vänner af båda könen, för hvilka hon i sanning vore i stånd till hvilken uppoffring som helst. Den ene af de ifrågavarande personerna sade då: »Ni kan hafva misstagit Eder, ty Ni är god och godtrogen». »Min Herre», svarade jag, »hvarför skall jag mera tro på Eder, som jag blott kännei sedan några få år tillbaka, än på min barndomsvän, som jag kännt alltsedan min ankomst till detta land». Ungefär detsamma svarade jag den andre och förklarade för honom, att allt hvad han hade att anföra på mig icke gjorde eller någonsin kunde göra det ringaste intryck och bad honom aldrig mera vidröra detta ämne. »Eders Majestät», invände han då, »måste verkligen vara sina vänner varmt tillgifven, men tyvärr har sjelfva denna Eders Majestäts vänskap varit en olycka för grefvinnan». »Detta smärtar mig mycket», svarade jag, »men häruti ser jag dock intet skäl att i något afseende förändra mitt sätt emot henne». »Hon å sin sida», tillade han, »har likväl ej alltid emot Eder uppfört sig så som hon bort, särskildt vid det tillfälle, då hon vägrade att följa Eder på Eder utrikes resa år 1798, hvilket beteende väckte allmänhetens ogillande». »Nåväl, om hon då möjligen handlade origtigt, så angår det väl ej allmänheten, när jag sjelf för min egen del förlåtit henne detta. Nu är hon emellertid djupt olyck-

lig och jag kommer ingalunda att förandra mitt sätt emot henne och anhåller endast att hädanefter få vara i fred. Sedan dess har ingen med mig talat om grefvinnan.

Jag återgår nu till berättelsen om denna månads tilldragelser. Jag har redan berättat att man några dagar efter uppträdena den 20 Juni hade häktat en betjent, som försökte uppvigla hästgardisterna och muta dem till uppror. Han hade några hundra riksdaler på sig.

Allt hederligt folk önskade lifligt att man skulle få något ljus i den invecklade saken och lyckas afslöja de hemliga drifjedrar som satt oroligheterna i gång, men tyvärr voro de rättänkande härvidlag de svagaste, då deremot, såsom ju oftast är fallet, de illasinnade hade öfvertaget. Det hade varit synnerligen önskligt att Herr Silfversparre genast hade låtit häkta Grefve Fersens mördare då man kunnat få reda på hvilka de voro som anstiftat gräsligheterna, hans uppförande klandrades allmänt, alldenstund han blott behöft tillkalla vakten för att gripa mördarne, hvarigenom han gjort det allmänna en stor tjenst, ty af dem hade man kunnat få något ljus rörande tilldragelserna den 20 Juni, hvilka nu deremot torhända för all framtid komma att höljas af en ogenomtränglig slöja. Herr Silfversparres beteende uppväcker allmänt ogillande och alla rättänkande äro ursinniga på honom. Deremot söka alla som kunna hafva något att befara utaf möjliga upptäckter, att urskulda honom.

Hvad man med visshet kan antaga är dock att oroligheterna ej ledde sitt upphof från sjelfva folket eller den tjenande klassen, utan att de för visso hade vida mäktigare driffjedrar. Den tjenande klassen är dock nufortiden särdeles begifven på att blanda sig i allmänna ärenden, i stället för att förrätta sin tjenst. Tjenarne sysselsätta sig med att i förstugorna läsa tidningarna och tala politik samt låta hvarken statsråd, generaler eller domare dervidlag gå fria samt utan att dertill vara vuxne, anse de sig böra yttra sitt omdöme om allting. De utgöra en otroligt talrik liga, som äfven om de sjelfva ej äro så vådliga för den allmänna säkerheten, dock kunna blifva farliga och framkalla oroligheter genom sina många bekantskaper och forsänkningar bland småfolket. Hvad som genom den härofvan omtalade häktade betjentens berättelse kom i dagen, föranledde att flera andra betjenter ej blott i Stockholm utan äfven i landsorten arresterades.

Den af Sundhetskollegium verkstälda undersökningen rörande orsaken till Prins Carl Augusts död tycktes ådagalägga att han dött till följd af ett slaganfall och ingalunda genom yttre våld. Icke destomindre var den meningen ganska allmän i Sverige att han verkligen blifvit mördad och det just utaf dem, som arbetat för hans val, och hvilkas hersklystnad känt sig besviken, då de kommit till insigt om att det var fåfängt att försöka genom honom få något inflytande på regeringsärendena. Å andra sidan sökte prinsens anhängare att kasta skulden för hans död på det parti som arbetat för Prins Gustaf eller Prins Peter af Holstein. Det fanns också många som trodde att han redan blifvit förgiftad innan han kom från Norge och att det var danskarne som då gjort det, man sköt till och med skulden på Ryssland och Frankrike såsom medverkande till hans död. Den verkliga sanningen är dock att det var ett slaganfall som ändade hans lif, men icke destomindre hade hvar och en sin egen uppfattning om saken och leddes vid de framkastade anklagelserna såväl af begäret att skada andra, som af önskan att rentvå sig sjelf från misstankar och elaka rykten.

Ehuruväl Sundhetskollegium ådagalagt att prinsen dött en naturlig död, lät man häkta D:r Rossi vid dennes återkomst till Stockholm, på grund af hans stora vårdslöshet vid liköppningen. Han fick likväl bo på slottet, för att undandragas folkets raseri, men hans dörr bevakades och han fick ej sammanträffa med någon menniska, innan han hunnit rättfärdiga sig, han skötte dock sitt försvar på ett mycket tarfligt sätt.

Justitiekanslerns berättelse om förloppet den 20 Juni offentliggjordes jemte General Adlercreutz rapport om hvad han iakttagit, och hvaruti han sökte urskulda Herr Silfversparre under anförande att vår lagstiftning är sådan att man ej kan få bruka våld emot medborgare utan konungens uttryckliga befallning, då man annars kan sätta sitt eget hufvud på spel. Nog måste man medgifva att våra nuvarande lagar äro föga betryggande för den som har ett befäl, men vanlig humanitetslag ålägger ju enhvar att bispringa den som råkar i fara och man må väl alltid hafva rätt att följa sitt hjertas maning. Den allmänna ordningen var ju störd och det var väl för att upprätthålla densamma som trupperna funnos der, derför måste man betrakta det som en försummelse att ej hafva begagnat dem till lugnets återställande och det grymma brottets afvärjande. General Silfversparre hade äfvenledes afgifvit en rapport, men denna var affattad på

ett sätt. som omöjliggjorde dess offentliggörande, han försökte deri att urskulda sig och framhöll hurusom han sjelf utsatt sig för fara under sina försök att försvara Grefve Fersen. Denna rapport öfverlemnades till justitiekansleren för att intagas bland rättegångshandlingarna och användas vid de pågående undersökningarne. Hvad som verkligen förefoll ganska egendomligt var att hvarken Herr Silfversparre eller de tre herrar som försökt försvara Grefve Fersen, nämligen Düben, Ehrengranat och Schulz kunde känna igen någon enda af de som blifvit häktade såsom misstänkta för mordet, då de sågo dem inför ransakningsdomstolen. detta kunde lika litet någon af de officerare göra, som fört befälet öfver de på torget uppstälda trupperna. Ovisst torde vara huruvida detta berodde på att de häktade voro oskyldiga och man ej ännu påträffat de skyldige, eller också att de brottslige förställt sina ansigten och gjort sig oigenkännliga; möjligen hade det vilda raseriet förvridit deras ansigtsuttryck; man kan också tänka sig, att de personer, som försökte bispringa grefven, varit så uppskakade, att de ej lagt de uppträdandes utseende på minnet. Kanhända har man till dådets utförande användt särskildt lejdt folk, som omedelbart derefter tagit till flykten ombord på fartyg eller annorledes. Alla öfverensstämde dock uti den uppgiften, att man lagt märke till en mängd sjömansklädda menniskor med vildt och hemskt uttryck samt att det förefoll, som om röda paraplyer varit ett öfverenskommet igenkänningstecken, ty i folkträngseln rundt omkring den olycklige grefven såg man en mängd sådana svängas i luften.

Onda tungor lemnade fortfarande Grefvinnan Piper ingalunda i fred uti den af henne frivilligt valda tillflyktsorten. Man utspred ett rykte, att hennes kammarjungfru plötsligt aflidit och af henne blifvit förgiftad. Justitiekanslern lät genast undersöka saken och fann, att det var en nedrig osanning. Oaktadt Grefvinnan Pipers fullständiga oskuld offentligt blifvit tillkännagifven, spred man fortfarande på gatorna upphetsande ströskrifter och ytterligare angifvelser, hvilket de såväl natt som dag patrullerande militärerna ej kunde förhindra.

Förseglingen utaf den aflidne grefvens samt Grefvinnan Pipers papper blef bruten, och man fann der ej det minsta, som på något sätt kunde kompromettera någon af dem. Ströskrifterna sökte då att kasta skugga på andra personer och på adelsklassen i allmänhet. Snart vände sig dock den allmänna uppmärksam-

heten åt annat håll och sysselsatte sig med den till Örebro sammankallade riksdagen och det blifvande tronföljarevalet — — — — — — — — — — —[1]

Oktober månad.

— —[1]

Jag återkommer nu till hvad som angår rättegången rörande Grefve Fersens mord. Utur mina berättelser för de föregående månaderna har jag omtalat, hurusom man verkställt rättslig undersökning rörande prins Carl August föregifna förgiftning, och hurusom den utaf de vid liköppningen närvarande läkarnes afgifne berättelser granskats af Sundhetskollegium. Man hade äfven verkställt förhör med alla, som varit i prinsens följe, och efter en långvarig undersökning hade Sundhetskollegium afgifvit den förklaringen, att prinsen dött af slag. Domstolen stod just i begrepp att afkunna samma utslag, då en oförmodad händelse inträffade, som framkallade nya misstankar, att man velat påskynda prinsens död samt att d:r Rossi genom sin vårdslöshet hade skulden härtill, då han skulle hafva kunnat rädda prinsens lif, sedan denne blifvit inburen till prestgården. Presten hade nämligen uti ett bref omtalat, att sedan läkarne lemnat prinsen under förklaring att han vore död, hade en tjensteflicka kommit in uti rummet för att göra i ordning en fältsäng åt prinsens adjutant Holst, hvilken varit honom varmt tillgifven och derför önskade få tillbringa natten hos den döde för att kunna erhålla full visshet om att han verkligen vore död och förhindra liköppningen, innan man derom hade kunnat fullkomligt öfvertyga sig. Presten berättade nu i detta bref, att denna tjensteflicka hade tyckt sig förmärka, att blod rann ut ur prinsens pulsåder; man hade nämligen låtit åder på honom; detta skyndade hon sig genast att omtala för de i rummet bredvid församlade herrarne af prinsens svit. Dessa herrar funno då tjensteflickans uppgift enlig med verkliga förhållandet, men d:r Rossi ville ej ens gå in till den döde, förklarande sig vara öfvertygad om att tjensteflickan farit med osanning, då han ju visste, att prinsen vore död. De herrar, som gått in till prinsen, hade funnit honom liggande qvar på den säng, der han blifvit nedlagd, och hans

[1] Uti sina öfriga anteckningar för September och Oktober månader sysselsatter sig Drottningen med den politiska ställningen och andra för det förevarande ämnet främmande saker.

kropp ej ens aftvättad; vid åderlåtningen tycktes blod hafva framkommit men snart afstannat, sedermera hade, då det dervid uppkomna såret lemnats öppet och till följd deraf att, såsom det ju inträffar med döda, kroppen svällt, något litet blod ytterligare sipprat ut. Presten förklarade likväl i ofvannämnda bref, att så mycket blod strömmat ut, att det genomträngt madrassen och runnit ut på golfvet. Under rättegångsförhandlingarne hade ingen kommit ihåg att omtala denna händelse, antagligen derför att man ej dervid tyckte sig kunna fästa särdeles stort afseende, utan endast betraktade tjensteflickans berättelse såsom ett uttryck af den inom hennes samhällsklass så vanliga, fruktan för skendöd. I alla fall kan man ej underlåta att anse d:r Rossi vid detta tillfälle hafva handlat särdeles försumligt, som så snart lemnade prinsen, ty läkarens pligt hade ovilkorligen, med hänsyn till dödsfallets hastighet, varit att ganska länge, ja till och med hela natten, stanna qvar inne hos den döde, för att kunna erhålla fullkomlig visshet om att all räddning vore omöjlig. Detta uraktlät han och var till och med så oförsigtig, att han föreslog liköppning efter endast 24 timmar. Jag har redan förut omförmält, att kammarherre Sparre anhöll, att man härom skulle afvakta konungens befallning, och hade ej lemnat sitt samtycke till liköppningen, förrän d:r Rossi förklarat, att han, om dermed uppsköts, omöjligen skulle kunna verkställa fullt noggrann undersökning. Allt detta utvisar, att d:r Rossi, äfven om han ej kan direkt anklagas för brottsligt förfarande, dock handlat ytterst försumligt och vårdslöst. För att nu allmänheten ej skulle få anledning att beskylla Konungen och hans råd att afsigtligt vilja söka förhindra upptäckten af den föregifna uppdiktade stämplingen emot prinsens lif, ansågs nödvändigt att uppskjuta den rättsliga undersökningen, till dess man hunnit få full klarhet rörande den ifrågavarande saken, för hvilket ändamål en person skickades till Skåne för att derstädes på sjelfva platsen företaga undersökningar. Tjensteflickans iakttagelser fingo dock slutligen den naturliga förklaring, som jag härofvan har vidrört, och det blef äfven tydligt, att presten afgifvit denna berättelse under förhoppning om någon belöning för sitt stora nit att vilja framvisa, huru försumligt man hade burit sig åt vid dödstillfället. Domstolen ansåg derför, att detta ej kunde inverka på frågan, men man hade likväl fått full bekräftelse på d:r Rossis stora försumlighet, ty det ansågs allmänt vara alldeles oförlåtligt, att han hade lemnat den döda kroppen utan någon omvårdnad

under tjugufyra timmar samt ej heller brytt sig om att noggrannare undersöka, huruvida prinsen verkligen varit död eller tilläfventyrs endast utsatt för ett qväfningsanfall. För denna sin försumlighet fick d:r Rossi äfven plikta, då han utaf domstolen dömdes till landsförvisning.

Rättegången rörande mordet på Grefve Fersen fortgick likaledes. Genom polisundersökningen hade det fullkomligt blifvit adagalagdt, att såväl den aflidne grefven som Grefvinnan Piper voro fullkomligt oskyldiga till den emot dem rigtade anklagelsen att hafva förgiftat Prins Carl August, och man afvaktade nu endast domstolens utslag, som skulle fullkomligt rentva grefvinnan, hvilken ännu befann sig på Vaxholm, visserligen under bevakning men dock icke behandlad såsom fånge. Till en början hade man öppnat alla bref, som ankommo till henne, men snart upphörde man dermed, och bevakningen blef mindre sträng. Sjelf ville hon emellertid ej lemna denna plats, förr än hon fått Konungens eller åtminstone domstolens utslag beträffande sin fullkomliga oskuld, och det sålunda inför allmänheten blifvit adagalagdt att alla de emot henne rigtade nedriga beskyllningarna voro ogrundade och endast uppdiktade af förtalet. — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — —

November månad.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — —

Rättegången rörande orsakerna till Prins Carl Augusts död närmade sig nu sitt slut, och domstolen hade funnit det ådagalagdt, att han dött en naturlig död, som förorsakats af ett slaganfall. Härigenom hade nu äfven såväl Grefve Fersens som hans olyckliga systers oskuld blifvit ådagalagd, och de hade sålunda blifvit fullkomligt rentvagna från de nedriga misstankar, som allmänheten rigtat emot dem. Konungen måste således anse det som sin pligt att gifva dem en offentlig upprättelse, för att full rättvisa skulle dem vederfaras. Det var derför nödvändigt, att Grefve Fersen erhöll en hederlig begrafning; detta kräfde helt naturligt Konungens rättskänsla, likasom det fordrades för

---

[1] Innehåller en beskrifning öfver Kronprinsen Carl Johans ankomst till Sverige och de politiska förhållandena.

hans eget anseende, då han härigenom skulle kunna återvinna den myndighet, som han alltsedan den 20 Juni nästan fullkomligt förlorat, och hvilken ju djupt hade blifvit kränkt uti dens person, som var chef för hans hof och innehafvare af hans högsta ordnar. Likväl hade man grundad anledning att befara, att regeringen, som vid detta tillfälle visat sig vara i saknad af kraft och styrka, fortfarande skulle komma att lägga samma svaghet i dagen. Det framhölls äfven, att man kunde frukta för oroligheternas förnyande i händelse af en offentlig jordfästning. Konungen sjelf hade likväl sedan länge bestämt sig för att egna sin riksmarskalk och trogne tjenare en honom fullt värdig begrafning, hvilken upprättelse från sin furstes sida denne i hög grad förtjenade, ej blott på grund af sitt höga embete och framstående egenskaper, utan äfven derför att han under utöfning af sin tjenst blifvit af en rasande folkhop på ett så grymt och orättvist sätt massakrerad. Då emellertid statsråden allt fortfarande hyste sina betänkligheter, var det af nöden att söka ingifva Konungen fasthet och ståndaktighet: visserligen hade jag fattat ett beslut att för min del aldrig blanda mig uti regeringsärenden, men min stora vänskap för Grefve Fersen och mitt lifliga intresse för Konungens eget anseende tvingade mig härvidlag att på allt sätt försöka öfvertala Konungen att icke gifva efter. Alla de, som hade intresse deraf, att Grefve Fersen och hans olyckliga syster ej skulle erhålla fullkomlig upprättelse, begagnade sig nu utaf den föregifna fruktan för nya oroligheter för att i sista stund försöka förhindra begrafningen. Man föregaf äfven, att begrafningen skulle komma att blifva alldeles för dyrbar för Konungens egna tillgångar. Denna invändning omtalade jag för Grefve Fabian Fersen, hvilken haft hofförvaltningen om hand och derför kunde upplysa om att kostnaden för Konungen skulle blifva högst obetydlig, ty vid sådana högtidligheter vid hofvet såsom bröllop och begrafningar är det alltid vanligt, att de anhöriga lemna drickspengar åt alla dem, som dervid anlitas. Dessutom ansåg jag det äfven vara af stor vigt, att begrafningen blefve förrättad med all möjlig högtidlighet, för att härigenom Grefvinnan Piper, hvars fullkomliga oskuld blifvit tillkännagifven, skulle erhålla nödig upprättelse. Jag hade öfvertalat Konungen att till henne skrifva ett bref, hvilket hon på ett synnerligen förträffligt sätt besvarade. Ehuru hon fått tillstånd att redan nu lemna Vaxholm, ville hon ej göra detta innan äfven hennes broder fått fullkomlig upprättelse genom högtidlig begrafning och

liktal, hvarför jag önskade att så mycket som möjligt påskynda den dag efter dag uppskjutna begrafningen för att befria henne från den under vintern helsovådliga vistelsen på denna ö. Då jag likväl ej kunde se, huru jag skulle kunna få ett slut på alla dessa svårigheter, beslöt jag mig för att vända mig till Kronprinsen, hvilken visat mig särdeles stor vänskap; jag fann honom hysa samma åsigt som jag, nemligen att Konungens personliga anseende stod på spel. »Detta skulle alltså vara Eder särskildt angenämt», sade han. »Ja», svarade jag, »och detta icke blott för den vänskaps skull, som jag hyser för hans syster, som behöfver komma ifrån Vaxholm, utan äfven derför att jag betraktar det såsom en gärd af rättvisa emot en oförvitlig man, men allramest likväl för Konungens eget anseende, ty han måste visa sig ega viljekraft nu, då han en gång bestämdt förklarat, att begrafningen skall ega rum.» »Ni har fullkomligt rätt», blef prinsens svar, »och ehuruväl jag ännu icke bör blanda mig uti någonting utan i allt uteslutande rätta mig efter Konungens vilja, lofvar jag Eder att göra hvad jag kan, för att begrafningen så snart möjligt är må komma att ega rum.» »Jag besvär Eder härom», tillade jag, »isynnerhet som man härigenom skulle kunna nedtysta alla dessa tidningsskrifvare, hvilka nu förklara att någon högtidlig begrafning ej kommer att förrättas, och sålunda visa att regeringen ej bryr sig om deras prat.» Prinsen gaf mig fullkomligt rätt härutinnan, och han höll sitt ord.

December månad.

Under förra månaden har jag omförmält, hurusom Kronprinsen hade lofvat mig, att han skulle intressera sig för att Grefve Fersens begrafning skulle blifva af. Han höll sitt löfte och talade om saken ej blott med Konungen utan äfven med statsråden, hvilka lyssnade till hans framställningar och gafvo vika för hans skäl. Det blef således bestämdt, att begrafningen skulle förrättas i Stockholm uti vederbörlig ordning, ehuruväl man föreslagit att antingen göra densamma derstädes utan någon vidare ståt, eller ock med större eller mindre högtidlighet ute på landet. Grefvens lik, hvilket såsom jag förut berättat blifvit fördt till hans emellan Stockholm och Upsala belägna egendom Steninge, afhemtades utaf en afdelning af hästgardet, som skulle beledsaga det till hufvudstaden. Då man fruktade för liklukten, blef liket två dygn före den högtidliga begrafnings-

ceremonien nedsatt i Fersenska familjegrafven uti Riddarholmskyrkan, för att först natten före sjelfva jordfästningen uppställas på den för ändamålet uti Riksmarskalkens våning på Stockholms Slott anbringade katafalken. Ännu en gång skulle likväl hatet mot den olycklige grefven gifva sig tillkänna, då hans fiender på allt sätt sträfvade efter att kunna störande inverka på den högtidlighet, som var afsedd att genom denna sista hedersbevisning återupprätta hans minne. Man hade försökt att intala Baron von Engeström, att folkmassan skulle komma att gifva uttryck åt sitt missnöje, för den händelse att kistan komme att bäras uti procession, och att det derför vore klokast att endast ifrån grafhvalfvet flytta upp densamma på den katafalk uti kyrkan, der kistorna pläga ställas under liktalen, samt att det förresten vore ganska egendomligt att föra kistan tillbaka till slottet, isynnerhet som det aldrig brukade vara tillåtet, att lik finge finnas inom det slott, der Konungen residerar. Baron von Engeström skyndade sig derför helt upprörd till Konungen för att försöka afstyra, att den olycklige grefvens qvarlefvor insattes uti hans embetsvåning. Lyckligtvis befann jag mig hos Konungen, då Herr von Engeström kom dit, och då hvarken han eller jag genast kunde komma in till Konungen, som var sysselsatt med sin toilett, vände sig baronen till mig för att bedja mig öfvertala Konungen att på nyss anförda skäl afstyra att grefvens lik ditflyttades. »Det kan jag ej», svarade jag honom. »Konungen har nu en gång fastställt ordningen för ceremonien, och det vore småaktigt att nu ändra densamma, dessutom kunna flera exempel anföras derpå, att lik fått stå qvar på slottet ända till begrafningsdagen.» »Ja», invände Herr von Engeström, »men det har uteslutande varit kungliga personer.» Jag anförde då för honom flera fall, som inträffat till och med på senare tid, då till exempel Grefvinnan von Rosen, som varit anställd hos de kungliga barnen och haft sin bostad på slottet, efter sin död fick stå qvar der ända till begrafningsdagen. »Ja», tillade Herr von Engeström, »för sådana personer, som haft sin bostad på slottet kan möjligen Konungen lemna ett sådant medgifvande, men att nu till slottet föra ett lik, som redan varit nedsatt i kyrkan, det är verkligen för mycket och måste uppreta folkmassan samt kan lätt framkalla nya olyckor.» »Man kan aldrig», svarade jag honom, »göra för mycket, då det är fråga om en trogen undersåte, som utaf det rasande folket blifvit misshandlad och dertill drabbats af denna olycka midt under utöfningen af sitt embete. Den vid detta tillfälle kränkta konungamakten kan

endast vinna upprättelse derigenom att full rättvisa blifver bevisad den hederlige man, som städse lagt sin hängifvenhet för Konungen i dagen, och detta kan ej ske på annat sätt, än att hans jerdiska qvarlefvor blifva egnade all den hedersbevisning, som tillkommer honom såsom hofvets främste man. Jag är dessutom öfvertygad om att Konungen kommer att visa sig ståndaktig och ej skall vilja ändra sitt en gång fattade beslut samt att Ni ingalunda kommer att lyckas öfvertala honom. Tala för resten sjelf med honom, så får Ni se, hvad han svarar Eder. Jag fruktar ingalunda för folkmassans oroligheter, ty trupperna äro nu under säkert befäl samt fullt beredda att möta våld med våld.» Herr von Engeström väntade ännu en stund, men då Konungens toilett tog lång tid, beslöt han sig slutligen för att aflägsna sig. När jag sedermera kom in till Konungen, berättade jag för honom hvad som tilldragit sig mellan Herr von Engeström och mig, hvaruppå Konungen vredgad yttrade: »Jag har nu en gång fastställt ordningen för högtidligheten och kommer på intet vilkor att ändra mitt beslut, ty jag kan ej fatta denna ängslan, som synes mig löjlig. Så mycket bättre, om folkmassan vill ställa till bråk, ty då får man tillfälle att visa, att jag ej skall låta det gå denna gång på samma sätt som den 20 Juni. Peyron är förberedd, och jag litar fullkomligt på honom, och det är väl ändå jag, som är herskaren här. »Edert beslut fägnar mig», svarade jag, »Ni eger dessutom ett säkert stöd uti Kronprinsen, som ej kommer att lemna Eder i sticket uti det afgörande ögonblicket.» Kronprinsen hade verkligen begrafningsdagen den 2 i denna månad sina hästar sadlade och var fast besluten att vid minsta oordning stiga till häst för att med väpnad hand undertrycka sjelfsvåldet och illviljan hos en folkhop, som låtit sig missledas utaf illasinnade personer, hvilka sträfvade efter att kunna ställa till oreda. Dagen aflöpte emellertid under allsköns lugn, trupperna voro uppstälda under vapen, och Stockholms garnison hade understöd utaf det på flera ställen posterade artilleriet. Äfven andra trupper voro för dagen inkallade. En stark kavalleriafdelning atföljde processionen såväl för ordningens upprätthållande som för att utgöra en hedersbevisning åt den aflidne, som uti lifstiden varit ej blott fältmarskalk utan äfven en af rikets herrar och serafimerriddare, hvilket berättigade honom till en dylik eskort. De trupper, som marscherade före och efter liktåget hade sina gevär och pistoler laddade, detsamma var förhållandet med alla de öfriga trupper, som voro utstälda om-

kring slottet och vid de gator, som derifrån leda till Riddarholmskyrkan, der begrafningen skulle ega rum. Starka patruller till fots och till häst tågade genom gatorna för att afstyra folksamlingar, och Herr Peyron hade låtit artilleriet uti folkets åsyn ladda kanonerna för att ingifva respekt och göra tydligt, på hvilken sida makten fanns. Den tillförordnade Öfverståthållaren Herr Sköldebrand hade dagen förut utfärdat en proklamation med förbud emot folksamlingar uppå gatorna samt befallning, att alla bodar, först och främst sådana der matvaror och starka drycker försäldes, skulle hållas stängda. Som jag härofvan omnämnt, aflöpte emellertid allting under fullkomligt lugn, och föga folk syntes på gatorna, hvartill säkerligen det mycket hade bidragit, att allmänheten visste, att trupperna hade befallning att vid första oordning skjuta skarpt. Der processionen passerade, iakttog folket fullkomlig värdighet, och det syntes vara en öfverflödig försigtighet af t. f. Öfverståthållaren och Generaladjutanten att personligen till häst öfvervaka ordningen, ehuruväl det måste anses vara mycket klokt handladt utaf dem.

Såväl predikan som det deruppå följande liktalet voro utmärkt bra skrifna. Den förstnämnda, som hölls af Öfverhofpredikanten Murray, var dock särdeles försigtigt affattad, ty han vidrörde endast obetydligt hvad som hade händt och framhöll blott våra pligter enligt evangelium, och kunde gerna uti sin predikan hafva inlagt något mera kraft. Den särskilda bön, som vid detta tillfälle lästes, var mycket bra. Liktalet var ett fullkomligt mästerstycke i vältalighet, det innehöll en betraktelse öfver den 20 Junis gräsliga tilldragelser och gör sin författares både hjerta och snille den största heder; denne är en af de aderton i den af Konung Gustaf III instiftade svenska akademien; visserligen hade han framhållit sin önskan att få förblifva obekant, men hans namn förtjenar verkligen att bevaras åt efterverlden; det var Konungens förre bibliotekarie Herr Leopold, en man, som stod högt i gunst hos Gustaf III och hvilkens arbeten äro mycket populära samt intaga bland de främsta rummen inom den svenska litteraturen. Den så olyckligt omkomne var verkligen värd att få sitt minne återupprättadt genom ett sådant loftal, hans ädla dygder och hans varma hängifvenhet för sin herskare hade bort berättiga honom till ett bättre öde.

Herr Sköldebrand hade varit mycket emot, att jordfästningen förrättades med stor högtidlighet, antingen detta nu berodde endast på småaktighet eller derpå, att han verkligen hade stora

försänkningar hos det parti, som var inveckladt uti och möjligen framkallat oroligheterna den 20 Juni.

Han hade gjort allt för att söka förhindra begrafningen och föregaf sin fruktan för orolighetetermas upprepande. Herr Sköldebrand är nog en mycket rättskaffens man och har alltid haft anseende att vara det, men partiandan kan tyvärr ofta förleda den mest rättänkande menniska till ganska mycket. Han var dessutom behäftad med denna tidens lyte, den s. k. frihetskänslan, som han städse lade i dagen, och kunde derför icke med glad håg se, att en man sådan som Grefve Fersen hvilken alltid uppträdt såsom kunglighetens och konungamaktens beskyddare, egnades en så stor hyllning, som den högtidliga begrafningsakten innebar. Då nu emellertid allting aflöpte uti lugn och ordning, sökte han tillskrifva sig förtjensten att härtill hafva bidragit, ehuruväl det är otvifvelaktigt att äran häraf tillkom General Peyron såsom befälhafvare för Stockholms garnison. Denne hade skaffat sig en särskild hemlig polis, bestående af underofficerare och soldater vid garnisonsregementena, derför att han ej ansåg sig kunna lita på den ordinarie poliskåren. Genom denna hemliga polis hade han lyckats skaffa sig kännedom om allt, som yttrades rundtomkring uti staden samt på krogarna i stadens utkanter.

Herr Sköldebrand hade, innan den högtidliga begrafningsakten blef bestämd, för mig gifvit uttryck åt sin farhåga för hvad som skulle inträffa, om begrafningen blefve förrättad annorlunda än uti den största enkelhet, derför ansåg jag mig nu dagen efter begrafningen böra fråga honom, hvem som fått rätt, han eller jag, hvaruppå svarade han mig synbarligen besvärad: Men detta har likväl ej kunnat ske utan de aldra största ansträngningar samt säkerligen ej utan alla de åtgärder, som af mig blifvit vidtagna för att lugna alla dem, som kunnat hafva för afsigt att ställa till oordningar, och polisen har varit särdeles verksam för att uppnå detta resultat. Jag kunde blott småle åt ett sådant svar och vände honom ryggen.

Baron Engeström hade verkligen ganska mycket arbetat för att få de brottsliga från den 20 Juni bestraffade och Grefve Fersens minne återupprättadt, denne olycklige man, som så grymt och orättvist blifvit misshandlad och mördad; när jag derför dagen efter begrafningen råkade honom, visade han sig särdeles belåten öfver att han kommit underfund med att man sökt föra honom bakom ljuset. Jag frågade honom då: Nåväl, min herre, hade jag ej rätt deruti, att allting skulle komma att

aflöpa uti största lugn?» »Jo», svarade han. »Jag är mycket belåten öfver att så är förhållandet, men jag hade verkligen ej väntat mig detta efter allt hvad man för mig hade berättat.» Baron von Engeström menade nog uppriktigt, då han yttrade detta, men han har onekligen det stora felet att vara alltför lättrogen, isynnerhet när han får höra något från personer, som han anser sig böra hysa förtroende för.

Sedan nu Grefve Fersens begrafning egt rum, kunde man uteslutande få tänka på, huru den olyckliga Grefvinnan Piper skulle kunna befrias ifrån att längre qvarstanna på den fästning, der hon frivilligt hade låtit innesluta sig. Visserligen hade genom en utfärdad kungörelse hennes oskuld redan blifvit fullständigt adagalagd, hvarför hon äfven mycket väl kunnat lemna sin tillflyktsort, men som jag redan förut omnämnt önskade hon dessförinnan se sin broders minne till fullo återupprättadt; nu var Grefve Fersens oskuld utaf domstolen erkänd, och den högtidliga begrafningsakten hade egt rum, också fordrades det blott för att hon kunde få begifva sig från fängelset, att hon erhöll nödigt skydd utaf den kungliga myndigheten, som fullständigt bekräftade hvad som innehölls uti kungörelsen samt det särskilda af Konungen till henne skrifna brefvet. Jag talade om denna sak både med Konungen och med Generaladjutanten Peyron, som ju var den, som, vid förefallande behof egde att vidtaga nödiga anstalter för grefvinnans beskydd och hvilken stod på hennes sida. Grefvinnan önskade gerna få fardas genom Stockholm, hvilket hon ej ansåg böra vara förenadt med någon fara, då hon ju var fullständigt oskyldig och detta blifvit offentligt förklaradt. Hertig de Pienne, som så ädelmodigt följt henne och icke lemnat henne under hela hennes vistelse på Vaxholm samt till och med tagit afsked från sin tjenst för att helt och hållet kunna egna henne sin vänskap, hade troligen intalat henne detta, för att hon i Stockholm skulle få tillfälle att återse sina slägtingar och vänner. Då jag emellertid hade mig bekant att man fortfarande lika skoningslöst som förut talade om Grefvinnan Piper, ansåg jag det vara lugnast för hennes egen säkerhet, att hon ej kom genom Stockholm utan tog en annan väg. Hennes båda söner, som varit i Stockholm med anledning af morbroderns begrafning, anhöllo att få till mig framföra sina tacksägelser för det intresse och den omvårdnad, som jag hade om deras moder; jag fick dervid tillfälle att för dem framhålla min åsigt rörande denna sak, hvilken de fullkomligt gillade, men de anhöllo att till yttermera säkerhet

deras moder skulle få åtföljas utaf en officer, med hemligt bemyndigande utaf Konungen att vid förefallande behof bruka våld till hennes försvar. Sjelf hade jag redan förut tänkt häruppå, men grefvinnan hade framhållit, att hon fruktade, att detta skulle kunna gifva henne sken af att vara en fånge.

Alltsedan min afresa till Strömsholm hade jag underhållit brefvexling med grefvinnan. Till en början kommo hennes bref mig tillhanda under kuvert till General Adlercreutz, men sedermera genom särskilda bud. Jag fick nu bref från henne, att hon ville följa mitt förslag; antingen hade hennes söner öfvertalat henne härtill eller hade hon fått samma råd utaf andra; hon sade sig helst önska till följeslagare någon, som ej hörde till hennes slägt och som skulle vara i stånd att försvara henne med väpnad hand, om detta skulle synas erforderligt. Jag kände mig mycket glad öfver hennes beslut och framstälde saken för Konungen, hvilken godkände förslaget och lofvade att tänka ut någon härtill lämplig person. Jag talade äfven med Kronprinsen om detta, ehuru han, som ej närmare kände Grefvinnan Piper, ej kunde för henne hysa något särskildt intresse, annat än för att vara mig behaglig, men då han emellertid mycket håller på den kungliga värdigheten, insåg han, att det var af vigt att den till grefvinnans förmån afgifna kungliga förklaringen på lagligt sätt understöddes och hennes person finge erforderligt beskydd. Han tog derför saken om hand och framhöll betydelsen af att hon eskorterades, hvaruppå han mycket höll. Generaladjutanten, som äfven delade mina åsigter härutinnan, bad mig angifva någon person, som kunde vara grefvinnan behaglig såsom följeslagare. Öfverste Reutersvärd, hvilken af Gustaf III blifvit använd vid Konung Ludvig XVI:s flykt till Varennes och derefter åtföljt Grefve Fersen samt en tid varit Chargé d'affaires syntes mig vara en för detta ändamål synnerligen lämplig person. Konungen godkände detta mitt förslag samt gaf honom detta uppdrag, som han utförde till såväl Konungens som Grefvinnan Pipers stora belåtenhet; grefvinnan tackade mig sedermera särskildt för detta val.

I stället för att taga vägen genom Stockholm förde han grefvinnan genom Vestmanland till hennes egendom Löfstad i Östergötland; hon uppehöll sig under resan tvenne dagar hos sin son på Engsö, der denne uti kyrkan, hvarest familjegrafven finnes, lät anställa en högtidlig tacksägelsegudstjenst med anledning af moderns fullständiga befriande från alla misstankar, äfvensom till åminnelse af sin aflidne morbroder Grefve Fersen.

Kyrkan var illuminerad, och grefvinnan blef såväl dit som derifrån buren af sina båda söner och sin måg. Då hon under sin mans lifstid varit herskarinna derstädes, äfvensa under sonens minderårighet förvaltat egendomen till sina underhafvandes fromma, voro dessa nu närvarande vid högtidligheten och egnade henne en liflig hyllning. Resan gick lyckligt och väl, och vid Löfstad blef hon med stor glädjebetygelse emottagen. Ej blott de underhafvande derstädes utan äfven de ifrån brodrens i närheten belägna egendom Ljung lade vid detta tillfälle i dagen sin stora tillgifvenhet för sin aflidne husbonde och dennes syster.

Konungen söker på alla sätt att lägga i dagen huru belåten han är med Kronprinsen, och sjelf börjar jag verkligen att hysa högaktning för honom. Hans uppförande vid detta tillfälle har tillförsäkrat honom min innerligaste vänskap. Det sätt han städse iakttager gent emot Konungen kan ej nog berömmas, en verklig son kan ej visa en större uppmärksamhet och vördnad än Kronprinsen vid alla tillfällen gör det emot Konungen. Då jag talade med honom rörande händelserna den 20 Juni, svarade han mig: Ni vet mer än väl, att jag ingen röst har i rådet och att min skyldighet är att underkasta mig Konungens vilja och beslut, hvarför jag ingenting kan utlofva, såvida ej något särskildt tillfälle yppar sig, men det gifver jag Eder mitt hedersord uppå, att om så inträffar, skall jag göra allt, hvad jag kan. Min öfvertygelse är verkligen också, att såvida icke Kronprinsen ingripit, så hade hvarken den högtidliga begrafningsceremonien, ej heller det hedrande sätt, hvaruppå Grefvinnan Piper blef behandlad kommit i fråga, ty han förklarade sig eftertryckligt för bådadera, men detta utan något skryt och utan att vilja att det skulle märkas, att det kom ifrån honom, tvärtom sökte han låta påskina, att det uteslutande berodde på Konungens eget initiativ, och undvek derför alla slags tacksamhetsbetygelser. När han talade om saken med Konungen, skedde det, ehuru med kraft, likväl med den allra största undergifvenhet; härigenom förskaffade han sig alla hederliga menniskors odelade högaktning. Kronprinsens hela uppträdande såväl emot Konungen och mig, som ock emot sin omgifning är sådant, att det måste tillvinna honom hela folkets erkännande, och han börjar äfven redan att blifva allmänt älskad.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —[1]

[1] Innehåller betraktelser öfver den politiska ställningen i allmänhet.

Jag kan verkligen ej underlåta att ytterligare vidröra Herr Silfversparres uppförande med afseende på Grefve Fersen. Han är allmänt ansedd för en person med en svag karakter och försvaras uteslutande af sina gamla partivänner. Han har försökt att urskulda sig inför Kronprinsen, hvilken, okunnig som han är om hans uppträdande den 20 Juni, behandlar honom på samma sätt som alla de öfriga generalerna, men af allmänheten betraktas han såsom en lågsinnad person. Konungen tilltalar honom aldrig, och han inbjudes ej till hofvet af annan anledning än att anses tillhöra Prinsessans hof. Han håller sig likväl framme vid alla tillfällen; när Konungen tager emot generalitetet eller sitt hof, är han alltid en af de förste att inställa sig, ja, han var till och med med på Grefve Fersens begrafning; antingen är han verkligen så inskränkt att han ej märker, hurusom alla menniskor lika såväl som Konungen undvika honom, eller också vill han genom sitt sätt att uppträda ådagalägga sin oskuld. Han är med i hofkretsarne och öfverallt, han har till och med infunnit sig hos Grefven och Grefvinnan Fabian Fersen samt med dem talat om händelsen den 20 Juni på ett sätt, som om han varit Grefve Fersens räddare. Han skryter för alla öfver att Konungen talat med honom, då sanningen tvärtom är att Konungen aldrig rigtar ett ord till honom. Hans uppträdande är så besynnerligt, att ingen rätt kan begripa detsamma, men det bidrager åtminstone ej att öka den aktning man kan hysa för honom; i stället är han nästan allmänt utpekad nu, sedan man fått närmare kännedom om detaljerna vid händelserna den 20 Juni. De personer, som söka urskulda honom, förklara att han tappat hufvudet samt saknat erforderlig beslutsamhet, hvilket likväl ingalunda kan vara till hans berömn. Man får väl se, när en gång hela rättegången blifver utredd och Herr Silfversparres verkliga uppförande blifver bekant, huruvida han skall kunna rättfärdiga sig; under tiden sprider sig dock kännedomen om hans handlingssätt ibland allmänheten, och sanningen kommer alltid fram. Grefve Fabian Fersen och hans grefvinna taga emellertid numera aldrig emot denne general, när han låter anmäla sig, ty de hafva fått kännedom om hvad som genom förhören blifvit utrönt. Jag tror dock för min del med säkerhet, att han felat mera genom dumhet än till följd af brottslig vilja. På det hela är dock alldeles omöjligt att förstå något af det, som hände denna olyckliga dag, hvars tilldragelser säkerligen blifvit framkallade utaf partilidelserna. Man fruktade troligen,

att se Konungen omgifven af royalister, hvilka kunde gifva honom nyttiga råd, och önskade, att demagogerna ensamt skulle komma till makten. Hela denna sak är dock fullkomligt omöjlig att begripa, men säkert är, att den för all framtid kommer att utgöra en skamfläck för den svenska nationen. — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

1811.

Juli månad.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — —[1]

Den långvariga rättegången rörande händelserna den 20 Juni börjar nu ändtligen att närma sig sitt slut och de vidlyftiga handlingarna, hvilka upprepade gånger blifvit genomgångna såväl hos polisen och kämnersrätten som uti hofrätten kunna nu öfverlemnas till statsrådet. Den dom, som Hofrätten afkunnat öfver de personer, som befunnits vara Grefve Fersens mördare, och dem, som framkallat upploppet den 20 Juni, var ovanligt mild, hvilket måste antagas bero antingen på svaghet hos domstolen eller också derpå, att den förberedande undersökningen spridt föga ljus i saken. Det var tydligt, att polisen velat undvika, att personer i framskjuten samhällsställning och som tagit verksam del i 1809 års revolution, skulle komma att bestraffas; man försökte derför att öfverskyla deras brottslighet och så missleda undersökningen, att de skulle drabbas uteslutande af misstankar. Det omtalades emellertid ganska allmänt, att det var Herr von Platen, som allra först framkastat tanken på historien om Prins Carl Augusts förgiftning och i sammanhang härmed utslungat missstankar emot den förre Konungens förtrogne vänner; man påstod också, att Herr von Mannerheim, som bekläder befattningen som Justitie-Ombudsman, varit det egentliga upphofvet till oroligheterna, och att han till och med den 20 Juni förklädd varit med bland folkhopen för att underblåsa upphetsningen. Sådana rykten äro allmänt spridda bland allmänheten, men de äro verkligen så ohyggliga, att jag icke vågar försäkra någonting bestämdt härvidlag och skulle för min del gerna vilja hoppas, att de äro ogrundade, men så mycket är

[1] Innehåller ej till förevarande ämne hörande betraktelser.

dock fullkomligt säkert, nämligen att Herr von Platen var en af de förste, som framkastade misstankar rörande prinsens förgiftning, likasom att det var från den utaf Herr von Mannerheim strax efter Carl Augusts död med anledning af riksdagskallelsen instiftade klubben, som den ohyggliga fabeln Ratvarne utspreds, åtminstone blef den der i första hand uppläst och diskuterad. Inom denna klubb förtalades för resten alla den förre Konungens förtrogne vänner och behandlades såsom elandige giftblandare; minst af alla skonades familjen Fersen.

Nog hade man bort väcka åtal emot militärbefälet och i främsta rummet emot Herr Silfversparre, men Konungen lät af politiska skäl öfvertala sig att ej vara för sträng utan taga hänsyn till den verksamma del, som denne tagit uti Gustaf Adolfs arrestering, och det är verkligen ett bevis på Konungens mildhet, att han ej ännu låtit ställa honom under krigsrätt. Militärbefälet i allmänhet förtjenade att bestraffas för sin pligtförgätenhet att ej hafva sökt afstyra detta upplopp, som stört den allmänna säkerheten. Då man emellertid hade sina misstankar, att ganska högt stående personer vore invecklade häruti, undvek man med flit att försöka taga reda på anstiftarne af denna ohyggliga händelse samt ledde undersökningen med slapphet och långsamhet. Ett helt år hade gått utan att man lyckats upptäcka någonting eller kommit till något resultat. Nu blef hofrättens dom underkastad Konungens pröfning, sedan högsta domstolen för sin del förklarat, att den ansåg hofrätten hafva dömt alltför mildt. Kronprinsen var äfven särdeles missnöjd med hofrättens dom och begagnade sig nu häraf att återförvisa saken till hofrätten för ny behandling i och för skärpandet af de brottsliges straff. Han uttryckte högt inför alla sitt stora missnöje och kallade domen löjlig. Det var efter öfverenskommelse med Konungen, som han den 25 i denna månad uti statsrådet förklarade, att hofrätten skulle anmodas fatta ett annat beslut. Man visste, att endast presidenten och tvenne ledamöter ansett att en strängare behandling bort tillkomma dem, som gjort sig skyldiga till mordet, samt dem, som varit upphofvet till händelserna den 20 Juni, men att alla de öfriga ledamoterna hade varit svaga nog att låta skrämma sig till att fatta ett så föga värdigt beslut. Man misstänker, att de insett, att flera högt stående personer voro medbrottsliga derför att de befrämjat saken, och de fruktade förhända dessas hämnd för den händelse de brukat större stränghet. Det är i sanning högst bedröfligt att

finna, huru illa denna angelägenhet blifvit behandlad samt med hvilken långsamhet och vardslöshet, som man bedrifvit undersökningen för att upptäcka de medbrottslige, likasom huru man på alla sätt sökt skona militärbefälet för att icke blotta befälhafvarens dumhet, sinnesfrånvaro och oduglighet.

Konungen förargade sig sig sjelf vid genomläsningen utaf handlingarna i målet ganska mycket öfver, att han underlåtit att genast låta arrestera Herr Silfversparre, men felet var nu en gang beganget, och Konungens godhet och mildhet hade vid detta tillfälle icke förnekat sig. Det vill derför verkligen synas, som om militärbefälet kommer att gå fullkomligt strafflöst fran det hela. Sjelf har jag genomläst handlingarna, och af dem framgår det ganska tydligt, att det borde varit en latt sak att hafva kommit de hemliga driffjedrarne pa spåren, men sedan man nu dragit ut på tiden, torde det nog blifva svårare.

Kommer ej en efterverld att vinna större klarhet i allt detta än det lyckats för samtiden, och detta är väl föga troligt, så förblifver för all framtid hela denna historia en förborgad hemlighet.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

November manad.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Såsom jag under sommarens lopp omformält hade Kronprinsen ej velat godkänna den dom, som högsta domstolen afkunnat öfver de brottslige fran den 20 Juni, nu hade domstolen något skärpt de adömda straffen. Justitie Kanslern hade ställt Herr Silfversparre och militärbefälet under atal för pligtförgätenhet. Kronprinsen omtalade detta för mig och omnämnde, att några af statsråden verkligen önskade se Herr Silfversparre bestraffad, men han trodde i alla fall, att allt skulle aflöpa uti godo. Det föreföll verkligen strax efter Kronprinsens hitkomst, som om han skulle önskat se anstiftarne af upploppet strängt bestraffade, likaså väl som de pligtförgätne personer, hvilka underlåtit att afstyra detsamma, men nu, sedan man ifrån början begått den forsummelsen att ej ställa Herr Silfversparre under krigsrätt, tyckes kronprinsen lyssna till de föreställningar, som göras honom härvidlag, att ett sadant steg skulle kunna betraktas såsom ett öppet klander utaf den mildhet, som Konungen

visat. Dessutom är äfven General Adlercreutz invecklad uti saken, då han genom de försök han gjorde att lugna folkmassan ej lyckades rädda Grefve Fersen, hvilket nog varit möjligt, om han redan på förmiddagen vidtagit samma åtgärder som på eftermiddagen, nämligen att låta skjuta på folket. Man hade dessutom särskilda hänsyn för Silfversparre med anledning af den verksamma del han tagit uti hvad som den 13 Mars gjordes för att rädda fosterlandet ur det olyckliga läge, som Gustaf Adolfs galenskaper störtat det uti. Alla dessa omständigheter inverkade nog på Kronprinsen till att nedtysta hans redbara hjertas maningar att söka få de pligtförgätne bestraffade. Emellertid kommer man att försätta Herr Silfversparre ur tjenstgöring och tvinga honom att med det snaraste taga afsked. Han är verkligen alldeles oduglig att föra något befäl, ty han saknar fullkomligt all militär begåfning.[1]

— — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Biskopen i Strengnäs Johannes Mattiæ sjelfbiografiska anteckningar.[2]

Han föddes 1592 $^{29}/_{12}$ i V. Husby i Östergötland, der fadern var kyrkoherde. Vid sju års ålder, 1599 i april, sedan han af sina föräldrar lärt att läsa rent svenska, kom han till Linköping med sin preceptor M. Claudius Prytz och var sedan der hos sin broder välb. Peder Mattsson i 11 år.

1609 i sept. sänd till Upsala akademi. —

1610 i juni dog hans fader i Söderköping och begr. i V. Husby kyrka.

1617 i juni, sedan han varit student i 7 år, kallades han jemte några andra till promotion i fil. faculteten.

[1] Någon tid efter sedan det beslutet blifvit fattadt, att ingen vidare rättegång skulle inledas emot Herr Silfversparre rörande hans beteende den 20 Juni, försökte man förmå honom att taga afsked från sitt regemente. Man bjöd honom en oerhörd ackordssumma för att blifva af med honom. Då han är mycket mån om sig, gick han in häruppå; han fick likväl behålla den generalsvärdighet, som han utan någon som helst krigarebragd förvärfvat sig. (Not skrifven i Februari 1812.)

[2] I en i skinnband bunden bok med följande titel: »Freulein Maria Euphræsine, Pfhaltz Greffin, Vocabular Buch. Deutsch, Latein, Frantzösisch», som sannolikt tillhört C. G. Tessin. Ur arkivet på Sjöholm

1618 i maj, sedan han varit student i 8 år och i 2 år varit erkebiskop P. Kenicii yngste sons lärare, reste han till Akademier till Tyskland genom Danmark och var vid flere universitet; hufvudsakligen i Giessen i Hessen så när i 3 år, der han hufvudsakligen studerade teologi och orientaliska språk.

1620 i maj, hemkallades han att informera Herr Per Gronenbergs söner, men blef emellertid kallad till professionen i Upsala, som han forestod i 1/2 år.

1621 i juli for han med Gronbergs söner Jakob och Peter till Holland, England och Frankrike in på 4:de året.

1625 i sept. strax efter hemkomsten kallades han af Riddarhusdirektionen till profess. theol. på Riddarhuset och var det i 4 år.

1629 i april Hofpredikant.

1630 i juni åtföljer armén till Tyskland. Då hans gamle preceptorer fick veta att han var i Frankfurt erbjodo de honom att blifva theol. doktor i Marburg, detta tillstadde dock ej H. M:t Konungen som sade att det med tiden bättre kunde ske i Upsala.

1632 i sept. »Befallte H. K. M:t migh uthi Dynkelspel i Swafwen reesa hem til Swerige, til att wara à conciniandus et studijs hooss then unga Froken Christina, H. K. M:ts eenda dotter och arfwinge. Men så blef thenne reesa drogd in til thess H. K. M:t war slagen och jagh i medler tijdh blef hooss H. M:t Ankie Drottningen Maria Eleonora».

1633 i feb. Blef han expedierad från Wolgast till Sverige af enkedrottningen att antaga tjensten hos den unga *Arffröken*; samma år i mars kom han genom Danmark och tillträdde tjensten i april.

1634 d. 23 nov. Gifte han sig med kamreraren Nils Olssons äldsta dotter J. Karin Nilsdotter. Bröllopet stod på slottet och bekostades af H. K. M:t. —

1636 14/2 k. 2 på dagen föddes dottern Kristina; dog samma år 29/5 och begrafdes i Riddarholmen af Stephanus Gallius. —

1637 11/4 föddes Johannes i Stockholm.

1638 23/4 » Gustaf i »

1639 21/6 » Anna på Gronoo.

1640 2/6. Promoverad till theol. doktor.

1641 10/12 föddes Nils i Stockholm.

1643 23/6 » Karin i »

» /11 »blef migh tilsagt in pleno senatu att jagh confirmerades till biskop i Strengnäs».

Dagen derefter skedde installation; samma dag voro alla biskoparne bjudne till middag på slottet.

1644. Phil. Jacobi tid tillträdde han embetet.

" $^{3}{}_{11}$ föddes Kristina i Stockholm.

1646 $^{29}{}_{4}$ Elisabeth i ; † i Strengnäs af messling 1648.

1648 $^{9}{}_{3}$ föddes Maria i Strengnäs; † i Stockholm efter riksdagen af hetsig sjukdom 1650 $^{17}{}_{12}$, begrafdes i Strengnäs jemte brodern Peter s. å. $^{29}{}_{12}$.

1650 $^{20}{}_{3}$ föddes Petrus i Strengnäs; † s. å. $^{27}{}_{6}$ i Stockholm.

1652 $^{17}{}_{4}$ Carl i .

1654 $^{22}{}_{7}$ Maria i Stockholm, döpt i S:t Clara; † 1660 i december i Stockholm vid riksdagen af messling.

1656 $^{3}{}_{11}$ föddes Catharina i Strengnäs, och dog modern en dag senare.

Hustrun var på sitt 38:de år, och begrafdes den $^{14}{}_{12}$. Hennes utfärdspredikan hölls hemma i huset af Mag. Anders Arvidi log. et phys. lector. Sjelfva likpredikan hölls i Domkyrkan af Mag. Petrus Grubb. theol. lect.

1658 $^{1}{}_{1}$ skref han sitt testamente, som finnes intaget i boken.

1659 $^{14}{}_{12}$ gifte han sig med fru Beata Nilsdotter Lillieram till Roekesta.[1]

En hundraåring

skildrad i bref från Kongl. Bibliotekarien C. C. Gjörwell till Fru Gustafva Eleonora Lindahl i Norrköping; dat. Stockholm, d. 10 Oct. 1805.

Ur Kongl. Bibl:s samling.

(Meddel. af Herr Grefve **C. Snoilsky**.)

Nu til hela Könets Oldtfru, eller Fru Anna Beata *Theim*, född Luthman, och Enka efter Capitainen Christian Gottlieb Theim, död här i Stockholm och på Ladugardslandet den 1 Jun. sistl. samt uti en ålder af 104, år 1 manad och 3 dagar. Om hennes Död och Begrafning finner Du en skriftlig Underrättelse af hennes Själe-sörjare, Kyrkoherden Widing uti Ladugardslandet, som bilägges detta Bref likaledes. Men såsom jag personligen

[1] I det följande meddelas förteckning på biskopens egendom i löst och fast samt fördelningen af arfvet mellan barnen. Huset vid St. Clara fick sekret. Franc och sonen Gustaf. Huset vid Riddarhusgatan fick dottern Kristina; det var byggdt af biskopen sjelf.

känt denna Heders-Matrona, så har jag ock åtskilligt at tillägga, hvilket jag dels har af hennes egen mun, dels af sjelfva åsynen och omgänget kan tilfoga. Jag åt med henne den 23 Mart. sistl. hos Herr Grefve Snoilsky, som budit frammande just för denna Frus skull; äfven som jag sedan besökte henne hemma, kort före hennes död. Se då här dessa mina Anteckningar. Hon var Doter af Sergeanten Pehr Luthman, och född på des Boställe i Högsäters Pastorat på Dal. Fadren avancerade under Kon. Carl XII til Capitaine vid Westgotha-Dals Regemente, och följde med på sista Årets Campagne uti Norrige. Hennes både Far och Mor blefvo hvardera 99 år gamla, och Modren var blott Enka uti 4 år. Denna deras Doter var född den 29 Apr. 1701. Hon blef gift med en Tysk Officerare, som ocksa tjente sig up til Capitaine, låg efter Kriget uti Garnison i Stralsund, tog Afsked, satte sig ner i Fahlun och dog för 30 år sedan: då hans Enka flyttade til Stockholm och blef där boende. Hon hade sett flere gånger Kon. Carl XII, äfven honom Lik. Hon lamnar efter sig en ogift Doter, 72 år gammal, och som hon kallar ännu for *Flickan*, och en Dotersson, Lieutenanten Thermenius vid Artilleriet. Hon bodde til slut på Ladugårdslandet och midt emot Kongl. Secreteraren Baron Gripenstierna, som hade mycken Godhet for henne, och gjorde henne känd af Hans Exc. Grefve Oxenstierna, den Tid han var Riks-marskalk, som utverkade for henne hos Konungen en årlig Pension af 100 Riksdaler. Hans Maj:t hugfäldes att se denna Carolinska, och befalte henne komma up på Slottet den 24 Maji sistl. eller dagen näst före afresan til Lägret i Skåne. Konungen visade henne for Drottningen, satte sjelf stol at henne och befalte henne sitta medan han talte åtskilligt med henne; men gjorde henne i synnerhet flere Frågor om Kon. Carl XII. Han gaf henne otta Ducater, och slöt med de högst nådiga Orden: Jag hoppas at, när vi komma up i höst, är ni en ibland de forsta som helsa på oss. — Men hon har nu redan gått all verldens väg under och öfver jorden. — Hon var liten til växten — nu beskrifver jag henne såsom hon var hos Grefve Snoilsky — hade små eldiga ögon, läste utan glasögon uti Bok, dock med stort Tryck; hade god Horsel, skrynklig och torr samt blekgul Hy, god Appetit, åt och drack af alt, hade fria och goda maner, höll jämn Conversation, samt log mellanåt; gjorde Reflexioner och Skilnad på de unge Grefvarne Nils och Fredric Snoilsky i afseende på deras Tycke af Far och Mor, hvilka alla hon dock for forsta gången nyss såg; gick rak, endast

med en Käpp i handen, Hufvudet var dock något framlutande; var lätt uti alla sina Rörelser; hvarken fet eller mager; bar en grå Siden-mössa och Stycke med bred fall, och en svart Sidentygs-klädning.

Se här Min Bästa Stafva, har Du tvänne Taflor. Gjör nu sjelf dina Reflexioner.

En autograf af J. Haydn.

(Se facsimile).

(Meddel. af Hofmarskalken **Silfverstolpe**)

Wohlgebohrner

Ver Ehrungswurdigster Herr v. Silverstolp![1]

Ich bin so dreist beyliegende 10 fl. dem guten Mädchen für Ihre mir 3 dedicirte Quartetten als eine kleine Erkenntlichkeit durch Sie mein Herr v. Silverstolp zu uberschicken; anbey bedaure ich aber, dass ich die versprochene zusage in betreff deren übrigen Exemplairen an die Liebhabers zu verkaufen nicht erfullen kan, indem zwey sehr vermogende Cavaliers, deren Nahmen zu nennen ich mich schäme und denen ich die erste Violin-stimme zu durchsehen überschickte, sich eusserten, diese Quartetten noch vor den Kauf zu durchfiedlen.

Aus dieser mir entgegengesetzten Handlung und der Delicatesse wegen muss ich auf die Wohlthat fur dass gute Mädchen Verzicht thuen! Übrigens bin ich mit vorzüglichster Höchachtung

Euer Wohlgebohren

gehorsamster Diener

Joseph Haydn.

Von Hauss 802

den 6tn Febr.

[1] Brefvet är skrifvet till chargé d'affaires Fredrik Silfverstolpe, slutligen öfver-intendent. Det var denne, som till Sverige öfverförde Haydns »Skapelsen», till hvars repetitioner och första uppförande i Wien under kompositorens egen ledning han inbjöds. Texten till nämnda oratorium är ock delvis af honom öfversatt.

Ett statistiskt arbete om Sveriges adel.

At Sveriges adel hafva många af vårt lands forskare egnat sitt intresse. Historieskrifvarne hafva aldrig förnekat att detta stånd spelat en betydelsefull rol i de förflutna tidernas lif, vare sig de nu velat se denna såsom en af de ljusa sidorna i utvecklingen eller såsom den mörka kraft, som hindrat framåtskridandet och beredt olyckor öfver fäderneslandet. Skriftställare, som beaktat några särskilda sidor af vårt lands kulturella utveckling, hafva ofta kring adliga personer eller kring adeln i dess helhet grupperat sina tidsmålande skildringar. Och för genealogen har Sveriges adel varit ett tacksamt studiefält — ingen annorstädes hafva källorna för honom så rikligt erbjudit sig.

Intresset för adelns historia har knappast bleknat med tillbakagången i ståndets politiska betydelse. Den högre bildning, som öfverallt vidgar intressekretsen, drar inom sin ram allt flera sidor af menskligt vetande; och om de ämnen, som beröra Sveriges adel, ej längre få sin styrka genom kampen mellan politiska intressemotsatser, så kunna de i stället lugnt beaktas af vetenskapen, som iakttar utan att fördöma. Kring dem strålar dessutom ännu den nimbus, som hvarje generation så gerna ser öfver de gångnas lif. Såsom ämne för forskning är Sveriges adel ett värdigt föremål, stort genom det helgjutna i dess existens.

Nyligen har af *professor Fahlbeck* i Lund utgifvits första delen af ett arbete kalladt *Sveriges adel*, hvilket lofvar att blifva ett bland de märkligaste, som kunna antecknas i adelns bibliografi. Det är här en alldeles ny sida af ståndets historia, som berores, och efter en strängt vetenskaplig metod framläggas fakta, som gifva uppslag till intressanta, hittills obeaktade iakttagelser.

Arbetet är en statistisk undersökning öfver de på Riddarhuset introducerade ätterna och öfver adeln som befolkningsgrupp. Den nu utkomna delen sysslar med ätternas demografi och deras historiska utsträckning i tiden, en senare del skall behandla ätternas plats i den lefvande folkmassan.

Både formelt och reelt, både med hänsyn till metod och slutresultat, är arbetet hufvudsakligen af intresse från befolkningsstatistisk synpunkt. De stora frågor, som länge sysselsatt sociologer och psykologer, frågorna om folks och släkters utdöende, om ärftlighet, om drifvande krafter i befolkningens tillväxt, om nativitet och könens fördelning — alla dessa berör författaren med utgångspunkt från statistiska premisser. Han granskar äldre och nyare teorier, från Malthus' konstruerade lära om menniskornas förökning, till Hansens mera mångsidiga uppfattning om ståndscirkulationen. Hvad som härvidlag förlänar arbetet dess särskilda intresse är att författaren vunnit sina resultat därigenom att han kunnat statistiskt begränsa ämnet inom ett särskildt lämpligt område. Hans undersökning rör sig kring en befolkningsgrupp, som hittills inom statistiken knappast varit föremål för

en systematisk granskning, nemligen ätten. Då denna just är en grundform för det genealogiska samband, genom hvilket släktet fortlefver, förefaller det tydligt, att han vid sina slutledningar bör se sakerna från en annan sida än den mer eller mindre ensidiga filosofiska spekulationen.

Betraktar man arbetet från genealogisk standpunkt, så sammanhänger dess värde just med författarens beaktande af ättens betydelse. För en genealog kan det icke vara annat än glädjande att se, huru resultatet af hans forskningsarbete drages in under nya vetenskapsgrenar, som erkänna dess värde, och huru området vidgar sig för studier i hans ämne, på samma gång han bibringas en mera mångsidig syn på släkternas sammanhang. Professor Fahlbecks uttalande om genealogiens betydelse är så mycket mera beaktansvärdt, som det egentligen är första gången i vårt land en person med hans vetenskapliga anseende velat på vetenskapens nivå ställa ett forskningsområde, som man ansett hänvisadt endast at det personliga släktintresset.

Några sjelfständiga genealogiska iakttagelser ligga ej bakom författarens arbete. Det rent genealogiska utbytet — om man så vill kalla det — blir endast de schematiska öfversikterna öfver samtliga ätter med uppgifter om tiden för deras introduktion och utslocknande, ättefaderns nationalitet och yrke samt några smärre anmärkningar. Samtliga tabeller, som äro grundade på Svenska adelns ättartaflor, äldre och nyare serier, äro mycket öfverskådliga och synnerligen lämpliga som uppslagsbok öfver adelsätterna.

Arbetet är ordnadt på fyra afdelningar: inledning, de lefvande ätterna, de döda ätterna samt lefvande och döda ätter. I inledningen framhållas en del allmänna synpunkter, stånds- och klassorganisationernas plats i den historiska utvecklingen, adelns betydelse för Sveriges historia och dess karaktär af ett socialt urval, hvilken förklarar dess glänsande politiska rol.

Vid studiet af de lefvande ätterna söker författaren först begränsa ättebegreppet. Han skiljer mellan den fysiska och historiska ätten och förstår med den senare den på endast manlig härstamning grundade ätten eller för närvarande tid den krets af blodsforvandter och deras hustrur, som bära samma tillnamn. Ehuru ätten i denna bemärkelse är mer eller mindre konventionell, kan den dock studeras till sin sammansättning, tillväxt och utslocknande. I än högre grad än med de öfriga historiska ätterna kan detta göras med de adliga, då de genom introduktionen på Riddarhuset under hela sin utveckling äro bestämdt afgränsade.

I fråga om de nu lefvande ätterna är det hufvudsakligen med deras antal och ålder författaren sysslar. År 1890 uppställer han som gräns för sina undersökningar och uppger antalet lefvande ätter till 732. Genom att sammanräkna de samstammiga d. v. s. de som utgå från en och samma adlige ättefader, således en stor del af de med högre värdighet förlänade, reducerar han siffran till 638 sjelfständiga ätter. Från Karl XI:s regering härstammar det största antalet ätter, från Oscar II:s det minsta. Om de gångna tiderna indelas i 25-årsperioder, blir det perioden 1710—1740 som till vår tid lemnat de

flesta minnena från upphöjelser i adligt stånd. Ej mindre än 98 nu lefvande ätter hafva under dessa år blifvit naturaliserade, under det att endast 48 kunna kalla sig gammal adel, d. v. s. åberopa adlig värdighet äldre än 1591.

Den mest intressanta och mest omfattande delen af professor Fahlbecks arbete är den som handlar om de döda ätterna. Det material, som här stått honom till buds, har fullt lämpat sig för en statistisk utredning; då det bildar ett afslutadt helt, kan det från alla tänkbara sidor bedömas. Genom att skärskåda ätternas lifslängd, dödsordning, sammansättning m. m. i alla dess olika skiftningar tror sig författaren finna, att lagar gälla för ätternas utslocknande, lagar som äro oberoende af tidernas skiftning, fullt säkra i sin regelbundenhet. De uttalanden han gör i dessa frågor bilda kärnpunkten i hans arbete, det som han sjelf tyckes betrakta som hufvudresultatet.

De döda ätternas antal stiger till en långt högre siffra än de lefvandes. Då kommendörsätter och adopterade ätter räknas som särskilda, bringas den upp till 2,324, således mer än tre gånger de lefvandes.[1] Af dessa äro dock en del endast heraldiskt döda, d. v. s. uppflyttade i högre stånd, andra nationelt döda genom utflyttning från Sverige. De verkligt dödas antal kan beräknas till 2,026. Men betänker man, att flera utdöda ätter endast äro grenar af större stammar som ännu lefva i andra förgreningar, så måste denna siffra än mera reduceras. Den grefliga klassen visar den minsta procenten af döda ätter, räknadt på samtliga inom klassen, den adliga den största.

Vid sina undersökningar grupperar författaren ätterna hufvudsakligen efter tre grunder: åldern vid utslocknandet, tiden för utslocknandet och antalet led; den sistnämnda indelningen, som är den genomgående, sammanställes stundom med en gruppering efter tidsperioder för adlandet. De ätter som i dessa fall behandlas äro naturligtvis icke alla de döda, då både åldern och ledens antal för en stor del äro okända. Så är det endast något öfver 1,200 ätter som lemna material för en åldersundersökning och öfver 1,500 för en indelning efter led.

Det visar sig att de döda ätterna i allmänhet varit kortlifvade. Endast en att har uppnått öfver 300 år — oberäknadt ätterna af gammal adel, hvilkas åldersår man ej kan exakt angifva. Däremot hafva 341 ätter utgått innan de lefvat i 25 år. Redan här skönjer man tendenser till en lag, då antalet vid en viss ålder döda ätter stiger alldeles jemt i samma mån som åldersperioderna sjunka. Likartad blir slutsatsen vid grupperingen efter led. Antalet ätter, som lefvat i endast ett led, d. v. s. utgått med ättefadern, är större än tvåledsätternas o. s. v. ända tills nioledsätterna visa den lägsta siffran; af de under beräkningen indragna ätterna hafva 528, d. v. s. mer än en tredjedel, dött med grundläggaren, och endast två lefvat i nio led.

[1] Då författaren för de döda ätterna har valt 1868 till gränsår och då han vidtagit nämda dubbelräkning, öfverstiger hans tal för lefvande och döda det nummertal, 2,801, som å Riddarhuset finnes.

Om man med hjelp af ätternas medellifslängd, söker konstruera en tidslängd för generationerna, finner man, att äfven denna tyckes aftaga med ätternas ålder, så att treledsätterna hafva en längre generationslängd än fyraledsätterna etc.

En jemförelse mellan lefvande och döda ätter, ordnade efter tiden för adlandet, tyckes ådagalägga att inom hvarje grupp på 25 år de döda släkterna utgöra en allt större procent af samtliga under gruppen upptagna, ju längre tillbaka i tiden de blifvit adlade, de lefvande däremot en mindre. Detta skulle tyda på att för ätterna liksom för individerna åldern är den förnämsta dödsorsaken. Dock märkas här flera kastningar och särskildt visar det sig att för ätterna af gammal adel de kvarlefvandes procent varit större än för de under 1600- och början af 1700-talen adlade. Författaren söker förklara detta undantagsförhållande så, att den äldre adeln länge bibehållit sin karaktär af jordadel, och därigenom sparat mera lifskraft än de senare tillkomna ätterna. För sannolikheten af en sådan förklaring talar äfven den omständigheten, att rörande de grefliga och friherrliga ätterna det procentiska talet för de kvarlefvande af gammal adel är långt större än rörande adeln i gemen.

Genom framkonstruerande af mortalitetskoefficienterna söker författaren gifva styrka åt den lag, som han redan funnit antydd, när han ordnat ätterna efter led, nemligen att dödligheten inom ätterna aftager med åldern, så att dödsfaran skulle vara störst under de första åldrarna och leden, men minskas, när dessa lyckligen vore genomgångna.

En utredning af dödligheten under olika tidsperioder visar ganska stora skiftningar, hvilka dock, enligt författarens mening, varit oberoende af de yttre förhållandena, adlandets mängd och tidernas glans eller nedan.

Under jemförelse mellan de olik-ledade ätterna från åtskilliga synpunkter fixerar författaren allt närmare de lagar, han trott sig finna för ätternas utslocknande. Vid en öfversikt öfver ätternas tidsform och utseende konstaterar han för abstrakta medeltalsätter en tendens för dessa att ha sin största utsträckning från jemnt stigande mot jemnt fallande i andra till fjerde led allteftter ledens växling mellan två och sju. För några exempelsvis tagna ätter är formen naturligtvis långt mera oregelbunden.

Fördelningen mellan könen har gifvetvis för studiet af ätternas fortbestånd en stor betydelse. Härvidlag visar det sig, att tvåledsätterna hafva procentiskt färre mankön än treledsätterna o. s. v. Vid de särskilda leden inom hvarje grupp är mankönets betydelse i jemnt nedgående för hvarje led, men håller sig inom de flerledade ätterna regelbundet högre än kvinnokönet tills vid det sista ledet kvinnokönet kommer i stor öfvervikt. Denna konstanta växling med leden uti könens tal är synnerligen märklig.

Motsvarande regelbundenhet återfinner författaren vid studiet af ätternas statistiska historia, d. v. s. äktenskapligheten, fruktsamheten och dödligheten. Giftermålsfrekvensen aftar med leden i jemnt nedgående, ända till det sista ledet, då den gör ett ännu skarpare fall.

Detsamma kan iakttagas vare sig man räknar de gifta i procent af samtliga mankön eller endast i procent af de giftasvuxna. Antalet lefvande födda barn blir allt mindre för hvarje led, både då man räknar dem i medeltal på äktenskap eller i medeltal på fruktsamma äktenskap. I analogi därmed ökas de barnlösa äktenskapen temligen regelbundet med leden, dock så att i sista ledet steriliteten plötsligen bryter fram i mångdubbelt mått. Och slutligen tyckes det äfven som om en ökad dödlighet i unga år betecknar vägen mot förintelse. Den återfinnes vid leden lika regelbundet som de öfriga faktorerna. Och ju större familjen är, dess mera ökas barnadödligheten. Denna dödlighet tyckes ej vara beroende på tidsförhållandena, då den visar sig vid ganska ensartad procentsiffra under olika tider.

Alla dessa slutsatser äro onekligen intressanta. Man kan visserligen anmärka att det är naturligt, att de här nämnda s. k. statistiska dödsorsakerna skola hafva funnits, och att de äfven måste af forskaren iakttagas, då det är döda ätter han studerar, men märkligt är i alla händelser att se, huru detta dödsarbete successivt förberedes redan i föregående led, och man gör sig ovilkorligen den frågan, hvarför icke i något enstaka led t. ex. giftermålsfrekvensen eller antalet mankön varit i tillfälligt stigande. Professor Fahlbeck besvarar frågan med antagandet att det finnes *en lag som reglerar dödssättet för de historiska ätterna*. Han tror äfven, att samma krafter, som verkat till de döda adelsätternas undergång, alltjemt arbeta inom de högre klasserna, utan att man dock kan förutsäga att alla dessa släkter skola dö. Och det är troligt att de ätter, som utslockna, i likhet med de undersökta adelsätterna dö småningom, efter enahanda förebud och på samma sätt, om ock i vexlande tempo.

Dessa slutsatser äro de definitiva, som författaren tror sig kunna med säkerhet draga ur sina premisser. Men han går än ett steg vidare — för att söka orsaken till orsaken. Utan att vilja tillskrifva sina tankar ett slutgiltigt värde, gör han såsom ett slags epilog till sin undersökning några nya spekulationer öfver den gamla frågan om släkternas undergång. Redan förut har han gentemot en del utländska författare framhållit att det endast är de historiska ätterna som skola dö, ej samtliga; nu sluter han sig vid sin sträfvan efter grunden till den uppfattning, som i de högre släkternas undergång ser en verkan, åtminstone delvis, af degeneration. Men denna är hvarken af fysisk eller moralisk art, utan uteslutande en reproduktionens degeneration, ett försvagande af fortplantningens kraft. Den inre orsaken till försvagandet tror han vara det högt utvecklande nervlifvet och hjärnverksamheten, däremot ej ingiftet, såsom många påstått. En yttre orsak är celibatet, som tyckes förekomma talrikare inom de högre klasserna än de lägre. Det är framförallt ekonomiska förhållanden samt högre andliga fordringar med en stigande kultur, som förorsaka celibaten; liksom i det gamla Rom torde också en ytterlig kvinnoemancipation inom de högre klasserna verka i samma riktning.

I arbetets sista afdelning, om lefvande och döda ätter, egnar författaren äfven några ord åt likartade sociala frågor. Efter att hafva gjort några historiska beräkningar rörande ätterna, hvarvid han

äfven uppmärksammat de icke introducerade, och därefter lemnat några synnerligen intressanta data rörande ättefädernas nationalitet och yrken, talar han i bokens sista kapitel om den sociala omsättningen eller standscirkulationen. Hvad han redan förut framhållit ställer han här endast i ett annat sammanhang.

På samma gång han ger ett visst erkännande åt Georg Hansens teori om de tre folkklassernas växelverkan, söker han att utfylla dess brister och från några nya synpunkter mäta de verksamma krafterna i den uppåtgående och nedåtgående rörelse, som kännetecknar standscirkulationen. Dessa krafter äro framförallt den i människonaturen inneboende sträfvan att nå det högsta, samt konkurrenskampen om ämbeten och egendom, men äfven de historika släkternas utdöende. Det sistnämnda verkar oemotståndligt, fast långsamt sugande, då de tomrum som döden lemnar i de högre klassernas led, måste fyllas med friskt folk nerifrån. Vid den nedåtgående rörelsen medfölja en del af de högre klasserna, men ej i så vidsträckt grad som Hansen vill anse. Det är släkternas utdöende, som är hufvudorsaken till deras försvinnande från den högre samhällsklassen. Hvarför måste de då försvinna? De måste försvinna, därför att naturens och samhällets ordning tyckes vara sådan, att det skall råda en viss proportion mellan arbetarne med hufvudet och arbetarne med händerna. I ett fritt samhälle får den bildade klassen icke intaga större rum än hvad kulturarbetet för tillfället fordrar. Och när då starkare och friskare krafter arbeta sig fram, måste de gamla vika. Så förorsaka de större anspråken på nervkraft och hjärnans verksamhet den fysiologiska afmattning, som yttrar sig i aftagande fortplantningsförmåga, och den sociala likgiltighet, som är celibatets grund; båda dessa omständigheter bereda släkternas död. Och liksom släkterna dö, så skola kanske äfven folken skatta åt förgängelsen.

Det hufvudintryck man får vid genomläsandet af professor Fahlbecks arbete är, att här föreligger ett originelt uppslag, helgjutet i utförandet och fullt af skarpsinniga iakttagelser och allsidiga vyer. Men just därför att ämnet är så rikt och frågorna så mångsidigt behandlade, få tankarna en viss benägenhet att tränga djupare in och vilja känna t. o. m. på de skarpaste konturerna af den storslagna tafian. Mot allt nytt känner man sig gerna tveksam; och här står författaren sjelf i många fall på den tveksammes sida.

En svårighet, som måste göra sig gällande vid ett arbete af denna art, är, att det grundbegrepp, på hvilket de statistiska beräkningarna byggas, till sin karaktär är konventionellt, under det att man åt de slutsatser, som dragas, önskar tillmäta en naturvetenskaplig eller åtminstone lagbunden giltighet. Ätten såsom en grupp af en viss persons manliga afkomlingar är, såvidt man kan visa, endast ett konventionellt eller konstrueradt begrepp. Dess fristående plats i en af

naturlagar bunden hushållning eller i den sociala organismen bör knappast kunna tillmätas någon betydelse, för såvidt den icke är erkänd af naturen eller samhället sjelft. Då man godtyckligt gjort den fysiska afgränsningen i tiden och afskilt den manliga ätten från den kvinliga, måste man känna sig tveksam mot resultaten och misstanka, att regelbundheten i företeelserna närmare sammanhänger med andra förhållanden än dem, som röra den manliga ätten såsom sådan.

Uppfattningen af ättebegreppet vexlar med folkens kultur- och samfunds-förhållanden. Ovisst torde vara, om man kan tala om att den manliga ätten utsöndrat sig från den gemensamma så tidigt och så fullständigt som författaren vill anse, åtminstone i det allmänna medvetandet. Att man redan under medeltiden i vårt land hade någon utpräglad uppfattning om samhörighet under fäderneslägten är ej bevisadt; snarare tyckes en viss likmätighet framgå af den ganska vanliga seden bland adeln att anlägga moderns vapen samt af de samtida slägtböckerna, hvilka lika fullständigt angifva kvinliga som manliga descendenter, sammanförande alla såsom ättefaderns slägt. Det inväxande bruket af tillnamn torde först hafva fixerat den mer speciella betydelsen af ättebegreppet, snarare än tvärtom. Alla dessa förhållanden äro för öfrigt så skiftande, beroende på tillfälliga sociala eller politiska kastningar, att det är svårt att ens fastslå den ledande grunden.

En historisk ätt — en ensidigt manlig — kan tänkas under flera former. Antingen räcker den så långt tillbaka som forskningen för tillfället kan leda sambandet eller omfattar den alla personer med samma tillnamn eller alla som äro förenade genom några kulturella eller sociala band jemte de fysiska. Vill man se ätten såsom en i samhället gifven enhet kan man knappast göra det annat än med det sistnämnda slaget af ätter. Liksom folket blir en nation endast då det har andra gemensamma drag än de fysiska — efter dessa mätas knappast numera folkens samhörighet — så blir slägten en social faktor endast om den verkligen varit bunden af gemensamma intressen eller gemensamma kulturdrag, hvilka då vanligen yttrat sig i slägtmedlemmarnas känsla af samhörighet. Det torde endast vara en sådan slägt som i fullaste bemärkelse kan jemföras med ett folk och betraktas såsom en integrerande del af en nation. Sådana voro de gamla grekiska och romerska ätterna, om hvilkas utslocknande de klassiska författarne tala; de voro helgjutna genom sin sociala afgränsning. Sådana äro de ätter, som ingå i de lägre kulturfolkens samfundsorganisation — vare sig nu individen räknar sig såsom medlem endast af en manlig ätt eller af flera ätter på mans- eller kvinnosidan. Sådana äro äfven de svenska adelsätterna. De stånds-vilkor, som gält för individerna inom ätten, hafva haft sin grund just i härstamningen och ättebandet och sålunda gjort känslan af samhörighet nödvändig. Det är framförallt från denna synpunkt adelsätterna kunna vara lämpliga att studera för ett syfte sådant som det föreliggande — ej endast därför att de äro mera kända än andra ätter. Det berättigade i studiet af ätten såsom en folkgrupp är olika för skilda tider och folk, beroende på ättens tillfälliga betydelse i samhället; på samma gång

svårigheterna för ett sådant studium betingas af de olika gränser, som samhällsformerna sätta för den sociala ätten. Dessa kunna bestå i skrifna privilegier eller andra lagstadganden, de kunna också vara fastslagna endast i det allmänna medvetandet utan någon annan yttre form än ett släktnamn eller dylikt kännemärke.

Släktnamn får icke uppfattas såsom en grundbestämmelse vid ättebegreppet. Det är af en alltför växlande karaktär för att kunna göras allmängiltigt. Det har skiftat i tiderna och hos folken. Att det emellertid är ett medel att i allmänna medvetandet inprägla en uppfattning om ättesamband torde vara otvifvelaktigt. Men sociala ätter hafva funnits utan ättenamn, och ättenamn hafva funnits utan att ättemedlemmarna på något sätt varit sammanslutna. En manlig ätt, för hvilken man ej kan visa någon annan gemenskap än namnet, är knappast något mera än en konstruktion, en form för oss att i tanken fatta släktsammanhanget.

Att tala om att en nation eller folket hör samman i ätter är en ren abstraktion. Då begreppet *ätter* endast har sin grund och tillvaro i samhället — fysiskt finnes endast *en* ätt — vill det synas som om de förhandenvarande samhällsförhållandena borde gifva oss möjlighet att iakttaga en verklig begränsning af ätten i tid eller rum. Om man rent praktiskt skulle tänka sig folket uppdeladt i ätter, kunde det icke göras efter någon annan grund än den som det tillfälliga historiska vetandet gåfve — d. v. s. att en person räknade sig till sin farfars ätt, så länge han ej kände sina föregående fäder och till sin egen, så länge han ej kände sin fader etc. — såvida man ej gjorde en bestämd begränsning i tiden efter årtal eller efter ätteled. Framtiden skall möjligen kunna finna en annan form för en eventuel statistisk uppdelning af folket i ätter. Men i alla händelser skulle därmed ättebegreppets betydelse ändras — och grupperna icke längre blifva ätter i sådan bemärkelse som ordet för närvarande har.

En noggrann undersökning af ättens historia och ättebegreppets utveckling skall säkerligen ådagalägga att — historiskt sedt — ätter endast funnits under särskildt gifna förhållanden, hos särskilda klasser och folk och i särskilda tider. Det enda attribut, som skulle tillhöra ätten under alla förhållanden, vore då, utom den fysiska härstamningen, att ätten som sådan vore i samhället känd eller erkänd.

Den begränsning af ättebegreppet, som här antydts, sammanhänger på det närmaste med hvad professor Fahlbeck kallat historiska ätter. Det tyckes nämligen som om författaren därmed menar just en sådan folkgrupp, som af samhället erkännes som en ätt, enkannerligen en sådan, som står på de öfre stegen i den sociala rangskalan. Då han såsom grund för begränsningen antydt folkets kulturella eller sociala standpunkt, är nog detta i stort sedt riktigt, ty bildningen underhåller just känslan af slägtsambandet, äfven om ej privilegier eller lagstadganden förläna ätten en särskild betydelse. Men här just tvinga tidernas skiftningar till tvekan: den uppfattning som vår tid kan skapa om sina egna förhållanden har den ej utan vidare rätt att tillämpa på andra. I de samhällen, där ätteorganisationen haft betydelse, får man anse att hela folket tillhört ätter, oberoende af deras kulturella stand-

punkt. Och då kanske i en framtid hela folket antagit slägtnamn — hos oss förberedes en sådan process just nu — skall en sådan omständighet kunna skapa känslan af slägtsamband äfven hos individer, som i öfrigt stå långt nedom de bildade klasserna. Å andra sidan hafva tider funnits, då bildning och historiskt ättesamband ej alls haft med hvarandra någon gemenskap.

Hvad som här framhållits torde tala för, att ättebegreppet i betydelse af ensidig manlig ätt i och för sig endast är något konventionelt och konstrueradt. Detta hindrar naturligtvis icke, att en sådan ätt kan från statistisk synpunkt studeras, likaväl som hvilken företeelse som helst kan ställas i samband med en annan. Och då studiet gäller en grupp af ätter, för hvilka sjelfva ättegemenskapen haft en afsevärd social betydelse, kan sammanställningens resultat från en mängd synpunkter betraktas. Men faran härvid är, att man vid upptäckten af ordning och regelbundenhet förklarar som organisk enhet hvad som efter allmänna förhållanden att döma endast är en form. Att man vid studiet af den manliga ätten finner en viss lagbundenhet i dess utveckling och aftagande bevisar ej, att den manliga ätten såsom sådan har någon särskild plats i naturens hushållning; då skulle bland annat först ådagaläggas att den kvinliga ätten icke är underkastad samma lagbundenhet. Och å andra sidan bevisar ej företeelsernas systematiska ordning, att reproduktionskraftens gradvisa aftagande är något som på förevarande ättegrenar — rent fysiskt tagna — trycker sin stämpel; då skulle först ådagaläggas att den kvinliga ätten verkligen är underkastad samma lagbundenhet. Och äfven om man kunde till full evidens klargöra dessa saker, så är det ej nödvändigt att tillämpa dem på ätter, som stå utom undersökningens räckhåll. Likaväl som man tänker sig, att allmänna sociala förhållanden åstadkomma fysiskt märkbara följder, nästan likaväl kan man tänka sig, att de speciella sociala förhållanden, under hvilka dessa ätter lefvat, åstadkommit en lagbunden ordning vid deras utdöende.

Det rika intryck, som professor Fahlbecks arbete gifver, väcker hos läsaren en viss hunger efter ännu mera. Man ville så gärna se utredningar äfven om kvinnolinien, man ville se ätterna grupperade äfven efter andra grunder, med nyanser och skiftningar i deras sociala betydelse, deras blandning med oadliga ätter, ingiften o. d. Men det är ju naturligt att den vetenskapliga metoden måste söka en gräns, och ingen har då bättre kunnat väljas än den som författaren valt. Ty vill man också ställa sig tveksam mot lämpligheten att för ett konventionelt begrepp skrifva naturbundna lagar, så kan man aldrig förneka, att den ensidigt manliga ätten är den bäst tänkbara och af nuvarande samfundsförhållanden gifna formen för att samla uppgifter rörande släktskap, härstamning, ärftlighet och allt hvad som länder lit vid lif och släkte vid släkte. Såsom det första uppslaget till en statistik på genealogisk botten har föreliggande arbete sin enastående och grundläggande betydelse. Och skulle man sakna någon synpunkt vid framställningen, så har man alltid vägen angifven, hur den kan sökas.

Ser man på det rent statistiska arbetet och dess utförande, så bör man säkerligen ej hafva något skäl att tvifla på metodens riktiga

användande och resultatens tillförlitlighet. Och bakom det hela ligger ett så stort och omfattande detaljarbete, att det äfven från denna synpunkt måste väcka beundran. En del smärre, rent formella saker, som möjligen någon skulle vilja se på ett annat sätt, betyda vid ett sådant arbete så ofantligt litet. De anmärkningar, som å detta ställe skulle kunna göras, de gälla statistiken öfverhufvudtaget, dess oförmåga att bedöma nyanser och dess aprioristiska antagande att lagar stå öfver individualiteten. Närmast från sådan synpunkt skulle man kunna påpeka som ett förhastande t. ex. författarens anmärkning om det egendomliga i att de statistiska dödsorsakerna, särskildt celibat och sterilitet, råka ihop i samma punkt, då de visa ett skarpt tilltagande i sista ledet. Det vill synas som om han fattade detta så, att dessa företeelser förefunnes tillsammans inom ätten. Men det är att märka, att det är ett stort antal ätter, som i slutsumman behandlas. Att dessa gifvetvis måste hafva någon af de statistiska dödsorsakerna att beskylla för sitt utslocknande är ju naturligt, men därmed är icke sagdt att ens en enda att haft någon af dessa dödsorsaker samtidigt. Befintligheten af den ena företeelsen hos en grupp af ätterna, måste för slutsumman vid denna företeelse göra procenten lägre än i föregående led; likaså för de andra företeelserna, som förekommit i öfriga grupper. Ett sådant förhållande, som endast för gruppernas slutsumma yttrar sig som sammanfallande, är nog icke omöjligt att tänka sig i samband med det man kallar tillfälligheter. För bedömande af en sådan fråga hade det varit af intresse att få se några enstaka ätter, där de statistiska dödsorsakernas verkan varit på leden beräknad. Att belysa bilden från så många sidor som möjligt ligger ju alltid inom ramen för en statistisk studie.

Det skall blifva synnerligen intressant att få del af de beräkningar, som professor Fahlbeck kommer att framlägga i andra delen af sitt arbete. Den skall säkerligen liksom den första gifva fängslande intryck och märkliga tankar och så till en klassisk helhet sammangjuta det digra verket.

Intressant skall det också blifva att iakttaga, om statistikern och genealogen taga upp de tankar som författaren framkastat, då han manat dem båda att egna sig åt forskning af sådant slag som det föreliggande. En sådan maning bör icke helsas annat än med tillfredsställelse. Geneologiska forskningen kan knappast taga skada af att inom mera allmänna områden gifva tillämpning åt sina resultat, och statistiken, framtidens vetenskap, får icke känna tyngd eller trötthet därför att den måste draga allt menskligt vetande inom sina råmärken.

Helge Kesman.

Några anteckningar ur Frösö nyligen uppbrunna kyrkas ministerialböcker.

Våra äldre kyrkböcker förvaras ännu, trots alla påtryckningar, i kyrkorna. Det torde ej behöfva påpekas, huru välbetänkt det skulle vara att ju för desto hellre genom öfverflyttande af de gamla kyrkoarkiven till Riksarkivet (såsom det faktiskt redan skett i Finland) rädda hvad som ännu räddas kan af det i våra kyrkor för förgängelse utsatta, för forskningen värdefulla och, i händelse af förstöring, oersättliga biografiska materialet. Hvad som nu ej ruttnar och möglar bort, förstöres af råttor eller eld, och vid nästa sekelslut skola sannolikt våra efterkommande, om det nuvarande oefterrättlighetstillståndet får fortfara, blifva tvungna att afstå ifrån att hemta upplysningar om förgångna slägten ur de sannolikt då för längesedan förintade kyrkoarkiven.

Vid Frösö kyrkas brand t. ex. lyckades man visserligen rädda arkivet, men hade elden utbrutit vid någon annan tid på dygnet, skulle sannolikt de biografiska skatter, som der förvarades, blifvit lågornas rof. Särskildt med afseende fäst på de mångfaldiga upplysningar, som i nämnda arkiv finnas att hemta om personer, anställda vid den gamla skolan å Frösön, hade det varit högst beklagligt, om kyrkböckerna brunnit.

Under ett tillfälligt besök på ön gjorde undertecknad ur nämnda kyrkböcker för en del år sedan några flygtiga anteckningar och tillåter sig här nedan af dem meddela blott ett fåtal, i hopp att derigenom mana till efterföljd, i det hänseendet nemligen, *att hvarje vän af forskning, äfven utan bestämdt forskningsmål, bör göra anteckningar ur kyrkböcker, när tillfälle dertill erbjudes.*

Ammaeus

Anders Johan, öfverstelöjtnant, † 1821 [illegible] och begrafven $^{26}/_{3}$, 68 år, 3 mån. och 15 dagar gammal; hans hustru

Kristina Staaff, † 1807 $^{21}/_{12}$ af slag, 68 år gammal och kallades då »majorska».

von Bröcker

. . . . postinspektor, stod fadder 1773 [illegible], samtidigt med fänrik . . . . . *von Bröcker*. Han dog 1790 $^{4}/_{2}$ af förkylning, 68 år gammal, och begrofs den $^{14}/_{2}$.

Krabbe

Erik Mikael, kapten och kommendant på Cronsta[illegible], f. 1763. Hans hustru, hvars fullständiga namn saknas såväl hos Schlegel & Klingspor s. 200 som hos Otto Bergström *Invalid-inrättningen på Ulriksdal* s. 90 hette *Dorotea Elisabet Schmidt*. Dottern *Hedvig Elisabet*, som gifte sig 1809 $^{?}/_{12}$ med *Johan Daniel von Nandelstadt*, var född 1787.

Montgomery

Otto Vilhelm (se Anrep II. s. 918, Tab. 8); hans hustru var född $^{4}/_{8}$ (ej $^{3}/_{8}$). Sonen *Otto Robert* var född $^{7}/_{?}$ (ej [illegible]) och dog $^{7}/_{11}$ (ej $^{9}/_{11}$); sonen *Karl Edvard* var född $^{14}/_{?}$ (ej [illegible]) och dog 1802 $^{25}/_{5}$ (ej 1800 $^{7}/_{?}$); sonen *Gustaf Adolf* dog 1800 [illegible] (ej $^{6}/_{6}$); sonen *Otto Henrik Robert* (se Tab. 9 anf. st.) var född $^{27}/_{11}$ (ej $^{10}/_{11}$).

von Nandelstadt

Henrik Mikael, f. 1815 $^{5}/_{3}$; sannolikt är det han, som hos Schlegel & Klingspor, s. 200, kallas Henrik samt uppgifves varit aktör och dödt 1848. I Otto Bergströms *Invalidinrättningen på Ulriksdal*, der fadern (?) nämnes, finnas inga upplysningar om barnen.

Perman

Samuel, apotekare, vigdes med mademoiselle *Maria Margareta Wasell* på Stocke 1788 $^{26}/_{12}$. Barn födda å Frösön: *Magnus*, f. 1789 $^{10}/_{3}$. *Samuel*, f. 1791 $^{2?}/_{3}$. *Elisabet*, f. 1792 [illegible].

Planting-Berglod (enl. kyrkboken Bergloo)

Karl, förare (se Anrep III. s. 201, Tab. 9) † 1788 $^{1?}/_{11}$ (ej $^{10}/_{5}$) af vattusot och begrofs den $^{25}/_{11}$. Hans hustru var född 1705 och afflyttade 1790 från bostället Knytta.

Katarina (se Anrep III. s. 201, Tab. 9) f. 1786 [illegible] (ej 1787).

von Saltza

Katarina Lovisa, född *Rickman*, † 1791 $^{25}/_{?}$, vid pass 71 år gammal. Hon var enka efter en kapten *von Saltza* (ej hos Anrep).

Staaff

Anna Magdalena, † ogift 1807 $^{?1}/_{12}$ af kräfta 66 år gammal.

Wellingk

Gotthard Johan (ej hos Anrep), f. 1730. Inflyttade 1770 till Frösö och bosatte sig då på Valla. Han hade följande barn, hvilka alla nämnas i 1778 års förhörsbok: *Gotthard*, f. 1760; *Jakob Johan*, f. 1765; *Hans Vilhelm*, f. 1769; *Bernhard Magnus*, f. 1770; *Nils Lars*, f. 1772; *Eva Augusta*, f. 1777; (datum saknas för alla).

F. U. W.

Södermanlandsslägten Strandberg och Jemtlandsslägten Oldberg grenar af samma stam.

Af den vidtutbredda Jemtlandsslägten *Oldberg* är, efter ett inom densamma förvaradt gammalt stamträd, äldsta grenen införd i 12:e årgången af slägtsamlingsverket Svenska Ättartal, sid. 362, på följande knapphändiga sätt:

3) 3. *Olof Olofsson*, f. 1635; kprslag. i Falun; g. der (m. en prestdtr).

Barn [4a)1—4a)3]:

4a) 1. *Olof Olofsson.*
» 2. *Per Olofsson.*
» 3. *Elisabeth Olofsdotter.*»

I 3:e årgången af nämnda arbete, sid. 195, angifves som stamfar för Södermanlandsslägten *Strandberg* en $^{6}/_{10}$ 1688 i Falun född *Olof Strandberg*, hvars bror *Petter Strandberg* blef bosatt i Sala.

Om dessa bröder och deras föräldrar innehåller Hülphers'ska samlingen (i Vesterås läroverks bibliotek):

»*Ällberg*, handl. i Jemtland; hans enka blef omgift med kprslag. i Falun *Strandberg*, hvars namn upptogs af stjufsönerna.

Olof Strandberg, f. $^{6}/_{10}$ 1688, kr.befalln.man i Selebo h:d.	*Petter Strandberg*, f. $^{17}/_{3}$ 1690, † $^{12}/_{12}$ 1759; br.dir. i Sala.»

Enligt Falu stads mantalslängder (i kammararkivet) bodde i stadsdelen Nedan Åsen derstädes:

$^{11}/_{3}$ 1690 mäster *Oluf Jämbte* med hustru och piga.
$^{14}/_{3}$ 1691 *Oluf Jämbtes* enka med dräng och piga.
$^{8}/_{3}$ 1692 *Anders Johansson* kopparslagare med hustru och piga.
$^{24}/_{3}$ 1693 mäster *Anders* kopparslagare med dräng och piga.
$^{13}/_{3}$ 1694 *Anders Strandberg* med dräng och piga.

Under alla dessa år förekomma i längderna lika namn näst ofvan och näst nedan de nu anförda, hvilket ådagalägger, att dessa äro en fortsättning af ett och samma hushåll.

Uppgiften hos Hülphers, att bröderna *Olof* och *Petter Strandbergs* rätte far hetat »*Ällberg*» (så uttalas namnet *Oldberg* ännu), utgör det vigtigaste beviset för de båda slägternas gemensamma ursprung; och de små invändningar, som kunna framställas, äro lätt vederlagda. Att i det gamla stamträdet fadern ej uttryckligt anföres med slägtnamnet, betyder ju blott, att slägten sjelf, som egde och antagligen upprättat det ända in i våra dagar på stamgården Oldberg förvarade stamträdet, ansåg namnet sjelfskrifvet; men att samma namn, åtminstone inom *Petters*[1] gren, ej var förgätet, synes af Hulphers. — Hur vacklande

[1] Då äldre brodern, *Olof*, kom längre bort från hembygden och ej uppnådde någon hög ålder, blef deremot den yngre, *Petter*, bosatt närmare Falun och lefde tillräckligt länge för att hinna utfrågas af den outtröttlige Abraham Hulphers (5: 274, f. 1734, † 1798), såvida denne ej fått uppgifterna från någon af *Petters* söner: *Petter*, f. 1723, † 1755, eller *Johan Henric*, f. 1727, † 1764, båda studenter och brukspatroner samt gifta men barnlösa.

mantalslängderna anföra namnen, finner man vid stjuffadern; och rätte faderns benämning *Jemte* försvagar ingalunda, utan tvärtom bekräftar den, visshetens gräns öfverstigande, sannolikheten af här framställda antagande. Just vid slutet af 1600-talet började borgerliga slägter (af Svensk rot) antaga tillnamn, hvilket dock försiggick småningom och utan någon skarp tidsskilnad mellan de olika namnens användning; dertill kunde lika ofta en till annan ort öfverflyttad främling i dagligt tal benämnas efter sin hembygd. — Bröderna *Strandbergs* rätte far kallas af sin okonstlade slägt »kopparslagare», men i den yngre uppgiften hos Hülphers »handlande», hvilket dock torde vara alldeles detsamma, ty sällan förekommer väl någon kopparslagare, som ej har kopparkärl att sälja och alltså tillika är handlande. — Som af stamträdet synes, var för slägten bekant, att denne *Olof* haft 3 barn: *Olof*, *Petter* och *Elisabeth;* gamla slägtledningar anföra ofta sönerna först och döttrarna sist, utan att dessa döttrar derför alltid äro yngre än sina bröder. Här var nog dottern äldst; hon dog förmodligen ung, alldenstund Hulphers ej hört något om henne. Och då, som strax skall visas, föräldrarna afledo i barnens späda ålder, blefvo dessas vidare öden okända för fädernefränderna i Jemtland.

För tiden i fråga saknas tyvärr såväl i Falu kyrkarkiv de dop-, vigsel- och begrafnings-böcker, som i dess rådhusarkiv de bouppteckningar, genom hvilka fullständigt bindande bevisning kunde åstadkommas. Men de nyss åberopade mantalslängderna upplysa: att *Olof Jämte* lefde ännu $^{11}/_{3}$ 1690, men var död $^{14}/_{3}$ 1691, då hustrun var enka; hon var omgift $^{8}/_{3}$ 1692 med *Anders Johansson Strandberg*, men dog före $^{24}/_{3}$ 1693, då denne hennes senare man redan var enkling. Han omhuldade gifvetvis sina så tidigt både fader- och moder-lösa stjufsöner, hvilka antogo sin stjuffars namn, heldst de sannolikt aldrig kommit i beröring med sina från Falun aflägse boende fädernefränder, utan måhända af stjuffadern blott i förbigående förnummit, att deras far haft slägtingar i Jemtland med namnet *Oldberg*. Denna kraftiga stam skulle alltså nu blomstra i 3 qvistrika hufvudgrenar sålunda:

Olof (12: 361), lefde i slutet af 1500-talet.

Olof Olofsson i Oldberg, f. omkr. 1600, † 1677.

Olof Olofsson i Falun (12: 362), f. 1635, † 1690 el. 91.	*Elias Oldberg* (12: 364), f. 1640, † 1702 el. 03.	*Eric Olofsson* i Oldberg (12: 363), f. 1643, † 1713.
Olof Strandberg (3: 195), f. 1688, † 1730.	*Anders Oldberg* (12: 365), f. 1668, † 1710.	*Jöns Ericsson* i Oldberg, f. 1686, † 1755.
Olof Strandberg, f. 1721, † 1814.	*Olof Oldberg* (12: 367), f. 1703, † 1761.	*Eric Jonsson* i Oldberg, f. 1715, † 1781.
Olof Strandberg, f. 1755, † 1838.	*Johan Oldberg* (12: 368), f. 1726, † 1803.	*Jöns Ericsson* i Oldberg, f. 1747, † 1832.
Olof Strandberg, f. 1790, † 1865.	*Olof Oldberg*, f. 1763, † 1809.	*Eric Jonsson* i Oldberg, f. 1782, † 1869.
Olof Strandberg, f. 1816, † 1882.	*Carl Oldberg* (12: 369), f. 1798, † 1876.	*Olof Ericsson* i Mänsta, f. 1820.
Olof Strandberg (3: 196), f. 1847, † 1889.	*Carl Fredric Oldberg*, f. 1836.	*Eric Olofsson*, f. 1856.

För ett tretiotal år sedan var upptäckaren af denna sammanbindning i tillfälle att till skalden *Talis Qualis* (3: 196) kunna öfverlemna en egenhändig skrift af dennes farfarsfarfar och dittills (eller rättare hittills) äldste kände stamfader, förste namnbäraren, den 1688 födde *Olof Strandberg;* ättlingens strålande glädje vid betraktande af sin »anherres» namnteckning har meddelaren ej glömt, och han tänker sig just, hvilken förnöjelse bekantskapen med de nyfunna urfäderna nu skulle beredt den varmhjertade mannen.

Tilläggsuppgifter om här påvisade samband mottagas med största tacksamhet och skola med synnerligt nöje införas i följande häften af denna tidskrift.

Vittorio Aquilmonte.

Trenne porträtt.[1]

Med detta häfte göres början till en serie af bildningar af sällsynta porträtt öfver svenska män och qvinnor. I denna serie, som sålunda hufvudsakligast afser att upptaga bilder, hvilka annars blott undantagsvis kunna komma till allmänhetens kännedom, vore redaktionen tacksam att från intresserade kännare och samlare erhålla bidrag eller anvisningar.

De bilder, hvilka nu meddelas, äro porträtt af medlemmar ur Stockholms eleganta ungkarlsverld på 1840-talets slut samt utförda af den kände tecknare, som signerar sin pennas genialiska, ofta humoristiska alster: *Fr. v. D.*, och som till redaktionens förfogande med stor beredvillighet ställt sin för kännedom om Stockholmslifvet allt ifrån slutet af 1830-talet oskattbara samling porträtt, ritningar m. m.

Till deras tjenst, som det åstunda, bifogas följande biografiska notiser:

1. *Emanuel Romanus* (*Manne*) *Gyldenstolpe*, född 1814, var en kusin till Riksmarskalken Grefve Nils Gyldenstolpe samt sjelf den yngste af fem bröder, hvilka alla afledo som gamla ungkarlar. Han blef 1848 ryttmästare vid Lifregementets dragoner, hvarifrån han 1863 tog afsked som öfverstelöjtnant. Två år senare var han död. En mycket värderad kamrat och glad sällskapsbroder, var han härjemte mycket musikalisk och ansågs som en virtuos på piano.

2. Friherre *Fredrik Wilhelm Manderström*, yngre broder till den bekante statsmannen Grefve Ludvig Manderström, var född 1809 och blef 1847 ryttmästare vid Lifgardet till häst. Tre år senare tog han afsked ur krigstjensten. De tjugo år, han ännu lefde, tillbragte han i hufvudstaden, hvarifrån han, en inbiten Stockholmare som få, ej ens på kortare tider ville skiljas. Under sina yngre år var han genom sitt ståtliga, imponerande utseende, sitt skämtsamma lynne, sin torroliga qvickhet och sin originalitet en af de mest framträdande personligheterna i det glada Stockholmslifvet.

[1] Se före texten.

3. Friherre *Curt Gustaf af Ugglas*, var född 1820 och blef 1846 vice häradshöfding. Han tillbragte derefter några år i hufvudstaden, delande sin tid mellan tjenstgöringen i Svea hofrätt och ett lifligt deltagande i det mondäna umgängeslifvet. Han gifte sig 1850, slog sig ned på sin landtegendom Lennartsnäs och började deltaga i det parlamentaristiska lifvet, hvilket sex år senare skulle föra honom till taburetten, men stannade emellertid ej mer än två år på denna plats, hvarefter han blef landshöfding i Östergötlands län. För andra gången statsråd, 1867, tog han efter tre år anyo sin reträtt och lefde några år på sina gods, tills han 1874 utnämndes till öfverståthållare. Denna befattning innehade han till 1886. Han afled först 1895, lemnande efter sig minnet af en ovanligt insigtsfull, plikttrogen, verksam, human och välvillig personlighet.

En på riddarhusgenealogien ej upptagen, ännu lefvande gren af adliga ätten Rosenstråle n:r 37.

Ätten Rosenstråle tillhör de äldre nu lefvande svenska adelssläkterna. Dess förste med säkerhet kände stamfader var Holmsten Johansson, hvars son, Erik Holmstensson, var gift med Torberg Kärlings dotter Gunnor. Fader och son egde efter hvarandra Sonstorp i Hällestads socken i Östergötlands län, hvilken gård före dem beboddes af en Jon Holmstensson, som utan tvifvel stod i nära släktförhållande till dem. Med Erik Holmstenssons sonsons sonson, höfvitsmannen Börje Jönsson, som efter vapnet upptog namnet Rosenstrale, introducerades ätten 1625. — Vid riksdagen 1859—1860 affördes likväl ätten från riddarhuset under antagande att den var utdöd på manssidan.

Emellertid kan undertecknad här nedan genom forskningar grundade på herr Grefve Rütger Wachtmeisters anvisning lemna autentiska uppgifter om aflidna och ännu lefvande medlemmar af ätten, ej upptagna å riddarhusgenealogien, men som utan tvifvel borde höra dit.

Per Rosenstråle, som enligt nämnda genealogier var löjtnant och afled år 1706, hade två söner, kaptenen Anders Gustaf Rosenstrale och kornetten Gustaf Johan Rosenstrale, af hvilka den förre var gift med Anna Beata Nauckhoff, med hvilken han bl. a. hade en son, Anders Gustaf som ej finnes upptagen på riddarhusgenealogien. Han är stamfader för den nedan upptagna gren, hvilken fortlefver ännu i dag i de sydligaste landskapen inom vårt land.

Sambandet synes af följande kyrkoboksutdrag:

»*1746 d. 14. November kristnades aflidne kaptenens Herr Anders Gustaf Rosenstråhles och fru Anna Beata Nauckhoffs barn på Gisshult, födt den 8. de. och kallades Anders Gustaf.* [1]

[1] Utdrag ur Norra Solberga församlings födelse- och dopbok för år 1746.

Tab. I.

Anders Gustaf Rosenstråle (son till Anders Gustaf Rosenstråle och Anna Beata Nauckhoff), f. 1746 $^{8}/_{11}$ på Gisshult i Norra Solberga socken i Jönköpings län. Vaktgosse å Vesslarf i Glimåkra socken i Kristianstads län; dräng derstädes; torpare å Snararp i nämnda socken 1772; † 1823 $^{14}/_{4}$ i Svenarps by i Glimakra socken. G. m. *Elna Persdotter*, f. 1750 $^{15}/_{5}$ i Loushult i Kristianstads län; † 1823 $^{8}/_{4}$ i Glimåkra socken.

Barn:

Benkta, f. 1778 $^{19}/_{5}$ i Glimåkra socken; † därstädes 1857 $^{8}/_{5}$.
Anna, f. 1780 $^{21}/_{1}$ i Glimåkra socken; † 1845 $^{22}/_{9}$ i Glimåkra socken. Gift; enka på 1820-talet. Hennes dotter hette Elna Olasdotter, f. 1813.
Elna, f. 1782 $^{17}/_{7}$ i Glimåkra socken; † i Virestads socken i Småland. G. 1815 m. torparen Sven Svensson, † 1828.
Anders, f. 1786, dragon; † 1843. Se tab. II.
Maja, f. 1788 $^{2}/_{2}$ i Glimåkra socken; † 1860 $^{20}/_{5}$. G. m. dragonen *Sven Jonasson Haak*.
Per, f. 1790 $^{9}/_{10}$ i Glimåkra socken. Antogs 1813 $^{23}/_{1}$ till rekryt för Södra Rågeboda vid Östra Göinge skvadron af Skanska karabinier-regementet; var sistnämnda år ännu ej gift; blef sedermera landtbrukare å Ingarp i Hjersås socken i Kristianstads län; [lärer blifvit uppfostrad af prosten Rolf Andersson i Glimåkra församling]; † 1857 $^{2}/_{10}$ å Ingarp. G. i Hjersås socken m. *Sissa Jönsdotter*, f. 1792 $^{29}/_{1}$ i Glimåkra socken; †.

Tab. II.

Anders (son till Anders Gustaf, tab. I), f. 1786 $^{17}/_{1}$ i Glimåkra socken. Antogs 1812 $^{2}/_{12}$ till rekryt för Bossarp vid Östra Göinge skvadron af Skanska karabinier-regementet; † 1843 $^{29}/_{4}$ i Kilinge i Glimåkra socken. G. 1819 i Broby socken i Kristianstads län m. *Kerstin Christiansdotter*, f. 1797 $^{25}/_{2}$; †.

Barn:

Anders, f. 1819 $^{5}/_{1}$ i Broby socken. Tjenade som dragon under namnet Brandin och bodde i Drakeberga i Glimåkra socken; ihjälslagen 1874.
Kristian Andersson, f. 1821. Mureriarbetare. Se tab III.
Anna, f. 1825; † 1826.
Per, f. 1827 $^{24}/_{1}$; †.
John, f. 1829; † 1833.
Anna, f. 1831 $^{1}/_{4}$; †. G. m. dragonen *Nordström*. †. Bodde i Snararp i Glimåkra socken.
John, f. 1834 $^{3}/_{11}$; †.
Elna Andersson, f. 1837 $^{1}/_{3}$. G. 1867 m. verkmästaren vid banverkstaden i Vänersborg. *Jöns Anders Ek*, f. 1835 $^{4}/_{5}$.
John, f. 1839 $^{14}/_{5}$; † s. å.

Tab. III.

Kristian Andersson (son till Anders, tab. II), f. 1821 3/3 i Glimåkra socken. Murerlarbetare i Knisslinge socken i Kristianstads län. G. m. *Benkta Eriksdotter*, f. 1826 22/4 i Glimåkra socken.

Barn:

Anders, f. 1849 12/5 i Glimåkra socken. Har sedan 1884, då han flyttade till Köpenhamn, ej låtit höra af sig.
Per, f. 1851 27/1 i Glimåkra socken. Öfverflyttade i medlet af 1880-talet till Amerika och har sedan dess ej afhörts.
Benkt, f. 1852. Torpare. Se tab. IV.
August, f. 1855 2/6 i Glimåkra socken. Kusk. Vistas i Norrland.
Nils, f. 1858 29/6 i Örkeneds socken. Artillerist; †.
Sissa, f. 1860 10/10 i Örkeneds socken. G. m. torparen *Axel Hansson* i Hjersåslilla.
Benkta, f. 1864 17/3 i Glimåkra socken. G. m. tillsyningsmannen öfver eldstäder i Köpenhamn, *Jöns Jönsson*.
Martin, f. 1868 21/2 i Hjersås socken; † 1878 22/2.

Tab. IV.

Benkt (son till Kristian, tab. III), f. 1852 6/11. Torpare å Barnakulla torp i Glimåkra socken i Kristianstads län. G. m. *Nilla Lund* och har 7 barn.[1]

K. L—d.

Anteckningar om några medlemmar af ätten Rosenstråle på 1600-talet.

Margareta Quaase, g. m. Svante Rosenstråle, berättar i en egenhändigt förd dagbok (original på Skalltorp i Södermanland.) bl. a. följande:

1622 3/11 gift 1:o i Narva med Peder Mannerhielm.
1624 25/7 dog P. Mannerhielm i Tuna socken, Helsingland.
1628 27/4 gifte hon sig 2:o med Svante Rosenstråle på Barksäter.
1629 29/1 (ej 25/3) föddes sonen Libert på Kurckjärfvi i Tavastland.
1630 2/3 föddes dottern Margareta på samma gård.
1634 27/6 föddes dottern Märta på samma gård, dog strax derpå och begrofs i Lempis kyrka.
1636 7/9 föddes dottern Gunilla på Barksäter.
1648 2/8 (ej 1/8) gifte sig hennes dotter i 1:a giftet, Ingrid Mannerhielm med Jöns Rosenstråle. — (Ingrid Mannerhielm föddes 1623 22/5 på »kungsgården» i Umeå socken).

[1] Om dessa barn hafva ännu ej fullständiga upplysningar kunnat erhållas.

1649 $^{28}/_{4}$ föddes de sistnämndas dotter Anna Margareta på Sonstorp.
1651 $^{23}/_{1}$ föddes den sistnämndas syster Emerentia på Sonstorp (hon hade i sitt gifte med öfverstelöjtnant D. C. Montgomery en dotter, Gunilla Montgomery, hvilken 1711 $^{1}/_{8}$ på Svarttorp i Regna socken, O. G., gifte sig med löjtnanten Karl Magnus Drake till Hagelsrum, son af hennes morfaders systers, Brita Rosenstråles, andre man, Magnus Drake, i hans 3. gifte).
1652 $^{13}/_{7}$ föddes på Sonstorp en tredje dotter Märta.
1660 $^{11}/_{7}$ vigdes på Barksäter Libert med Gunilla Gyllenstierna.

I en stamtafla öfver Drake-ätten (uppstäld 1821 af L. F. Drake och grundad på gamla slägthandlingar till vissa delar) förekommer bl. a. följande om *Brita Rosenstråle*, g. m. Magnus Drake: Hon föddes 1601, gifte sig 2:o 1647 med majoren Magnus Drake, och dog i oktober 1656 på Graby i Sunds socken i Ydre härad. Hon medförde i boet bl. a. *Fostorp* med underlydande i Östra Vingåkers socken (då självständigt säteri, nu underlagdt Claestorp) samt *Styrestaholm* i Styrestads socken, hvilket senare hon fått i morgongåfva af sin förste man.

F. Drake.

Spridda rättelser och tillägg

till

G. Anrep: Svenska adelns ättartaflor.

(Ur *O. B:s* anteckningar.)

Tab. 1.

Ahlefelt. [Gregorius Ahl, adlad Ahlefelt].[1] Var systerson till Johan Bothwidsson, adlad Gyllensting. Musketerare vid grefve M. G. De la Gardies regemente af gardet 1643 och deltog i danska kriget; deltog i tyska kriget från 1645, blef sedan korpral och underofficer vid Karelska kavalleriet 1648 och bevistade belägringen af Prag s. å.; [regementsadjutant] vid De la Gardies lifregemente till häst och bevistade Rigas belägring; beviljades pension 1680 $^{8}/_{12}$; — — —; † 1698 $^{23}/_{8}$ i Venersborg.

[1] De inom [ ] meddelade uppgifterna återfinnas i Ättartaflorna, men hafva för sammanhangets skull här å nyo måst upprepas. Upplysningar om de källor hvarur rättelserna hemtats meddelas gerna af antecknaren.

Tab. 4.

[**Johan**]. Kom i tjenst 1678; bevistade kriget i Polen 1704; blef 1709 illa särad; [var öfverste] för allmogen i Vermland och fick 1723 11/1 underhåll af hemmansräntor i nämnda provins.

Barn (bl. a.):

[1. **Jacob**] **Ludvig**. [Var fänrik] vid Vestgötadals regemente.
[1. **Anna Margareta**]. Lefde ännu 1735.
[2. **Anna Metta**]. Öfverlefde sin man. Gift med kaptenen *Henrik Scharp*, † 1750 26/2 i Tunhems församling i Elfsborgs län.

Tab. 5.

[**Carl Magnus**]. F. d. fänrik; † 1758 (hade i maj 1759 varit död något mer än ett år och efterlämnade enka med fem barn). [Gift med *Hedvig Margareta Cederholm von Schmalensée*], i hennes 1. gifte (gift 2:o 1759 — efter Kongl. Maj:ts tillstånd af s. å. — med volontären vid Bohusläns regemente Erik Cervin), f. 1729, lefde ännu 1767, dotter af löjtnanten Casper Adolph Cederholm von Schmalensée och hans 1. fru Anna Maria Kafle, n:r 70.

Barn (bl. a.):

Margareta [**Beata**]. Lefde ännu 1831. [Gift med] sergeanten [*Constantin von Zweigbergk*], i hans 2. gifte (gift 1:o med Maria Elisabeth Schievers) f. 1741, † 17(89) i finska kriget.

Tab. 2.

[**Claës.**] Hans enka lefde ännu 1702, då hon, med anledning af den år 1700 vunna segern vid Narva, bad konungen om en almosa för sig och sina många barn. Hon var då sängliggande sjuk. **Anckarfjell.**

Barn (bl. a.):

Catharina [**Helena**]. Lefde 1697.
[**Christina**] **Beata**. Lefde 1697 och var då enka efter en qvartermästare vid frih. Ribbings regemente.
[**Axel**]. Konstapel vid Amiralitetet. Föll 1700 31/7 på skeppet Sverige från öfversta däcket ned i hålskeppet och slog sig så illa, att han dog på sjette dagen derefter. Gift 1698 12/3.

Son:

Abraham Magnus, † 1712 hos sin mormor.

Tab. 3.

[**Johan**]. Tjenade vid öfverste Drakenbergs (= Elfsborgs) regemente och blef vid skansen Clementzfehr i Preussen illa särad. Kapten vid Bohusläns regemente 1657 till 1662, då regementet reducerades. Anhöll sedan blifva kapten vid Nerikes regemente i kapten Ulfs ställe.

Barn (bl. a.):

[**Johan**]. Volontär vid Lifregementet till fot under 14 månader ifrån 1680. När några regementen utrustades mot turkarne, kom han med grefve Nils Bielke till Ungarn och var med under fälttåget till dess freden slöts. Antog sedan tjenst hos kurfursten Fredrik August af Sachsen under öfversten Carl Gustaf Lewenhaupt; efter erhållet afsked 1700 begaf han sig till konung Carl XII, som då var utanför Köpenhamn. Blef öfverofficer vid öfverste Nils Skyttes 3-männingsinfanteriregemente, som bestod af manskap från alla tre länen i Småland, och följde armén till Libau. Under fälttaget i Lithauen blef han två gånger fången, men befriade sig sjelf. Antog sedan tjenst vid öfverste Buchwalds regemente, med hvilket han följde till Flandern och Brabant. Da freden mellan Frankrike och de allierade var sluten, tog han afsked efter 55 månaders tjenst. Ingick derefter i grefve Stenbocks armé och blef fången vid Gadebusch, men befriade sig sjelf och återkom till Stockholm. Var 1714 korpral vid Lifgardet och blef kort derefter rustmästare der. Intogs på krigsmanshuset i Vadstena och dog i nämnda stad 1718 23/5 samt begrofs i klosterkyrkan. — Gift 1714 i Stockholm med hustru *Ingrid Wetterberg*, i hennes 2. gifte (gift 3:o 1719 22/5 i Vadstena med f. d. löjtnanten vid Uplands regemente Johan Willman, i hans 2. gifte, † 1721 30/10 i Vadstena och begrafven på klosterkyrkogården samt förut gift med Susanna Samuelsdotter, † 1718 27/1 i Vadstena).

[**Engel Margaretha**], † före 1737. Gift med kyrkoherden i Kristbergs församling af Linköpings stift *Magnus Montin Svensson*, i hans 1. gifte (gift 2:o 1737 med Brita Alf, i hennes 2. gifte, dotter af kyrkoherden Samuel Alf och Brita Jönsdotter Wallenström), f. 1683 1/11, † 1750 25/11.

Tab. 4.

[**Erik**]. Lärstyrman vid Amiralitetet 1671; medelstyrman 1673; underlöjtnant 1676; öfverlöjtnant 1678; [kapten 1688]. Bevistade sjöslagen mellan Bornholm och Ystad 1676 och i Kjögebugt 1677.

Barn (bl. a.):

[**Beata Elisabet.** Mannen dog] 1751.

[**Brita**], † 1725, begrafven d. 29/6.

Margareta Charlotta, f. 1701 29/9, † 1780 18/11. Gift på 1720-talet med löjtnanten *Johan Gustaf Klingspor*, n:o 195, f. 1700, † 1739.

Tab. 5.

[**Jacob.** Gift] 1716 19/2.

Barn (bl. a.):

[**Brita Christina.** Gift 2:o [1759 23/3] med vice pastorn] i Tvings församling i Blekinge län *Carl Henrik* [*Tall*].

[**Beata Jacquette.** Gift 1761] 18/8.

[**Carl Hans**]. Löjtnant vid Amiralitetet 1755 4/10.

Tab. 1.

[**Axel Hägg,** adlad **Anckarklo**]. Hans första fru dog 1695 [8/5] i Stockholm och begrofs i Jakobs kyrka s. å. 23/6; han gifte sig 2:o den 4/2 i Jakobs församling derstädes. **Anckarklo.**

Barn (bl. a.):

2. **Brita Christina,** döpt 1697 20/11 i Jakobs församling.

Tab. 2.

[**Ingemund Axel.** Född] i Stockholm; underfyrverkare vid artilleriet i nämnda stad 1711 i januari; fyrverkare s. å.; öfverfyrverkare 1716 i september; [underlöjtnant] 1719 22/12; afsked före 1722 1/2. Han begrofs i Jakobs kyrka i Stockholm. Hustrun som hette Maria (ej Margareta), dog redan den 25/6 i Hedvig Eleonora församling äfven i Stockholm.

Barn (bl. a.):

[**Margaretha Christina**], †, enka, 1782 14/7 i Hedvig Eleonora församling. [Gift 1754] 17/11 i Skeppsholms församling i Stockholm, efter förutgången lysning å Vermdön.

[**Ingemund**]. Förgicks med sitt skepp 1768 på återresa från Ostindien och Holland.

[**Ulrika,** †] 28/3.

Tab. 3.

[**Carl Gustaf**]. Volontär vid Amiralitetet 1728 12/5; arklimästare 1732 22/6; konstapel 1733 23/6.

Son:

Carl Axel, döpt 1755 6/3 i Stockholm, † s. a. före modern.

-

[**Arvid Göransson,** adlad **Anckarsköld.**] Bevistade slagen vid Nördlingen och Wittstock, der han blef illa sårad. Bekom med sin hustru några frälsehemman m. m. i Åbo län, hvilka hon ärft af sin moder, fru Margareta Hansdotter till Långholmen, såsom frälse. För sina omyndiga barn anhöll han om konfirmation på egendomarna under adliga privilegier. Drottning Christina beneficerade 1647 honom med några hemman i Pikis härad i Åbo län. — [Gift med *Maria Stjerna*], hvilkens syster, Iliana Stjerna, sedan hon ingått ofrälse gifte, af generalguvernören Per Brahe 1640 3/10, ålades att sälja sina gods undan svågern Anckarsköld. Han hade en yngre bror, Claës Göransson Anckarsköld, hvilken hos Drottning Christina anhöll att liksom brodern blifva intagen på Riddarhuset, emedan brodern Arvid sökte undantränga honom från hans arfsrätt. **Anckarsköld.**

Barn (bl. a.):

Arvid. Tjenade sig upp från gemen till ryttmästare. Stupade vid fiendens infall i Åbo län under andra decenniet af 1700-talet,

hvarvid ock all hans egendom gick förlorad. Gift före 1685 med *Hedvig Maria von Falkenberg*, som ännu 1714 bodde i Stockholm. Han hade flere afkomlingar, af hvilka några voro minderåriga 1685, och bland hvilka var en dotter, † före 1714. — Gift med löjtnanten vid dragonerna *Joachim Vaget*, som var död 1714 i januari.

Bland de öfriga barnen voro måhända nedanstående med namnet Anckarsköld:

Catharina. Öfverlefde sin man med fyra små barn. All hennes egendom blef vid Riga 1710 borttagen af ryssarne. Gift med barberaren vid Åbo läns regemente *Petter Wass*.

Maria. Kallade sig 1715 fattig flykting från Vemo socken i Åbo län. Gift med qvartermästaren vid Adelsfanan i Sverige, *Carl Gustaf Wedeman*, som hade afsked, men lefde 1715.

Christian. Volontär vid Amiralitetet. Blef 1693 ombud å skeppet »Jagaren» under kryssning utanför kurländska kusten sårad i högra handen af ett styckeskott och fick derför underhåll af krigsmanshus kassan 1694 8/2.

Tab. 1.

Appelgren. [**Lars,** †] 14/6.

[**Eric.** Kommissarie], † 1702 i Uran i Estland.

Barn:

Johannes, döpt 1676 22/8 i Nikolai församling i Stockholm.

En dotter, döpt 1677 12/10 i Nikolai församling, † 1679 före 27/8, då själaringning efter henne gjordes i Jakobs församling.

[**Brita.** Gift] 1659 1/8 i Nikolai församling.

[**Catharina**]. Jordfästes 1689 2/7 på Vårby i Huddinge socken i Stockholms län.

Tab. 2.

[**Nils**].

Barn (bl. a.):

[**Anna Catharina.** Gift] 1688 29/7 i Jakobs församling i Stockholm.

[**Elsa,** döpt] 13/1 i Jakobs församling. [Gift] der 1694 21/1.

[**Christina Maria,** döpt] 0/7 i Jakobs församling.

[**Anders,** †] 20/6.

[**Brita Juliana**], † före 1676 11/4, då själaringning efter henne gjordes i Jakobs församling.

[**Christina**], † 1741 13/6.

Tab. 3.

[**Johan**].

Barn:

[**Christina Maria**], döpt 1664 4/1 i Jakobs församling i Stockholm.

[Johan]. Öfvade sig några år på fortifikationskontoret; [löjtnant vid fortifikationen i Malmö] 1687; gjorde kampanjen i Flandern 1695; [kapten 1699] 21/4.

[Elsa], döpt 1680 2/7 i Jakobs församling, † der före 1682 2/5 då själaringningen gjordes.

[Jakob], döpt 1682 18/5 i Jakobs församling.

Tab. 4.

[Arvid]. F. 1647. Lefde ännu 1696. För ett af hustrun begånget brott förlorade han sitt embete och kom i Kongl. Maj:ts onåd, men efter hennes död anhöll han att få komma tillbaka i sin gamla ställning. Hustrun dog 1696.

Dotter:

[Eva Christina, f.] 1/10. Testamenterade 1762 22/8 Ludgonäs till sin systerson Johan Jacob Blomfelt och hans fru Charlotta Benedikta Wlismandel.

[Anders Ericsson, adlad Bergsköld]. Lefde ännu 1675 23/11 och hade tjenat kronan några och femtio år. — Gift med kyrkoherdens i Frösthult och Hernevi socknar i Vestmanlands län Johannes Olai Renhorn dotter, som var syster till major Anders Renhorn, n:r 367. **Bergsköld**

Barn (bl. a.):

[Eric]. F. 1642 i Vestergötland; kom i tjenst 1659 och var styckjunkare vid artilleriet i Stockholm 1669; fänrik 1674; [löjtnant 1675; kapten 1678] 23/9. Ganom en reduktion af artilleriet i Göteborg, der han var anställd, blef han utan tjenst. Bevistade Bohus' belägring 1678; † 1682 8/3 i Stockholm och begrafven å Johannes kyrkogård. Gift med *Margareta* — — — — — —, † 1690 22/10 på Djurgården vid Stockholm. Han efterlemnade många barn i stort armod, bland hvilka nedanstående två äro kända.

Barn:

Erik (eller Anders). Var handtlangare vid artilleriet i Stockholm 1684; underfyrverkare 1689 1/11.

En dotter. Öfverlefde modern. Gift med *Olof Eriksson Tellning*, som lefde 1690.

[Aron]. Furir vid faderns kompani af Vestmanlands regemente 1656 i februari; sergeant s. ä. i augusti; fänrik 1657 5/2; tjenade en tid såsom löjtnant vid öfverste Lützows regemente i Tyskland; löjtnant vid Bergsregementet 1674 5/11; kapten 1676 15/3; erhöll 1680 29/10 konungens tillstånd att sälja ett till honom af drottning Christina doneradt skattehemman Kläpserud i Eriksstads socken i Elfsborgs län; † på 1680-talet (före 1684) 9/3, under hustruns bortvaro i Vermland. Hans enka lefde ännu 1684 10/11. Hon hade måhända varit gift en gång förut med en Brant, ty Bergsköld öfverlefdes af en styfdotter Elisabet Brant,

gift med Otto Damster, från hvilken hon blef skild, hvarefter soldaten Anders Abrahamsson Redebogen hos Kongl. Maj:t anhöll få vigas med henne.

Utan hittills kändt samband med denna ätt äro följande:

Anders Bergsköld, f. 1770. Sergeant vid Enkedrottningens lifregmentes bataljon i Stockholm; † 1795 5/1 i nämnda stad. — Gift der 1792 med *Margareta Christina Österberg*, f. 1771.

Son:

Gustaf Axel, f. 1792 1/11 i Stockholm. Bland faddrar märkas madame Anna Lovisa Bergsköld och med:lles Fredrika Birgitta och Ulrika Bergsköld.

Anders Nils Bergsköld. Korpral. Gift 1717 med *Brita Larsdotter*.

Barn:

Anders, f. 1723 18/4.

Simon, f. 1726. Furir. Gift med *Magdalena Holm*.

Son:

Carl Gustaf, f. 1791 10/6 i Skeppsholms församling i Stockholm.

Brita, f. 1729 26/7.

Anders Bergsköld, f. 1759. Landstullvaktmästare; † 1810 3/3 i Stockholm och Adolf Fredriks församling, enkling.

---

von Billinghusen. [**Johan Eberhard von Billinghusen, friherre von Billinghusen**]. † före 1656 2/1 och skulle begrafvas s. å. d. 21/2 i Riga. — Gift 1:o med *Margaretha Zögen*, dotter af Jörgen Zögen; — 2:o med *Ebba Barbara Wrangel*, i hennes 1. gifte (gift 2:o med landtrådet Carl Adolf von Tiesenhausen, i hans 2. gifte, och 3:o före 1673 med öfverstelöjtnanten Otto Johan von Yxkull).

Son:

1. [**Leonard Johan**]. Var sju år kapten vid generalmajor Gynthersbergs regemente.

Tab. 1.

Björnsköld. [**Hans Jönsson Clöös**, adlad **Björnsköld**]. Var död 1660 23/8 och skulle begrafvas d. 23/9 [i Eggeby kyrka]. — Gift 3:o med *Karin Isaksdotter* (*Rosenbielke*, n:r 52), som öfverlefde honom.

Tab. 2.

[**Anders**]. Gift — mellan 1648 och 1659 — med *Margareta Gustafsdotter Krabbe till Svaneby*, som lefde ännu 1671, dotter af öfverstelöjtnanten Gustaf Krabbe till Svaneby, n:r 46, och Anna Carlsdotter (Lilliestjelke, n:r 120).

Söner:

[**Hans**]. Dog 1750 $^{2}/_{4}$.

Dotter: *Ingegerd*, † 1707.

Pehr. Lefde 1671.

En **Jakob Björnsköld** blef ryttare vid Nylands kavalleri 1694. Bevistade slagen vid Narva och Dünaströmmen, der han blef sarad Efter slaget vid Fraustadt 1706 blef han korpral samt i slaget vid Holofczin fången och förd till Astrakan. Hemkom 1721 och fick afsked. Beviljades pension 1756 ^{20} 5.

[**Johan Johansson Blanck,** adlad **Blanck**]. Studerade först vid Upsala universitet och begaf sig derifrån till fältmarskalken Johan Banérs armé i Tyskland, der han fick tjenst såsom ingeniör; löjtnant vid Banérs lifregementes dragoner 1638; kapten 1639; stadsmajor och ingeniör på fästningen Christianpris i Holstein under öfversten och kommendanten Helmuth Wrangel; följde derefter armén till 1646, då han fick fältmarskalken grefve C. G. Wrangels permission att resa hem till Sverige. Lefde 1675, men var död 1680. Han hade i donation fått några gods i Vermland samt ägde på Lingarby ägor i Tuna socken i Gefleborgs län ett skattehemman, som tillhört hans förfäder under 250 år. **Blanck.**

[Barn:]

[**Johan.** Löjtnant] vid Bergsregemente; [† 1676] $^{9}/_{9}$ på Hven.

[**Gustaf**]. Var 1675 löjtnant vid Bergsregementet.

[**Catharina**]. Öfverlefde såväl sin fader som ofvanstående två bröder.

Dessutom nio barn, som lefde ännu 1673.

[**Peter Blom,** adlad **Blume**]. Gift med *Margareta Berens*, som 1655 bodde i Stralsund. **Blume.**

Dotter:

Maria. Var förlofvad med *Johan Harmes*, med hvilken hon 1655 $^{2}/_{10}$ skulle gifta sig i Stralsund.

En son till Petter Blume var utan tvifvel artillerikaptenen *Fredrik Blum*, som 1671 $^{1}/_{9}$ i Stralsund begagnade adliga ätten Blumes vapen i sitt sigill.

Tab. 1.

[**Mårten Brunnerus**]. Enkan lefde ännu 1688. **von Brunner.**

Son:

[**Sebastian Brunner,** adlad **von Brunner.** Född] 1663 [i Upsala]. Följde fältmarskalken grefve Bielke till Ungarn 1685 i maj; adjutant vid hans kavalleriregemente 1689 3/7: [kornett 1693] 16/1; regementskvartermästare 1695 22/11; [ryttmästare 1697] 20/12; [major 1710] 14/11; [öfverstelöjtnant 1712] 9/9; bevistade slaget vid Gadebusch s. å.; [öfverste vid kavalleriet 1719] 21/12; † 1732 25/10 i Greifswald, 69 år gammal. Han gjorde tre kampanjer i Ungarn och bevistade Ofens belägring samt slaget vid Mohatz; — [Gift med] en *von Steijpe*, [i hennes 2. gifte (gift 1:o med en Reisner, hvars barn jämte styffadern adlades 1703 med namnet von Brunner)]; hon lefde ännu 1740 i Greifswald.

Den såsom deras dotter uppgifna Gertrud Elisabeth var ej 1710—1729 gift med Erik Börje till Gennäs, ty han var 1725 gift med en dotter till kaptenen Ulrik Johan Brunner och Magdalena Gertruda Richter.

Bråkenhusen. [**Jost Bråkenhusen,** adlad **Bråkenhusen**]. Hustrun lefde ännu 1665 18/6 på Skaboo, då han ingick gårdsskifte med amiral G. O. Stenbock. Hon bortbytte sin gård Ranshammar i Södermanland mot Bosgården, Lindhult m. fl. hemman i Verstergotland samt 400 Rdl. specie.

Son:

Jöns. Underskref moderns bytesbref 1665 18/6.

Cabeljau. [**Abraham**]. Begrofs 1645 29/4. Gift med *Maria von Last*, begrafven 1650 27/7 i mannens graf.

Son:

[**Johan Cabeljau,** naturaliserad **Cabeljau.** Naturaliserad svensk adelsman 1652] 8/6. [Begrofs 1652] 5/12. Gift med *Machtilda Haak*, som 1663 vistades i Amsterdam och lefde ännu 1682.

[Dotter]:

[**Maria**]. Lefde, enka, 1682. [Gift] 1:o 1665 i december i Helsingborg med borgaren i Stockholm [*Peter Wehrhusen*], i hans 2. gifte (gift 1:o med sin 2. frus faster Anna Cabeljau som var syster till den bekanta Margareta Cabeljau och hade fasta gods och sin hemvist i stiftet Bremen), begrafven 1675 6/5 i Riddarholmskyrkan; 2:o efter 1676 i Holland med en *van Roon*, † före 1682.

Svante Hedin

som Kicki i D:r Mikara.

Smärre biografiska meddelanden.

Svante Hedin, den bekante skådespelaren, hvars biografi nyligen utkommit, har, med anledning af nämnda arbete, uppgifvits, aldrig blifvit fotograferad i kostym eller i någon viss rôle. Denna uppgift vederlägges bl. a. af här bifogade afbildning, som undertecknad anhaller få ställa till Personhistorisk tidskrifts förfogande.

Skådespelaren är framställd i sin kostym såsom »Kicki» i en pjes benämnd »Doktor Mekara» som i början af 1860-talet införlifvades med d. v. Kongl. Dramatiska teaterns repertoir. Denna pjes, en bearbetning af en engelsk idé, var författad af kabinettskammarherren Fr. Dardel; den höll sig endast en kortare tid uppe på repertoiren. Innehållet var ungefär följande: Doktor Mekara, en därhusläkare, har en dotter, som han ej vill gifta bort annat än med en person, hvilken han botat. Detta erfar en ung man (Herr Hedin), som låtsas vara sinnesrubbad och intages på doktorns anstalt, der han kläder sig till barn. Han blir naturligtvis botad och sålunda äfven måg hos doktorn.

Den här afbildade fotografien är utförd af fotografen I. F. Dahlbom, som hade sin atelier i d. v. huset n:r 1 Nybrogatan.

P.

Charles Ignace de Silva. På friherrliga ätten Wachtmeisters till Björkö stamtafla å Riddarhuset märkes bland landshöfdingen och generallöjtnanten friherre Bleckert Wachtmeisters tolf barn, en dotter *Charlotta Aurora*, enligt kyrkboken † 1718 $^{29}/_{4}$ (ej 1715) i Ystad 28 år gammal. Hon var enligt nämnda stamtafla gift med »*öfversten Carl Ignatius Silva*, † *barnlös 1738*». Några närmare upplysningar om denne, samt om hans gifte lemnas ej i de vanligaste biografiska källorna. I franska utrikesdepartementets arkiv finnas likväl om honom några kortfattade notiser, hvilka ju här kunna forsvara sin plats. *Charles Ignace de Silva*, var född i Frankrike vid pass 1681, samt var son till en, under senare hälften af 1600-talet, till fransk tjenst öfvergången spanior. Redan vid unga år hade Silva kommit till armén och innehade år 1703 kaptens beställning. Anklagad för en »*mauvaise affaire, dont il s'était du reste pleinement justifié*», och genom fredsslutet försatt i overksamhet inträdde Silva i svensk tjenst, hvarest han tjenade först såsom kapten, sedan som öfverstelöjtnant. År 1727 afsändes han till hofvet i Versailles såsom öfverbringare af meddelandet om Sveriges anslutning till freden i Hannover. Under sin sju veckor långa vistelse i Frankrike utnämndes han till öfverste i franska armén samt till riddare af S:t Louis orden, hvars röda band lyste i hans knapphål vid återkomsten. Han medförde till Sverige vigtiga depescher, som M. de Morville sände till franske ambassadören M. de Brancas, hvilken strax derefter lemnade Sverige.

Dels ur »Biographica» i Riksarkivet, dels ur Krigsarkivets samlingar hafva ytterligare följande uppgifter om honom kunnat hemtas. Han[1] hade varit i fransk tjenst i 23 år, när han ingick i svensk tjenst, hvilket torde skett omkring 1714, ty från detta år den 2 jan. hade han ännu 1726 sin lön innestående. År 1715 den 16 juli i Stralsund erhöll han Carl XII:s fullmakt på »majorsbeställning widh det fransöske dragonregementet», blef öfverstelöjtnant vid samma regemente 1720 den 22 mars, med rang från 1719 den 25 mars samt erhöll »öfverstes karaktär» 1728 den 25 november.

På 1730-talet hade han långa processer med den då i Sverige vistande grefvinnan Woynarowska.

F. U. W.

Peter (von?) Frischen. Med detta namn benämnes, i Sv. adelns ättartaflor, den förste kände stamfadern för friherrliga och grefliga ätterna Ridderstolpe. Närmare upplysningar om honom hafva hittills saknats, men af nedanstående i Tortuna af fil. kand. *F. L. Fredriksson* gjorda kyrkboksutdrag, kan dock någon ledning för kommande forskningar erhållas:

»1694 juni 21 (begrofs) Leutnanten Herr Petter Frisk i Ekeby dödde af hetsig feber och machtlösheet 47 år».

»1722 Dnica 4 Trin:tijsdagen efter, begrofs Ädla och Wällborna *Fru Sara Klerk* på Ekeby Sal. Hr. Leutn. *Petter von Frisks* efterlåtna Enkefru. Modren till Hrr. Riddarstolperne.»

1715 d. 22 Januaru Wigdes fendricken Hr. *Adam Johan Bröcker* med jungfru *Magdalena von Frisch* i Ekieby.»

C. R.

Svenska adliga ätter med rysk härstamning.

Inom den svenska adeln finnas 10 på svenska riddarhuset introducerade ätter med härstamning ur ryska slägter. Medlemmar af sådana ryska ätter hafva af olika anledningar öfverflyttats till Sverige och blifvit svenska undersåtar. Den första perioden, då sådan öfverflyttning egt rum, var under Ivan IV den förskräcklige, då flere bojarer lemnade Ryssland för att undandraga sig dennes tyranni. Den mest kände af desse är furst Kourbsky, som flyttade till Lithauen. Hans exempel följdes af furst Dmitri Wischnewetzky samt af Alexis och Gabriel Tscherkassky, hvilka äfven drogo till Lithauen[2]. En författare, som på 1600-talet utgifvit Livlands historia[3], och som till sitt för-

---

[1] Närmare meddelanden om honom och hans hustru mottagas med tacksamhet af meddelaren.

[2] Karamzine Histoire de Russie. T. IX. annot. 100 och 105.

[3] C. Kelchen. Liefländische Geschichte. Reval 1695 s. 280.

fogande hade en del nu förkomna document, berättar att bl. a. år 1567 planlades en konspiration mot czar Ivan den förskräcklige. Bland de sammansvurne befunno sig furst Wladimir Andreewitch, czarens kusin, furst Michael Temrukowitch Tscherkassky samt flere andra medlemmer af de förnämsta bojarfamiljerna. Sammansvärjningen blef uppdagad och czaren utkräfde en blodig hämnd.

Det var under denne czar Ivans regering, som tvenne andra ryska adelsmän, Levonti Nassokin och Peter Rosladin lemnade Ryssland och i det följande blefvo stamfäder för de svenska adelsätterna *Nassokin* (Nassaken) och *Rosladin*. Den förtsnämnda af dessa ätter lefver ännu i Finland, men den senare utgick redan 1628 den 7 juli med Fritz Petrowitz Rosladin.

En annan grupp af ryska adelsfamiljer äro de, hvilka efter freden i Stolbowa 1618, då en del af provinsen Nowgorod under namn af Ingermanland inkorporerades med Sverige, på grund af sina der belägna gods, föredrogo att blifva svenska undersåtar. Till dessa familjer böra räknas de på riddarhuset i Stockholm introducerade ätterna: *Apolloff*, *Klementeoff* (Clementeoff), *Kalitin* och *Pereswetoff*.

Den första af dessa, Apolloff, härstammar från Grigori Zebetrioff (Zerebtzoff?), hvars broder Wassili, egare af byn Starabura i Ingermanland redan år 1631 blifvit svensk adelsman. Grigori, som af okänd anledning kallade sig *Apolloff*, hade afkomlingar, hvilka under detta namn introducerades på riddarhuset, der ätten ännu är representerad.

Ätten *Klementeoff* (Clementeoff) räknar såsom sin stamfader en Michael Klementeoff, som egde godset Osegina i Ingermanland och hvars son, Wasili Clementeoff, blef svensk adelsman 1680. Denna ätt, som ännu lefver på qvinnosidan, utgick 1889 på manssidan.

Den förste till Sverige öfverflyttade medlemmen af ätten *Kalitin*, Nikita Iwanowitch Kalitin, var äfven född i Ingermanland. Hans afkomlingar utdogo i Sverige.

Den fjerde af sist anförda fyra rysk-svenska adelsslägter, ätten *Pereswetoff* nemligen, introducerades på svenska riddarhuset med namnet Pereswetoff-Morath. Någon ledning till detta senare namns förklarande fås ej i de svenska arkiven. Sannolikt är att det tagits från något ätten tillhörigt gods. Den förste till Sverige inflyttade medlemmen af ätten var Per Philipsson Pereswetoff-Morath, som under förra hälften af 1600-talet från rysk tjenst öfvergick till svensk, der han blef kapten. Den svenska grenen af ätten är nu representerad af en manlig medlem.

Utom ofvan nämnda tvenne kategorier af ryska adelsslägter finnes i svenska adelns matrikel upptagna några familjer härstammande från ryska adelsmän, hvilka blifvit svenska undersåtar under interregnum i Ryssland i början af 1600-talet. De äro ätterna *Buturlin*, *Golowitz*, *Roubzoff* och *Aminoff*. Efter all sannolikhet står dessa till Sverige öfverflyttade ätters beslut att lemna Ryssland i samband med den svenske prinsen Carl Philips val till rysk czar 1610 i Novgorod. Denna stad svor Carl Philip trohet och det vill synas som om äfven andra provinser i Ryssland varit på väg att år 1612 göra likaledes. Åtminstone skrefvo furst Pojarsky och Kuzma Minine till metropoliten i

Nowgorod, Isidor, till Wojvoden i samma stad furst Odoewsky och till svenska generalen J. De la Gardie: »Om Konungen af Sverige vill gifva oss sin broder till czar och om hans broder vill antaga den ortodoxa bekännelsen, äro vi redo att, i likhet med Nowgorods innebyggare, erkänna honom»[1]. När då församlingen i Moskwa 1613 valde Michael Teodorowitch Romanow till czar, torde några af de adelsmän, hvilka svurit Carl Philip trohet, ansett det med sina intressen mera förenligt att öfverflytta till Sverige.

Ätten *Aminoffs* förste till Sverige inflyttade medlem var Fedor Grigoriewitsch, som 1615 blef svensk undersåte och 1618 naturaliserades såsom svensk adelsman. Hans afkomlingar lefva talrikt såväl i Sverige som i Finland.

Daniel *Golovitz* (Golowin?), som öfvergick till svensk tjenst, blef i Sverige stamfader för tvenne generationer af denna ätt, hvars namn i Sverige skrifvits Golawitz. Ätten, som introducerats på svenska riddarhuset 1648, utgick sannolikt redan i slutet af 1600-talet.

Familjen *Buturlin* har endast haft en enda representant i Sverige, Wassili Nikititsch Buturlin, som 1614 blef tagen till fånga af svenskarne vid Gdow och sedan gick i svensk tjenst, der han uppnådde öfverstelöjtnants grad. Han afled 1665 utan att lemna afkomlingar.

Af ätten *Rubzoff* (Roubzow) öfvergick 1617 i svensk sold Alexander Lubin Rubzoff, hvars sonsöner, med hvilka ätten utdog på 1730-talet, blifvit introducerade på svenska riddarhuset 1723.

Af ofvannämnda tio ryska familjer, som under 1600-talet inkorporerats med svenska adeln, hafva således trenne (Golowitz, Buturlin och Rosladin) utslocknat redan under samma sekel; fyra andra (Nassokin, Kalitin, Clementeoff och Rubzoff) utslocknade under 1700-talet och början af 1800-talet. Endast tre (Aminoff, Apolloff och Pereswetoff) fortlefva ännu och af dem två med blott en manlig representant.

Afkomlingarna af dessa till Sverige inflyttade ryssar kände sig redan i tredje generationen fullständigt såsom svenskar och deltogo i svenska arméns leder i det stora nordiska kriget. Under Carl XII:s fanor stredo 4 medlemmar af ätten Apolloff, 1 Aminoff, 1 Nassokin, 2 Kalitin, 3 Pereswetoff et 2 Rubzoff. Tio af dem föllo i rysk fångenskap, men ingen, undantagandes en medlem af ätten Kalitin, synes hafva uttryckt någon önskan att stanna i Ryssland.

[1] Solowiew. Histoire de Russie. Vol. VIII. Moskwa 1858, s. 431.

S. Arseniew.

Frågor och svar.

Frågor.

5. Är något kändt om *G. L. F. von Olthoffs* (se Anrep III. s. 91) fyra döttrars öden?

X. X.

6. Till hvem var ryttmästaren *Joh. Gust. Sodenstiernas* (se Anrep IV. s. 23) hustru, *Maria Scheffer*, dotter?

X. X.

7. Äro porträtt kända af amiralen grefve *Erik Arvid Sparre till Söfdeborg* (tab. 3 hos Anrep) och hans maka, friherrinnan *Charlotta Eleonora Sjöblad?* samt af ryttmästaren *Daniel Isaak Ehrenborg* (tab. 28 hos Anrep) och hans maka *Hedvig Ulrika Lovisa Klingspor?* äfvensom af ryttmästaren *Casper Ehrenborg* (tab. 5 hos Anrep) och hans maka *Elisabeth Euphrosyne von Conowen?*

P.

8. Hvilken slägt tillhörde Christina Håkansdotter, som kallar R. R. Abraham Christiernsson (Leijonhufvud) »sin kære modher systhersson» (Perg. bref i R. A. 1499 den 31 okt.) och Cristina »Erixdotter» (Gyllenstierna) i Biurum, Hans Åkessons (Tott) efterlefverska, för »sin kære frænko», (Perg. bref i R. A. 1493 den 8 juni, 1494 den 6 april, 1495 den 29 mars och 1496 den 10 oktober)?

Hon var gift 1:o med Erland Eriksson och 2:o med Tordh Svensson till Twærydh. Hennes morföräldrar voro Peder Eriksson, à vapn, som nämnes 1406 den 17 juni, och Kierstin Thoræsdotter, syster till Sven Thoræsson (Tjurhufvud), till Adisslef i Halland.

S. L.

9. Af hvilken slägt var den i frågan n:r 8 nämnde Peder Eriksson?

S. L.

10. Hvilka voro föräldrarne till Christina Gyllensparre, som på 1680-talet skref sig »en mycket bedröfwat Anckia. efter »Capiteinen Gustaff Campbell af Callmar Regementet»?

I.

11. Kan någon lemna upplysning om och hvarest porträtt af nedanstående chefer för K. Skånska Husar Reg:tet finnas?

Georg Henrik Lybecker, f. 1619, † 1683.

Frih. *Fredrik Ulrik Sparre*, f. 1719, † 1777. Chef i sju dagar, sedermera chef för K. Smålands Husar Reg:te.

Grefve *Bengt Gustaf Frölich*, f. 1715, † 1783.

Friherre *Christian Thott*, f. 1770, † 1844.

A. F.

12. Anhålles att om möjligt erhålla någon underrättelse om en *Wellingk*, som post varios casus, lär hafva blifvit Fransk språkmästare vid universitetet i Greifswald? Anrep nämner honom ej. Enligt Apelbladh utgaf han i Greifswald 1762, på svenska språket, en afhandling med titel: »Anvisning at kunna lära sig sjelf läsa och explicera Fransyska språket».

X.

13. Kunna närmare upplysningar lemnas om den *Harald Eriksson Körning* till Wällinge och Edeby, »af gammal adel», hvars ena dotter *Magdalena Haraldi*, blef gift med prosten i Stora Tuna, *Olaus Canuti Helsingius*, och andra dotter, *Ingeborg*, blef gift med *Dionysius Beureus*, genom båda dessa sina döttrar, stamfader för en talrik mängd nu lefvande svenskar, deribland många framstående män och qvinnor?

Fr. L—r.

14. Hvad hette ståthållaren Ivar K:son Ulfsparres till Hjortö *första hustru* och hvilken var hennes härkomst? Hvilket dopnamn hade den af deras döttrar, som var gift med rytm. Leon Hägg?

F. D—e.

Svar.

1. *I anledning af frågan n:r 2 i förra häftet* kan undertecknad upplysa, att Martin (Thijsen) Anckarhjelms maka, å ett bref till C. G. Wrangel (förvaradt i Skoklostersamlingen deponerad i Riksarkivet), dateradt Göteborg 1657 12/11, och i hvilket bref han omtalar, att hennes man, amiralen, dött s. å. 21/3, undertecknat sitt namn på följande sätt: »*Lousbitha Anckarhjelm*». Någon upplysning om hennes eget slägtnamn fås således ej häraf. I sammanhang härmed må nämnas, att sonen *Adrian* ej dog ogift, såsom uppgifves i Sv. adelns ättartaflor. Hans enka *Elisabet Ankarhjelm* lefde 1660 (enligt s. å. daterad skrifvelse till M. G. De la Gardie i Riksarkivet).

O. B.

2. *Såsom svar å frågan n:r 1 i förra häftet*[1] beder jag att få hänvisa *dels* till Ehrenströms efterlemnade historiska anteckningar, utgifna af S. J. Boëthius, deraf framgår, att Riksrådet Reuterholm och hans fru *varit* begrafna i Sjundeå kyrka i Finland, men att hans son presidenten friherre Reuterholms, enka före sin afflyttning till Sverige låtit från familjegrafven i Sjundeå »bortföra alla der befintliga lik» (jfr. sid. 686), *dels ock* till Isak Fehrs arbete om Strengnäs kyrkomuseum m. m., sid. 68 och följande, deraf inhemtas, hurusom ej mindre riksrådet Reuterholm och hans maka, än äfven deras ryktbare son Gustaf Adolf Reuterholm funnit sitt slutliga hvilorum i Olivekrantz'ska grafkoret i Strengnäs Domkyrka.

Axel Durling.

3. *Svar på frågan n:r 1 i förra häftet, »Hvar äro friherre Esbjörn Kristian Reuterholm, hans maka samt deras son Gustaf Adolf Reuterholm begrafna?»*

Att riksrådet E. Chr. Reuterholm och hans makas stoft först fick sin hviloplats uti Sjundeå kyrka i Nyland, Finland, i hvars församling deras gods Svedja var beläget, är kändt. Öfver deras graf lät sonen Gustaf Adolf resa ett monument, som aftäcktes 1793. Till denna aftäckning hade han författat verser som skulle »sjungas af under godset lydande bönders barn, hvilkas föräldrar så ofta genom salig Hans Excellences och dess värda Makas välgerningar, sedt sig räddade ifrån hungerns nöd och elände». De skulle också »beströ grafven med friska blommor». Detta opus har följande egendomliga titel: »Då Efter Tjugu års saknad At en Vördad Faders Minne, Och efter Tio års, åt en Dyrkad Moders Stoft, Den . . Augusti MDCCXCIII Uppå Deras Graf i Finland, Det Monument Upprestes, En Sörjande Son, Hans Excellence, Presidenten i Kongl. Cammar-Revisionen och Öfver-Cammarherren hos Hennes Kongl. Maj:t Enkedrottningen m. m., Herr Baron Gustaf Adolph Reuterholm, till hugkomst af Dess Älskade Föräldrar låtit förfärdiga, Afsjöngos där tillika följande stancer.» (Sthm. Kongl. Tr. 1793).[2] Minnesvården hade följande

[1] Äfven från signaturen I har liknande svar på denna fråga ingått.

[2] Som prof på dessa stancer, må anföras:

»Af Äran förd på sina Fäders bana,
Nu återskänkt åt sina fäders bygd,
På deras graf han Konsterna böd dana
En Göthisk sten, till vård åt Göthisk dygd.

———

Från höga Värf, som hvälfva Rikens öden,
Till oss hans suck från Mälarns stränder går
Att på det Stoft, här gömmes efter döden,
De blomster strö, som växt i deras spår.»

———

Stancernas antal var 19 och blefvo i afdelningar inristade å 4 taflor, som uppsattes i det Reuterholmska grafkoret i Sjundeå kyrka.

inskription i stenstil: »Christian Reuterholm och Maria Gyllenstierna vördnadsvärda makar öfverlämnade åt himmelen belöningen af deras dygder tacksamheten deras namn denna vård deras aska den förre den 20 Januari 1773 den sednare den 19 Januari 1783. — En Rådsherre rättvisans lagens och oskuldens stöd hvars kärlek för fäderneslandet uti svigtande tider aldrig svigtade som icke kunde öfverlefva dess frihet. — En Maka sitt köns och samtids heder ett mönster af äckta trohet en rar oförliknelig moder orörlige vid ödets hwälfningar store i motgången förmådde afwunden hatet otacksamheten aldrig störa deras lugn. — De ägde det inom sig sielfwe ock lyckan utan att ägas af henne. — Omsider trötte af lifvet dess omskiften och ära funno de hvilan uti en främmande jord sedan mera än sextio års vandring möda godsfruktan välgörande krönt dem för odödlgheten. — Efterwerld här anförtror dig en sörjande son deras aska den han så ofta med sina tårar fuktat deras minnen förvaras i dygdens tempel. — Gustaf Adolph Reuterholm uppreste stenen år 1787.»

Af Ehrenströms Hist. Anteckn. (II: 223) finner man att E. C. Reuterholms och hans makas stoft ej fick ostördt hvila i Sjundeå: »Presidenten Axel Reuterholms [deras son], enka, som ärfde Svedja och Pickala, sålde dessa egendomar och tog vid sin öfverflyttning till Sverige alla liken ur familjegrafven vid Sjundeå kyrka med sig — hvar de nu äro vet jag icke». — Af Fehr, *Strengnäs kyrkomuseum samt notiser om staden och dess domkyrka*, Strengnäs 1895, inhemtar man att stoften efter E. Chr. Reuterholm, hans maka, deras söner, den beryktade statsmannen Gustaf Adolf R. († 1813) och presidenten Axel Chr. R. († 1811) samt hans enka Lovisa Charlotta Malm († 1845) äro förvarade i Olivercrantz'ska grafkoret i Strengnäs domkyrka. I grafkoret ligger en lös marmorvård öfver Esbj. Chr. Reuterholm och hans maka, nemligen den ofvannämnda rest af sonen Gustaf Adolf. Den sistnämndes kista kom dit 1821 (Strengn. konsist. prot. d. 12 Sept. 1821 och d. 14 Juni 1845).[1] Olivecrantz'ska grafkoret har i senare tid benämnts Reuterholmska grafkoret, så i en skrifvelse till Strengnäs domkapitels protokoll 1864.

Anledningen till Reuterholmska likens förflyttning från Sjundeå kyrka finner man af följande anteckning i nämde kyrkas inventariebok: »Yngsta sonen till i epithaphiet uppnämde herrskap presidenten i Statskontoret i Sverige hans excellens friherre Gustaf Adolf Reuterholm egde efter sina

[1] »Gust. Ad. Reuterholms förhoppning att få njuta lugnet och hvilan i Sjundeå kyrka, uppfylldes icke, ty efter ett kringirrande lif, till största delen under lånadt namn och merendels bäfvande för sin egen skugga, dog han i Slesvig den 27 Dec. 1813, i sitt 57:e ålders år, under det svenska arméen var som fiende inryckt i Holstein. Det är sannolikt att denna armées ankomst och närvaro påskyndade hans död, emedan han fruktade att på något sätt komma i beröring med densamma» (Ehrenströms Hist. Ant. II: 323).

föräldrar Svedja och Pickala egendomar i Sjundeå, men vistades ej egentligen här utan så länge han var i tjenst i Sverige vid Kongl. hofvet i Stockholm, men ända från 1796 i Danmark. Denne herre som dog ogift 1813 i Kihl [Kiel] hade till sin ende brorson baron Axel Reuterholm, testamenterat all sin qvarlåtenskap med vilkor, att såvida Finland numera kommit under ryska spiran och Reuterholmska friherrliga ätten var bördig ifrån Sverige så hade den unge baron Reuterholm att, om han ville tillgodonjuta testamentet, försälja Svedja och Pickala egendomar, uppköpa en egendom i Sverige och vid den sockens kyrka, der den köpta egendomen låg, uppföra en familjegraf, och till den nya grafven flytta alla i Sjundeå befintliga och i härvarande Reuterholmska grift befintliga likkistor. Detta verkställdes om sommaren 1815. (Hausen, *Anteckningar gjorda under en antiqvarisk forskningsresa sommaren 1870 i Vestra Nyland*. Hfors 1872. Reuterholmska grafkoret beskrifves af H. mycket omständligt. Det är nu kyrkans vinkällare.)

Att de Reuterholmska stoften deponerades i Olivecrantz'ska grafkoret berodde därpå, att Axel Reuterholms enka, Lovisa Charlotta Malm, härstammade från Elisabeth Paulina Olivecrantz' stjufson Gabriel Emporagrius, nob. Lilljeflycht, samt att hennes morfar, löjtnant Georg Johan v. Köhnnigstedt, († 1778) och mormor, Christina Lovisa Wallenstierna († 1795), äro begrafna i förutnämnda grafkor.

Följande genealogiska tabell visar den *förmenta* slägtskapen mellan Olivecrantz'ska och Reuterholmska ätterna:

Ärkebiskop Laurentius Paulinus Gothus, f. 1565, † 1646. Barnen adlade Olivecrantz.

|

Elisabeth Paulina Olivecrantz, g. m. Er. Gabr. Emporagrius, biskop i Strengnäs (f. 1606, † 1674) som i ett *föregående* gifte med Sara Simtelia hade sonen

|

Gabriel Emporagrius, nob. Lilljeflycht, lagman, f. 1639, † 1690, G. m. Maria Björnklou, † 1696.

|

Brita Eleonora Lilljeflycht, f. 1685, † 1736. G. m. hofrättsrådet Olof Wallenstierna, f. 1672, † 1740.

|

Christina Lovisa Wallenstierna, f. 1723, † 1795. G. m. Georg Johan von Köhnnigstedt till Olivehäll, löjtnant, f. 1707, † i Strengnäs 1778.

|

Eleonora Lovisa von Köhnnigstedt, f. 1745, † 1821. G. 1767 m. Henrik Jacob Georgsson Malm, f. 1735, † 1789, major vid Södermanlands regemente.

|

Lovisa Charlotta Malm, f. 1768, † 1845. G. 1797 m. friherre Axel Christian Reuterholm, f. 1753, † 1811, president i Wasa hofrätt (broder till Gustaf Adolf R. hvars *enda* svägerska hon var).

C. M. C.

Kurfursteättlingar i Sverige.

Genom tyska furstinnors (Braunschweig-Lüneburg, Hessen-Cassel) eller grefvinnors (Löwenstein-Scharffeneck, Nassau-Siegen, Solms-Braunfels, Hohenlohe-Neuenstein och Daun-Falkenstein) giftermål med ättlingar af de svenska eller på svenska riddarhuset introducerade ätterna Brahe, Blixen, Oxenstierna, Wrangel, Dohna och Lewenhaupt härstamma flera medlemmar af såväl adliga som icke adliga släkter i Sverige från furstehusen på den europeiska kontinenten. I en uppsats om »Karl den stores ättlingar» har hofintendenten V. Örnberg närmare redogjort för ifrågavarande allianser o. s. v. Brandenburgs förste kurfurste, burggrefven af Nürnberg, Friedrich I, är för de flesta af nyss uppräknade furstinnor och grefvinnor en siste gemensam stamfader. Här skola emellertid ytterligare tvenne härledningar från denne kurfurste visas. Den ena af dessa mynnar ut i en svensk friherrlig ätt, hvars nuvarande bestånd af undertecknad skall påpekas i Wrangels och Bergströms: Ättartaflor ifrån år 1857; en kvinlig medlem af denna i Estland bosatta ätt har på grund af giftermål öfverflyttat till Sverige. Härledningen är i detta fall led efter led följande:

I. Friedrich I kurfurste af Brandenburg 1415—1440. II. Friedrich, markgrefve af Brandenburg, † 1463. Gift med Agnes af Pommern. III. Magdalena af Brandenburg, f. 1450, † 1496. Gift med Eitelfritz II, grefve af Zollern, † 1512. IV. Eitelfritz III, grefve af Zollern, † 1525. Gift med Johanna van Borselen. V. Karl, grefve af Hohenzollern-Sigmaringen, † 1576. Gift med Anna af Baden. VI. Eitelfritz I, grefve af Hohenzollern-Hechingen, f. 1505, † 1604. Gift med Sibylla af Zimmern. VII. Johan Georg, furste af Hohenzollern-Hechingen, f. 1577, † 1623. Gift med Fransiska, rhengrefvinna af Salm-Neufville[1]. VIII. Anna Maria, furstinna af Hohenzollern-Hechingen, † 1652. Gift med Egon, grefve af Furstenberg. IX. Anna Maria, grefvinna af Fürstenberg, f. 1634, † 1705. Gift med Ferdinand Karl, grefve af Löwenstein-Wertheim-Rochefort. X. Ernestina Barbara Katarina, grefvinna af Löwenstein-Wertheim-Rochefort, f. 1655, † 1698. Gift 2) med grefve Johan Karl Serényi. XI. Maria Ernestina, grefvinna Serényi, f. 1680, † 1744. Gift med grefve Otto Ferdinand Felix von Hohenfeld. XII. Otto Karl Max, grefve von Hohenfeld, f. 1704, † 1772. Gift med Maria Teresia, contessa Guido di Bagno. XIII. Maria Teresia Anna Judith, grefvinna von Hohenfeld, f. 1740, † 1814. Gift med friherre Johan Heinrich Emmerich von Keyserlingk till Gawesen i Kurland. XIV. Marie Julie Terese Elise friherrinna von Keyserlingk, f. 1761, † 1800. Gift med Christian Ewald von Kleist till Susten. XV. Julie von Kleist, f. 1798, †. Gift med friherre Carl von Dellingshausen till Jess m. m. i Estland. XVI. Anna, friherrinna von Dellingshausen, f. 1833. Gift 1853 med friherre Otto Fromhold Taube

---

[1] Rhengrefvarnes ätt erhöll i 15:de århundrandet genom giftermål halfva grefskapet Salm i Lothringen. Till en utslocknad gren, Salm-Mörchingen, af denna ätt hörde 30-åriga krigets »rhingrefve» Otto Ludwig, som i svenska historiska verk alldeles oriktigt fått namnet Solms.

till Maydel och Carlöö n:r 34. XVII. Flere söner, bosatta i Estland, och en dotter: Julie Heléne, friherrinna Taube till Maydel och Carlöö. Gift med kabinettssekreteraren m. m. grefve Arvid Fredrik Taube n:r 112.

Filiationerna i det andra fallet äro följande. I (från kurfurst Friedrich I, jfr ofvan citerade uppsats i Svenska Ättartal V. sid. 32—46 skulle generationen numreras med V). Elisabeth, grefvinna af Solms-Laubach [hos Örnberg 26 d.]. Gift med Ludwig, grefve af Sayn-Wittgenstein. II. Amalia, grefvinna af Sayn-Wittgenstein, f. 1585. Gift med Georg, grefve af Nassau-Dillenburg. III. Margareta, grefvinna af Nassau-Dillenburg, f. 1606, † 1661. Gift med Otto, grefve zur Lippe-Bracke[1]. IV. Dorotea, grefvinna zur Lippe, f. 1633, † 1706. Gift med Johan Diedrich, grefve von Kunowitz. V. Maria Filippina, grefvinna von Kunowitz[2], f. 1678, † 1754. Gift med generalen i Hessen-Casselsk tjenst Friedrich Ludwig von und zu Schachten. VI. Sofia Maria von und zu Schachten f. 1713, † 1775. Gift med generallöjtnanten och guvernören i Cassel Georg Moritz Wolff von Gudenberg. VII. Sofia Filippina Wolff von Gudenberg f. 1738. Gift med d. v. löjtnanten i Hessen-Casselsk tjenst, Carl August von Berg från Estland. VIII. Georg Filip von Berg (generation XII från Kurfurst Friedrich I), naturaliserad och adopterad Berch på n:r 1774 bland adelsmän, till Wrams Gunnarstorp, f. 1769, † 1817. Gift med Anna Ulrika Juliana von Berg. Från Georg Filip härstammar, utom den ännu lefvande adliga ätten Berch, medlemmar af adliga ätten Schmiterlöw, n:r 1768, af Hofdalasläkten Fischerström (se Svenska Ättartal III, sid. 79) af friherrliga ätten Stackelberg n:r 192, bosatta i Estland, den ointroducerade i Sverige bosatta grenen af den pommerska ätten von Horn till Ranzin och en släkt Pettersson-Ranzin samt, genom gifte med fröknar von Hennings, de tvenne yngsta generationerna af friherrliga ätten Djurklou n:r 234, tvenne ättlingar af grefvarne Mörner till Morlanda n:r 60, äfvensom yngsta generationen af den 1756 introducerade grenen af adliga ätten Fock (n:r 1846 B.)

G. v. E.

[1] Begge härstammade i femte led från hertig Henrik af Mecklenburg och Sophia af Pommern. Om dessas folkungahärkomst se Svenska ättartal VII 28 och VIII 18.

[2] Från hennes systrar Juliane Luise, grefvinna Lippe-Biesterfeld, och Charlotte Amalie, grefvinna Erbach Fürstenau, härstamma, bland andra, H. M. Kejsarinnan Augusta Victoria af Tyskland, H. M. Drottningen af Sverige och Norge och H. K. H. Hertiginnan af Dalarne. Jfr Svenska ättartal VIII 29 och IX 6.

Svenska Autograf-Sällskapet

1899

Styrelse:

Bonde, *Carl Carlson*, Friherre, Öfverceremonimästare. Ordförande.
Klinckowström, *Rudolf*, Friherre, Öfverste.
Odhner, *Claës Theodor*, Riksarkivarie.
Silfverstolpe, *Carl*, Hofmarskalk. Skattmästare.
Wrangel, *Fredrik Ulrik*, Grefve, Kammarherre. Sekreterare.

Hedersledamot:

H. H. Prins **Johan** *af Holstein-Glücksburg*.

Ledamöter:

Abramson, *A.*, Grosshandlare. *
Adelswärd, *Th.*, Friherre, Bergsingeniör. Åtvidaberg.
Almquist, *J. A.*, vice Slottsarkivarie.
Annerstedt, *C.*, Universitetsbibliotekarie. Upsala.
Bager, *E.*, Godsegare. Thorsberga.
Barthelson, *F.*, Aktuarie.
Becker, *N.*, Protokollssekreterare.
Beck-Friis, *C.*, Grefve, Godsegare. Börringe.
Belfrage, *J. G. W.*, Kammarherre.
Berger, *S.*, vice Häradshöfding. Djursholm.
Bergström, *O.*, Kapten. *
Björlin, *G.*, Öfverste. Visby.
Bonde, *C. C:son*, Friherre, Öfverceremonimästare. Ericsberg.
Bonde, *C. J. Trolle-*, Grefve, Godsegare. Trolleholm.
von Bonsdorff, *C.*, Professor. Helsingfors.
Bore, *E.*, Grufpastor. Malmberget.
Brahe, *M.*, Grefve, Kammarherre. Rydboholm.
de Brun, *R.*, Direktör. *
Bukowski, *H.*, Konsthandlare.
af Burén, *Axel*, Kammarherre.

Böttiger, *H.*, Bankdirektör. Gefle.
Böttiger, *J.*, Hofintendent.
Carlander, *C. M.*, Grosshandlare.
Carlson, *E.*, Professor. Göteborg.
Cederström, *E.*, Friherre, Godsegare. Krusenberg.
Celsing, *G.*, Förste Kammarherre.
Claeson, *S.*, Docent.
von Dardel, *N.*, vice Häradshöfding.
De la Gardie, *M. G.*, Grefve, Landshöfding. Kristianstad.
Douglas, *L.*, Grefve, Utrikesminister, Excellens.
Drake, *F.*, Jur. stud. Sigtuna.
Durling, *A.*, vice Häradshöfding.
Egerström, *F.*, vice Häradshöfding.
Ehrensvärd, *Alb.*, Grefve, f. v. Utrikesminister, Tosterup.
Ehrensvärd, *J. J. Alb.*, Grefve, vice Häradshöfding.
Ehrensvärd, *Aug.*, Grefve, Ryttmästare. Liatorp.
Ek, *C. A.*, vice Häradshöfding.
Ekman, *C.*, Bruksegare. Finspong.
Ekman, *Sophie*, Fru, f. *Kurck*. Göteborg.
Ekstrand, *V.*, Ingeniör. Järfva.
von Engeström, *L. Benzelstierna*, Grefve, Godsegare. Posen.
von Essen, *G.*, Grefve.
Falkenberg, *C.*, Friherre, Kammarherre. Lagmansö.
Falkenberg, *C.*, Friherre, Amanuens.
von Feilitzen, *K.*, Notarie. Karlskrona.
Finska Statsarkivet. Helsingfors. *
Fries, *Ellen*, Fil. D:r.
Fröding, *G. H.*, Öfverstelöjtnant.
Fröst, *K. P.*, Komminister. Mantorp.
Geete, *G.*, Provinsialläkare. Borås.
Grönvall, *F.*, Kandidat. Lund.
Gymnasiebiblioteket i Skara.
Göteborgs Museibibliotek. Göteborg.
Hagdahl, *J. E.*, Kapten.
Hallström, *I.*, Professor.
Hedström, *F.*, Revisor.
Heilborn, *Otto*, Generalkonsul. Djursholm.
Hildebrand, *E.*, Lektor.
Holm, *G. B. A.*, vice Häradshöfding.
Indebetou, *G.*, Bokhållare.
Jahnsson, *J.*, Hofjuvelerare.
Janse, *A.*, Kapten.
Johansson, *J.*, Bruksegare.
Jungbeck, *K.*, Revisor.
Kalling, *P. U:son*, Grefve. Upsala.
Karlsson, *K. H.*, Biblioteksamanuens. Rom.
Kempe, *B.*, Grosshandlare.
Kiellman-Göranson, *I.*, Komminister.
Kinberg, *A.*, Revisor.
Klingspor, *C. A.*, Riksheraldiker. Näsby.
Klinckowström, *A.*, Friherre, Docent.
Klinckowström, *M.*, Friherrinna, f. *de Labensky*.
Klinckowström, *R.*, Friherre, Öfverste.
Koschell, *O.*, Bankkassör.
Krigsarkivet.
Kronberg, *J.*, Professor.
von Krusenstjerna, *E.*, Statsråd.
Kugelberg, *O.*, Revisor.
Lagerberg, *M.*, Kammarherre.
Lagerberg, *S.*, vice Häradshöfding. Djursholm.
Lagergren, *C.*, Markis, Kammarherre.
Lagergren, *H.*, Postexpeditör. Kristinehamn.
Lagerheim, *A.*, Envoyé. Berlin.
Lagerheim, *E.*, Friherre, Major.
Langenberg, *F.*, Kapten.
Leijonhufvud, *K. K:son*, Friherre, Löjtnant.
Leijonhufvud, *S.*, Friherre, Kapten.
Levertin, *A. P.*, Docent.
Lewenhaupt, *A.*, Grefve, Kammarherre.
Lewenhaupt, *E.*, Grefve, Bibliotekarie. Upsala.
Lindegren, *A.*, Slottsarkitekt.
Lindell, *P.*, Ingeniör.
Lindquist, *G.*, Jur. Fil. stud. Upsala.
Lindström, *A.*, Statsgeolog.
Lundberg, *W.*, Ingeniör. Lund.
Lundin, *C.*, Skriftställare.
Lysholm, *T. F. R.*, Major. Marieberg.
Läffler, *F.*, Professor. Djursholm.
Malmsten, *K.*, Med. D:r. *
Malmström, *C. G.*, f. v. Statsråd. Djursholm.
Mannerfelt, *O.*, Kapten. Borås.

von Meck, *M.*, Rysk Legationssekreterare.
Montan, *E. W.*, Professor.
Montgomery-Cederhielm, *R.*, Kammarherre. Segersjö.
Munthe, *L. W:son*, Öfverstelöjtnant.
von Möller, *A.*, Godsegare. Skottorp.
Nationalmusei Konstafdelning.
Naumann, *T.*, vice Häradshöfding. *
Nelson, *C.*, Folkskolelärare.
Nordenfalk, *C.*, Landshöfding. Halmstad.
Norska Rigsarkivet. Kristiania.
Odelberg, *C. A.*, Kapten.
Odencrantz, *G.*, vice Häradshöfding. Kalmar.
Odhner, *C. Th.*, Riksarkivarie.
von Oelreich, *F.*, Kapten. Katrineholm.
Olivecrona, *K.*, Justitieråd.
d'Otrante, *G.*, Hertig, Förste Hofstallmästare.
Palmén, *E. G.*, Friherre, Professor. Helsingfors.
von Platen, *C.*, Amanuens.
von Platen, *L.*, Friherre, Aktuarie.
de Prat de Nantouillet, Marquis, Spansk Envoyé.
Printzsköld, *O.*, Förste Hofmarskalk.
Regnstrand, *O. V.*, vice Häradshöfding.
Retzius, *G.*, Professor. *
Riddarhuset.
Riksdagens Bibliotek.
von Rosen, *C.*, Grefve, Öfverste Kammarjunkare.
von Rosen, *C. G.*, Grefve, Öfverste Kammarjunkare.
von Rosen, *R.*, Grefve, Löjtnant.
von Rosen, *W.*, Friherre, Major.
Rosman, *H.*, Amanuens.
von Rothstein, *F.*, Direktör.
Rudbeck, *J.*, Friherre, vice Häradshöfding.
Röhss, *H.*, Godsegare. Munkeberg.
Samzelius, *H.*, Jägmästare. Neder-Kalix.
af Schmidt, *K.*, Godsegare. Nyköping.
Schück, *H.*, Professor. Upsala.
von Schwerin, *W.*, Friherre, Godsegare. Skarhult.
Settervall, *K.*, Biblioteksamanuens.
Silfverstolpe, *C.*, Hofmarskalk.
Sjöström, *C.*, Stadsfogde. Lund.
Snoilsky, *C.*, Grefve, Öfverbibliotekarie.
Sondén, *P.*, Amanuens.
Stockenström, *H.*, Öfverkammarherre. Ekensholm.
Strokirch, *C. E.*, Kapten. Storvik.
Swalin, *W.*, Protokollssekreterare.
Taube, *B.*, Friherre, Arkivarie.
Tegnér, *E.*, Universitetsbibliotekarie. Lund.
Thomle, *E. A.*, Arkivarie. Kristiania.
Torpadie, *R.*, Major.
Trolle, *Anna*, Friherrinna, f. *Leijonhufvud.* Trollenäs.
Trotzig, *C. E.*, Kontrollör. Hedemora.
Ulfsparre, *J. A. O.*, Major. Helsingborg.
Vitterhets- Historie- & Antiqvitets-Akademien.
Vougt, *C. F.*, t. f. Kanslisekreterare.
Vult von Steyern, *F.*, Direktör.
Wachtmeister, *A. W.*, Grefve, Andre Sekreterare.
Wachtmeister, *Elisabeth*, f. *von Platen*, Grefvinna, Statsfru. Vanås.
Wachtmeister, *F. C:son*, Grefve, Generaldirektör.
Wachtmeister, *H. H:son*, Grefve, Statsråd.
Wallensteen, *J. A.*, Kammarrättsråd.
Wallin, *H.*, Bokhandlare.
Warburg, *K.*, Professor.
Wedberg, *O.*, Justitieråd.
Werner, *K F.*, Kamrer.
Wikström, *P.*, Grosshandlare. *
Wrangel, *F. U.*, Grefve, Kammarherre.
Wrangel, *H.*, Grefve, Kammarherre. Paris.
Wrangel, *H.*, Kapten.
Wrangel von Brehmer, *Ingeborg*, Friherrinna, f. *Ehrensvärd.* Hyby.
Wretman, *J.*, Rådman.
Åkerhielm, *L.*, Friherre, Statsråd.
Åkerman, *H.*, Envoyé. Paris.
Örnberg, *V.*, Hofintendent.

Korresponderande ledamöter:

Bovet, *A.*, Bokhandlare. Paris.
Charavay, *E.*, Archiviste-paléogaphe. Paris.
Cohn, *A.*, Bokhandlare. Berlin.
Fischer v. Röslerstamm, *E.*, Skriftställare. Graz.
de Guëll-y-Borbon, *F.*, Markis. Madrid.
Houghton, *R. M. M.*, Baron. Fryston Hall, Yorkshire.
v. Mohr, von Morburg und Sunegg, Ritter, Jur. Doktor. Graz.
Vallier, *G.*, Godsegare. Grenoble.
Zannini, *A.*, Grefve, Envoyé. Haag.

De af sällskapets ledamöter, för hvilka ej annorlunda uppgifves, bo i Stockholm.

* Ständig ledamot.

Meddelande.

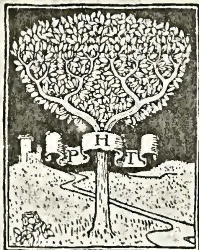
Redaktionen af Personhistorisk Tidskrift har, med anledning af den till Svenska Autografsällskapets medlemmar utdelade monografien öfver adliga ätten Aminoff, fått mottaga välvilligt erkännande. Idén att sålunda sätta sällskapets medlemmar och för framtiden äfven abonnenter på tidskriften i tillfälle att såsom bilaga till Personhistorisk Tidskrift samt i mån af tillgångar erhålla liknande arbeten öfver andra slägter har rönt lifligt intresse och från olika håll hafva ingått förfrågningar angående de vilkor, hvilka af redaktionen skulle uppställas, i händelse någon önskade att genom redaktionens försorg få en liknande slägtmonografi befordrad till trycket.

Härtill anhåller redaktionen få svara:

1:o. Manuskriptet bör, så vidt möjligt, vara fullständigt utarbetadt. — 2:o. Den, som önskar få ett sådant manuskript tryckt i ungefärlig öfverensstämmelse med Aminoffska slägtens monografi, erlägger 6 kronor 50 öre för hvarje trycksida samt erhåller 100 exemplar af boken. — 3:o. Redaktionen åtager sig sjelfva korrekturläsningen samt ombestyr tryckning, utstyrsel m. m. och får diponera öfver den återstående upplagan, som utdelas till Autografsällskapets medlemmar samt till abonnenterna på Personhistorisk Tidskrift.

Red.

PERSONHISTORISK TIDSKRIFT

1898—1899

UTGIFVEN

AF

SVENSKA AUTOGRAF SÄLLSKAPET

GENOM

F. U. WRANGEL
SÄLLSKAPETS SEKRETERARE

ÅRG. I HÄFT. 3

INNEHÅLL.

ILLUSTRATIONER.

Carl Silfverstolpe

svenska autografsällskapets skattmästare 1878—1899.

Carl Silfverstolpe.

Carl Gudmund Uno Silfverstolpe föddes i Stockholm den 31 Mars 1840. Han tillhörde ej någon af de grenar af ätten Silfverstolpe, hvilkas medlemmar, såsom en Axel Gabriel, en Fredrik Samuel, en Gustaf Abraham, en Gudmund Leonhard, kastat en literär och konstnärlig glans öfver namnet, utan hans förfäder hade beklädt högre militära poster. Hans fader David Ludvig, som vid sonens födelse var major vid Lifregementets dragonkår och öfverste i armén samt sedermera avancerade till generalbefälhafvare och generallöjtnant, chef för Stuteriöfverstyrelsen och kansler för krigsakademien, hade likväl en kort tid, efter aflagd kansliexamen, tillhört den civila banan vid sidan af den militära. Genom sin moder, finska friherrinnan Johanna Sofia Fredrika von Troil, en sondotter af den bekante ärkebiskop Samuel Troilius, hade Carl Silfverstolpe emellertid ett lärdt påbrä. Under hans skolgång i Stockholms Lyceum fingo hans literära anlag väckelse och näring genom umgänge med begåfvade kamrater, en Snoilsky m. fl., hvilka i en förtrolig krets, »Fratres amicitiæ veræ», samlades af gemensam kärlek till böcker och framträdde med förstlingarna af sina ingifvelser. Silfverstolpe blef 1859 student i Upsala. Följande faderns exempel ingick han (s. å.) vid Lifregementets dragonkår, der han (1861) blef underlöjtnant, aflade (1863) kansliexamen och beträdde (1867), såsom e. o. kanslist i Finansdepartementets expedition och e. o. amanuens i Riksarkivet, den civila tjenstemannabanan. I motsats till fadern lemnade han snart (1870) krigstjensten, lugnades i sammanhang dermed med kammarherretitel och egnade sig sedermera uteslutande åt literaturen och Riksarkivet. I nämnda embetsverk befordrades han 1874 till andre amanuens, 1877 till amanuens och först nära tjugo år derefter, på grund af en säll-

synt dålig tur, 1896 till arkivarie vid den administrativa afdelningen. De senaste åren af Silfverstolpes lif, sedan han blifvit först (1890) tjenstgörande kammarherre, sedermera (1895) hofmarskalk hos enkehertiginnan af Dalarna, tog uppvaktningen vid hofvet eller omsorgen om detsamma ej så litet af hans tid i anspråk.

I Riksarkivet sattes Silfverstolpe till att ordna några brefsamlingar (Tessins, Lagerheims, v. Görtz', v. Müllerns) och kanslipresidentens koncept, nedlade rätt mycket arbete på att fördela och ordna den stora samlingen »Militaria» (generalers och öfverstars m. fl:s bref till K. Maj:t, strödda handlingar rörande de olika regementena, meritförteckningar och meritlistor), deltog i permebrefvens inordnande m. m. Han tillhörde ej kretsen af de arkivmän, hvilkas lif konsumeras i en ohjelplig obemärkthet under identifiering, fördelning, ordnande, afskrifning och vård af handlingar, men hvilkas tysta möda exploateras af forskarna och mången gång utgör den ej ens nämnda källan till deras berömmelse. Han var en af de lyckligt gynnade, som få använda större delen af tjenstetiden till att utgifva handlingar af trycket, derigenom mera synbart gagna vetenskapen och blifva kända af allmänheten. Honom anförtroddes nämligen att redigera en serie, omfattande tiden 1401—1420, af *Svenskt diplomatarium*, och under loppet af 17 år (1875—92) utgaf han denna serie i 3 digra band (med registret till 3:dje bandet blef han dock ej färdig). Hvarken genom akademiska examina eller genom utgifna skrifter hade han dokumenterat sig såsom lämplig för detta värf. Men med den honom egna ihärdigheten och sitt klara hufvud gjorde han sig snart förtrogen med detsamma, och hvarje nytt häfte gaf bevis på huru han alltmer växte sig in i sin uppgift.

Vid sidan af detta så att säga officiella arbete på medeltidsforskningens fält dref Silfverstolpe med en till lefnadens sista dag brinnande kärlek vidtomfattande studier rörande det svenska klosterväsendet, i främsta rummet rörande den heliga Birgitta och hennes skapelse, Vadstena kloster. Ämnet var gifvande, ty af våra, enligt Silfverstolpes uppgift, omkring 30,000 permebref handlar en femtedel om klostren. *Vadstena kloster* (i Hist. bibliotek», 1875), som utgör en öfversigt af klostrets öden, *En blick i Vadstena klosters arkiv och bibliotek* (i Festskrift, tillegnad G. E. Klemming», 1891), *Om kyrkans angrepp mot Revelationes Sanctæ Birgittæ* (inträdestal i Vitt.-, hist.- och ant.-akad., 1895) och *Klosterfolket i Vadstena. Personhistoriska anteck-*

ningar I (i »Personhistorisk tidskrift», 1899) äro frukter af hans flit. Men såväl dessa uppsatser som de af honom utgifna »Vadstena klosters uppbörds- och utgiftsbok 1539—1570» (i »Antiqv. tidskrift», 1895) och »Vadstena klosters jordebok 1500 jemte tillägg ur klostrets äldre jordeböcker» (i »Historiska handlingar», XVI, 1897—98) betraktades af honom och voro endast förarbeten till en fullständig historia med bifogad urkundssamling rörande Vadstena kloster — ett verk, hvars utförande han stod nära, då döden trädde emellan och beröfvade honom denna ära. Om Sveriges öfriga kloster har han ur källorna lemnat upplysningar i en mängd artiklar i »Nordisk Familjebok».

Silfverstolpes mest betydande insats på det historisk-vetenskapliga området, näst efter diplomatarieverket och klosterforskningarna, var utgifvandet af *Historiskt bibliotek* (7 delar, 1875—80). Detta var ämnadt till att, i likhet med 1700-talets historiska »magazin», innehålla hufvudsakligen historiska aktstycken, krönikor o. d., men kom snart nog att bjuda läsaren bl. a. vetenskapligt utarbetade afhandlingar och recensioner, d. v. s. närmade sig en historisk tidskrift. För skapandet af en verklig sådan inlade han synnerlig förtjenst. Han arbetade nämligen främst i ledet bland de män, som, efter föredömet i grannlanden, bildade (1880) »Svenska historiska föreningen» och salunda möjliggjorde, med denna såsom ekonomisk grundval, utgifvandet af »Historisk tidskrift». Från föreningens stiftelse till sin död var Silfverstolpe ledamot af hennes styrelse och skattmästare.

Silfverstolpe utgaf vidare bl. a. praktverket »Några anteckningar om slägten Silfverstolpe» (1883), delarna 8—15 (1886—99) af »Sveriges ridderskaps och adels riksdagsprotokoll fr. o. m. 1719», omfattande riksdagarna 1734—47, och »Riksrådet A. J. von Höpkens skrifter» (2 bd, 1890—93).

Af vigt för forskningen är ett af Silfverstolpe, med understöd af statsmedel, utfördt, ej tillräckligt uppmärksammadt verk, som i manuskript förvaras i Riksarkivet och der är tillgängligt för allmänheten. Det är en i 6 serier, omfattande 16,500 rubriker under 1880- och början af 1890-talet utarbetad *Förteckning på tryckta handlingar rörande Sveriges historia intill 1718*, närmast jämförlig med det af Danske videnskabernes selskab utgifna »Regesta diplomatica historiæ Danicæ».

Silfverstolpe, hvilken såsom författare debuterade med den i tidskriften »Framtiden» införda artikeln *Teaterfrågan* (1871), skref der vidare bl. a. *Källor till Svenska teaterns historia* (1877), en

mycket värdefull uppsats, som 1882 utkom i en omarbetad upplaga med titeln *Svenska teaterns äldsta öden.* Han uppträdde äfven såsom vitterlekare, under psevdonymen *Astolf*, med *Några dikter* (1883), som röja studier och känsla och stundom, t. ex. i »Gullregn», en djupare uppfattning. Han verkade derjemte såsom öfversättare, bl. a. af fransmannen Rambauds »Rysslands historia» (1880) samt af några ryska skrifter, nämligen utdrag ur »A. V. Chrapovitskijs dagbok 1787—92» (1880), Kostomarovs biografi öfver Alexander Nevskij och Ivan Vasiljevitj (1882) samt (delvis) monografi Mazepa och Karl XII (1883).

En redogörelse för Silfverstolpes literära intressen skulle vara ofullständig utan en antydan om hans tidigt väckta kärlek till böcker. Han samlade ett bibliotek, som var ett bland de förnämsta enskilda på sin tid ej blott genom antalet tryckalster, utan genom den gedigna smak, som utmärkte både urval och utstyrsel. 1879 försåldes detsamma på bokauktionskammaren i Stockholm.

Silfverstolpes förtjenster blefvo ej ouppmärksammade. Han kreerades till filosofie hedersdoktor vid jubelfesten i Upsala 1893, erhöll 1894 af Svenska akademien Konung Karl Johans pris och kallades s. å. till ledamot af Vitt.-, hist.- och ant.-akademien.

»Personhistorisk tidskrift» har en särskild anledning att dröja vid Carl Silfverstolpes bild. Han var nämligen en af Svenska autografsällskapets stiftare och styrelsemedlemmar samt, efter C. F. Meinanders frånfälle (Sept. 1878), dess skattmästare. Jemte O. von Feilitzen och C. Eichhorn utarbetade han det förslag till nya stadgar, hvilket antogs den 13 April 1883 och enligt hvilket sällskapets verksamhet utsträcktes äfven till genealogien och personhistorien. Någon trägen medarbetare i dess tidskrift var han ej: utom den ofvannämnda innehållsrika uppsatsen »Klosterfolket i Vadstena» torde ett par dödsrunor (öfver Meinander, Feilitzen och Eichhorn) och en notis om »Jan Mazepa och furstinnan Dolska» vara allt, hvarmed han bidrog.

* * *

Hofmarskalken Silfverstolpe hade under de senare åren af sitt lif att kämpa med ett endast af hans närmaste kändt lidande. För utomstående syntes han såsom en man med full kroppslig

och andlig helsa. Allmän var derför bestörtningen öfver den plötsliga död, som drabbade honom den 3 sistlidne Juni. Midt under det tal, hvarmed han i egenskap af inspektor för Anna Sandströms skola afslutade vårterminen, segnade han medvetslös i golfvet och uppgaf några minuter derefter sin anda. Dödsorsaken var hjertförlamning.

I äktenskap med sin fränka Ottilia Meurman från Finland efterlemnade Silfverstolpe sonen Gudmund, jur. filos. kandidat, samt döttrarna Mathilda, studentska, lärarinna, gift med ingeniören i Jernvägsstyrelsen A. Carlquist, och Eva.

Th. W—n.

Tvenne egenhändiga bref från Drottning Kristina.

(Ur arkivet på Eriksberg).

Meddelade af Frih. **C. C:son Bonde**).

I.

Till Riksdrotsen grefve Per Brahe d. y.

Stockholm den 5 Martij 1649.

Edle och Wälbårne Grefwe högtärade her R. Drotz, Jag aciperar medh stort Contentement denne occasion at tesmoignera min her, R. D. Continatiationen aff min affection h[v]ilken Jagh altidh har borit til honom och beder han wile Wara försäkrat att Jagh den medh Sinceritet altidh skal lata påskina. Beder att R. D. altidh wile continuera i den trogne benägenhet som han altidh har migh protesterat.[1] Jagh är och bliwer honnom altidh wäl affectionerat.

Christina.

[A tergo:]
A Monsieur le Drotz
Monsieur le Comte Brahe

ifrån M. A. Nådigsta Dråtning ett Nådigt handebreff leff. i Åbo denn 25 Marti 1649.

[1] Betygat, försäkrat, enligt den tidens språkbruk.

2.

Till Rikskansleren grefve Magnus Gabriel De la Gardie.

Norcopie le 6/16 Mars 1661.

Mon Cousin la maladie de mon seccretoire menpeche de repondre a la lestre du roy que le S:r LillieCron ma porte de sa part, je Vous prie den faire mes excuses et de lasseurer que je ne manqueray pas dy repondre au plustost, et dy repondre dune maniere qui le satisfera san doutte, et qui ostera a mes Ennemis tout Moien de me nuire sous pretexte de religion. Jespere que le roy aura la bonte dauoir quelque peu de Civilite pour moy Croiant la meriter non seullement par ma naissance mais par plusieurs austres raisons qui merite du roy et de la suede quils aye quelque sorte de bonte pour moy, durant le peu de temps quil me reste a passer ycy je Vous puis asseurer que sil meust este possible je seroy sortie moy mes[me] de la suede une heure apres auoir receu la lestre du roy, et mesloingent jaurois oste tout ce qui peut estre odieux a la suede ou plustot a ceux qui ne m'aime[ent] pas, mais je tarderay si peu icy que jespere que le roy permettera que je puis sortir de la suede san receuoir un affronte, qui feroit tort a sa gloire puisque je say que toutte la terre habitable me croit digne dun austre traittement, soyes de mes amis du moins pour le peu de temps que je suis ycy et donne moy occasion de Vous obliger.

Christina Alexandra

[A tergo:]
A[mon C]ousin
Monsieur [le c] onte de la Garde
Gran Chancelier de Suede a Stocolme.

Drottning Kristina.

Drottning Kristinas lifsgerningar hafva städse, dels genom sin äfventyrlighet och dels genom sin bländande beskaffenhet, utgjort ett lockande ämne för utländsk författareverksamhet, synnerligast som denna uppmuntrats af allmänheten, hvilken i alla tider haft

tycke för det äfventyrliga och lysande. Tusenden af hennes samtida hade tillfälle att bevittna hennes bedrifter och att lägga grund till traditioner. Flera samtida hafva i sina memoarer nedskrifvit de intryck hennes personlighet och handlingssätt på dem utöfvat, och sjelf har hon i en mängd af ännu i offentliga och enskilda arkiv bevarade skrifvelser lemnat efterverlden aktstycken, hvilkas innehåll sprida ljus öfver hennes gerningar och karakter. Dessutom finnas i behåll andra hittills obegagnade källskrifter af värde. Arckenholtz har visserligen i sitt bekanta samlingsverk upptagit allt hvad han kunnat öfverkomma, men han har gått miste om mycket, som sedermera tid efter annan uppdagats.

Sedan friherre C. Bildt 1889 blifvit svenskt-norskt sändebud i Rom synes han med lifligt intresse hafva hängifvit sig åt forskningar rörande bland annat drottning Kristina och det med framgång, enär hans ställning beredt honom tillträde till källor som andra icke åtkommit eller hvilkas befintlighet varit obekant. Frukterna hittills af hans forskningar och iakttagelser hafva framträdt i tryck i följande ordning.

Upplysningar om det italienska originalet till Histoire des intrigues galantes de la reine Christine (Amsterdam 1697, omtryckt och öfversatt på andra språk; se Warmholtz n:r 4446). I denna uppsats, som är införd i Historisk Tidskrift 1895, ådagalägges, att boken är en dålig, om okunnighet vittnande öfversättning af en italiensk handskrift, som friherre Bildt sett och som troligen härrör från någon person i Kristinas omgifning samt således har ett visst historiskt värde. *S. Birgittas hospital och den svenska kolonien i Rom under 1600-talet.* Äfven denna uppsats är införd i Historisk Tidskrift 1895 och har afseende på Kristina af det skäl, att hon, som 1673 förordnades till hospitalsstiftelsens öfverhufvud, i denna sin egenskap, enligt förebrakta bevis, ådagalade pligtförgätenhet och i vissa fall orättradighet. *Anteckningar från Italien* (Sthlm 1896) innefatta bland annat (s. 158—60 och s. 215—18) berättelser om Kristinas besök i Assisi och i Loreto under december månad 1655. *Drottning Kristinas sista dagar* är en särdeles intressant, i tidskriften Ord och Bild 1896 införd, uppsats med ypperliga illustrationer, liksom uppsatsen *Kristina och teatern i Rom*, i samma tidskrift 1897.

Dessa meddelanden om Kristina hafva nu ökats med dylika om och af henne i publikationen *Christine de Suède et le Cardinal Azzolino, lettres inédites (1666—1668) avec une introduction et*

des notes. (Paris 1899, XXVIII + 514 p. + afbildningar af Kristina och Azzolino, samt fascimile af hennes handstil 1656).

Kristina hade i sitt testamente ålagt sina sekreterare, att till hennes arftagare aflemna alla skrifvelser angående hennes rättigheter, anspråk och finansiella intressen; öfriga i hennes kansli befintliga papper skulle uppbrännas. I kansliet funnos väl endast officiella handlingar, enär Kristina sjelf förvarade privata och hemliga sådana, hvilka, liksom de förenämnda, tillföllo hennes universalarfvinge kardinal Azzolino, för hvilken hon hyst oinskränkt förtroende och följaktligen ansåg pålitlig beträffande arkivets öde.

Kristina afled den 19 april 1689 och Azzolino, som redan då var sjuk, den 8 juni samma år, sedan han ungefär 1½ månad förut emottagit Kristinas papper. Under denna tid sysslade han med förstöringen af handskrifter och medhann undanrödjandet af intima dokument samt en god del af andra dylika från första perioden af Kristinas vistelse i Rom. Men hans frånfälle räddade återstoden och deribland den brefföljd, som nu af friherre Bildt på ett förtjenstfullt sätt utgifvits med tillstånd af innehafvaren, markis P. Azzolino i Florens.

I sitt företal till brefsamlingen anmärker utgifvaren, att de olika omdömen, som i tryck förekommit om Kristina, hafva endast relativt värde, enär resp. författare icke haft tillgång till de samlingar af handskrifter kardinal Azzolino efterlemnade. Arckenholtz' kända samlingsverk rörande Kristina finner friherre Bildt visserligen hafva varit nyttigt och nödvändigt för historieskrifvare att anlita, men han framlägger bevis på, att Arckenholtz, utom det att han daterat oriktigt, delvis förändrat ordalydelsen af de af Kristina skrifna bref, han meddelat. Samma anmärkning mot Arckenholtz framstälde redan Ebbe Samuel Bring, då han 1832 i Lund utgaf »Bref och handlingar hörande till drottning Christinas historia, efter originalerna». Dylikt välment bedrägeri till *förbättrande* af andras framställningssätt har egt rum ända till vår tid, men måste anses högst obehörigt. Att, såsom i nu ifrågavarande publikation skett i enlighet med förläggarens önskan, modernisera stafningssättet, är deremot försvarligt, då man därigenom kan påräkna en vidsträcktare läsekrets än annars. För utgifvaren har nog moderniseringen medfört mycket besvär.

Friherre Bildt är icke utgifvare i vanlig mening, utan har med denna egenskap förenat den af författare. Han har nemligen på 148 sidor, med anlitande af delvis förut obegagnade källor,

lemnat en öfversigt af Kristinas lefnadshändelser till år 1666, då den nu tryckta samlingen af bref till Azzolino vidtager och fortsätter under den tid hon var stadd på resa till och från Sverige samt under den långa vistelsen i Hamburg.

I Sverige fruktade regeringen för, att hon skulle uppehålla sig här längre än nödigt var, men hade, dels genom att bereda henne ett lysande emottagande och dels genom en viss undfallenhet, uppmuntrat hennes oförsynta anspråksfullhet, så att hon, oaktadt hon emot förbud medförde en katolsk prest, fortsatte sin resa till Norrköping, der hon möttes af upprepadt förbud att medhafva presten till Stockholm och dessutom ålades en inskränkning i sin religionsutöfning. Detta var lyckligtvis mera än Kristinas omåttliga högmod medgaf henne att tåla, och dagen efter det senaste förbudets emottagande skyndade hon till Helsingborg, der hon för alltid lemnade sitt fädernesland, hvilket hon genom sina gerningar kränkt och skadat.

Samma dag Kristina öfverreste till Helsingborg, på hitvägen, skref hon från Helsingör den 16 maj 1667 till Azzolino, att man ej längesedan i Sverige utfärdat en förordning mot katolikerna, men det oaktadt förklarar hon, att om den nya påfven (Clemens IX) årligen ville offra lika mycket för katolska lärans utbredande i Sverige, som kardinal Chigi årligen utgifver för sina hundar och hästar, skulle man, trots alla hinder, få se underverk. Reflexionerna öfver detta yttrande göra sig sjelfva. Då hon på svenska sidan af sundet emottogs med pomp och ståt, fick hon den föreställningen, att alla hennes önskningar skulle uppfyllas. När hon togs ur denna villfarelse blef hon ursinnig och skref från Jönköping, den 24 maj 1667, till den knappt tolfårige Karl XI ett ganska oförsynt bref, som anföres å sidan 354, och ådagalade dermed, att öfvermodet var större än klokheten. Följden deraf blef den ofvan angifna, en ny förargelse, som befriade vårt land från henne. Sin uppfattning af svenska regeringens åtgärder meddelade hon Azzolino från Hamburg (s. 360) och kom till den slutsatsen, att följderna af den behandling hon rönt kunde blifva ganska obehagliga för svenska regeringen. Med det antagandet tillfredsstälde hon sin sjelfkänsla.

Sedan hon i Hamburg, trots varningar, tillstält offentlig fest med anledning af att kardinal Rospigliosi valts till påfve (Clemens IX) och dermed föranledt det kända upploppet, som hotade hennes lif och egendom, så att hon slutligen lät skjuta på de anfallande, af hvilka åtminstone åtta dödades och många sårades, sände hon

Azzolino en berättelse om tilldragelsen, och skref, att hon tröstade sig med att hon gjort hvad hon kunnat för att förekomma denna katastrof. Det föll henne icke in att erkänna, att hon sjelf var den skyldiga, oaktadt hon måste hafva förutsett möjligheten af fara, då hon deremot vidtagit försigtighetsmått. Hennes öfvermod ingaf henne städse den föreställningen, att hon egde rätt att göra hvad hon behagade och att hvad hon gjorde icke kunde vara annat än rätt. Den jesuitiska grundsatsen, att ändamålet helgar medlen, följde hon när behofvet kräfde det. Att med osanning bedraga sina samtida generade henne icke, enligt hvad man finner vid genomläsandet af ifrågavarande bok.

Hufvuddragen af Kristinas lefnadshändelser känner man genom historiska skrifter och således äfven hennes äfventyr 1666—68, men genom de nu utgifna brefven hafva nya enskildheter af intresse kommit i dagen, hvilka delvis rätta misstag, delvis belysa eller bekräfta hvad man förut antagit. Men dermed rubbas icke det omdömet, att hennes karakterlyten voro så stora, att hennes goda egenskaper icke kunde göra sig gällande. Hennes tillvaro var för hennes faders minne föga hugnande, för Sverige en olycka och för Europas samtida maktegande en plåga. Visserligen gjorde påfvedömet i hennes person en märkvärdig eröfring, men en sådan som emellanåt var bekymmersam nog.

Ehuru Kristinas lifsgerningar icke ingifva nutiden någon sympati för henne, är det dock underhållande att läsa allt hvad henne vidkommer, icke minst hennes bref till Azzolino. Dessas värde höjes emellertid betydligt genom en mängd upplysande noter och derigenom att luckorna emellan hennes bref blifvit, der det för sammanhanget varit behöfligt, fylda med andra bref samt med kommentarier, hvilket prisvärda förfarande har till följd, att man kan läsa boken utan att störas af afbrott. Noterna och kommentarierna vittna om vidsträckta forskningar, kanske mest i arkiv.

Att utgifvaren kunnat införa äfven chiffrerade meddelanden beror derpå, att han lyckats upptäcka lösningen till chiffern.

I Fryxells Berättelser X, 3:e uppl. s. 293, meddelas i öfversättning utdrag ur ett bref från Kristina till Azzolino, enligt uppgift dateradt Hamburg den 20 maj 1668. Denna datering är felaktig, ty originalet i Kongl. biblioteket är dateradt den 6 Juni och rätt aftryckt i frih. Bildts publikation s. 433.

En annan af våra diplomater har äfven ådagalagt historiskt intresse och varit litterärt verksam, nemligen kammarherren, f. d.

ministern vid hofven i Belgien och Holland, fil. dr. Carl Burenstam. Under sin tjenstetid utomlands har han efterforskat och antecknat hvar handskrifter rörande Sverige och dess regenter finnas samt afskrifvit åtskilliga af fynden, hvilket allt han på sin bekostnad låtit trycka i Haag 1871, 1885 och 1888 i små upplagor för utdelning.[1] I dessa tre band finnes åtskilligt om och af Kristina, bland annat bref från åren 1667—68. Dessutom har han, med anlitande af tryckta och otryckta källor, författat och utdelat:

La reine Christine de Suède à Anvers et Bruxelles 1654—1655 (Bruxelles 1891), en intressant redogörelse för händelserna under den tid, då Kristina började sitt så att säga katolska lefnadslopp och beredde sig på, att i Innsbruck afsvärja den troslära för hvilken hennes fader offrat sitt lif.[2] Senast har samma författare 1897 i skriften »Till vår hembygd» publicerat större delen af en uppsats kallad *Hertigen af Aumale om den store Condé, drottning Christina, Sobiesky m. fl.*, med porträtt af Kristina till häst, efter original af van Dyk i Pradomuseet i Madrid.

Nedannämnda författare hafva äfven lemnat bidrag och uppgifter till Kristinas historia.

Olof Granberg 1896: *Drottning Kristinas tafvelgalleri på Stockholms slott, dess uppkomst och öden ända till våra dagar* (utgifven på franska i sammandrag 1897 med några tillägg). C. H. Gustafsson 1887: *Bidrag till historien om drottning Kristinas afsägelse och riksdagen 1654*, akad. afh. Doc. E. Meyer 1885: *Om drottning Kristinas literära verksamhet i Italien* (i Samlaren V) och 1891: *Drottning Kristinas »Alexander»* (i Samlaren XI). Bibliotekarien Elof Tegnér 1892: *Till drottning Kristinas historia efter tronafsägelsen 1654—1689*, förteckning på handskrifter i italienska arkiv och bibliotek (bihang till Hist. Tidskr.). Professor M. Weibull 1887—88 granskning af Mémoires de Chanut (i Hist. Tidskr.) och 1892: *Drottning Kristina och Klas Tott*, akad. progr. Ewert Wrangel 1897: *Om de främmande lärde vid drottning Christinas hof* (i Hist. Tidskr.); samma år strödda uppgifter om Kristina i hans afhandling om »Sveriges litterära förbindelser med Holland särdeles under 1600-talet», och 1898 i uppsatsen »Ett blad ur historien om Sveriges litterära förbindelser med Frankrike» (i Samlaren XIX); s. å.: *Drottning Christina och Le grand Cyrus* (i festskriften »Pro novitate»). Sistnämnda

[1] I Haag utgaf han 1872 en bok »Om Carl XII:s och svenska krigarnes hemfärd 1714» och i Bruxelles samma bok på franska 1874.

[2] Se Christina von Schweden in Tirol von Arnold Busson, Innsbruck 1884.

uppsats är särdeles intressant. Ämnet beröres i uppsatsen i Samlaren XIX.

Dessutom må här antecknas, att två bref angående Kristinas ankomst till Hamburg 1654 och ett bref af Kristina, dateradt Rom d. 27 juni 1656, äro införda i Hist. Tidskrift 1884 och 1894.

Äfven Burenstam, Gustafsson och Wrangel anmärka felaktiga dateringar i Arckenholtz' samlingsverk.

Ofvan gifna, kortfattade öfversigt gör ej anspråk på fullständighet, men ådagalägger likväl, att Kristina under senare tid varit föremål för svenskars uppmärksamhet. Det vore önskligt, att frih. Bildt finge tillfälle att fortsätta sina forskningar och meddelanden.

K. F. W—r.

Peter Cohorn.

Ett nordiskt medeltidsminne i södra Frankrike.

I Dictionnaire de la noblesse, »den franska adelns ättartaflor», påträffar man (Tome 6. Paris 1865 sp. 8) en uppgift som säkerligen väcker våra svenska forskares förvåning, nämligen att den sydfranska adelsätten *Cohorn*, hvilken under skilda tider bland sina medlemmar räknat åtskilliga framstående män och ännu ej synes vara utdöd, gör anspråk på att härstamma från Sverige. Men denna förvåning öfvergår till häpnad vid närmare kännedom om allt det nya, som vi här erfara, men hvarom vi i Sverige sväfvat i djup okunnighet. Ej nog dermed att ätten täljer sitt ursprung från en *Eric Cohorn*, som lefde i konung Olof Skötkonungs tid: äfven en rad svenska ätteleder uppräknas på följande sätt:

Eric-Christian Cohorn, un des descendans d'*Eric*, assista l'an 1300, aux Etats du Royaume de Suède, & épousa *Marguerite Broderson*, dont vint:

Frédéric-Toussaint Cohorn, Conseiller au Conseil royal des Finances de Suède, qui épousa *Hélène Kropelin*, & en eut:

Toussaint Cohorn, Général de la Cavalerie Suédoise, vivant à Upsal en 1400, qui eut de *Yolande Munck*:

1. *Christian-Frédéric Cohorn*, Gouverneur d'Upsal en 1473;
2. *Pierre*, qui suit;
3. Et *Jean*, Chanoine de l'Eglise cathédrale d'Upsal.

Pierre Cohorn, Chambellan & Général des Troupes de la Couronne de Suède, suivit à Rome le Roi *Christian*, & se retira á Avignon en 1494, pour avoir tué en duel à Rome le Comte de Schulemberg, Favori de son Roi. Il testa le 18 Mars 1479, & avoit épousé *Hélène Kaplendon*, dont il eut:

Jean Cohorn, qui testa le 9 Janvier 1516, ayant épousé, en 1465, *Agnès de Rhotis*.

Med den sistnämnde synes ätten rotfästad i fransk jord.

Hvad skall man tänka om hela denna historia? Ja, den första tanken, som tränger sig på oss, torde vara den, att den franska adelns ättartaflor i afseende på trovärdighet tyckas lemna lika mycket öfrigt att önska, som vår egen adels i somliga punkter. Den andra tanken är nog den, att många ord ej behöfva spillas på denna genealogi, hvars orimlighet är uppenbar. Ty har man väl sett någon enda medlem af våra förnämsta medeltidsätter bestå sig med tvenne förnamn, ett privilegium som vid denna tid till och med blott sparsamt användes af regerande furstehus. Ännu orimligare att någon svensk kunnat bära namnet *Toussaint* eller det rent provençalska namnet *Yolande*, för att nu ej tala om hvilka anakronismer och om hvilken okunnighet rörande svenska förhållanden ätteledningen i öfrigt bär vittne. Väl äro *Broderson* och *Kröpelin* för oss välbekanta namn och sjelfva det franska ättenamnet ljuder med äkta svensk brytning. Men den tystnad, som våra egna urkunder iakttaga rörande denna berömda ätt, tyckes afgjordt hänvisa hela historien till de hopgjorda fablernas område. Och dock, bakom denna genomskinliga väfnad af orimligheter, af mer och mindre medvetna osanningar, synes ett verkligt — man kan säga romantiskt — menniskoöde, till en del förknippadt med vår nordiska historia, träda i dagen. Påpekandet af detta samband bör kunna påräkna ett visst intresse, churu undersökningen på grund af det material, vi förfoga öfver, ej kan erbjuda så mycket nytt, men möjligen gifva anledning till nya forskningar.

* *
*

Berättelsen om ättens ursprung från en nordisk främling binder sig närmast till ett gammalt i södra Frankrike befintligt minnesmärke, hvarom man från skilda håll har några underrättelser. Nära staden Avignon, der de romerska påfvarne på 1300-talet tillbragte sin babyloniska fångenskap, ligger en landtlig ort *Montfavet*. I kyrkan derstädes, redan anlagd år 1343 i

samband med ett kloster, som under tidernas lopp tillhört åtskilliga munkordnar, förvaras en gammal grafstenshäll af marmor. Enligt uppgift påträffades denna grafsten i närheten af det forna klostret och erhöll år 1741 sin nuvarande plats i S:t Nicolas kapell i ortens kyrka. Den källa, hvarur vi i första hand hemtat denna uppgift, är ett litet tryckt häfte med titel »Chronique de Montfavet», som år 1850 utgafs af kyrkoherden derstädes abbé *Moutonnet*. Men redan flere år förut blef detta grafmonument afbildadt i franska tidskriften »Magazin pittoresque» för år 1843 (s. 184), jemte åtskilliga bifogade underrättelser om den person, som fått detta minnesmärke öfver sin döda mull. Och dessa underrättelser i all sin underlighet lyda ungefär sålunda:

Pierre de Cohorn — så benämnes den nordiske ädlingen — andre sonen af *Toussaint*, »general ofver svenska kavalleriet», hade varit ganska verksam att förskaffa danska konungen Christian I af Oldenburg den svenska kronan och dervid understödt biskopen i Upsala, hvilken begagnat sig af hans tjenster och genom hvars bemedling han blef utnämnd till kammarherre och generalissimus. Sedan konung Christian blifvit fördrifven af Sten Sture, följde denne Cohorn honom till Danmark, och några år senare, då konungen foretog sin färd till Rom, hade han Cohorn i sitt följe. Men under vistelsen i Rom råkade den sistnämnde att i en duell döda en grefve Scheilemberg, en dansk, som stod högt i konungens ynnest. På grund af detta dåd blef Cohorn förvisad ur konungens närhet och tjänst, men erhöll i kardinalen Julian della Rovere en beskyddare. Denne hade från att vara biskop i Carpentras vid samma tidpunkt 1474 blifvit utnämnd till ärkebiskop i Avignon och erbjöd honom och hans son att få medfölja till Frankrike. Och här lefde nu Cohorn några år i tillbakadragenhet hos munkarne i Montfavet, der han afled den 10 juli 1479, sedan han före sin död såsom ett slags testamente uppsatt en instruktion, i hvilken han lemnade sonen Johan sina faderliga råd huru han skulle skicka sig i lifvet. Sjelfva det latinska originalet på pergament tillhörde 1843 grefvinnan de Seguins-Vassieux, född Cohorn i Carpentras, och dess hufvudsakliga innehåll meddelar tidskriften i fransk öfversättning. Enligt tidskriftens uppgift skall sonen Johan redan under faderns lifstid trädt i gifte med Agnes de Rhodes.

Den i Magazin pittoresque afbildade grafstenen visar oss en afliden riddare med pipskägg och mustascher, med öfver bröstet hoplagda händer, klädd i rustning med hjelm på hufvudet, dock ej en vanlig tornerhjelm, utan snarare lik en nutida dragonhjelm. På hvardera sidan om hufvudet synes hans vapen: en fyrdelad sköld med ett jagthorn i första och fjerde fälten, samt i andra och tredje fälten tre stolpar. Längre ned vid sidorna synas devisremsor, bärande valspråket *Nuntiant funera monstris*, »de förkunna död åt skogens vilddjur», med hänsyftning på de i ädlingens vapen förekommande jagthornen, med hvilka hans vapenrock äfven är öfversållad.

Peter Cohorns grafsten i Montfavet i Frankrike.

(Se sid. 149.)

I abbé Moutonnets lilla arbete »Chronique de Montfavet»[1] skildras denne Pierre Cohorns öden temligen dermed öfverensstämmande. Faderns namn Toussaint nämnes dock ej. Upsalabiskopen angifves dock riktigt vara *Jean de Salsta*, men tillhöra Bjelke-ätten, ehuru som vi veta han är identisk med ärkebiskop Jöns Bengtsson Oxenstjerna. Vidare meddelas åtskilliga data, hvilka tydligen äro beroende på arkivstudier i Avignon. Så erfara vi att Pierre Cohorn den 30 Juni 1478 upprättade sitt testamente, som omhändertogs af *Guillaume Zitelli*, advokat i Avignon. Här insatte han ende sonen Jean till arftagare samt foreskref att om han afled i Avignon, ville han blifva jordad i »l'église rurale des chanoines de S:t Ruf» i Montfavet; dog han i Carpentras, skulle han begrafvas hos predikarebröderna derstädes. Man kan deraf sluta, att han vanligen uppehållit sig pa dessa orter. Äfven rörande sonen erhålla vi den bestämda underrättelsen, att Jean Cohorn gifte sig med Agnes de Rhodes den 7 April 1485 (ej 1465) och således ej under faderns lifstid. I sitt testamente den 9 Januari 1516, som deponerades hos *Étienne de Tillia*, notarie i Mazan, valde äfven han sin lägerstad i Montfavets kyrka. Vidare meddelas faderns instruktion fullständigare, ehuru den i motsvarande delar är ord för ord lika med det i Magazin pittoresque intagna utdraget, något som har sin förklaring deraf, att familjen Seguins-Vassieux ställt denna öfversättning äfven till abbé Moutonnets förfogande. Men det vigtigaste är, att han meddelar den latinska inskrift, som förekommer på grafstenen, sådan den, enligt hvad han säger, blifvit tolkad af personer, som egnat sin uppmärksamhet åt monumentet, ty inskriften är svarläst och flödar af abbreviationer. Den bifogade afbildningen af grafstenen, i smärre detaljer något olik den i Magazin pittoresque meddelade, har emellertid icke återgifvit inskriftens utseende eller anordning. Vi aftrycka har nedan denna inskrift efter Moutonnet och skola derpå meddela några utdrag af instruktionen, då bådas uppgifter synas i väsentlig mån stödja hvarandra. Grafstenens inskription har tolkats pa följande sätt:

HIC JACET NOBILIS ET ILLUSTRIS PETRUS DE COHORNO, SUECUS, UPSALLÆ EPISCOPI FAUTOR IN ELECTIONE CRISTIERNI, IN EJUS GRATIA CAMBELLANUS CASTRISQUE PRÆFECTUS. VICTORE STENO STURO IN DANIAM VENIT. REGEM ROMAM COMITATUS, IBI DANUM FAVORIS ÆMULUM SINGULARI PUGNA DELEVIT. INDE UTRINQUE EXULEM GALLIA SUSCEPIT, JOANNE FILIO COMITANTE JULIANUM DE RUVERE; MONTEQUE VERE FAVENTI PIE VIXIT JUXTA AVENIONEM. OBIIT X JULII M°CCCC°LXXIX°. JOANNES DE COHORNO FILIUS, SEDATA PROCELLA, PATRIS MEMORIAM RESTITUIT DUNTAXAT M°CCCC°LXXX°VI°.

Det är uttydt:

Här hvilar den ädle och lysande Petrus af Cohorn, en svensk man, som understödde biskopen i Upsala vid Christians val, genom hans nåd kammarherre och fältöfverste. Efter Sten Stures seger kom han till

---

[1] Det exemplar, som Upsala Universitets bibliotek eger, är 1874 föräradt af marquis de Seguins-Cohorn de Vassieux, tydligen son till ofvannämnda grefvinna, som enl. en biografisk uppsats afled den 8 December 1867.

Danmark. Beledsagande konungen till Rom, dödade han der i en duell en dansk, medtäflare i hans ynnest. I dubbelt hänseende landsflyktig erhöll han derefter en fristad i Frankrike, under det att hans son Johan fick åtfölja Julian de Ruvere, och i Montfavet, denna i sanning gynsamma ort,[1] nära Avignon tillbragte han sin lefnad i fromhet. Han afled den 10 Juli 1479. Sonen Johan af Cohorn lät, sedan stormen stillats, omsider uppresa faderns grafminne[2] 1486.

Enligt den franska tolkningen lyder begynnelsen af Peter Cohorns instruktion till sonen på följande sätt:

»Jag märker, min son, att mitt slut nalkas och att slutet på mina mödor närmar sig med stora steg, men förrän jag inträder på den väg, som är oss alla förelagd, vill jag lemna dig såsom ett testamente några faderliga råd, sådana som jag fordom mottog af min fader, då han låg på sin dödssäng. Han anbefallde mig framför allt Gudsfruktan, omsorg om mitt rykte och min ära och slutligen inträde i furstens tjenst (le service du prince)».[3] Efter att han talat om gudsfruktan, som bör leda våra handlingar, framhåller han, att i afseende på sitt uppförande mot andra skall man rätta sig efter olika omständigheter. »Det gifves tre slags menniskor i vanliga lifvet, sådana som stå högre än en sjelf, sådana, som äro ens jemlikar och sådana som äro underordnade.» Beträffande de förstnämnda t. ex. furstar, säger han, kan man icke hafva nog vördnad och aktning för dem, då af deras godtycke vår lycka och olycka beror, och de äro Guds ställföreträdare på jorden, på hvilkas majestät man icke ostraffadt förgriper sig i ord och handling, såsom en olycklig erfarenhet alltför väl lärt mig. Härutinnan behöfver jag ej anföra främmande exempel, då de träffas i vårt eget hus. Ack, hvem känner ej den storm, som bragt oss i qvaf. Vi ha lemnat våra vänner, våra anhöriga, vår egendom, vårt fädernesland, vi ha genomtågat nästan hela Europa, ströfvande från rike till rike under Christian I:s standar. Slutligen anlända vi till Rom, den kristna verldens hufvudstad, och liksom om ödet sparat mig för ett ännu sorgligare skeppsbrott, blef denna stad, som för oss bort vara en fridens och lugnets ort, för mig skådebanan för en ödesdiger storm. Återkalla för ett ögonblick i ditt minne denna förbannade afundsjuka (cette maudite jalousie), denna olyckliga duell, denna ödesdigra seger, som kom onåden att efterträda gunsten och som i samma graf sänkte min vederdeloman och min furstes hela tillgifvenhet. Derpå flykt, landsflykt, med ett ord källan till alla olyckor, som hopat sig öfver oss. Det är ett dåligt exempel, som en far gifvit sin son. Men jag bör ock säga dig, att min orubbliga trohet mot Christian, oaktadt min onåd, är ett exempel, som du bör efterfölja. I denna min lyckas fullständiga undergång, har man väl kunnat förmå mig att bryta min svurna ed mot denna fromma furste för att kasta mig in i motpartiet? Har man hos mig kunnat skönja tecken till ostadighet och lättsinne

[1] Anspelning på namnet.
[2] I dubbel betydelse: återupprätta fadrens minne.
[3] Nämligen hos kon. Christian.

genom att sluta mig till riksföreståndaren Sten Stures fanor? Denna påfliga stad Avignon synes mig tusen ganger angenämare än Sverige, så aflägset som det är, och landsflykten har för mig mer behag än vistelsen i mitt fädernesland, då ingenting ligger mig mer om hjertat än att hålla min ed och bevara min trohet. Ty märk, min son, att eden är ett högtidligt och heligt löfte, och ett till en furste svuret löfte, hvartill man tar Gud till vittne, bör ock obrottsligen hållas för att en dag lända till vårt bästa och kanske till och med i närmaste framtiden åter upprätta vårt fallna hus. Och för detta ändamål bor du icke försumma något, som kan dertill bidraga: framför allt betjena dig af kardinalen della Roveres mäktiga inflytande och vänskap, det skall icke vara onyttigt för att främja detta verk. De välgerningar, som vi af honom mottagit, äro så stora, att de aldrig kunna glömmas: med hvilken godhet mottog han oss ej i sitt palats efter min onåd. Genom sitt beskydd räddade han oss och hjelpte oss med sina penningeunderstöd. Det är vid den tid, då han i egenskap af biskop reste till Avignon, han erbjöd oss denna påfliga stad såsom en säker hamn efter skeppsbrottet. Med ett ord han har hopat på oss så många välgerningar, att ditt rykte lede om du bruste i erkänsla. Det är derföre, som jag anbefaller dig att hafva allsköns aktning och vördnad för denne kyrkans furste och denne lysande vän. Jag bör ej heller med tystnad förbigå den ädle Johan af Rhodes, till hvilken vi stå i så betydliga förbindelser: han är vår tröst i smärtan, vår rådgifvare i affärerna, vår oskiljaktige ledsagare i landsflykten. Du skall förblifva i hans hus i egenskap af adoptivson; han skall fullkomligt fylla en god faders pligter emot dig. Din heder fordrar då, att du äfven mot honom uppför dig såsom en tacksam och vördnadsfull son . . .

Sedan han gifvit sin son några råd huru han skall uppföra sig mot underordnade och uppmanat honom att läsa historiska arbeten, för att bilda sin själ och hemta lärdomar, afslutar han sina förmaningar sålunda:

»Farväl, min son, och ehuru ditt goda lynne och din hänsynsfullhet för mig mycket lindrat landsflyktens vedervärdigheter, skall du göra dem ännu lättare, om du under den korta lifstid, som ännu återstår mig, tar hänsyn till dessa råd och en dag visar att du icke vanslägtats från dina förfäders dygd.»

Man ser huru furstegunst, ära och rykte spelar in, om ock ej på något oädelt sätt i dessa lefnadsregler för den adlige ynglingen. Men märklig är frånvaron af all hänsyftning på helgonen och kyrkans andliga patroner, som eljest gå igen i medeltida handlingar. De verldsliga patronerna ansågos förmodligen vid denna tid för kyrkans andliga förfall förmå mera.

Till hvad vi här ofvan framställt om grafstenen och dess egare kunna vi slutligen lägga en uppgift hemtad ur *Vivien de St. Martins* stora geografiska lexikon, som i artikeln Montfavet

omtalar att kyrkan derstädes innesluter en graf öfver Pierre Cohorn, danske konungen Christians premierminister(!).

För att vinna fast fot och tillbörlig säkerhet i hela denna från begynnelsen onekligen dubiösa sak, har det synts af högsta vigt att få noggrann kännedom om grafstenens utseende och grafskriftens rätta lösning. Mot de i Magazin Pittoresque och i Chronique de Montfavet meddelade teckningarne höjde sig vissa betänkligheter. Mustascher och pipskägg voro en i medeltiden okänd mansprydnad. Bilderna, ehuru i det hela någorlunda likartade, företedde också vissa olikheter. Genom anbragta slagskuggor syntes den i Magazin pittoresque afbildade riddaren höja sig öfver stenens plan, under det att afbildningen i abbé Moutonnets skrift inskränkte sig allenast till en konturbild. Vapenbilderna i det Cohornska sköldemärket voro äfven omkastade. Dessutom föreföll det underligt, att en så lång inskription kunde rymmas på grafstenens rand, på samma gång äfven inskriftens latin lockade till åtskilliga språkliga konjekturer.

Genom benägen medverkan af filosofie licentiaten K. V. Brusewitz, hvilken för några år sedan vistades i Avignon för språkstudier,[1] lyckades det att af konstfotografen derstädes monsieur Michel, som på min begäran reste ut till Montfavet, förvärfva en skarp fotografisk afbildning af Peter Cohorns grafsten, och det är denna afbildning, vi här meddela i något förstorad reproduktion.

Och genom denna i de minsta detaljer trogna bild häfvas nu alla betänkligheter, som väcktes med anledning af de förra afbildningarne, hvilka vid jemförelsen visa sig i hög grad otillförlitliga och alls icke träffa likheten. Sålunda konstateras att Cohorns gestalt på grafstenen ej är i relief, att han ej bär skägg, men företer ett temligen groft drag kring munnen — i parentes sagdt af gammaldags svenskt tycke — som af en ouppmärksam tecknare kunnat missuppfattas. Inskriftens längd förklaras ock mycket enkelt genom det utomordentligt konstmässiga sätt, hvarpå skulptören begagnat sig af utrymmet och anbragt sina abbreviationer. Trots originalfotografiens skärpa förekomma visserligen ett par otydliga ställen i grafstenens text, beroende på svårigheten att i kyrkans dunkla kapell finna tillräcklig jemnt fördelad dager, men om man med förstoringsglas noggrant skärskådar afbildningen, måste man er-

[1] Såsom en egen tillfällighet och ett bevis att ätten Cohorns alla grenar ej äro utdöda må meddelas, att lic. Brusewitz under sin vistelse i Avignon, utan att känna hela denna historia, gjorde bekantskap med en yngre man Cohorn, som lefde der under temligen tryckta ekonomiska förhållanden. Han blef presenterad såsom härstammande från en svensk eller, enligt hans egen uppgift, dansk ätt.

känna att den af Moutonnet ofvan meddelade inskriften synes i det allra närmaste rätt läst och att vi sålunda ej längre hafva skäl att hysa tvifvel om sanningen af den berättelse, som grafstenen med sitt tysta språk aflägger. Det är blott ett par obetydliga afvikelser, som vi iakttagit, men som icke i något väsentligt afseende ändra inskriftens betydelse. I stället för *in ejus gratia* förefaller det blott stå *ejus gratia*, hvilket ock gifver bättre latin. Läsningen *in* synes ha uppkommit derigenom att slutbokstafven i det föregående ordet *Christierni* af stenhuggaren oriktigt fördubblats *Christiernii*, men då den saknar streck öfver sig, kan den sålunda ej läsas för *in*. I stället för *in Daniam venit* står *in Daniam migrat* eller kanske rättadt till det bättre *migravit*, hvilket obetydligt ändrar meningen från *kom han till Danmark* till *öfverflyttade han till Danmark*. Skadad är grafstenen egentligen blott på två ställen, i det att de tre första bokstäfverna i namnet *Sturo* äro utplånade, men det föregående *Steno* är fullkomligt tydligt, så ock i orden *Joannes de Cohorno filius* framträda de två sista bokstäfverna i *Cohorno* ej. Den bifogade afbildningen ger för öfrigt tillräcklig upplysning om grafstenens hela utseende och anordning.

Sedan vi nu fullständigt konstaterat grafstenens latinska text, visar sig att Peter Cohorns ofvan framställda historia i sjelfva verket utgör en parafras öfver denna text, om man nämligen derifrån undantager namnen på hans närmare anhöriga i Sverige och på hans danska rival, om hvilka hvarken inskriften eller instruktionen lemna någon upplysning. Hvad som i inskriften till en början fäster vår uppmärksamhet är saknaden af titeln *dominus* framför Peter Cohorns namn, hvilket väl antyder att han ej tillhörde det högre ridderskapet, utan blott innehade en väpnares rang, så ock att hans tjenstebefattningar såsom kammarherre och fältöfverste ej behöfva betyda att han intagit någon utomordentligt framstående plats, än mindre en premierministers, i konung Christians följe. Rivalitetens anledning mellan honom och hans danska motståndare kan man ej heller med bestämdhet läsa ut ur inskriften. Att han lefde ett fromt lif der i Montfavet (*pie vixit*) betyder ej att han sjelf ingått såsom munk, i hvilket fall sonen förmodligen ej kunnat så afbilda honom på grafstenen, som han gjort. Men det är ett par andra ord i inskriften, som äro egnade att fästa vår särskilda uppmärksamhet: jag menar det närmare slutet förekommande uttrycket *sedata procella*, »sedan stormen stillats». För sig taget skulle detta uttryck här på grafstenen förefalla

ganska dunkelt och omotiveradt, men det finner sin fulla belysning och förklaring genom faderns instruktion till sonen. Vi sågo huru han der liknade det olycksöde, som drabbat honom, vid en storm, hvari han och sonen ledo skeppsbrott. Genom detta i all sin enkelhet sköna uttryck antydes på en gång, att faderns oroliga hjerta ändtligen fått hvila i grafven och att genom sonens giftermål hopp om lyckligare tider för hans ätt nu inträdt. Så vidt jag förstår innebära just dessa på grafstenen inristade ord det allra starkaste och mest afgörande bevis för det i Vassieuxska familjens ego befintliga dokumentets äkthet.

Om vi nu gå närmare in på inskriftens sakliga innehåll, är det i synnerhet tre momenter i vår nordiska historia, som beröras i denna inskrift: Christians val till konung, Sten Stures seger och konungens resa till Rom. Om de två förstnämnda momenterna kunna vi inskränka oss till blott få ord.

Vi erinra om att unionskonungen Christofer af Bayern hade dött den 6 Januari 1448, hvarvid bröderna Bengt och Nils Jönssöner (Oxenstierna) utsågos till riksföreståndare. Unionsvänner i samma mån det var förenligt med egen hersklystnad, ville de tydligen verka för valet af en med Danmark gemensam konung. Men innan någon öfverläggning kom till stånd, hade det fosterländska partiet i Sverige redan den 20 Juni genomdrifvit Karl Knutssons val till inhemsk konung, under det att Danskarne först i slutet af Augusti enade sig om Christian af Oldenburg, hvilken på samma gång han satte Danmarks krona på sitt hufvud förmälde sig med Christofers enka Dorothea af Brandenburg. Så kämpade båda en tid om Norges krona, men Karls parti var alltför svagt och han måste gifva vika. Derpå flyttades striden till Sverige. Redan från början hade Karl i Oxenstiernorna sina hätskaste motståndare och sedan erkebiskopen Jöns Bengtsson slutligen öppet höjt upprorsfanan, blef Karl slutligen nödsakad att öfvergifva sitt rike och fly till Danzig. Och midsommaraftonen 1457 blef konung Christian efter ett brådstörtadt val nu äfven utvald till Sveriges konung.

Med Sten Stures seger kan tydligen icke menas annat än slaget på Brunkeberg, som stod den 10 Oktober 1471, hvarefter kon. Christian, som sjelf sårades i drabbningen, återvände till Danmark och aldrig vidare kom att beträda Sveriges jord.

Det sista momentet, kon. Christians Romafärd, är deremot kanske icke så allmänt bekant här i Sverige, och derföre torde en kort framställning af denna på sin tid epokgörande tilldragelse

här inflyta. Redan de äldre danska historieskrifvarne hade åtskilligt att förtälja om denna färd, men det är först på senare tider en mera noggrann redogörelse sett dagen. I de italienska arkiven, särskildt i Milano, hafva flera hundra bref och aktstycken påträffats och äfven i åtskilliga städer, hvilka konungen berörde under sin resa, har man i stadsprotokollen och andra handlingar funnit upplysningar om färden, hvilken man kan följa nästan dag för dag. År 1871 publicerade danska kammarherren *F. Krogh* i tidskriften For Romantik og Historie en berättelse med användning af detta nya material, men det är först professor *C. Paludan-Müller*, som gifvit en mera genomgående kritisk-historisk framställning af hela resan, dess syfte och förlopp, i en uppsats i Dansk Historisk Tidskrift (Række 5 Bd 2 1880—81). Ur denna intressanta skildring meddela vi några drag, som stå i samband med vårt ämne.

År 1474 den 9 Januari, söndagen efter Helga tre kungars dag, drog kon. Christian ut från Segeberg med ett ridande följe af omkring 150 personer, adelsmän och tjenare. Till konungen slöto sig hertig *Johan* af Sachsen-Lauenburg, *Burchard* grefve af Mülingen och herre till Barby samt *Ludvig* grefve af Helfenstein. Af konungens egne män nämnas tvenne lagkunnige *Henrik Sankenstedt* och *Herman Reinszberger*, af hvilka den förre i synnerhet tjenstgjorde såsom konungens orator, enär han sjelf ej kunde tala latin. Såsom konungens kansler medföljde prosten *Albert Clitzing*, som var den vigtigaste politiske personen i konungens svit. Krogh nämner en kaplan *Nilssen* och några andra andliga, dock ovisst om de deltagit i färden. Resan skedde till häst, kavalkaden räknade omkring 200 hästar, af hvilka en del förde packsakerna. Alla deltagare voro klädde i en slags pilgrimsdrägt af svart tyg med svart kappa och prydd med påsydda hvita band. Men att färden icke var strängt religiös, åtminstone innan man kom närmare Rom, bevisas deraf, att resenärerna deltogo i åtskilliga verldsliga förlustelser. I ett afseende reste de dock som pilgrimer: de togo klostrens gästfrihet i anspråk, hvilket i betydlig mån minskade utgifterna, som i alla händelser voro stora. Man finner hurusom kon. Christian, som ständigt led brist på penningar, före resans anträdande mot pant af egendomar och inkomster upplånat stora summor. Respenningarne räckte likväl ej till, ty på återfärden måste han låna ett par tusen gyllen af hertigen af Milano. Rom var målet: »Unnse pelegrination to Rome» benämner konungen sjelf sin färd. Ryktet var utspridt att konungen skulle hos påfven söka aflösning från en resa till den heliga grafven, som han en gång i stor lifsfara skulle ha lofvat, men resan hade långt mer politiska syften, såsom Paludan-Müller mycket skarpsinnigt framhåller.

Efter ett besök i Ansbach hos kurfursten *Albrecht* af Brandenburg, hvilken var rätt farbroder till konung Christians gemål och den mest betydande personen i kejsarens råd, drogo de i kurfurstens säll-

skap vidare till Rotenburg, der kejsar Fredrik befann sig, och här mottog konungen den 14 Februari 1474 högtidligen i kurfurstens närvaro grefskapet Holstein och Stormaren med Ditmarschen, såsom kejserligt län, på samma gång grefskapet upphöjdes till hertigdöme. Härvid är att märka, att han några år förut löst till sig anspråken på Holstein af sin broder grefve *Gerdt* och grefven af *Schauenburg*. Denna lösen utgick i stora summor, och de skatter, som han i anledning häraf pålade sina riken, minskade i hög grad den popularitet, han eljest genom sitt personliga uppträdande kunnat vinna.

Redan följande dag den 15 Februari lemnade kon. Christian Rotenburg och tog vägen öfver Augsburg till Innsbruck, der hertig Sigismund anstälde till hans ära en tornering på torget. Hans väg förde honom vidare till Botzen och Meran, men för snöhinder återvände han till Botzen för att följa hufvudvägen öfver Trient norr om Gardasjön till Brescia, som då tillhörde Venetianarne och här och hvar bevisades honom ärebetygelser. Men alla föregående festligheter förbleknade mot det högtidliga mottagande han rönte i Milano af dess hertig *Galeazzo Sforza*. Då konungen nalkades staden, mötte honom först en skara af 400 barn svängande små fanor med konungens och hertigens vapen och under höjande af lefverop, derefter nalkades hertigens bröder och rådsherrar till häst och slutligen hertigen sjelf med ett stort lysande följe. Vid Milanos stadsport stod hela presterskapet och helsade honom med sång, alla klockor i stadens kyrkor ringde och husen voro prydda med gröna guirlander. Hertigen förärade honom 4,000 dukater och andra dyrbara gåfvor. Hvad som i synnerhet föranledde hertigen till att visa sig så förekommande var hoppet att genom kon. Christians bemedling få sitt hertigdöme af kejsaren upphöjdt till konungarike. Konung Christian å sin sida hade i sigte att at sin son utse en brud bland Ludvigs af Savoyen döttrar och sålunda blifva besvägrad med hertigen. Ingenderas afsigter vunno sin fullbordan. Färden gick derefter utför Ticino och Po till Bologna, der konungen bevistade en juris doktorspromotion, då bland andra Herman Reinszberger, konungens orator, mottog sin doktorshatt. Man hade vid denna högtidlighet i kyrkan anordnat en upphöjd plats för konungen, men blygsamt tog han säte på en af de lägre bänkarne, der doktorerne sutto. Detta gjorde, säges det, godt intryck på menigheten, som i början fattat ringare tankar om honom för hans enkla drägt och hans okunnighet i latin. Här liksom ock i Florens och flerestädes mottogs han med långa välkomsttal på latin och erbjöds att intåga under öfver honom buren baldakin, men han afböjde ständigt denna heder under förklaring, att det icke passade för en kung, som drog till Rom för religionens skull. I Viterbo gjorde hans följe stort uppseende. En krönikeskrifvare har upptecknat, att konungen förde från sitt land en talrik skara unge män, vackra, belefvade, ljusa, väl beridna, alla svartklädda.

För att till påsken, som inföll den 10 April, hinna till Rom hade kon. Christian måst förkorta sina uppehåll på resan. Påfven Sixtus IV hade sändt honom en välkomstskrifvelse, deri han prisade konungens religiösa sinne, som föranledt honom att lemna sina verldsliga

riken och underkasta sig resans mödor. Tillika hade han artigheten att till hans mottagande vid Toscanska gränsen sända tvenne kardinaler, af hvilka den ena Francesco Gonzaga var en systerson till kon. Christians gemål. Vid Porta del Popolo kom en väldig skara kardinaler och prelater jemte Roms senat och adel till häst och fots honom tillmötes. Den 6 April 1474 skedde det högtidliga intåget i Rom. Kardinalerna förde honom först till S:t Peters gamla basilika — den nya Peterskyrkans byggnad påbörjades egentligen först 1506 — derefter till påfven i Vatikanen. Konungen knäföll för honom och såsom bevis på sin ödmjukhet skall han under sin vistelse i Rom äfven burit påfvens släp och hållit tvättfatet åt honom, när han tvättat sina händer. Det torde sannolikt egt rum följande dagen, Skärtorsdagen, vid ceremonien, då påfven tvättade de fattiges fötter. Långfredagen den 8 April förehades korskyssningen, hvarvid konungen hade sin plats mellan de två förnämsta kardinalerna. Genom sin tolk begärde kon. Christian tillåtelse att framträda till koret efter alla kardinalerna. På tillfrågan om anledningen till denna önskan svarade han: för att visa det höga kardinalkollegiet tillbörlig ära. Påskdagen den 10 utdelade påfven i egen person det heliga sakramentet åt konungen och hela hans svit. Dagen derpå öfverlemnade han till konungen såsom påfligt vänskaps- och äretecken den invigda gyllene rosen, som ursprungligen varit det året bestämd för dogen i Venedig. Kon. Christian är säkerligen den ende nordiske regerande monark, som erhållit denna utmärkelse. Konungen bar densamma i procession samma dag då han begaf sig till kardinalens af San Pietro ad vincula boning. Denne kardinal var *Julian della Rovere*, en brorson till påfven och som denna dag bjudit konungen till gäst, — och här sammanknytes således Romafärden med ett bekant namn på vår grafsten. Tillika biskop i Carpentras, blef han såsom redan är omtaladt vid samma tidpunkt utnämd till ärkebiskop i Avignon och besteg sjelf påfvestolen under namn af *Julius II*, ehuru först år 1503. Han är en af vatikanens storslagnaste herrskaregestalter. — Under dessa aprildagar 1474 växlades mellan kon. Christian och Sixtus IV föröfrigt andra gåfvor: påfven skänkte konungen en gyllenduksdrägt, ett guldkors med ett infattadt stycke af Christi kors och andra dyrbarheter, konungen å sin sida utan all täflan förärade påfven sill, stockfisk och hermelinskinn från sina nordiska riken.

Men bakom alla dessa gåfvor och gengåfvor och dessa festligheter lågo allvarliga underhandlingar mellan konungen och den påfliga kurian. En bland de vigtigaste rörde, såsom Paludan-Müller framhållit, den ömtåliga frågan om ordnandet af rättigheten att tillsätta de högre kyrkliga embetena i de nordiska rikena, en fråga som under den föregående tiden föranledt många slitningar och tvister. Och dessa underhandlingar utmynnade i den bulla, som Sixtus IV redan under kon. Christians vistelse i Rom utfärdade den 22 April 1474 rörande dessa rättigheter, och som äfven har sin betydelse för Sverige.[1]

[1] Påfvebrefvet är tryckt i Diplomatarium Christierni Primi, udg. af *C. F. Wegener*, s. 300.

Kurian, utan tvifvel påverkad af konungens hela personliga uppträdande, visade sig här liberal och undfallande. På konungens ödmjuka anhållan, heter det, gaf påfven åt konungen och hans efterkommande patronat- och presentationsrätten till prosterierna i Lund, Upsala, Schleswig, Åbo, Linköping och Westerås, till dekanatet i Roskilde, till ärkedjeknedömet i Århus, Ribe och Strengnäs, hvilka i dessa kyrkor bildade nästbiskopliga värdigheter, vidare till ärkedjeknedömet i Upsala, till dekanaten i Lund, Åbo och Linköping och till prosteriet i Roskilde och slutligen till dekanatet i Vårfrukyrkan i Köpenhamn. Det är anmärkningsvärdt, att inga norska kyrkovärdigheter här nämnas, men Paludan-Müller antar med fullt skäl, att kurian ej ville härigenom försvaga sitt under föregående stridigheter gjorda yrkande på patronatet öfver Norges alla prelaturer. Det skulle vara en tacksam uppgift att undersöka huru och i hvad mån detta påfvebref i detalj tillämpades här i Norden under de följande 50 åren till dess reformationen tog sin begynnelse. Man har uppgifvit, att frågan om upprättandet af ett universitet i Köpenhamn äfven varit föremål för underhandlingar under konungens närvaro i Rom, och sannolikt har väl denna angelägenhet ock kommit på tal, ehuru bullan härom utfärdades först ett år senare. Äfven åtskilliga andra ärenden blefvo vid samma tillfälle afgjorda. Den 27 April lemnade konung Christian Rom och återvände ungefär samma väg han kommit. Några år senare företog hans drottning Dorothea af Brandenburg en liknande Romafärd.

Mellan den 6 och 27 April 1474, midt under den heliga veckans dagar, infaller sålunda den händelse, hvarpå grafstenens inskrift häntyder, men som undgått de forskares kännedom, hvilka förut skildrat denna kon. Christians resa: en svensk *Peter Cohorn*, kammarherre och fältöfverste, som jemte sin unga son befinner sig i konungens följe, dödar i en duell under vistelsen i Rom en dansk rival, som äfven tillhörde konungens uppvaktning. Enligt någon tradition uppgifves den dödade varit en grefve *Scheilemberg*.[1] På grund af detta svåra brott förvisas Cohorn och dömes till landsflykt, men finner skydd i kardinal della Roveres palats och med hans hjelp slutligen äfven en fristad i Avignon och dess närhet, der han efter en 4 à 5 års vistelse dör och jordas i Montfavet. Men hans son Johan grundar här i Frankrike en ätt, som ännu synes lefva och som har att tälja betydande och framstående män i fransk och holländsk tjenst, men hvilkas historia vi dock här ej äro i tillfälle att vidare följa.[2]

---

[1] Namnet förefaller högeligen dubiöst. Kanske man härunder kunde förmoda ett *Schauenburg* eller *Schulenburg*, båda grefliga ätter, ehuru de slägttaflor, som förekomma i *Hübners* och *Hopfs* genealogiska arbeten, ej upptaga någon medlem af dessa ätter, som kan med bestämdhet utpekas såsom duellens offer.

[2] Vi vilja här blott till närmare begrundande påpeka att enligt Dictionnaire de la noblesse och en handskrifven kompletterande anteckning af marquisen de Seguins-Vassieux ätten Cohorns adliga anspråk på framställd begäran af en baron

Vi hafva ej funnit denne Peter Cohorns namn uttryckligen nämdt hvarken i de omhvälfningar och strider här i Sverige, hvari han skall hafva tagit del, ej heller bland de personer, som omgåfvo konung Christians person på hans färd till Rom. Men i strider och politiska omhvälfningar ser man blott de allra främsta männen i leden. Der stod han tydligen icke, och konungens följe på Romafärden var så talrikt och det embete, han beklädde, ej af sådan vigt, att han här höjer sig öfver de öfriga. För öfrigt behöfver *fautor* ej betyda att han i egen person deltagit i konungavalet, liksom det ej heller är uttryckligen sagdt, om ock sannolikt, att han personligen tog del i slaget på Brunkeberg.

Men det hindrar ej att vi ändock skulle kunna återfinna mannen i svenska och danska handlingar, ehuru föga troligt under det ättenamn, han sannolikt först i utlandet på grund af sitt vapenmärke antog. Hornet i åtskilliga former återfinnes väl på de adliga vapensköldarne från vår medeltid, liksom i deras ättlingars i våra dagar.[1] Men dermed är frågan ej på långt när klar. Och det kan ej heller förefalla underligt, då man rörande hans antecedentia har så få hållpunkter i öfrigt. Man känner ej från hvilket landskap han härstammar, och för fadersnamnet lemnar den franska ätteledningen ingen eller möjligen blott vilseledande uppgift. Ty ett af de tu: antingen är hela denna ätteledning hopgjord och falsk, eller ock beroende på missuppfattning af svenska namn och grundad på osäkra traditioner. I förra fallet lönar det ej att fästa något afseende dervid, i senare fallet skulle man kunna våga sig på försöket att åtminstone i vissa punkter gifva ätteledningen en någorlunda rimlig, dock alltid osäker tolkning. Sålunda t. ex. förefaller det under den senare förutsättningen icke alldeles osannolikt att under detta *Toussaint* skulle kunna ligga ett missuppfattadt *Torsten* eller *Turesson* eller *Tordsson*, likasom af de orimliga dubbla förnamnen det senare skulle kunna bortförklaras såsom innehållande fadersnamnet. Men härmed är dock i sak föga vunnet. Åtminstone har det ej lyckats mig att genom diplomforskning eller konjekturer erhålla någon tillfredsställande eller rimlig lösning af den Cohornska slägtgåtan, och derföre är jag mera böjd att antaga det förra alternativet. Måhända kan

---

Charles Menno Cohorn blifvit från svensk sida intygade i en officiel handling, dat. Upsala d. 24 Dec. 1700 undert. Adolff de Palmberg, juge royal, och kontrasign. Stal-Hamar, samt bevittnad af C. Renolt, M. Wrangel, W. Soscher, L. C. Kronstad(!). Hvad månde detta innebära?

[1] Exempelvis ätterna *Horn*, *Gyllenhorn*, *Jägerhorn*, *Jägerskiöld*.

någon annan lyckas bättre att gifva det senare något sken af sanning. Men äfven om det ej skulle lyckas att paträffa denne Peter Cohorn i våra medeltidshandlingar och binda honom fast vid någon af våra inhemska äldre ätter, kunna vi i alla händelser ej jäfva grafstenens intyg eller fråntaga honom hans rätt att nämnas såsom en son, en landsflyktig son af vårt fosterland.

L. Bygdén.

Hertig Bengt Algotssons fäderne-slägt.

Det mörker, som länge hvilat öfver konung Magnus Erikssons gunstling den bekante hertig Bengt Algotssons slägt, har under de senaste årtiondena börjat skingras. Det har påvisats, att han långt ifrån att vara af låg börd, såsom förr påståtts, tillhörde en af Sveriges mest högborna ätter, samt att han genom sin farmoder fru Ingegärd Svantepolksdotter kunde leda sin ätt upp till såväl den Sverkerska konunga-ätten som den Danske konungen Valdemar Sejer.[1] Å fädernet har dock icke hans slägt kunnat föras längre tillbaka än till hans farfader Brynjulf Bengtsson, som nämnes år 1310. — Uti Nordisk Familjebok framställes det visserligen som högst sannolikt, att denne Brynjulf Bengtsson varit en yngre son till Östgöta-lagmannen Bengt Magnusson. — Då emellertid intet annat än den gemensamma vapenbilden, lejonet, talar för detta antagande och dessutom Bengt Magnussons slägt var fäst vid Östergötland, men hertig Bengts åter vid Vestergötland, torde man vara fullt berättigad att kasta hela denna härledning såsom mindre sannolik öfver bord, om nämligen på samma gång en antagligare slägtledning kan påvisas.

Hertig Bengt, hans fader Algot Brynjulfsson, farbroder Knut Brynjulfsson och fastrar Birgitta Brynjulfsdotter, g. m. riddaren Greger Magnusson (2 snedbjelkar), samt Katarina Brynjulfsdotter g. m. riddaren Ulf Håkansson (Läma), förde ett lejon i skölden, och då lejonbilden äfven föres af Vestgöta-lagmannen Bengt Haf-

[1] Illustrerad Svensk historia 2, sid. 24.

ridsson,[1] som nämnes mellan åren 1286 och 1307, torde vara skäl att undersöka, om ej någon slägtskap dem emellan kan påvisas.

Som barn till Bengt Hafridsson eller hans enka Margareta nämnas i skilda bref Folke, Ramfrid, g. 1. m. riddaren Birger Röriksson (snedbjelke) och 2. med riddaren Karl Tukesson (4-delad sköld) Katarina och Kristina, stammoder för slägten 3 rosor.[2] Af dessa lefde Ramfrid Bengtsdotter längst och i sitt sista testamente af år 1358[3] nämner hon som fränder herr Folke Knutsson, domprost i Skara, som äfven nämnes bland hennes arfvingar, Magnus Gregersson och Algot Bengtsson. Folke Knutsson var son till fru Ramfrids syster Kristina. Magnus Gregersson var son till riddaren Greger Magnusson (2 snedbjelkar) och Birgitta Brynjulfsdotter (lejon) en dotter till Brynjulf Bengtsson och således faster till hertig Bengt Algotsson (lejon). Algot Bengtsson var lagman i Vestergötland, förde i vapnet ett griphufvud och var sonson till den bekante lagmannen Algot Brynjulfsson. Att äfven han var slägt med hertig Bengts förfäder framgår af ett år 1322 af fru Ingegärd Svantepolksdotter på Händelö utfärdadt bref,[4] där han jämte Greger Magnusson (2 snedbjelkar) samt fru Ingegärds söner Knut och Algot Brynjulfssöner (lejon) nämnes som beseglande. — För slägtskap mellan fru Ramfrid Bengtsdotter sjelf och Brynjulf Bengtssons barn talar vidare den omständigheten, att herr Gregers Magnusson (2 snedbjelkar) samt Knut och Algot Brynjulfssöner beseglat (1332) ett af henne utfärdadt bref.[5]

Då således såväl Bengt Hafridsson som hertig Bengt Algotsson och hans fäderneslägt i vapnet föra ett lejon, då de båda äro närmast bundna vid Vestergötland, då vidare Bengt Hafridssons dotter fru Ramfrid Bengtsdotter och hertig Bengts fader hafva gemensamma fränder och då till sist fru Ramfrid sjelf tyckes vara slägt med hertig Bengts fader, förefaller det mig högst sannolikt, att hertig Bengts farfader Brynjulf Bengtsson varit en son till Vestgöta-lagmannen Bengt Hafridsson och äldre broder till fru Ramfrid Bengtsdotter. — Rörande Bengt Hafridssons och Bengt Algotssons slägtförbindelser i öfrigt, hänvisar jag till en uppsats af mig i Sv. Historisk tidskrift 1885. s. 172 och till H. Hildebrands slägttafla i Illustrerad Svensk Historia. 2, s. 21.

F. H. K.

---

[1] [illegible]
[2] Sv. Hist. tidskrift 1885 [illegible]
[3] [illegible]
[4] Sv. D. 3. n. 2[illegible]
[5] Sv. D. 4. n. 2[illegible]

Släkten Leijonhufvud-Lewenhaupt

under medeltiden.

I femte årgången af »Svenska Ättartal» finnes å sid. 307 införd »Slägten Leijonhufvuds (Lewenhaupt) härstamning», utarbetad af K. H. Karlsson. Denna artikel har gifvit mig anledning att taga de där uppställda antagandena i närmare granskning. En del af forskningarna hafva visserligen som bestämda fakta, redan användts i historiken på släkten Leijonhufvud i »Svenska Adelns Ättartaflor ifrån 1857», men må det tillåtas mig att härnedan något mera detaljeradt framställa resultatet af dessa forskningar, dock i så sammanträngd form som möjligt.

Först några ord om de i riksarkivet befintliga handskrifna släktböcker, hvilka jag alla genomgått, och hvilka äro författade på 1500- och 1600-talen.

Våra dagars kritiska forskare hafva sedan länge upphört att obetingadt lita på dessa släktböcker, men det torde dock må hända vara af intresse att se huru forna tiders forskare framställde släkten Leijonhufvuds härstamning så väl på fädernet som mödernet. — Hvad härstamningen på fädernet beträffar anföres till exempel i en släktbok från 1560-talet [Riks. A. Geneal. H. 44], att Abraham Kristiernssons fader skulle hetat Kristiern Abrahamsson och farfader »Her Abram»; i en släktbok af Rasmus Ludvigsson, sannoligt från 1569 [Riks. A. Geneal. H. 45] säges Abraham Kristiernssons fader hetat »Christer Gregersson till Brunsberg» och farfader »Greger Christersson», hvilkens fader skulle hetat Kristiern Brodersson och farfader Broder i Kärr i Halland [släktledningen förekommer äfven i Riks-A. Geneal. H. 19 och H. 2. b.]; en annan släktbok af Rasmus Ludvigsson [Riks-A. Geneal. H. 42], uppställer som Abraham Kristiernssons fader Kristiern Brodersson och farfader Broder Svensson [släktledningen förekommer äfven i Riks-A. Geneal. H. 6]; en annan släktbok [Riks-A. Geneal. H. 41] uppgifver som Abraham Kristiernssons fader Kristiern Brodersson och farfader Broder i Kärr; i en släktbok från 1588 [Riks-A. Geneal. H. 11] säges Abraham Kristiernssons fader hetat Kristiern Gregersson till Brunsberg, farfader Greger Kristiernsson och farfarsfar Kristiern Brodersson; Erik Abrahamssons stamtafla [Riks-A. Geneal. H. 21 a] uppgifver Abraham Kristiernssons far vara Kristiern Gregersson till Brunsberg, farfader Greger

Kristiernsson till Ellholmen, farfarsfar Kristiern Brodersson Riddare och farfarsfarfar Broder; den i allmänhet kritiske Peder Månsson Utter uppställer ungefär samma härledning som den sistnämnda. Sammanfattar man nu dessa uppgifter kommer man till det märkliga resultatet att Abraham Kristiernssons fader skulle hetat antingen Kristiern Abrahamsson, eller Kristiern Gregersson, eller Kristiern Brodersson, att hans farfader skulle hetat antingen »Abraham», eller Greger Kristiernsson, eller Broder Svensson, eller Broder i Kärr samt att hans farfarsfarfar skulle varit antingen Broder i Kärr i Halland, eller Broder. När man ser allt detta virrvarr vore man nästan böjd att helt och hållet förkasta alla släktböckernas alla obestyrkta uppgifter, men bevis för delar deraf, eller för någon af härledningarna i dess helhet kan ju möjligtvis hafva funnits, äfven om det under tidernas lopp på ett eller annat sätt förkommit. — Angående släktens härstamning på mödernet eller om Abraham Kristiernssons moders, farmoders och farfaders moders släkter hafva släktböckerna äfven temligen motsatta uppgifter.

Den gård på Selaön i Södermanland, som ännu i dag bär namnet Brunsberg, är så att säga utgångspunkten för släktens historia. År 1356 $^{28}/_{10}$[1] köper »Christiern i Brunzebierghe» på Selaön jord i »Medalhwallum»; 1365 $^{6}/_{11}$ köper Kristiern, domare på Selaön, jord i Öfre Valla; år 1413 $^{7}/_{7}$ säger »skæligen man Gregers i Brundzbærghe» sig hafva de i en åkerfjäll i »Wallum» efter som han var jordägande i byn; år 1425 $^{10}/_{5}$ [Riks-A. Pergb.] köper Kristiern Gregersson, »boende i Brunsberge», jord i Yttre Valla i Ytter Sela socken till sina arfvingars everdliga ägo, samt 1438 $^{23}/_{3}$ [Riks-A. Pergb.], jord i »Qvikstum i Thorsergis (Thoresund) socken i Silbo härad». År 1462 nämnes »greger christiernsson oc abram christiernsson» på sådant sätt att de otvifvelaktigt äro bröder [Dansk Riks-A. Häradsdombok 1547 sid. 148]; år 1463 $^{2}/_{7}$ [Riks-A. Pergb.] säljer »Grehers Christiernsson» en »gaardh på Ytraselo, hetande Medelwalla, i Silbo herradhe liggiandes». Abraham Kristiernsson gifver 1471 $^{1}/_{7}$ [Riks-A. Pergb.] sin hustru i stället för 600 mark, som hon förut fått i morgongåfva, bland annat en gård i Brunsberg, hufvudgården »Quiksta i Torssoka» (Thoresund), en gård i Valla och jord i det andra Valla.

Med stöd af det ofvan anförda synes med säkerhet framgå att de nämnda personerna stå i släktskapsförhållande af fader och son till hvarandra.

[1] När uppgiften är hämtad ur tryckta medeltidshandlingar anföres ej källan.

Abraham Kristiernssons fader var således Kristiern Gregersson, hans farfader Greger, omnämnd 1413, och hans farfarsfar Kristiern, omnämnd 1356. Tager man i betraktande de tider, under hvilka de anförda olika personerna omtalas, finnes ej heller något hinder i vägen för rigtigheten af ofvannämnda släktförhållande.

Kristiern i Brunsberg, som omtalas 1356 och 1365, finnes äfven omnämnd 1373 $^{10}/_{2}$, som fastevittne, 1379 $^{18}/_{10}$ [Danska Riks-A. Pergb. Södermanland n:o 29], 1380 $^{26}/_{10}$ [Danska Riks-A. Pergb. Södermanland n:r 32] och 1380 [Uppsala Bibliotek Pergb.] som vedervaruman.

Kristiern Gregersson omtalas som nämndt år 1425 och 1438, men förekommer äfven 1427 $^{30}/_{3}$ [Riks-A. Pergb.] som grefve Hans af Everstein fogde på Openstens slott och 1430 $^{3}/_{11}$ [Riks-A. Pergb.] i ett bref dateradt Opesten. Abraham och Greger Kristiernssöner nämnas första gången 1462, och Kristina Kristiernsdotter, som, enligt hvad af nedanstående synes, var deras syster, omtalas första gången 1453 $^{22}/_{1}$ [Riks-A. Pergb.], och då som Nanne Kärlings hustru.

Hvad Abraham Kristiernssons farfars giftermål med en dotter till riddaren Broder Svensson, (†. 1436) och hans farfarsfars giftermål med Margareta Valdemarsdotter (Folkunge) angå, har jag under mina forskningar ej funnit några urkunder, som tala därom, och instämmer i doktor K. H. Karlssons åsigt, att dessa giftermål ej äro sannolika. Frågan om, med hvilka Abraham Kristiernssons farfar och farfarsfar varit gifta får således ännu lämnas öppen. Beträffande åter hans faders, Kristiern Gregerssons, gifte med en dotter till en Peder Eriksson, hafva forskningarna med säkerhet gifvit vid handen, att ett sådant ägt rum, samt att Peder Eriksson ej var af Urupska släkten, och att hans hustru tillhörde Tjurhufvudsläkten.

År 1400 [Kammar-A. Afskrift å papper], pantsatte riddaren »Mattes Göstaffsonn» sitt arfvegods Landbotorp i Håsvika socken i Kinds härad till riddaren Abraham Brodersson, hvilken 1407 [Kammar-A. Afskrift å papper] gaf det till »medgift» till sin sven Peder Eriksson och dennes hustru »Christine Toresdotter». År 1501, tisdagen i fastlagsveckan [Kammar-A. Afskrift å papper], bevisade Abraham Kristiernssons änka inför riksens råd i Stockholm att Abraham Kristiernsson, hon och hennes föräldrar hade obehindradt ägt Landbotorp sedan den tid det pantsattes till Abraham Brodersson. — Då man vet att Abraham Kristiernsson

med sin hustru ej fick Landbotorp, kan hans änka med »hennes föräldrar» ej mena annat än sina svärföräldrar och förfäder på mannens sida. Af det föregående hafva vi sett, att Abraham Brodersson, Peder Eriksson och »Christine Toresdotter» ägde Landbotorp, och voro de således Abraham Kristiernssons släktingar på fädernet eller mödernet. Urkunderna lämna inga bevis för deras släktskap på fädernet, hvarför således endast återstår deras släktskap med honom på hans möderne. Abraham Kristiernsson fick således Landbotorp efter sin moder, hvilken måste ärft det efter sina föräldrar. — Kunna nu Peder Eriksson och »Christine Toresdotter» med afseende på tiden, när de lefde, vara Kristiern Gregerssons svärföräldrar? De gifte sig 1407 och fingo då Landbotorp, som ligger i Västergötland, och kunde 1427, då Kristiern Gregersson var fogde på Opensten i Västergötland, hafva haft en fullvuxen dotter, med hvilken Kristiern Gregersson ingick giftermål. Den senares dotter Kristina Kristiernsdotter gifte sig 1453 och behöfver således ej hafva varit född före 1427. Häraf ses tydligen att årtalen ej lägga hinder i vägen för den nyss framställda frågans jakande besvarande. —

Gifva urkunderna något vidare stöd för Abraham Broderssons, Peder Erikssons och »Christine Toresdotters» släktskap med Abraham Kristiernssons moder? — År 1462 [Danska Riks-A. Häradsdombok 1547] omtalas, att »Karl erengisslesson paa sind høstrues wege greger christiernsson oc abram chrisstiernsson aff waben hagde seldt sckøtt oc affhendtt fra them oc theras arff-j. till H. aaghi axelsson ritth. wtj Hiuleberg oc hans arff-j. halffdelen aff en gardtt liggends i för:e Synd Hallandtt i Reffuinge sogen heder Bororp — — — — — — — Som them war tillfallend till arff på theras mørne epther Suendt tuordtson.» År 1472 12/2 [Riks-A. Perg.] tillät Sten Sture att Abraham Kristiernsson fick behålla alla de gods, som Broder Svensson och Clawis Nichlisson hade köpt till hans behof. De tvenne senare voro antagligen på något vis släkt med Abraham Kristiernsson. Broder Svenssons fader var Sven Toresson, som bodde i Öddislef 1436 20/12 [Riks-A. Pergb.], och ägde denne »Swen Tordsson» i Ødesslöff flera gårdar i Halland [Danska Riks-A. Personalhistorisk Samling. Åke Axelssons jordbok]. Af det ofvansagda framgår att Abraham Kristiernsson och hans syskon på sin moders sida voro släkt med Sven Toresson och hans son Broder Svensson.

Abraham Brodersson, Sven Toresson, Broder Svensson, Peder Eriksson och »Christine Toresdotter» voro således släkt med Abraham Kristiernssons moder. Halfva Bororp ärfdes af Abraham Kristiernsson och hans syskon på deras moders sida efter Sven Toresson. — Kan deras moder hafva varit dotter till Sven Toresson? Broder Svensson dog 1436. Hans fader Sven Toresson ärfde flera gårdar i Halland efter honom [Danska Riks-A. Personalhistorisk Samling. Åke Axelssons jordbok], som således ej hade några barn, hviket härnedan skall visas. Hade Broder Svensson haft någon syster, och hon varit Abraham Kristiernssons moder, skulle hon och Sven Toresson efter Abraham Kristiernssons änkas bevisföring ägt Landbotorp, men denna egendom finnes ej omnämnd i urkunderna i sammanhang med Sven Toresson, hvadan Abraham Kristiernssons moder ej kunnat vara dotter till Sven Toresson. Halfva Bororp hade således icke ärfts efter Abraham Kristiernssons morfader, utan stod Sven Toresson i annat släktförhållande på mödernet till Abraham Kristiernsson. Abraham Brodersson och Sven Toresson förde båda tjurhufvudet och hörde utan tvifvel till samma ätt. Den förstnämnde gaf som ofvan anförts till sin sven Peder Eriksson vid dennes bröllop med »Christine Toresdotter» som »medgift» godset Landbotorp, hvilket han fått i pant för 600 mark. Någon anledning för en så pass stor gåfva skulle naturligtvis hafva funnits, och kan den ej sökas i det förhållande att Peder Eriksson var Abraham Broderssons sven, utan måste utan tvifvel härleda sig från något släktförhållande mellan honom och Peder Eriksson eller dennes hustru »Christine Toresdotter». Den senare ägde 1407 Landbotorp, hvilket varit i Abraham Kristiernssons mödernesläkt alltsedan år 1400, och Abraham Kristiernsson ärfde på sin moders sida Sven Toresson, som 1407 och 1415 5/11 [Uppsala Bibliot. Pergb.] kallas för »Sven Thoresson». Sven Toresson var icke Abraham Kristiernssons morfader, utan broder till »Christine Toresdotter», hvilken således varit Abraham Kristiernssons mormoder och var af den s. k. Tjurhufvudsläkten.

Angående den släkt, till hvilken Peder Eriksson hörde, lämna ej urkunderna något bevis, men säkert är att han ej hörde till Urupssläkten.

I doktor Karlssons nämnda afhandling finnes tills slut ett uttryck, nämligen, »skælig man», som skulle vara detsamma som »(bonde eller möjligen lägre frälseman)». Detta anser jag icke vara riktigt. År 1413 7/7 omnämnes »Gregers i

Brundzbærghe» eller Abraham Kristiernssons farfader som »skæligen man». Nämnda år och dag kärade Gregers i Brunsberg vid räfstetinget i Strängnäs »oppa en fiæl i Wallom i enne ængh». Biskop Anders i Strängnäs var jordägande i »fiælen» och i byn. Nämnden vid räfstetinget vittnade och svor att den icke visste eller mindes annat än att »fiælen» låg som den af ålder legat och att de, som ägde den, af ålder hade ägt den och deras föräldrar före dem. Gregers sade sig äga del i denna »fiæl» efter han var jordägande i byn och det »ær omynnis hæffdt». Biskopen och de som ägt den förut blefvo tilldömda »fiælen». En »fiæl» är detsamma som ett jordområde, och 1409 $^{23}/_{8}$ kallas en »fiæl» i Jönåkers härad för »gammalt frälse». Konung Magnus Eriksson hade 1357 förbjudit frälseman att förvärfva skattejord, och såväl han som konung Håkan hade sedan blott på grund af särskilda förtjänster beviljat undantag från denna regel. Men under konung Albrekts tid afhändes honom en stor mängd skatt därigenom att frälsemän på ett eller annat sätt kommit i besittning af skattejord. »Den märkvärdigaste åtgärd, som under drottning Margaretas tid vidtogs i afseende på Sveriges inre styrelse är utan tvifvel reduktionen. Den bestod i korthet sagdt deri, att alla de skattegods, som allt ifrån 1363, då Albrekt kom in, kommit i frälseståndets händer, skulle återgå till sin ursprungliga egare eller deras arfvingar och åter blifva skattskyldiga» [Styffe: Bidrag till Skandinaviens historia]. Reduktionen rörde således såväl de verldsliga som andliga frälsemännen och pågick i Södermanland 1399 och ännu 1409, samt berörde flera gods på Selaön, hvadan det synes ganska antagligt att efter 1409 ingen skattejord därstädes var undandragen skatt. Biskop Anders i Strängnäs, som hörde till det andliga frälset, hade enligt nämndens vittnesmål, af år 1413 $^{7}/_{7}$ en sedan gammalt erkänd besittningsrätt till nämnda »fiæl» och måste denna »fiæl» efter alla räfsteting, som strax före 1413 hållits i Södermanland, om den ej varit frälse, ej kunnat behållas af biskopen och hans meddelägare, och nämnden ej tilldömt dem »fiælen.».

Af det ofvannämnda framgår således att den omtalade »fiælen» var frälsejord och att Gregers på urminnes häfd grundade anspråk på del däraf innebar, att han var frälseman. Doktor Karlsson anser att »skæligen man Gregers i Brundzbærghe», hvilken af det föregående med till säkerhet gränsande visshet kan anses vara frälseman, skulle genom uttrycket »skæligen man» bevisas tillhöra bondeståndet eller möjligen det lägre frälset. Som

stöd för att »skæligen man» ej betyder bonde kan anföras följande: År 1387 $^{1}/_{2}$ nämnes »skellicum manne gijurdha foot», år 1388 $^{4}/_{6}$ »vælborne man» Gjurd Foot; år 1392 $^{20}/_{12}$ »skælikom och hedherlikom manne» Gjurd Foot; år 1397 $^{8}/_{8}$ »hedherlikom manne ok skælikom giurdhe footh hæradzhoffdyngha j Ydhro»; år 1403 $^{21}/_{10}$ »skälig riddare herr Niclis Bosson»; 1409 $^{15}/_{7}$ skälig man Herr Jakob Fastolfsson riddare. Det begagnas således om en och samma person ibland skäligen och ibland välboren, samt användes skälig i samband med riddare. Att påstå att skäligen man anger bonde eller lägre frälseman håller således ej streck. På 1300-talet och 1400-talets början kunde man ej ena året vara ofrälse och andra året välboren och då hörande till högre frälset, ty välboren innebar att man genom arf från fäder eller sedan längre tillbaka tillhörde det högre frälset. I Telge stadga af år 1335 bestämdes visserligen att äfven bönder kunde få frälse, men dessa blefvo endast »lägre frälsemän», under medeltiden kallades friboren och ej välboren samt kunde ej föra adligt vapen [Hildebrand: Sveriges Medeltid]. År 1438 $^{23}/_{3}$ [Riks-A. Pergb.] omtalas Kristiern Gregersson som välboren man och måste således hört till det högre frälset, dit enligt det föregående således hans fader »skæligen man» Greger äfven hörde.

I doktor Karlssons åsigt att Kristiern Gregerssons far ej skulle varit riksråd instämmer jag helt och hållet samt tillägger äfven att dennes farfar ej heller innehade riksrådsämbetet, ty i bevarade urkunder talas ej därom. Dessa tvenne förmenta riksråds giftermål äro redan i det föregående något vidrörda, men torde Kristiern Gregerssons fars påstådda giftermål men en dotter till Broder Svensson och en Peder Ribbings dotter, tjäna till utgångspunkt för att visa att Broder Svenssons moder hette Ribbing och att han ej hade några barn. Förut är visadt att Broder Svenssons fader, Sven Toresson, var broder till Kristina Toresdotter och således Abraham Kristiernssons mormors broder, och att Broder Svensson var Abraham Kristiernssons moders kusin. Broder Svensson bevittnar redan 1409 $^{17}/_{3}$ ett köpebref och måste således då redan varit myndig, hvadan han säkerligen var född ej senare än i slutet af 1380-talet. Hans faders, Sven Toressons andra hustru Kristina Piik föddes först på medlet af 1390-talet, ty hennes moder Cecilia i Haraberga, var ännu 1390 [Styffe: Skandinavien under unionstiden, sid. 57] gift med Tuve Pedersson, hvilken 1406 $^{17}/_{6}$ [Danska Riks-A. Arne Magn — Danske Samling 293 fol. 41. v.] var död, ty då säges Benkt Piik vara gift med hans

änka. Benkt Piiks och Cecilias i Haraberga dotter Kristina Piik var död 1415 5/11 [Uppsala Bibliotek Perb.], ty då gör hennes efterlefvande man »Sven Thoresson» jordaskifte med Benkt Piiks arfvingar.

Sven Toresson var tredje gången gift med Hilla Odz dotter, hvilken 1443 [Riks-A. Lars Sparres kopiebok, Medeltidshandling B. 16- n:o 17] var änka efter honom, som lefde 1439 7/7 [Riks-A. Pergb.], och 1455 6/2 [Danska Riks-A. Pergb. Fjäre härad] nämnes som hans änka och som först gift med »Michel Stoffffisk», med hvilken hon hade en år 1455 afliden dotter. Hilla ärfde efter dottern en gård, hvilken dottern ärft af fadern. Hvad hette således Broder Svenssons moder, hvilken måste hafva varit hans faders, Sven Toressons, första hustru?

I Åke Axelssons jordbok finnes följande antecknadt »Item kyopthe jak aff Swen Tordss i Ødesslöff ii gardhæ, som liggher i Opnoræ, eth hedher Apeldhæ gardher — — — — — — Tesse fornefnde gotz liggendis i Getinghæ sogn ok Halmstadhe herreth ok en gard i Skællentorp — — — — i Effthre soghn i Arystadhe herreth ok en gard j Østenebek — — — i Mordheklewoe soghn, — — — — — — ok en gard i Nessio — — — i Kalff soghn —, liggendis bodhe j Kind ok en gard hedher Myøshwlt — — — ligger i Arestædhoe herreth, ok en gard i Gwnnarpæ, som hedher Aagard. Alle these fornefende gothz them kyöpthe jak aff fornefnde Swen Tordss ok gaf hannem — — — —. Ok lösdhe jak thet ju aff Sandbek för hwndredha arniske gyldhennæ. Thesse gardhe erffdhe han effther syn sön her Brodher Swenss, gwd hanss syæl hawæ».

Broder Svensson hade således på sitt möderne ärft eller genom gifte erhållit en del gårdar. Hade han genom gifte fått dem och antingen haft barn eller icke haft barn, skulle gårdarna vid hans död väl tillfallit hans barn, eller återgått till hans hustrus släkt. och hans fader ej kunnat ärfva ens det minsta jordområde. Emellertid ärfde fadern de ofvannämnda gårdarna, hvadan synes klart att Broder Svensson fått dem på sitt möderne. I Åke Axelssons klagoskrift till Halmstads landsting öfver Åke Sandbek daterad Hjuleberg 1468 [Danska Riks-A. Personalhistorisk Samling Aage Axelsson] säger han att alla de gods, som Knut Ribbing hade haft i Halland, hvar helst de lågo, hade han köpt af Broder Svenssons fader Sven Toresson och att »the fornefnde gotz haffuer jeg wunnit effther som lagen vduiser, bode till herresting och lantztingh met steffninge breff, ride breff och dombreff, hwilke fornefnde gotz myn herris nade haffuer sath

j qwerstade etc.» »Item om ij garde i Opnore ligendis them köpte jegh och aff förnefnde Swen Torss». I samma klagoskrift säger Axel Åkesson »item fiel her Bror Swenss en arff efther Knud Rybbing, som ær en tredingh j Risorp.»

Af det föregående framgår klart att Broder Svensson ärfde Knut Ribbing, att Sven Toresson ärfde gods i Halland efter Broder Svensson, att Sven Toresson innehaft alla Knut Ribbings gods i Halland, hvilka Åke Axelsson köpt af Sven Toresson, samt att de gods, den senare ärfde efter sin son, måste denne fått på sitt möderne. Alltså hade Knut Ribbing ägt de gods, som Sven Toresson ärfde efter sin son, hvadan dennes moder eller Sven Toressons första hustru hörde till Ribbingesläkten. Denne Knut Ribbing var helt visst död 1436, ty då halshöggs Broder Svensson, hvilkens moder måste aflidit före 1415, emedan Sven Toresson då var änkling för andra gången. Som visats var Broder Svensson. Abraham Kristiernssons moders kusin. År 1486 $^{2}/_{3}$ [Riks-A. Pappersdokument] säger en annan Knut Ribbing, häradshöfding i Marks härad, att hans och Abraham Kristiernssons föräldrar hade »arfbörd och bref tillhopa». Äfven af detta synes sannolikt att deras föräldrar eller förfäder voro släkt.

Hvad egendomen Aleholm eller Ellholmen angår inkom den ej i släkten förr än genom Abraham Kristiernssons gifte med Birgitta Månsdotter [Natt och Dag]. Hon fick Aleholmen bland andra gårdar 1479 $^{24}/_{2}$ [Riks-A. Pergb-] vid arfskifte efter sin fader Måns Benktsson. Det ägdes af hennes farfader Benkt Stensson, som var död 1454 $^{22}/_{1}$ [Riks-A. Pappersdokument] och gafs af hennes fader Måns Benktsson 1463 $^{13}/_{11}$ [Riks-A. Pergb.], till hans andra hustru Märta Månsdotter som förökning på hennes morgongåfva, och bestämde han att Aleholm, om Märta Månsdotter dog barnlös, skulle tillfalla hans barn i första giftet.

För att Kristiern Gregersson skulle ägt Ekholmen lämna urkunderna ej något stöd. Hvad Ekeberg angår sålde Birgitta Månsdotters syster Cecilias son, Jöns Jönsson, i hennes andra gifte med Jöns Ivarsson, i hans första gifte, detsamma år 1492 $^{21}/_{12}$ [Riks-A. Pergb.], till Abraham Kristiernsson, och gaf Birgittas broder Johan sitt samtycke dertill 1496 $^{1}/_{6}$ [Riks-A. Pergb.] — Enligt »Svenska Adelns Ättartaflor» skulle Kristiern Gregersson haft fyra barn, nämligen Greger och Abraham Kristiernssöner, Kristina Kristiernsdotter samt en dotter gift med Tord Svensson. Detta

är ej med verkligheten öfverensstämmande, ty 1462 [Danska Riks-A. Härads dombok 1547 sid. 148] omtalas att Karl Erengislesson på sin hustrus vägnar, Greger Kristiernsson och Abraham Kristiernsson af vapen, ärfde på sitt möderne halfva Bororp efter Sven Toresson, samt att Tord Svensson och Jens Svensson af vapen på sina hustrurs möderne ärft andra halfva Bororp. De tre första tillsammans kunde ej hafva ärft lika mycket som de två sista tillsammans ifall alla fem varit syskon, allra helst som det på ena sidan var två bröder. Alltså voro de tre första syskon, och de två sistas hustrur systrar, och de tre och två sins emellan kusiner på mödernet. Abraham Kristiernsson hade således brodern Greger och systern Kristina, och var Tord Svenssons hustru hans kusin. Greger Kristiernsson nämner 1462 9/5 [Riks-A. Pergb.] Karl Erengislesson och Tord Svensson som sina mågar, men af det anförda framgår att Tord Svensson var hans kusins man. Ordet måg betydde den tiden både måg, svåger eller frände i allmänhet. — Kristina Kristiernsdotter gifte sig 1453 22/1 med Nanne Kärling, men var 1460 4/3 [Riks-A. Perg.] änka efter honom och var 1462 9/5 omgift med Karl Erengislesson, hvilken 1467 [Riks-A. Pergb.] förde en delad sköld med en half lilja i högra fältet och en fogel i det venstra. År 1484 4/10 [Riks-A. Pergb.] gifver Karl Erengislesson till »Viglungha» kyrka några gårdar för sin son Krister Karlssons och Nanne Kärlings själar, och 1485 22/5 [Riks-A. Pergb.] omtalas Kristina Kristiernsdotter som Karl Erengislessons hustru.

Hvad hette då Tord Svenssons hustru? Abraham Kristiernsson hade en kusin på mödernet vid namn Kristina Håkansdotter, som omtalas 1499 31/10 [Riks-A. Pergb.]. År 1480 [Riks-A. Sparres kopiebok, Medeltidshandling B. 16 = N:o 17 sid. 244] förekomma Tord Svensson, hans hustru Kristina Håkansdotter samt sonen Sven Tordsson, prest i Ylestad. Då nu Sven Tordsson 1480 var prest måste han varit flera och 20 år, hvadan föräldrarne måste varit gifta på 1450-talet. Då man vet att den Sven Toresson, som före 1462 ärfts af Abraham Kristiernssons kusin på mödernet, gift med Tord Svensson, hade ägt gårdar i Mardakleffs socken i Kinds härad, att Abraham Kristiernsson hade en kusin på mödernet vid namn Kristina Håkansdotter, att en Kristina Håkansdotter 1495 29/3 [Riks-A. Pergb.] säljer till sin fränka Kristina Eriksdotter på Bjurum sin gård »Mardhakleff» i Kind i Västergötland, att Tord Svensson, gift med Kristina Håkansdotter, hade en son vid namn Sven Tordsson samt att Knut Ribbing 1486 2/3 [Riks-A. Pappersdokument] säger att hans, Abraham

Kristiernssons och Sven Tordssons föräldrar hade arfbörd och bref tillhopa, anser undertecknad det till fullo vara bevisadt att Kristina Håkansdotter, som nämnes 1480, 1495 och 1499, är en och samma person. Kristina Håkansdotter, som nämnes 1495, kallas 1493 $^{8}/_{6}$ och 1496 $^{10}/_{2}$ [Riks-A. Pergb.] för Kristina Håkansdotter i Tväryd, Tord Svenssons änka och fränka till Kristina i Bjurnum, Hans Åkessons änka. Om Kristinas fädernesläkt hafva de af mig kända urkunderna intet att förtälja, och att inlåta sig på en uttömmande undersökning därom samt om hennes släktförhållande till Kristina Eriksdotter Gyllenstierna, Hans Åkessons änka, är ej här rätta platsen.

År 1462 nämnes Abraham Kristiernsson »aff wapen», år 1472 $^{12}/_{2}$ [Riks-A. Pergb.] för sven, år 1491, [Danska Riks-A. Langebeks Svenska Diplomatarium] som sist bland riksens råd, år 1491 $^{20}/_{6}$ [Riks-A. Pergb.] bland riksens råd och 1493 $^{22}/_{6}$ [Riks-A. Pergb.] som väpnare bland riksens råd. Han lefde år 1496 $^{1}/_{6}$ [Riks-A. Pergb.], men var död 1501 $^{3}/_{3}$ [Riks-A. Pappersdokument], ty då nämnes Birgitta som Abraham Kristiernssons änka. Hon var omgift 1504 $^{6}/_{11}$ [Riks-A. Pappersdokument] med Anders Persson, hvilken nämnda år omtalas som Svante Nilssons och Sveriges troman.

Abraham Kristiernsson skulle efter nämnda ättartaflor haft tre barn, Erik och Sten Abrahamssöner samt Märta Abrahamsdotter, hvilken senare dock ej omnämnes i bevarade urkunder såsom de förras syster. Eriks och Stens moder skulle 1501 [Kammar-A. Afskrift å papper], då hon för dem gjorde anspråk på Landbotorp efter deras fader, väl äfven nämnt dottern ifall hon ägt någon sådan. Hon kunde visserligen varit död 1501, men får dock anses höra till en annan släkt, möjligen i förvandtskap med Erik Abrahamsson. Sten Abrahamsson nämnes 1499 $^{31}/_{10}$ [Riks-A. Pergb.] som Erik Abrahamssons broder och som riddare. År 1501 och 1508 [Riks-A. Lars Sparres Kopiebok Medeltidshandling B. 16 = n:o 17] samt 1512 $^{19}/_{1}$ [Riks-A. Pergb.] omtalas han, och lefde ännu 1514 $^{17}/_{7}$ [Riks-A. Pergb.].

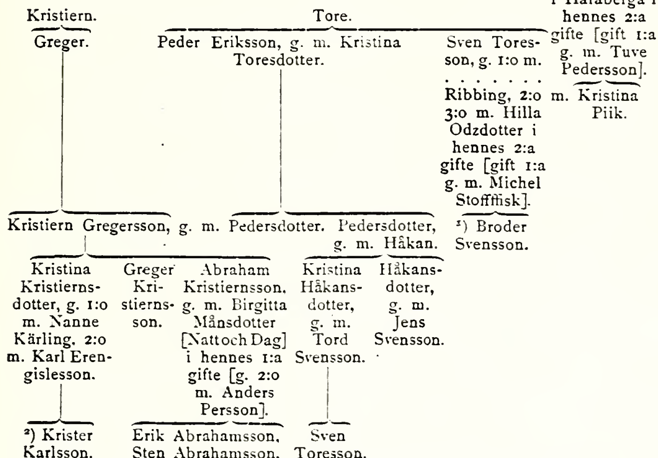
Erik Abrahamsson var redan 1499 riddare och gifte sig 1512 $^{19}/_{1}$ i Söderköping samt gaf då sin hustru Ekeberg eller Loffs gård jemte en del andra gods i båda fallen till morgongåfva. År 1513 $^{7}/_{1}$ [Riks-A. Pappersdokument] ombads af Sten Sture presterskapet, friborne frälsemännen, köpmännen, kronans skattskyldige bönder och menige allmoge, församlade i Skara, att, under den tid han bevistade herremötet i Köpenhamn, de

skulle vara Erik Abrahamsson lydiga och hörsamma på samma sätt de varit Åke Hansson i gamla herr Stens och Svante Nilsson Stures tid. Förmodligen afses härmed hans utnämnande till riksmarsk. — Erik Abrahamssons änkas, Ebba Eriksdotters, jordebok, skrifven 1550, upptager 225 gårdar, 6 halfva gårdar, 2 ödetorp, 3 rompejordar, 109 tomter, 3 hagar och 6 kvarnar, och hans son Abraham Erikssons fädernearf utgjorde 71 gårdar hans dotter Annas 46 gårdar, hans dotter Märtas 35 gårdar, hans dotter Birgittas 42 gårdar etc., hvadan synes att han och hans hustru innehade stora jordområden.

Med Erik Abrahamsson slutar släktens medeltidshistoria.

Stamtafla

utvisande ofvan omtalade personers släktskapsförhållande.

Karl K:son Leijonhufvud.

Text till porträtten.[1]

4. *Eugenia Bernhardina Desideria, Sveriges och Norges drottning,* var född 1781 i Marseille, der hennes fader den rike köpmannen François Clary intog en högt aktad ställning. Som barn fick hon bevittna den franska revolutionens skräckscener. Sedan hennes syster Julie blifvit gift med Joseph Bonaparte, uppgjordes mellan dessa makar det förslaget, att förmäla den ännu blott 13-åriga Desideria med Josephs broder general Napoleon Bonaparte, ej många år derefter Frankrikes kejsare. Dessa planer strandade emellertid, då Napoleon förälskade sig i Josephine de Beauharnais och kort derefter gjorde henne till sin maka. I stället blef Desideria två år senare förlofvad med en annan ung hjelte den tappre general Duphot. Aftonen före den utsatta bröllopsdagen blef emellertid Duphot mördad under ett upplopp i Rom. En ny friare anmälde sig likväl snart, äfven han en af den franska revolutionens mest lysande krigare, och 1798 knöt Desideria hymens band med general Jean Bernadotte, snart efter hvartannat marskalk, furste af Ponte-Corvo samt kronprins och sist konung af Sverige och Norge. Först såsom drottning tog hon sin bostad i Sverige. Under de 42 år, hon här framlefde, hade hon sorgen se både sin gemål och sin son konung Oskar I äfvensom sonsonen prins Gustaf och en sonsons son den lille hertigen af Södermanland före sig nedstiga i grafven. I sitt åttionde år afled hon slutligen i Stockholm den 17 December 1860. Af ödets alla vexlingar temligen oberörd hade hon alltjämt bibehållit det sunda, praktiska förstånd, den godlynta frispråkighet och älskvärda förbindlighet, som så ofta utmärka den franska qvinnan, och ehuru alltid genom skiljaktighet i språk och lefnadsvanor i viss mån en främling för det land, som först vid mognare år blef hennes fädernesland, lyckades hon der blifva allmänt aktad och älskad.

5. Grefvinnan *Aurora Wilhelmina Brahe* föddes 1778. Hennes föräldrar voro hofjunkaren friherre Otto Anders Koskull och Amalia Beata Silfversparre. Hon blef hoffröken hos drottning Fredrika och trädde vid 28 års ålder i äktenskap med excellensen grefve Magnus Fredrik Brahe, sedan omkring halftannat år enkling efter hennes faster Ulrika Katarina Koskull. Lika god som vacker och intagande blef hon enligt samtidas intyg hela hofvets förtjusning, liksom hon ock, mönstret för en husfru och maka, med ädel värdighet förde spiran i den svenska aristokratiens främsta salong och med sin älskvärdhet förljufvade de sista 20 åren af sin makes lif. Då excellensen Brahe 1811 sändes som ambassadör till Paris för att framföra Karl XIII:s lyckönskningar med anledning af konungens af Rom födelse, var grefvinnan Aurora sin make följaktig, och äfven här ådrog sig »la belle suédoise», såsom hon af kejsar Napoleon benämndes, mycken uppmärksamhet och beundran. Efter mannens död fortfor hon att utöfva

[1] Med detta häfte fortsättes den i häft. II påbörjade serien porträtt af framstående svenska män och kvinnor.

ett stort och berättigadt inflytande i Stockholms förnäma kretsar, och hennes salong förblef alltjämt en af de främsta mötesplatserna för den eleganta verlden, en skola, der ungdomen inhemtade kunskap i det fina lefnadsvettets och det älskvärda umgängets konst. Äfven på politikens område synes hon hafva gjort sig gällande. Hon säges nämligen hafva varit den Egeria, hos hvilken styfsonen den bekante excellensen grefve Magnus Brahe i bekymmersamma stunder sökte råd och hjelp. Ännu på äldre dagar bibehöll hon ett skönt och majestätiskt utseende. Hon var, säger Crusenstolpe, »sådan fantasien skapar sitt ideal af en drottning». Hon afled först 74 år gammal.

6. Friherrinnan *Charlotta Eleonora von Essen* var född 1771. Föräldrarne voro den bekante riddarhuspolitikern friherre Karl De Geer till Leufsta och hans 1:a fru, född von Liewen. Dotter till Sveriges rikaste man och dertill enligt samtida vittnesbörd ovanligt täck och behaglig såg hon sig vid sitt första utträde i verlden snart omgifven af en talrik friareskara. Främst bland hennes beundrare framträdde två sedermera ryktbara personer, kaptenen vid Lifgardet grefve Adolf Ribbing och hofstallmästaren friherre Hans Henrik von Essen.[1] Den sistnämnde blef den gynnade, som det påstås till följd af konung Gustaf III:s personliga ingripande till hans förmån. Hos den hetlefrade Ribbing, som var dödligt förälskad i den vackra fröken Charlotte, upplågade nu den ursinnigaste förbittring. Första följden häraf blef en duell med Essen, i hvilken denne blef svårt sårad. Men det stannade ej härvid. Gustaf III:s 4 år senare timade död, hvari Ribbing hade en ej ringa del, torde nog söka en af sina bidragande orsaker i Charlotte De Geers giftermål med Essen. Detta genom sina verkningar så tragiska äktenskap blef ej långvarigt. Tre år efter dess ingående afled den älskliga friherrinnan ej fullt 20 år gammal. Hon efterlemnade en son, som dog 31 årig såsom öfverste i armén och öfverhofjägmästare i survivance, samt ansedd som en af sin tids elegantaste kavaljerer.

7. Grefvinnan *Lovisa Augusta Meijerfelt* föddes 1745 och var dotter till öfverståthållaren grefve Axel Wrede Sparre samt dennes maka född Törnflycht. Vid 18 års ålder trädde hon i äktenskap med den 20 år äldre grefve Johan August Meijerfelt, sedermera fältmarskalk och excellens. Detta giftermål var det första, som konung Adolf Fredrik och drottning Lovisa Ulrika efter tronbestigningen hedrade med sin närvaro; och det förnäma paret omfattades allt framgent med synnerlig ynnest från hofvets sida, hvartill nog i hög grad bidrog den unga grefvinnans skönhet och älskvärdhet. Denna bevågenhet fortfor under Gustaf III:s regering, och grefvinnan Meijerfelt utsågs snart till en af drottning Sofia Magdalenas statsfruar. Jemte grefvinnorna Höpken och Löwenhielm räknades hon till hofvets främsta skönheter, dess tre gracer, en uppfattning, åt hvilken Kellgren gifvit ett uttryck i sin bekanta dikt »Gracernas döpelse». Ett annat uttryck af den beundran, hon väckte, återfinnes i den samstämmighet, hvarmed tidens memoirförfattare sjunga hennes lof. Hon nämnes sällan utan epitetet »den vackra», men äfven hennes intagande, älskliga väsen röner allmän

[1] Sedermera fältmarskalk, riksståthållare och excellens.

hyllning, under det att det sqvaller och förtal, som i samtida karaktäristiker ofta beskugga de mest förtjusande qvinnobilder, studsa tillbaka mot hennes allmänt erkända dygd. Det berättas om henne, att hon alltid plägade meddela sin make de förklaringar. som hennes fägring och behag framkallat. Deras äktenskap var också synnerligen lyckligt, oaktadt grefve Meijerfelt skildras som både ful och tråkig. Två söner föddes i detta äktenskap men afledo före föräldrarne. Sjelf öfverlefde hon i 17 år sin man och dog vid 72 års ålder.

Kellgren, som varit hennes söners lärare, har äfven ytterligare besjungit henne i ett ståtligt qväde, der han låter alla antikens gudomligheter skänka henne sina yppersta håfvor, men derjemte klaga, att hon ej synes sjelf veta af de skatter hon fått. Och skalden Oxenstierna kallar henne i sin hänförelse: »En skönhet, som den förra verlden hade tillbedit på knä som Venus och Diana».

Så länge dessa båda snillens verk läsas, skall ock grefvinnan Lovisa Meijerfelts minne lefva.

8. Grefvinnan *Varvara Sprengtporten* var af rysk börd och dotter till statsrådet grefve Nicolai Samytsky. Hon blef gift med den bekante grefve Göran Magnus Sprengtporten, sedan denne från Sveriges öfvergått till Rysslands tjenst, i hvilken han blef general och 1808 Finlands förste generalguvernör. Då han följande år afgick från sistnämnda befattning, utnämndes han till grefve och hans hustru till hofdame. Tio år senare afled Sprengtporten, men grefvinnan Varvara öfverlefde sin make i mer än 30 år. Hon dog först 1850. Att döma af Sprengtportens två föregående äktenskap, hvilka varit ytterst olyckliga till följd af hans svåra lynne och ytterliga lättsinne, är det ej sannolikt, att grefvinnan Varvara fått mycket njuta af lifvets glädje isynnerhet under det sista decenniet af deras samlif, då den äregirige, orolige, våldsamme mannen i en enslig landsort gick och grämde sig öfver, att maktens och glansens dagar för honom voro för alltid förbi. Måhända hade dock ålderns kyla något svalkat hans fordna hetsighet och gjort honom mera lämpad än förr att njuta af ett stilla hemlifs behag och en god makas omvårdnad.

9. Grefvinnan *Charlotte Wrangel till Sauss*, född 1743, förlorade redan vid 7 års ålder sin moder Magdalena Sofia Wachtmeister till Johannishus. Följande år afled jemväl hennes fader öfverstelöjtnanten friherre Axel Gustaf Wachtmeister till Björkö. Hon erhöll då en fostermor i grefvinnan Beata Spens, i ett föregående äktenskap gift med hennes farbror den framstående amiralen friherre Karl Hans Wachtmeister. Då grefvinnan Spens 1760 äfven dog, fick fröken Charlotte efter henne ärfva en summa af 60,000 plåtar. Som hon tillika var »mycket vacker och munter», berättar riksmarskalken grefve Karl Bonde, »hade hon många friare». Den utvalde bland dessa blef öfversten grefve Johan Reinhold Wrangel, med hvilken hon sedan på Walinge gods i Södermanland lefde ett lyckligt familjelif, endast stördt af en allt mer tilltagande sjuklighet, som redan 1791 lade henne i grafven, 48 år gammal.

N. von Dardel.

Hvem var Dislin?

Vårt kungliga garnisonssjukhus hade ej länge varit i verksamhet, förrän det vardt föremål för en rätt egendomlig inspektion. Den 13 Augusti 1812 infann sig nämligen därstädes en »fabriqueur» Dislin, som uppvisade ett förordnande, »att såsom öfverinspektör hafva inseende öfver hvad till det materiala af arméens sjukhus hörde», och som därpå gjorde åtskilliga anmärkningar vid de på stället af vederbörande läkare och förmän vidtagna ekonomiska anstalter. Detta utan att hafva vändt sig till öfverläkaren eller någon annan medlem af sjukhusets direktion.

Ett nytt besök gjordes natten till den 20 i samma månad, då herr Dislin begaf sig till sjukrummen, fortfor med sina anmärkningar samt äskade af sjukhuskommissarien, assessor Baillet, uppgift om och afskrift af staten för sjukhusets betjäning m. m. Med anledning häraf hemställde nu denne sistnämde till direktionen, huru han här vid lag skulle förhålla sig.

Man kan förstå, att direktionen kände sig oangenämt berörd. Ordförande i denna samma var ingen mindre än konungens befälhafvande generaladjutant för armén, öfverste Lagerbring, och bland dess ledamöter märktes i främsta rummet arméns nyutnämde öfverfältläkare, professor Weltzin, på hvilken i egenskap af sjukhusets öfverläkare närmaste ansvaret för dess styrelse hvilade. Det vardt nu också denne senare, som vid direktionssammankomsten påpekade det oformliga sätt, hvarpå dessa inspektioner, och särskildt den sistnämda, utförts.

Han androg, att det för de sjuke vore både skadligt och af elaka följder, om desse skulle nattetid och i sömnen oroas, äfvensom att ett dylikt förfarande skulle på stället bidraga till elakt exempel och ohörsamhet i de befallningar, som af läkarne kunde föreskrifvas. På dessa grunder anhöll professor Weltzin, det öfverinspektören Dislin måtte tillsägas, att vid de af honom vidtagande åtgärder, som hans tjänstebefattning kunde tillhöra, först anmäla sig hos öfverläkaren eller i dennes frånvaro hos den på stället varande sjukhusläkaren.

Denna anhållan bifölls på rak arm, hvarjämte assessor Baillet underrättades, att denne icke ägde rättighet utlämna några af de om händer hafvande handlingar, som sjukhuset rörde, utan finge

Dislin i sådant afseende anmäla sig till kungl. direktionen och dess utlåtande afvakta. Vidare fann direktionen nödigt att söka erhålla en noga kännedom, om hvad Dislin såsom felaktigt anmärkt, hvadan denne skulle ofördröjligen tillsägas att inställa sig hos ordföranden och därefter uppkallas inför direktionen.

Dagen därpå tillkännagaf ordföranden, att öfverinspektören (såsom han på grund af sitt förordnande alltid i protokollen benämnes) inställt sig hos den förstnämde och till en början muntligen framställt åtskilliga anmärkningar mot den ekonomiska ordningen vid sjukhuset samt därefter på anmodan afgifvit en skriftlig promemoria. Denna senare, affattad på franska språket, var — med rättelse af några uppenbara, sannolikt vid intagningen i protokollet uppkomna, skriffel — i den del, som rörde garnisonssjukhuset, af följande lydelse:

»Le 12 du mois d'aout à 8 heures du matin j'ai présenté mes devoirs à M. L'adjutant-General Lagerbrinck et je l'ai prié de faire connaître ma place à qui de droit. Le 13 Cour:te à 8 heures du matin je donnai Copie de ma commission à M. le General Lagerbrink.

— — — — — — — — — — — — — — —

Le même jour à cinq heures du soir je suis allé à l'Hôpital militaire de Kongsholm. Les Chambres et la Cuisine étaient bien tenues et propres. Il manquait de la paille dans les paillasses et elles étaient trop courtes. Les Draps trop courts et de toille trop grossière, les Couvertes très bonnes et fort propres. les bois de til generalement mauvais, les traversins mal faits et incommodes, je ne trouvais dans tout L'Hôpital que deux pots de chambre; dont l'un plein d'ordure et l'autre à moitié.

Il n'y avait aucun Servant dans 4 chambres. Au premier Etage et au deuxième je trouve une jeune fille qui devait soigner nuit et jour environ 20 fievreux, disposés dans trois pièces différentes.

La distribution du soir consistait en une seulle sorte de grains emet à L'eau ce qui devait se distribuer avec du lait ou de la bière: à Coté étoit une très petite marmite, dans laquelle ou faisait du bouillon avec des os.

Le nombre des malades etaient 112 et il n'y avait cependant que 40 ℔ de viande. L'Inspecteur, le Chirurgien et la Cuisinière convinrent qu'elle ne valait rien.

Fait à Stockholm le 14 du mois d'Aout l'an 1812.

Dislin.

Denna promemorias affattning på franska visar dess författares utländska, antagligen franska börd. Gifvetvis måste han dock hafva varit fullt mäktig svenska talspraket.

Som man ser, är aktstycket hållet i rätt myndig ton; dess »*fait à Stockholm*» smakar af dekret rent af.

Efter erhållen del fann direktionen de gjorda angifvelserna vara »af den mest grannlaga beskaffenhet och af sådan vikt, att därom borde skyndsamligen och med yttersta noggrannhet undersökas». Angeläget var nämligen, att, om klagomålen skulle befinnas grundade, icke allenast rättelse skedde, utan äfven den felaktige ställdes under behörigt tilltal. I betraktande häraf aktade direktionen nödigt utsätta ett extra sammanträde till samma dag kl. 5 e. m., hvarvid äfven vederbörande chefer för garnisonsregementena skulle anmodas närvara.

Både allvar och skyndsamhet hade således utvecklats, när man några timmar senare mötte anmärkaren öga mot öga.

Innan denne insläpptes, och den egentliga undersökningen började, begärde dock öfverläkaren, professor Weltzin att få upplysningsvis yttra sig om den inkomna anmälan.

Att madrasserna voro ofullkomligt stoppade, ägde sin riktighet. Förhållandet var, att en del madrasser voro nog korta och skulle blifvit alldeles för korta, om de fullkomligt stoppats med halm.

Hvad den omständighet angick, att herr öfverinspektören ej funnit uppassning i första våningen af den stora sjukhusbyggnaden, så berodde detta, enligt sjukhusläkaren Ahlgrens förklaring därpå, att sjukvakterskan nyss förut på Ahlgrens befallning gått ned i badhuset för att mottaga en ankommen sjuk, och att nämde sjukhusläkare under tiden själf varit i besagda sköterskas sjukrum.

Med den tredje anmärkningen, att i andra våningen fanns endast en ung flicka, som ensam natt och dag hade att vårda omkring 20 febersjuke, förhöll sig på följande sätt. I denna våning fanns visserligen för tillfället blott en sjukvakterska till circa tjugo därvarande soldater, men bland dessa tjugo funnos den 13 Augusti endast tre febersjuke. De öfrige, mer eller mindre tillfrisknade, förmådde alla att gå uppe och hjälpa sig själfva, hvarföre sköterskan rätt väl hann med sina göromål. Vid ett slikt förhållande vore det således ett ändamålslöst öfverflöd att i denna våning hafva en ökad betjäning, lika visst som att detta i händelse af svår sjuklighet blefve en nödvändighet.

Rörande förhållandet med nattkärlen erinrade öfverläkaren om vissa föreskrifter, han i detta afseende för convalescenter utfärdat,

öfverlämnande för öfrigt den anmärkta omständigheten att af undersökningen upplysas.

På samma sätt påminde öfverläkaren i afseende på mathållningen om de olika sjukportionerna och öfverlämnade likaledes frågan om köttets beskaffenhet till den förestående undersökningen.

Nu fick herr öfverinspektören inträda, hvarpå en rätt egendomlig scen följde.

Denna började, som naturligt var, därmed, att den inkomne af direktionens ordförande underrättades om anledningen till hans tillkallande och om direktionens ansökan att i herr öfverinspektörens närvaro undersöka förhållandet med dess anmärkningar samt att under rannsakningens gång biträdas af densammes närmare förklaringar.

Men här *afbröts* ordföranden, herr generaladjutanten Lagerbring, af öfverinspektören Dislin med den förfrågan, i hvilken ställning denne sistnämde borde vara inför kungl. direktionen; tilläggandes, att han icke ansåg sig böra vara stående utan sittande, hvarjämte han på samma gång från sessionsbordet tog den för en annan frånvarande direktionsledamot varande stol för att sätta sig.

Man kan tänka sig den kungliga direktionens förvåning vid ett slikt uppförande, en förvåning, som förmodligen röjde sig genom ett ögonblicks tystnad.

Ögonblicket därpå antydde ordföranden herr öfverinspektören att taga afträde, hvilket denne efterkom.

Då Dislin, efter en kort stund, åter förekallad, inkommit, föreställde honom ordföranden å egna och kungl. direktionens vägnar oskickligheten och obehörigheten af hans uppförande, att, innan konungens befälhafvande generaladjutant och kungl. direktionens ordförande ännu hunnit sluta att å direktionens vägnar förklara anledningen till Dislins kallelse och kungl. direktionens sammankomst, afbryta ordföranden med den fråga, huruvida han (Dislin) vore skyldig att stå eller sitta, då han tilltalades, och detta med tillägg, att han icke ansåg sig skyldig till det förra, samt att utan afvaktan af svar till sig rycka en af de kring direktionens bord stående stolar för att genast sätta sig. Af vördnad för det namn, hvarmed herr öfverinspektörens fullmakt var undertecknadt, ville konungens befälhafvande generaladjutant äfvensom kungl. direktionen i herr öfverinspektörens närvaro fortsätta den tillämnade undersökningen och tillåta, att herr Dislin under densamma finge intaga den stol, som han utan tillåtelse velat begagna.

Herr öfverinspektören Dislin inföll, att han för konungens befälhafvande generaladjutant såsom sådan hade all vördnad och

vore beredd till lydnad, men att han däremot — också af vördnad för det namn, som var undertecknadt hans förordnade — icke ansåg sig böra stående bevista direktionens session, hvarförutom han icke erkände eller kunde anse någon sin åliggande skyldighet vara att inför kungl. direktionen stå till rätta för sina åtgärder.

Till svar härå underrättade herr generaladjutanten, att nu ej vore fråga om herr öfverinspektörens ställande till rätta, utan blott därom, att direktionen måtte komma i tillfälle att i hans närvaro göra den nogaste undersökning rörande de brister vid hospitalsvården och den uraktlåtenhet hos vederbörande, som herr öfverinspektören anmält sig erfarit vid sitt besök i sjukhuset den 13 innevarande månad. Resultatet af denna undersökning, huruledes det nu ock utfölle, skulle jämte den af herr Dislin underskrifna promemoria föreläggas hans kungl. höghet kronprinsens höga granskning, och vore det inför denna domstol, som fråga skulle blifva att stå till rätta. På denna underrättelse svarade herr öfverinspektören »med någon märkbar hetta», att han också icke skulle underlåta att inlämna till hans kungl. höghet rapport öfver hvad han erfarit vid hospitalsvården.

Härmed var den oangenäma episoden slut, och själfva undersökningen om de anmälda oordningarne kunde börja.

Att för denna i dess helhet redogöra torde vara öfverflödigt, så mycket mer som man af Weltzins förberedande upplysningar lätt kan sluta till utgången. Det enda, som möjligen skulle behöfva omtalas, är, hur det gick med de båda sista anmärkningarne, vid hvilka Weltzin särskildt hänvisat till den blifvande undersökningens utslag. Dessa rörde, som vi minnas:

1:o »les pots de chambre»,

2:o köttets beskaffenhet.

Undersökningen rörande den första af dessa punkter upptager tre sidor i protokollet. Det juridiska ämbetsspråket, som med sina majestätiska satsbyggnader här uppbär det så vulgära ämnet, är af en ganska komisk verkan, hvilken kulminerar i återgifvandet af ett onekligen rätt groft uttryck af öfverläkaren. Bäst är emellertid att förbigå allt detta och endast nämna, det anmärkningen visade sig fullständigt obefogad.

Afhandlingen om köttets beskaffenhet däremot kan utan att att såra någons öron i all dess trivialitet återgifvas.

Sjukhusläkaren Ahlgren, härom tillfrågad, upplyste, att herr öfverinspektören Dislin vid besöket i matköket den 13 förklarat köttet skämdt, hvilket Ahlgren, som enligt sin åliggande tjänste-

befattning nyligen vid köttets ankomst till sjukhuset detsamma besiktigat, besvarade därmed, att han bad herr öfverinspektören Dislin både lukta och nogare se på köttet för att finna, det samma hade fullkomligt färsk lukt och alldeles icke var gammalt eller skämdt utan nyligen slaktadt och godt. Dislin hade då medgifvit, att det öfriga köttet varit godt, men en liten bringa, som var mager, hade därpå ådragit sig hans synnerliga uppmärksamhet. Ahlgren, å sin sida medgifvande, att man utan tvifvel kunde önska erhålla ett kött, som varit mindre benigt och mera fett än den i fråga varande bringan, hade likväl erinrat därom, att det öfriga erhållna köttet, bestående af lårstycke och hvad kokerskan kallade »fransyskan», ägde dessa fördelaktigare egenskaper, vidare, att det icke vore möjligt erhålla hos slaktare i vanlig handel kött alldeles utan ben, samt att det denna årstid vore ganska ondt efter ett fullkomligt godt och fett kött, i anseende därtill att kreaturen i allmänhet hittills varit magra och mindre köttfulla.

Sjukhuskommissarien Baillet och sjukhusets kokerska, Brita Christina Lagerström, som nu inkallades, instämde uti samma yttrande om köttet som sjukhusläkaren Ahlgren, hvarvid kokerskan nyttjade det uttrycket, att bringan, ehuru nyss slaktad och frisk, varit hvad man kallar en dålig bringa. Detta uttryck *dålig* uppfattades af herr öfverinspektören Dislin med särdeles begärlighet, och förbehöll han sig ovillkorligt, att detta uttryck uti kokerskans förklaring skulle också inflyta i protokollet.

Herr öfverinspektören underrättades, om hvad han icke tycktes känna, nämligen att i svenska språket, hvad man kallar en dålig bringa icke är detsamma som ett genom förskämning, seghet eller någon för hälsan skadlig egenskap felaktigt kött, utan vill blott säga detsamma som en tunn, mindre köttfull och mager bringa. Men herr öfverinspektören Dislin påstod enständigt, att köttet vore efter hans uttryck »immangeabelt» och tillade, att utom andra felaktigheter köttet hufvudsakligen haft det lyte att vara för färskt, hvarförutan Dislin slutligen tillade, att han grundat sin rapport på läkaren Ahlgrens och kokerskans medgifvande, helst han i annat fall ej skulle underlåtit att genom andra personer besiktiga samma kött.

Till afgörande af frågan om köttets beskaffenhet uppmanades slutligen de närvarande herrar regementschefer att härom tillfråga sitt respekitiva på sjukhuset befintliga manskap. Detta skedde, och hade manskapet med en mun förklarat köttet godt och smakligt.

Undersökningen i dess helhet afslutades på följande sätt:

Sedan öfverinspektören Dislin under nära en och en half timmas tid lämnats tillräckligt rådrum att meddela de af kungl. direktionen äskade och nödiga ansedda upplysningar, men denne likväl sökte med flera osammanhängande, vidlyftiga och till undersökningens föremål ej ledande anföranden onödigtvis upptaga kungl. direktionens tid, förständigades han att med redighet och utan omsvep hålla sig till de anmälda ämnen, hvarpå Dislin yttrade med tillika visade föraktliga åtbörder, att han numera vore lika nöjd och benägen att afträda, hvilket, då någon mera upplysning ej heller stod att ernå, honom således bifölls.

Därmed var också öfverinspektionen från detta håll för alltid slut. Redogörelsen öfver den skedda upptager emellertid trettiotvå sidor af direktionens protokoll.

Efter genomläsandet häraf frågar man ovilkorligen: hvem var denne Dislin? Och hvem gaf honom uppdraget? Svaret på denna senare fråga kan ej varda annat än: kronprinsen — i egenskap af general en chef för armén, ty ingen kunglig fullmakt har meddelats. Men hvilka egenskaper, hvilken ställning i samhället kunde förmå hans kungl. höghet att till ett dylikt uppdrag utse denne för eftervärlden fullständigt okände främling? Hvem var han egentligen?

För att vinna någon upplysning härvidlag har jag — påminnande mig, att Dislin först i protokollet nämdes »fabriqueur» — rådfrågat hallrättens handlingar och särskildt årsberättelserna öfver fabrikernas tillstånd samt häraf inhämtat följande:

Antoine Dislin innehade år 1800 en *sidenfabrik* med 20 väfstolar sysselsättande 3 gesäller, 3 lärlingar och 9 väfverskor samt tillverkande 184 alnar taft, 1644 alnar satin och 1316 dukar. År 1804 hade han 50 stolar i gång; personalen utgjordes då af 1 verkmästare, 9 gesäller, 3 lärlingar och 35 väfverskor, hvarvid tillverkningen gick till 2505 aln. taft, 3847 aln. satin, 6218 sorgedukar och 356 flordukar.

Detta var rörelsens maximum. Sedan gick det stadigt utför, så att 1812 (samma år, som inspektionen företogs) omnämnes endast 4 stolar med 1 gesäll och 9 diverse arbetare samt en tillverkning af 61 aln. taft och 3602 dukar.

År 1814 läses vid namnet A. Dislin: »fabriken nedlagd och han bortrest utur Riket därförinnan.»

Detta är all den kännedom, jag lyckats förvärfva om mannen. Svårt är antaga, att kronprinsen skulle lämnat ett förordnande af detta slag till en person, hvars hela medborgerliga för-

tjänst endast låg däruti, att han för egen räkning drifvit några väfstolar. Eller har verkligen Karl Johan blott för landsmanskapets skull — förutsatt att Dislin var fransman — velat gynna denne? Kanske i så fall denne samme för sin höge landsman äfven utfört andra uppdrag af mer eller mindre officiell natur?

I hvilket fall som helst skulle det vara af intresse, att om den improviserade öfverinspektören, som med så stora later framträdde, få erfara något mera.

H. F—g.

Rättelser och tillägg

till Anrep: Svenska Adelns Ättar-taflor

rörande slägten Oxenstierna,

hemtade ur Upsala Universitetsbiblioteks handskriftssamling.

Oxenstierna till Eka och Lindö.

Tab. 30.

[**Gabriel Christiernsson**] [g. m. *Beata Trolle*] hvilken dog d. 13 april 1591.

[Enl. sonhustrun Beata Gera's bref till sin syster Bengta d. 22 april s. å.]

Tab. 30.

[**Märta**] [g. m. *Caspar Tiesenhausen*] zu Kyde d. 12 aug. [1582] på Upsala slott, där Johan III firade bröllopet, enär bruden hade varit vid drottningens hof »en tijdh långh».

[Enl. Johan III:s bjudningsbref till Erik O. d. 30 juli s. å.]

Hon dog i slutet af 1580- eller första början af 1590-talet, ty d. 13 mars 1591 omtalar hennes man i bref till hennes broder Christiern, att han förlofvat sig med »wolgeboren Junckfrau S[op]hia van der Reck selgen heren Mattias van der Recken nachgelassen Tochter».

Hon var dotter till aflidne Mathias van der Reck och Sofia Virck, dotter till Georg Virck och omgift med öfverste Georg [Jürgen] Fahrensbeck. Förlofningen kom först efter många svårigheter till stånd, enär Sofia van der Reck redan var bortlofvad till Otto von Dönhoff, hvilkens kränkta rättigheter ifrigt försvarades ej blott af talrika slägtingar utan äfven af Wendens biskop.

Konung Johan III blef också vid underrättelsen om det förestående äktenskapet mycket uppbragt och tillskref Tiesenhausens

svåger i första giftet ståthållaren i Reval Erik Oxenstierna ett alfvarligt bref af d. 26 maj 1591, hvari han förklarar sig ej vilja »bruka» Tiesenhausen »för befallningsman på Hapsall eller Leall» samt säger sin »ändelige och alfvarlige villie och befallning» vara att Oxenstierna skulle förhindra bröllopets firande »på for^{de} wåre Befästningar anten Hapsal eller Leall uthi staden eller på slottet», hvartill tillgång skulle förmenas så väl Fahrensbeck som Tiesenhausen, hvilken senare skulle »strax oförsumligen» begifva sig till Sverige att stånda till ansvar inför konungen.

Ej långt därefter d. 15 juni underrättar det oaktadt Tiesenhausen Erik Oxenstierna i ett bref från Hapsal att han nu var lyckligen och väl gift samt att han stode i begrepp att efterkomma konungens befallning och öfverresa till Sverige.

Den förskjutne fästmannens och hans slägtingars förbittring blef desto större, som Tiesenhausen dessutom offentligen förklarat att orsaken till hans hustrus brytning af förlofningen med Otto Dönhoff varit att denne på mödernet ej vore af så god adlig börd som på fädernet. Om den vidlyftiga och på sin tid tydligen mycket uppseendeväckande process, som af Dönhoff och hans bröder väcktes mot Tiesenhausen och hans fru för så väl brutet äktenskapslöfte som ärekränkning och som var föremål för rättslig behandling i Reval d. 30 juni, d. 1 och 5 juli 1592, kan läsas i Monumenta Livoniæ Antiquæ III, Riga 1842, där äfven myndigheternas skrifvelser till konung Sigismund i Polen från slutet af 1593 eller början af 1594 samt d. 5 juli 1595 och till hertig Carl d. 12 juli s. å. meddelas.

Tab. 30.

[Birgitta] lefde ännu d. 9 aug. 1618, då hon sänder Margareta Oxenstierna, f. Gonnies bjudningsbref till dottern Anna Ribbings bröllopp med Anders Nilsson [Lilliehöök] till Fårdala d. 13 sept. på Fånöö.

Tab. 30.

[Kjerstin] dog d. 16 juli 1603 på Algö och begrofs d. 27 aug.

[Enl. bref af d. 22 juli s. å. från brorsdottern Anna Eriksdotter, sed. g. m. Broder Abrahamsson Rålamb, till Åke och Carl O.]

Tab. 30.

[Johan.] Befallningsman i Öfra Östergötland d. 9 maj 1598.

[Enl. Carl IX:s bref s. d.]

Tab. 31.

En *dotter* till Christiern föddes d. 24 mars 1577.

[Enl. moderns bref till sin syster Bengta d. 26 mars.]

En *dotter*, som måste vara någon af de yngre, enär Karin och Märta nämnas i brefvet, föddes d. 10 april 1578.

[Enl. faderns bref till sin broder Erik och moderns till sin syster Bengta d. 17 april.]

[Catharina] begrofs i Björkviks kyrka d. 6 mars 1625.
[Enl. mannens notifikationsbref till Carl Oxenstierna.]

[Ebba] till Synnerby begrofs i Sigtuna kyrka d. 15 oktober 1615.
[Enl. systrarnas bref till Carl Oxenstierna.]

Tab. 32.

[Christiern] dog i juni [1584].
[Enl. X. 279.]

[Catharina] f. d. [14] oktober [1584], kammarjungfru hos hertiginnan Maria Elisabet. G. m. [Nils Thureson Bielke] d. 1 juni 1617 i Stockholm, där hertig Johan af Östergötland firade bröllopet.
[Enl. hertigens bjudningsbref af d. 8 maj s. å. till Carl O.]

Begrofs d. 30 maj 1624.
[Enl. mannens bref till Åke O. d. 8 maj s. å.]

[Gabriel] f. d. 26 mars [1586].
[Enl. X. 279.]

Tab. 33.

[Barbro] dog d. 11 [jan. 1624].
[Enl. sonen Axels egenh. anteckningar. X. 284 k.]

[Christer] f. dec. 1584. Uppfostrades först hemma, sedan efter faderns död vid tyska universitet. Anställd vid Carl IX:s hof. 1604 »Regiæ navi præfectus». † oktober 1607.
[Enl. Axel O. anteckningar.]

Tab. 33.

[Margareta] föddes tvilling med Beata.
[Enl. Christina Gabrielsdotter Soop's, f. Oxenstierna, bref till Erik O. d. 4 nov. 1591.]

[Ebba] g. m. [Johan Sparre] på Rinkesta d. 11 januari 1623.
[Enl. moderns bref till Åke O.]

Lefde ännu 1654, då hon d. 10 nov. skrifvit bref till Margareta Oxenstierna, f. Bielke.

Tab. 34.

[Gabriel] f. i »Räffle». Kom till hertig Johans af Östergötland hof 1610. Legat till England och Nederländerna 1625 och till Danmark 1628.
[Enl. personalierna i handskrift.]

Begrofs d. 9 mars 1641.
[Enl. enkans bjudningsbref till Erik Oxenstierna.]

Hans första hustru *Margareta Bielke* dog [1 aug.] 1620 efter att dagen förut födt en *dotter*, som strax dog.
[Enl. mannens bref till Carl Oxenstierna d. 15 aug.]

Tab. 35.

[Erik.] [Slottslofven på Reffle] d. 22 juli [1580].
[Enl. Johan III:s bref s. d.]

[Ståthållare öfver Reffle etc.] d. 10 mars 1590.
[Enl. Johan III:s bref s. d.]

Christiern Eriksson, »junker», egde Eka 1595 och 1596.
[Enl. gårdsräkningar.]

Nämnes såsom död i ett qvitto d. 10 juni 1598.

[**Åke.**] Studerade vid Rostocks univ. 1599.
[Han har d. 4 juli 1599 i Rostock skrifvit sitt namn i Olai Lixanders album.]

[Ståthållare på Wiborg] d. 28 nov. [1631].
[Enl. kgl fullmagt.]

Kallas redan 1638 Krigsråd.
[Kgl. bref d. 20 sept. s. å.]

En *dotter* döptes d. 8 jan. 1587.
[Enl. moderns fadderbref till prinsessan Anna d. 26 dec. 1586.]

[**Beata.**] [Hofmästarinna hos drottning Kristina] d. 1 febr. 1639.
[Enl. Förmyndarereg. bref s. d.]

Begrofs d. 12 sept. 1652.
[Enl. sonens bref till Greta Torstensson.]

Hennes man dog d. 17 dec. [1631].
[Enl. hennes bref till brodern Åke d. 24 dec. s. å.]

[**Gabriel**] f. på Årsta i slutet af 1593 eller början af 1594. Uppfostrades efter föräldrarnes död af farbrodern Johan. Sändes af honom 1607 till Tyskland, där han studerade vid olika universitet »i elfwa år». Efter ett kort besök hemma begaf han sig åter till Tyskland, där han 1622 var i Wittenberg, 1623 i Rostock, 1625 i Lübeck. Kammarherre hos konungen.

Deltog i »twenne togh till Prüssen» samt »är ock uthi åtskillige commissioner här inrikes aff H. K. M:t brukader». Insjuknade under en resa till Wermland, där han skulle hålla utskrifning, och dog i Westerås d. 7 sept. 1630.
[Enl. personalier och egna bref.]

Tab. 35.

[**Carin**] säges i brodern Åkes bref till brodern Gabriel d. 22 juli 1617 skola hålla bröllop »innom tre weckor».

Nämnes som »nyss» död i systern Beatas bref till brodern Carl d. 19 jan. 1629.

Arfskifte efter henne egde rum d. 17 juli 1630.

Tab. 35.

[**Märta**] nämnes som »nyss» död i brodern Carls bref till brodern Åke d. 2 juni 1621.

Tab. 36.

[**Carl.**] Hofmästare hos furstinnan Maria Elisabet. Furstligt Råd hos hertig Johan af Östergötland d. 2 maj 1617.
[Fullmagt s. d.]

Häradshöfding öfver Björkkinds härad d. 19 aug. 1617.
[Fullmagt s. d.]

D. 4 aug. 1619 tillträdde han ståthållareskapet på Åbo. Häradshöfding öfver Wemo härad i Finland d. 18 juni 1626.
[Fullmagt s. d.]

[Gift] antagligen i början af 1611 [med Margareta Gonnies, dotter af Nicolaus Gonnies] Hebræ. Lingu. Professor vid universitetet i Rostock, som dog d. 16 jan. 1589 och [Anna Cloos] samt syster till Christina, som d. 25 maj 1623 gifte sig på Åbo slott med Henrik Nöding och var död 1655, och Johannes, som var Magister och dog 1611.

Margareta dog d. 30 maj 1627 och begrofs i S:t Johannis kyrka i Norrköping d. 5 aug. s. å.
[Enl. mannens bref till brodern Åke d. 10 och 11 juli s. å.]

Tab. 36.

En *son* föddes på hösten 1612.
[Enl. Carls bref till sin hustru d. 15 dec. s. å.]

[**Christer**] (Christian) kallas 1637 på utanskriften till ett bref: »Friherre till Björnö, Herre till Håckesta, H. K. M:ts Cammarherre» och i ett bref om hans begrafning: »Königl. Cammarherr, Freijherr zur Lindö und Björnöö».

Dog sannolikt på hösten 1640.
[Enl. Åke O:s bref till Erik O. d. 22 nov. s. å.]

Begrofs i Norrköping d. 8 juni 1641.
[Enl. pfaltzgrefven Johan Kasimirs bjudningsbref till brodern Erik d. 25 maj s. å.]

Tab. 37.

[**Erik**] åtföljde 1634 såsom Hofjunkare Philip Scheiding på hans ambassad till Moscou.
[Enl. bref af d. 10 sept. s. å. till brodern Christiern.]

Förlofvade sig i början af sept. 1641 med [Margareta Bielke].
[Enl. moderns bref af d. 17 sept. s. å. till hans broder Åke hade förlofningen egt rum »i söndags».]

G. m. [Margareta Bielke] d. 14 dec. 1642.
[Enl. egen anteckning.]

En liten *dotter* dog i mässling på Englaholm i juni 1648.
[Enl. Beata O:s bref till sonen Åke.]

En *dotter* döptes d. 17 sept. 1648 och hade till fadder pfaltzgrefven Johan Kasimir.
[Enl. dennes tacksägelsebref till Erik O. d. 4 sept. s. å.]

En *dotter* föddes 1655.
[Enl. bref af fadern d. 17 jan. s. å.]

Tab. 38.

[**Erik**] till Lindö, dog 1691 eller 1692.
[Enl. räkning på begrafningskostnaden.]

[**Sigrid**] omtalas som nyfödd i bref d. 13 nov. 1649 från fadern till hans farbror Åke.

Döptes på Lindö d. 16 dec. 1649.
[Enl. faderns bref till densamme d. 29 nov. s. å.]

En *dotter* föddes 1655.
[Enl. koncept till bjudningsbref till dop d. 17 jan. s. å.]

Tab. 39.

[**Åke**] föddes på Lindö.
Döptes d. 13 juni 1652 och hade Carl X Gustaf till fadder.
[Enl. faderns bjudningsbref d. 18 maj s. å.]

[**Maria Elisabet**] dog d. 20 jan. [1771].
Bodde på Hornö i Wallby s:n i Upsala län.
[Enl. bouppteckningen.]

Tab. 44.

[**Erik Gustaf**] förordnades d. 6 juni 1783 till v. landshöfding i Upsala län, men undanbad sig utnämningen.
[Enl. bref d. 8 aug. s. å.]

Tab. 46.

[**Axel Gabriel.**] [Kammarjunkare] d. 2 febr. 1817.
[Kornett] d. 9 dec. [1817].
[Löjtnant] d. 22 april [1823].
Kammarherre d. 16 april 1825.
[Ryttmästare] d. 27 juni [1827].
Adjutant hos H. M. Konungen d. 10 nov. 1832.
[Kabinettskammarherre] d. 20 maj 1834.
[Afsked från Ryttmästarebefattningen] d. 14 juli [1835].
[Major i arméen] d. 4 juli [1836]

[**Sigrid Eugenia**] dog d. 28 mars 1868.

Oxenstierna till Korsholm och Wasa.

Tab. 1.

[**Gabriel**] var ännu 1605 i utlandet.
[Enl. farbrodern Johan O:s bref d. 28 mars s. å. till Drottning Kristina, hvari han säger att Gabriel »nu på nogen tijdh hafwer warit uthan lands, synnerligen i halftredie åähr wistats i Frankrijke».]

Hans hustru [Anna] dog på Rosersberg.
Begrofs i Esterna d. 16 mars 1656.

Tab. 12.

[**Gustaf**] döptes d. 2 april 1626.
[Enl. moderns bref till Carl O.]

[Hedvig Eleonora] lefde ännu 1707 och var då i Wismar.
[Enl. bref från henne till brodern Gabriel d. 12 nov. s. å.]

[Anna Augusta] var 1695 gift.
[Enl. hennes bref till brodern Gabriel d. 1 maj s. å.]

Tab. 12.

[Gabriel] var 1692 i Hamburg.
Kornett vid prins Ludvigs af Baden garde med Ryttmästares rang.
[Enl. bref från F. C. Dohna d. 20 aug. 1694.]

Kallas på utanskriften till ett bref d. 26 aug. 1706: »Lieutnant Colonel au garde de S. A. le marggraf de Bade».

Kallas: »Obrist Wachtmeister und Obrist Lieutnant von Leib Garde zu Pferd» och säges hafva tjänt där med utmärkelse i 13 år, i Markgrefvinnan Augustas af Baden pass för honom d. 2 juli 1707. Den 12 juli 1707 har han pass att bege sig till svenska arméen. 1708 i mars, april och maj var han vid svenska arméen.
[Enl. bref från C. Kurck.]

Tab. 13.

[Gustaf] var 1696 i Dresden utan tjenst och säger sig då hafva varit utrikes »snart i 4 år».
[Enl. hans bref till brodern Gabriel d. 9 okt. s. å.]

Eugène Lewenhaupt.

Spridda rättelser och tillägg

till

G. Anrep: Svenska adelns ättartaflor.

(Forts. ur *O. B:s* Anteckningar.)

Dachsberg.

[David Dach, adlad **Dachsberg.]** Dog 1667 18/4.

Barn (bl. a.):

David, f. 1641, † 1651 8/2, 10 år och 11 dagar gammal, samt begrafven i Vadstena.

[Carl Gottfried]. Hade 1678 tjenat vid lifgardet 10 år. — Gift före 1678 med en dotter af majoren Johan Lood i Småland, N:r 157, och Sofia Svan.

[Sveno Svenonis]. Dog 1633 4/3. **Dimborg.**

Son:

[Andreas Dimbodius], f. 163 .

Son:

[Sven Dimberg, adlad **Dimborg**, † 1731] 12/6. — [Gift] 1691 13/7 i Stockholm [med *Christina* [*Maria*] *Merling*], † 1742 14/2 i nämnda stad, dotter af rådmannen Jonas Hansson Merling och Magdalena Christoffersdotter von Ens (kammarrådet Brynte Cronskjölds syster).

[Mathias Franck, adlad **Drakenstjerna].** Dog mellan 1664 och 1675. [— Gift med *Catharina Avander*], † mellan 1675 och 1679. **Drakenstjerna.**

Barn (bl. a.):

[Peter]. Blef vid 14 års ålder ryttare i Jemtland; var 1682 reducerad [löjtnant] och anhöll 1689 att få en ständig tjenst. — Gift med *Catharina Ram*.

Son:

Johannes, döpt 1688 30/8 i Hedvig Eleonora församling i Stockholm.

Mathias. Var 1666 korpral vid öfverste Wolmar Wrangels regemente till häst från Upland, Södermanland och Småland.

[Catharina]. Lefde 1688. [— Gift med] kaptenen [*Per Larsson Knagg*], som tjenat nära 40 år och förlorat två farbröder, tre bröder och en son för rikets fiender och all sin egendom vid fiendens infall i Jemtland. Med hustru och fyra barn vistades han under fattiga omständigheter en tid i Helsingland och 1688 i Stockholm.

Tab. 1.

[Anders Olofsson, adlad **Dreffenfelt].** Tjenade allt sedan konung Gustaf II Adolf intog Riga (1621); [kornett vid Vestgöta kavalleri; löjtnant]; † 1659 i Norge. Var aldrig ryttmästare. — Gift med *Sofia Blom*, i hennes 1. gifte (gift 2:o med löjtnanten Joen Haraldsson, † 1672). Hon hade 1668 många små barn och öfverlefde sin 2. man. **Dreffenfelt.**

Barn (bl. a.):

Anders. Ville 1668 blifva militär, hvarför modern s. å. anhöll, att han skulle få rusta under Vestgöta kavalleri för hemmanen Baggården och Silfvarp.

Tab. 2.

[Bengt], f. 1645. [Afsked 1700] 7/4 för sjuklighet. [— Gift med *Maria Belfrage*], som öfverlefde honom.

Barn (bl. a.):

? **Nils,** f. 1683 i Vestergötland; kom i tjenst vid Vestgötadals regemente 1704; var fänrik der 1710; fänrik vid general v. Fersens dragonregemente 1715; vistades fem år i dansk fångenskap; handtlangare vid artilleriet i Stockholm 1720; afsked 1730 17/12; beviljades pension s. å. 3/12; † 1733 4/6. Hade fått ett hugg i hufvudet, ett spjutsting i ansigtet och ett hugg på näsan samt dessutom blifvit skjuten i högra låret.

[**Maria Sofia**]. Gift med en kapten vid öfverste Carl Bildsteins regemente.

Tab. 3.

[**Henrik**]. Var 1672 löjtnant vid Vestgöta kavalleri.

Tab. 1.

Dreffensköld. [**Nils Björnsson,** adlad **Dreffensköld**]. Bevistade fälttågen i Livland, Preussen, Tyskland och Danmark samt hade varit fången och sårad. Erhöll genom kongl. brefven 1647 20/3, 1647 7/7, 1652 7/11 och 1655 30/4 i donation flera gods, gårdar och hemman i Vestergötland; † 1658 25/3. [— Gift] och öfverlefdes af hustrun, med hvilken han hade sex söner.

Barn (bl. a.):

[**Björn**]. Ryttare vid Vestgöta kavalleri 1647; korpral 1655 och beordrades till Polen; bevistade sedan stormningen af Fredriksodde och kommenderades derpå såsom kornett under öfverste Schönleben till Stettin; blef vid Flensborg löjtnant och afsändes till Seeland till konungens lifkompani; blef vid stormningen af Köpenhamn sårad i venstra sidan af halsen; tjenade efter fredsslutet såsom reformerad löjtnant vid Vestgöta kavalleri; [ryttmästare]; afsked 1680 22/7; † 1684 21/3. Var aldrig öfverstelöjtnant. Erhöll 1682 4½ bondehemman på lifstids frihet. — Gift med *Maria Silfversvärd*, som öfverlefde honom, dotter af ryttmästaren Lars Silfversvärd, n:r 184, och Anna Hierta, n:r 121.

Nils. Anhöll få behålla hemmanen efter fadern. † 1674. — Gift med *Märta Bråckenhus*, som med flera barn öfverlefde mannen.

[**Anders.** Lefde 1665], men var död 1684. — [Gift med *Dorothea von Krakowitz*, i hennes 2. gifte], som lefde, enka, 1684.

Dotter:

Greta. Var död 1729. Gift med löjtnanten vid Bohusläns dragoner *Anders Wall*, som 1729 ämnade gifta sig 2:o med sin förra frus halfbroders dotter Dorothea von Wulffschmidt.

[**Göran.** Löjtnant;] † 1672. [Se Tab. 2.]

Tab. 2.

[**Göran**]. Kornett vid öfverste Sinclairs regemente; [löjtnant vid Vestgöta kavalleri] 1657; † 1672 13/2.

Barn (bl. a.):

[1. **Anna Dorothea**]. Öfverlefde alla manliga arfvingar af ätten och lefde ännu 1728. [Gift (?) med löjtnanten] vid Bohusläns dragoner [*Anders Wall*], som efter 28 års tjenst fick afsked 1716, anhöll om adelskap och lefde ännu 1729. Hans moder, som hette Fahnesköld, var troligen dotter af Sven Pedersson, adlad Fahnesköld n:r 511, hvilken stupade i fält.

[2. **Lars**]. Var 1678 page hos grefve M. G. De la Gardie.

[2. **Jacob**. Musketerare vid lifgardet 1685] i september; pikenerare efter nio månader; rustmästare vid major M. W. Nieroths bataljon 1687 20/2; afsked 1688 2/10; [löjtnant vid M. G. Tiesenhausens regemente s. å.] 10/12; [kaptenlöjtnant vid Buddenbrocks regemente] 1694 10/9; kapten vid Fredrik Köhlers inf. 1700 10/8; major 1703 15/7; öfverstelöjtnant vid Vestgöta 3-männings regemente till fot 1707 8/6. † 1714 1/4 på Filsbäck. — Gift med *Margareta Gyllenberg*, i hennes 1. gifte, dotter af öfverinspektoren Erik Berg, adlad Gyllenberg, n:r 1030, och Christina Duberg.

2. [**Helena Catharina**]. Var död 1711.

2. [**Nils**], f. 1672. [Kapten; † 1708. Se Tab. 3.]

Tab. 3.

[**Nils**], f. 1672 22/4. [Dödsskjuten 1708] 31/8 vid Mescowitz [i Polen].

Uppgifterna i Ättartaflorna om hans giftermål 1670 med Christina Brockenhausen likaväl som om hans barn, af hvilka Anna Maria står född 1671, kunna således ej vara riktiga, utan äro dessa nog att hänföra till ofvan anförde Nils Björnsson, adlad Dreffenskölds son Nils, som var gift med en Bråckenhusen och dog 1674.

[**Jacob Drummond**. — Gift med *Elisabeth Clerck*, i hennes 1. gifte], (gift 2:o med öfverste Jacob Sinclair, n:r 444), †, enka, 1662 15/7. Hon skulle begrafvas 1663 19/7 i Klara kyrka i Stockholm. **Dromund.**

Dotter:

[**Regina Drummond**, adlad **Dromund**. Gift] 1680 29/4 i Jakobs församling i Stockholm.

Tab. 2.

[**Henrik Speet**]. — Gift 2:o (?) 1694 17/6 i Stockholm med *Elisabet Ditmar*, hvilken såsom enka, bodde 1705 i Norrköping. **Ehrenspetz.**

Tab. 3.

[**Anna Christina**], † 1763 10/5 i Nikolai församling i Stockholm. [Gift med *Urlander*], † 1753.

---

von Eich. [**Abraham van Eich,** adlad **von Eich**], f. 1620 $^{20}/_{1}$, [† 1677] $^{31}/_{7}$. [— Gift med] *Sara Witte*, eller *de Witt*, f. 1625, † 1680 i Göteborg, 54 år, 7 månader och 17 dagar gammal.

---

von Eisen. [**Diedric von Eisen**]. — Gift med *Christina Palmström*, † 1710 $^{30}/_{9}$.

Tab. 1.

Ekegren. [**Anders**]. — Gift 1667 $^{12}/_{4}$ i Hofförsamlingen i Stockholm med *Maria von Bilow*.

[**Peter**]. — Gift 1710 $^{9}/_{5}$ med *Greta Torpadius*, f. 1681 $^{22}/_{9}$, † 1748 $^{19}/_{3}$, dotter af assessor Lars Torpadius.

Dotter:

Greta. Gift med kaptenen *Gustaf Folcker*, som 1760 bodde på Hofvetorp i Torpa socken i Östergötlands län.

[**Johan**]. Var kaptenlöjtnant [vid Dalregementet] 1680; regementsqvartermästare 1681; afsked 1682 $^{30}/_{3}$.

Tab. 2.

[**Gustaf**]. Lefde 1696, men var död 1704. [Gift med *Christina Kyle*], som lefde ännu 1719.

Barn (bl. a.):

En son. Reste 1685 till Holland att lära sig italienska bokhålleriet, men hördes sedan ej af.

[**Elsa**]. Lefde 1719. Gift före 1685 med landsfiskalen [*Johan Andersson*] *Sundberg*, som lefde 1719 (och var fader till fänriken Gustaf Sundberg, gift med Agneta Catharina Stråle till Sjöared, n:r 223).

---

von Freudenberg. [**Johan Adolf Gottlieb von Freudenberg**]. — Gift med *Clara Elisabet von Geistmer*.

Barn:

Georg Wilhelm, döpt 1727 $^{20}/_{11}$ } i Tyska församlingen i Stockholm.
Fredrika Charlotta, döpt 1728 $^{26}/_{10}$ } i Tyska församlingen i Stockholm.

Fuchs von Bühlstein. [**Peter Fuchs von Bühlstein**].

Barn (bl. a.):

Maria, döpt 1656 $^{12}/_{10}$
[**Philip**], döpt 1658 $^{25}/_{1}$
[**Peter Gustaf**], döpt 1659 $^{20}/_{11}$
Christina Elisabet, döpt 1660 $^{19}/_{10}$
} i Tyska församlingen i Stockholm.

[**Samuel Johansson Furubom.** — Gift 2:o] 1676 7/5 i Tyska församlingen i Stockholm med [*Magdalena*] *Hiep*, f. 1658 (döpt 18/4) i Stockholm, dotter af vinhandlaren Thomas Hiep och Maria Torngren, i hennes 2. gifte. **Furubom.**

Barn (bl. a.):

[1. **Maria Catharina**], † 1746 28/4 på Wiksbergs sätesgård, som hon egde.

2. **Samuel,** döpt 1679 5/11 i Tyska församlingen i Stockholm.

2. **Magdalena,** döpt 1683 i februari i Nikolai församling i Stockholm.

[**Lars Fegier,** adlad **Fägersköld**]. Tjenade under Gustaf II Adolfs tid i polska kriget, blef fången vid Riga och satt fången några år. Deltog sedan i kriget i Preussen och Tyskland. **Fäger-sköld.** Adliga ätten.

Barn (bl. a.):

[**Lars.** — Gift med] *Anna Lennartsdotter Lake* (troligen n:r 53, tab. 9), som öfverlefde honom.

[**Maria**]. Lefde 1676. Gift före 1666 med kornetten vid Vestgöta kavalleri *Sven Grotte*, † 1675.

[**Christian.**] Var 1666 fänrik vid öfverstelöjtnant Julius Richard De la Chapeles skånska adelns soldater.

[**Håkan Fegræus,** adlad **Fägerstjerna.** — Gift 1:o med *Margareta Tersera*], † 1670 i augusti; — [2:o] 1674 1/10 [med *Chr. Canterhjelm*], f. 1652 11/7 i Stockholm. **Fäger-stjerna.**

Barn (samtlige enligt hans egenhändiga uppgift):

1. **Maria,** f. 1670 i augusti, † 1671, 9 månader gammal.

2. [**Catharina Margareta**], f. 1675 25/7 i Stockholm.

[2. **Gundborg Elisabet**], f. 1678 4/3 i Stockholm.

[2. **Anders,** f.] i Stockholm. — [Gift med *G. Hoghusen*], † 1734 29/3 i Nikolai församling i Stockholm.

[**Joachim Georg Ganschou,** adlad **von Ganschou,** † 1760] 10/5 i Kembele församling. [— Gift med *Elisabet Freidenfelt*], som öfverlefde honom. **von Gan-schou.**

Son:

[**Georg Christoffer**], f. 1710, [† 1760] 28/5 i Klara församling [i Stockholm] och slöt ätten. [— Gift 1748] 12/4 i nämnda församling.

Garfwe. [**Hans Mårtensson Garff,** adlad **Garfwe**]. Dog mellan 1671 och 1673 30/8.

Döttrar:

[**Maria**]. Gift med kornetten vid Adelsfanan *Sven Eketrä*, n:r 137, f. 1634, † före 1685, efterlemnande fattiga barn.

Karin. Gift med öfverstelöjtnanten *Claës Niethoff*, n:r 463.

---

von Gerdes. [**Hans Gerdes,** adlad **von Gerdes**], f. 1636, begrofs [1723] 28/3. [— Gift med *Catharina Spalding*], f. 1657, begrofs [1698] 27/11, 41 år och 8 månader gammal.

[Barn]:

Johan, dopt 1676 24/2 och begrafven 1679 22/6 i Göteborg.

Elisabet Katarina, döpt 1677 13/3 och begrafven 1679 22/6 i Göteborg.

Ingeborg, döpt 1678 4/8 och bisatt s. å. 30/12 i Göteborg.

Adam Johan, döpt 1679 21/10 }
Johan Ludvig, döpt 1680 10/10 } i Göteborg.

[**Johanna Maria**], döpt 1682 26/4 och begrafven 1721 8/9 i Göteborg, 39 år, 4 mån. och 15 dag. gammal. [Gift 1:o] 1701 på Lerjeholm i Angereds socken i Elfsborgs län [med kaptenen] vid fortifikationsstaten i Göteborg *Wilhelm Galantin von* [*Schmerfelt*], f. 1668, † 1707 13/9 i nämnda stad; [2:o] 1711 17/5 i Göteborg [med] amiralitetskommissarien i nämnda stad *Jakob Mesterton*, f. 1763, begrafven 1720 10/8 i Göteborg.

Christoffer Ludvig, döpt 1683 25/6 och begrafven 1684 10/7 i Göteborg.

[**Hedvig**] **Ulrika,** döpt 1685 13/5 i Tyska församlingen i Stockholm och begrafven 1703 22/3 i Göteborg.

[**Catharina Charlotta**], döpt 1690 18/1 och begrafven [1720] 17/8 i Göteborg. [Gift] där [med *Jacob von Utfall*], begrafven 1769 21/7 i nämnda stad.

Johan Gabriel, döpt 1691 27/5 }
[**Eleonora**], döpt 1693 4/11 } i Göteborg.
Beata Elisabet, döpt 1696 7/4 }

En af döttrarna begrofs 1690 8/8 i Göteborg.

Tab. 1.

von Gerstenberg. [**Thomas**]. Lefde ännu 1667 och bodde i Verden.

Tab. 2.

[**Henric**]. — Gift med *Christina Cleberfelt*, dotter af Herman Cleberfelt (antagl. Klöfverfelt, n:r 407, Tab. 1).

Barn:

Tre söner.

Två döttrar.

En *Henrik Wilhelm von Gerstenberg* (måhända en af sönerna) blef fänrik vid Österbottens regemente 1669; afsked 1672.

Tab. 2.

[Herbert] Carl. Tjenade i kriget i Skåne på 1670-talet såsom ryttare, korpral och qvartermästare samt [sedan såsom drabant]. Var derefter korpral under två år och förare fyra år vid generallöjtnant friherre von Buchwalds regemente i Wismar, der han 1690 anhöll att blifva fänrik, hvilket dock afslogs s. å. $^{14}/_{1}$. **Gladtsten.**

Tab. 3.

[Carl Gustaf.] Afsked 1716; † 1740 $^{30}/_{3}$ i Hallingebergs församling i Kalmar län.

Son:

[Johan] Henrik. Var 1727 gift med *Anna Catharina Årrhane*, f. 1693, † 1762 $^{27}/_{4}$ i Hedvig Eleonora församling i Stockholm, $69^{1}/_{4}$ år gammal, dotter af kaptenen Herman Årrhane, n:r 309.

Tab. 6.

[Adam.] Född 1680. Begrofs 1729 $^{7}/_{3}$ i Hedvig Eleonora församling i Stockholm.

[Dotter]:

[Anna] Helena, [† 1761] $^{19}/_{6}$ i Hedvig Eleonora församling.

[Peter.] F. 1606 på fädernegården Fransnäs i Perno socken i Finland; rotmästare vid öfverste Seituns (!) regemente 1624; fänrik vid öfverste Creutz' regemente 1631; kapten vid det värfvade folket af öfverste Mathias Forbus' regemente 1639; — — — —; † 1673 $^{30}/_{9}$ på sin egendom Degerby. **Golawitz.**

[Johan]. [Dog 1679] före $^{19}/_{9}$, då själaringning gjordes för honom i Jakobs församling i Stockholm. — Gift 1:o 1641 $^{3}/_{6}$ i Hofförsamlingen i nämnda stad med *Christina Jacobina Robertsson von Struan;* — 2:o med *Elisabet Bure*, † 1705. **Graan.**

Granatenburg. [**Olof Bengtsson,** adlad **Granatenburg.** — Gift (2:o)] 1669 [med *Anna Pahl,* i hennes 2. gifte (gift 1:o] 1659 12/6 i Tyska församlingen i Stockholm [med *Jacob Kortz*]), †, enka.

Söner:

[1. **Konrad.** Kapten]. — Gift med *Maria* — — — —, som öfverlefde honom och på egen bekostnad lät begrafva sin svärfader, som stått obegrafven öfver två år.

1. **Johan Fredrik.** Lefde 1669. Tjenade fyra år vid Lifgardet i Stockholm såsom pikenerare och anhöll någon tid derefter, att Kongl. Maj:t måtte rekommendera honom till Generalstaterna i Holland, der han önskade vinna anställning.

[2. **Anders.**] Konstapel vid artilleriet 1675 1/12.

Tab. 1.

Grass. Adliga ätten. **Henning.** Kaptenlöjtnant vid öfv. Henrik Rehbinders regemente. [— Gift med *Hilgard von Dellvig*], som öfverlefde honom.

Tab. 2.

[**Michaël Gottlieb.**] Öfverstelöjtnant vid Kinninmunds regemente 1635 i mars; afsked 1636 i juni. Lefde ännu 1650, men var död 1651.

Tab. 3.

[**Johan.**] Sergeant vid öfverstelöjtnant Anders Zöges bataljon i Dorpat 1701; fältväbel vid Adam Carl De la Gardies regemente 1702; regementsadjutant 1703 22/10 med kongl. fullmagt 1705 6/3; följde konungen efter slaget vid Pultava öfver Dniepern, men blef sedan fången och förd till Ryssland; echapperade 1712 i maj och ankom i november till Reval, der han arbetade såsom knappmakaregesäll. Kom 1714 18/5 till Vaxholm och derifrån till Stockholm; fänrik vid Vestmanlands regemente 1717; bevistade Fredrikshalds belägring 1718; löjtnants afsked 1719 30/12; † 1755 3/9 i Torshälla. — Gift med *Helena Pohlman,* som lefde 1744.

Son (bl. a.):

[**Nils,**] Var fältväbel vid Södermanlands regemente 1755.

[**Casper Georg Grass.**] Adelsman. F. 1676 i Livland; kom i tjenst 1692; fänrik 1703; blef fången vid Riga 1710; rymde 1711; fången på ett parti s. å., men rymde; major vid Österbottens regemente 1715 25/9. Bevistade norska fälttåget 1718. Hade slutligen öfverstes karaktär och öfverstes indelning vid nämnda regemente; † 1759 17/4.

Grubbenfelt. [**Diedric.**] F. 1635, † 1683. Hans vapen och värja hänga i Romelanda kyrka i Bohuslän.

[**Berend.**] Hade två söner i tjenst, när han anhöll om adelskap. **Grönhjelm.**

Söner (bl. a.):

[**Berend.** Kornett vid öfverste Berendt Mellins (Karelska) kavalleri 1675] 8/9; [löjtnant 1676] 24/12; [ryttmästare 1677] 24/11; † 1694 2/3. Hade bostället Arawala. — Gift med *Ursula Knorring*, f. 1655 29/4, begrafven 1720 23/4 i Stockholm, dotter af majoren Casper Fredrik Knorring, n:r 809, och hans 2. fru Catharina Lichton.

Otto Christoffer. [Korpral vid Viborgs kavalleri 1679]; qvartermästare.

En ryttmästarefru *Maria Grönhjelm* dog 1720 23/4 i Hedvig Eleonora församling i Stockholm.

[**Nils Nilsson,** adlad **Harnesksköld.** Adlades] på grund af sin 30-åriga tjenst under krigsväsendet. Egde en gård Warsalo i Randasalmi socken i Finland. [Gift med *Catharina Sofia Sperling*], i hennes 2. gifte (gift 1:o med korpralen Johan Henriksson Hacerman), dotter af Henrik Jurgensson Sperling och Dorothea Bassewitz. **Harneskspköld.**

Söner:

Casper. Sergeant vid Viborgs läns dragoner under Berendt Taube 1663; fänrik 1668; † 1669 i april.

Herman. Förare vid samma kompani som brodern Casper 1663; fältväbel 1668; fänrik 1669 28/5; löjtnant vid öfverste H. von Burghausens nyvärfvade finska dragoner 1676; löjtnant vid Unga Drottningens lifregemente till häst, eller Nils Grotenfelts dragoner, liggande i Ingermanland, Estland och Livland. Anhöll 1690 25/9 om afsked för sjukdom samt om kaptens titel med »litet underhåll för sig och de fattiga sina», hvilket beviljades s. å. 11/10; † 1692. — Gift med *Elisabet Grotenfelt*, f. 1671 14/4, dotter af öfverstelöjtnanten Nils Grotenfelt, n:r 1032, och hans 1. fru Elisabet Gjös.

[**Hoffstedter von Kühnberg**], † 1680. Hans lik stod från 1680 26/2 och ännu 1685 28/4 obegrafvet i Tyska kyrkan i Stockholm. — [Gift med] *Angela* [*Rebecka von Barth*, som] jämte barn [öfverlefde 1683]. **Hoffstedter von Kühnberg.**

Biografisk litteratur.

Lehrbuch der gesammten wissenschaftlichen Genealogie. Stammbaum und Ahnentafel in ihrer geschichtlichen, sociologischen und naturwissenschaftlichen Bedeutung, von *Dr. Ottokar Lorenz*, Professor der Geschichte. IX + 489 S. Berlin, Verlag von Wilhelm Hertz (Bessersche Buchhandlung) 1898. (Pris 9 Mark).

I detta, om ganska stor grundlighet och lärdom vitnande arbete, hvaraf en kort redogörelse måhända är af intresse för denna tidskrifts läsare, erinras till en början i företalet, hurusom för mer än hundra år sedan *Gatterer* i Göttingen skrifvit en lärobok i genealogi, men att sedermera, frånsedt några artiklar i encyclopedier och anvisningar för praktiska familjehistoriska studier, detta ämne icke varit föremål för systematisk behandling. Ämnet behandlas nu af förf. under följande fyra hufvudafdelningar:

genealogien som vetenskap;
läran om stamträdet;
anträdet;
fortplantning och ärftlighet: problem.

Öfverallt där, hvarest bland menniskor erinran om bortgångna menniskor bevarat sig, är ett genealogiskt medvetande för handen, och därför kunde äfven *Gatterer* uppställa den satsen: »genealogi fans tidigare bland menniskorna än historia». Genealogien är, säger förf., i sin ursprungligaste mening vetenskapen om släktets fortplantning i dess individuella yttringar, samt erhåller sitt fulla innehåll och sin egentliga prägel genom iakttagande af den till sin födsel och härstamning kända menniskan själf, hvilken i afseende å sina fysiska, andliga och sociala egenskaper undergår en rad af förändringar. I denna definition ligger också den af förf. framhållna indelningen af genealogien i formel eller sådan, som afhandlar framställningen af ett antal menniskors släktskapsförhållanden i olika led, således hvad som i vanliga fall är föremål för släktforskning, samt i sådan, som inlåter sig i närmare beskrifning af släktledens och menniskornas olika egenskaper i fysiskt, andligt och socialt hänseende. Sålunda utvidgad, kommer genealogien att mer eller mindre nära beröra gränserna för åtskilliga andra vetenskaper; och förf. ingår på en ganska utförlig undersökning af genealogiens betydelse såsom hjälpvetenskap till historien, stats- och samhällsläran, rättsvetenskapen, statistiken, zoologien, fysiologien, psykologien och psykiatrien. Denna undersökning leder till det uttalande, att de band, som förena genealogien med största delen af alla historiens och naturvetenskapernas områden, äro så mångfaldiga, att genealogiens studium med allt skäl kan antagas komma att i den närmaste tiden utomordentligt utvecklas och utvidgas.

De båda *genealogiska grundformerna* äro *anträdet* och *stamträdet* eller stamtaflan. Den förra innefattar de förfäder, hvilkas afkomlingar tillsammantagna bestämma en viss individs tillvaro, den senare afkom-

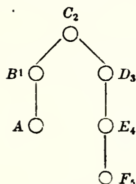
lingarne af en viss individ. Förf. framhåller med eftertryck den grundväsentliga skilnaden mellan dessa båda olika behandlingssätt af det genealogiska materialet, och påpekar, att allt riktigt genealogiskt begrepp beror på tydligt särskiljande af ifrågavarande båda grundformer.

Efter en längre historisk beskrifning af *stamträd* från skilda tider, erinrar förf., hurusom man, för att icke förlora öfversigtligheten i ett stamträd, numer liksom stillatigande förenat sig därom, att detta skall innehålla en framställning af alla den manliga generationens afkomlingar och tillika upptaga de i hvarje enskild familj förekommande döttrar och namnen å deras män, men icke dessa pars afkomlingar. I alla stamträd bortfalla således afkomlingarna på kvinnolinien, och framställningen erhåller därigenom icke blott ett måttligare och mer begränsadt omfång, utan, hvad riktigare är, gestaltar sig till ett egentligt stamträd öfver *familjen*, d. v. s. dem, som bära samma familjenamn, och utesluter endast sådana, som rätteligen tillhöra en annan familjs stamträd.

Till fullständigheten af ett stamträd, som skall motsvara allmänt genealogiskt ändamål, utan att tillika tjena till ledning för historiska eller naturvetenskapliga undersökningar, erfordras. enligt förf:s mening, följande upplysningar: 1. härkomst; 2. födelsetid och födelseort; 3. stånd och tjenst; 4. dödstid, dödsort och dödssätt; 5. giftermål med angifvande af makens härkomst, födelse, stånd och död: 6. barn af såväl mankön som kvinkön.

Vill man åter göra stamträdet så fullständigt, att det tillika erbjuder ledning för historiska, sociala och naturvetenskapliga undersökningar, bör det tillika innehålla så fullständiga upplysningar som möjligt angående hvarje persons kroppsliga, moraliska och intellektuela egenskaper. Ju fullständigare ett stamträd är i dessa hänseenden, desto närmare kommer ock dess beskrifning af hvarje särskild individ till biografiens form.

Förf. redogör vidare utförligt för begreppen *blodsförvandtskap*, consanguinitas, härstamning från en och samma stamfader eller stammoder, *agnater* och *cognater*, *ascendenter* och *descendenter*, *sidoslägtskap*, samt slutligen de olika sätten för *beräkning af slägtskap*, den *romerska*, som räknar lika många grader som generationer, och den *kanoniska*, som beräknar slägtskapen efter antalet leder från den gemensamma stamfadern. Den förra, hvilken användes i den tyska och äfven i vår svenska lagstiftning, framgår, såsom bekant, af följande schema:

A och *F* äro med hvarandra besläktade i femte led eller grad, *B* och *E* i tredje o. s. v.

Ett kapitel af ganska stort intresse afhandlar bevis för genealogiska uppgifter, och uppräknar de olika slag af urkunder, som där-

vid finnas att åberopa, samt framställer den olika grad af trovärdighet, som hvarje sådan urkund kan anses förtjena. Bland urkunder framhållas särskildt porträtt, och förf. tror, att porträttforskningen är en bland de mest lönande grenarne af det genealogiska studiet. I tvifvelaktiga fall rörande faderskap, är det enligt förf:s åsigt säkraste beviset båda makarnes samstämmande, äfven af tredje person ej bestridda uppgift.

Efter redogörelse för åtskilliga genealogiska termer och benämningar äfvensom person- och familjenamn från romersk och tysk literatur, öfvergår förf. till den del af arbetet, som handlar om *anträdet*. Läran härom göres till föremål för en synnerligen utförlig behandling, försedd med talrika exempel från furstliga och adliga ätter, redogörelse för s. k. anprof för inträde i äldre riddarordnar o. s. v. Hvad som synes mig vara af särskildt intresse äfven för vår svenska släktforskning och väl värdt att praktiskt tillämpas, är förf:s förslag till sifferbeteckning af personerna i ett anträd. Därvid iakttages, att alltid mannens namn skrifves före hustruns. Man betecknar då generationsraderna efter det i hvarje rad innehållna antalet anor, så att rad 1 betecknas med 2, rad 2 med 4, rad 3 med 8, rad 4 med 16 o. s. v. Hvarje person i raden erhåller ett ordningstal, n:o 1, n:o 2 o. s. v. Radtalen skrifvas som täljare, ordningstalen inom raden såsom nämnare. $\frac{16}{5}$ betyder således den femte personen inom raden af sexton anor, $\frac{32}{7}$ den sjunde inom raden af tretiotvå anor o. s. v Detta beteckningssätt medför stora fördelar, i det att icke blott hvarje bland anorna förekommande person blir säkert betecknad, utan man äfven kan ur ett gifvet tal samtidigt hemta åtskilliga viktiga upplysningar om anornas inbördes förhållande, utan att behöfva hafva ett fullständigt utarbetadt anträd till hands.

1) Man ser genast, om »anan» — hvilken form enligt svenska akademiens ordbok *kan* användas — är manlig eller kvinlig. Alla manliga anor hafva udda, alla kvinliga jämnt ordningstal (nämnare). $\frac{8}{1}$, $\frac{8}{3}$, $\frac{16}{7}$, $\frac{32}{11}$ o. s. v. äro män; ,$\frac{8}{2}$ $\frac{8}{4}$, $\frac{16}{8}$, o. s. v. äro kvinnor.

2) Man finner, hvilka anor äro makar. Om man har en kvinna, t. ex. $\frac{16}{8}$, finnes hennes man vara den, hvars nämnare är minskad med 1, således $\frac{16}{7}$, och omvändt, om mannen är t. ex. $\frac{16}{3}$, måste hans hustru vara den, hvars nämnare är ökad med 1, således $\frac{16}{4}$. Alltså: $\frac{4}{1}$ och $\frac{4}{2}$, $\frac{8}{5}$ och $\frac{8}{6}$ äro makar.

3) Det visar sig genast, om den betecknade personen hör till anträdets egares förfäder på fäderne eller på möderne. För sådant ändamål tager man hälften af täljaren, medan man lemnar nämnaren oförändrad. Om halfva täljaren är större än eller lika med nämnaren, tillhör anan fädernet; är halfva täljaren mindre än nämnaren, tillhör anan mödernet. Exempel: Anan $\frac{8}{2}$ gifver genom täljarens delning $\frac{4}{2}$ och tillhör därför fädernet. Anorna $\frac{16}{1}$ till och med $\frac{16}{8}$ tillhöra fädernet, $\frac{16}{9}$—$\frac{11}{66}$ mödernet.

4) Äfven anornas genealogiska ordning inom anträdet låter sig påvisas. Man ser, huruvida den gifna anan med sin hustru eller man genom en son eller en dotter har bidragit till anträdets egares födelse. För detta ändamål dividerar man såväl täljaren som nämnaren med 2; hvarvid dock märkes, att, om en manlig ana föreligger, nämnaren först måste höjas med 1. Exempel: Anan $\frac{16}{12}$ gifver, dividerad med 2, $\frac{8}{6}$, och är således i anträdet representerad genom en dotter. Det samma gäller naturligen om hennes man $\frac{16}{11}$. Vi vilja fullfölja detta exempel. Mannen till $\frac{8}{6}$ är $\frac{8}{5}$; bådas barn $\frac{4}{3}$ är nu en son. Han är morfar till anträdets egare, ty han har med sin hustru $\frac{4}{4}$ födt $\frac{2}{2}$, som är den sistföddes moder.

5) För att finna föräldrarne till en å anträdet upptagen person, har man att multiplicera täljaren och nämnaren med 2 och sedan subtrahera 1 från nämnaren. Exempel: föräldrarne till $\frac{2}{2}$ äro $\frac{4}{4}$ och $\frac{4}{3}$, till $\frac{8}{5}$ äro $\frac{16}{10}$ och $\frac{16}{9}$.

Dessa räkningar äro så enkla, att ett verkligt utförande af ett anträd i schema knappast vidare är nödvändigt, utan man kunde, säger förf., vid utforskande af ett anträd direkt upplägga en sedel- eller lappkatalog, i hvilken hvarje lapp hade sin på ofvan nämnda sätt anordnade sifferbeteckning.

En ganska utförlig behandling egnas frågan om *anförlust*, hvarmed menas det förhållande, att samma äkta par eller samma person kan två eller flere gånger i ett anträd förekomma såsom stamföräldrar, stamfader eller stammoder till en och samma person. Antalet anor i samma generationsled kan härigenom blifva väsentligen mindre än det regelmässiga antalet 8, 16, 32 o. s. v. Förf:s. utredning af anförlustens sociala betydelse är ganska lärorik, i det att han påvisar, hurusom anförlusten betingas af jämnbördighetslagar, äktenskap mellan släktingar, befolkningens mindre rörlighet, trånga statsgränser, noga bevarad nationalitet, stark nationalkänsla, enhet i religion m. m. Å andra sidan minskas anförlusten genom ökad känsla af jämlikhet mellan olika samhällsklasser, de företrädesvis i katolska länder talrika, af kyrkan uppstälda äktenskapshindren, fri ut- och invandringsrätt samt blandning af folk, stammar och raser. Förf, som med en historikers blick granskar dessa nu antydda förhållanden, finner, att det gifves ett i menniskonaturen grundadt sträfvande att minska mängden af anor. Lagen om det likartades och jämnbördigas attraktion kan visserligen tidtals och i ringare mån blifva åsidosatt, men är i det hela outrotlig; ty »kärleken trifves bäst vid anförlust och jämnbördighet».

För förf. framstår den känsla af pietet mot gångna släkten, hvilken tager uttryck i forskningen efter anor, såsom synnerligen lofvärd, och han kallar den »en art af religion, åt hvilken man ej upprättar tempel och altaren, men emot hvilken det socialistiska frisinnet förgäfves skall löpa till storms, emedan den är grundad i blodet».

Den tredje och sista delen af arbetet handlar om *fortplantnings- och ärftlighetsproblemen*, d. v. s. genealogien ur naturvetenskaplig syn-

punkt. Framställningen utmärker sig för mycken lärdom, och innehåller uttalanden af en mängd författare, belysta af exempel från åtskilliga furstliga familjer. Några bestämda regler för ärftligheten kunna icke uppställas; dock tror man sig, säger förf., hafva funnit, att vissa för en familj framträdande egenskaper företrädesvis äro att härleda från förfäder å manssidan. Bevisen härför liksom för öfrigt hela framställningen i denna del anbefallas såsom ett särdeles intresseväckande studium.

De sista betraktelserna egnas åt släktens uppblomstring och utslocknande och andra, starkare släktens uppkomst. »Uti alltjämt nya, men alltid på något sätt med hvarandra förbundna generationer uppträder menskligheten uti historien, liksom hafvets vågor alltid såsom samma salta vatten slå mot stranden; men inom denna likartade massa finnas särskilda afdelningar, hvilkas individuela lif lemnar ett visst utrymme för fri utveckling». Att iakttaga detta, hörer i första rummet till genealogiens *stora* uppgifter.

J. W.

Frågor och svar.

Frågor.

15. Kongl. Rådet Grefve Erik Lindschöld var i sitt första äktenskap förenad med Greta Jonsdotter, en förmögen bondedotter från Eldslösa i närheten af Skeninge. Makarne ingingo äktenskap 1657 och hustrun dog under utrikes resa redan 1659, efterlemnande en son, hvilken uppfostrades hos sina mödernefränder och blef bonde. Uti Biografiskt Lexicon Nya Följden, sidan 301, uppgifves, att afkomlingar till denne son i oafbrutet nedstigande led på manssidan skulle ännu lefva och blomstra i Östergötland, medan åter Lindschölds grefliga ätt, såvidt den stammat från hans andra gifte, för mer än halftannat sekel utslocknat.

Hvilka äro Lindschölds nu lefvande descendenter, som kunna göra anspråk på hans namn och grefvetitel?

A. D.

16. Hvar finnes Majoren Gabriel Gyllenståhls porträtt? Denne afled 1705, hvadan hans bild bör vara målad af Ehrenstrahl eller M. Mijtens d. ä. Porträttets sista, af mig med säkerhet kända egare var Gyllenståhls dotterdotter, Enkefru Eva Catharina Lindsfelt, född Du Rietz, hvilken dog på sin egendom Stora

Tirserums säteri i Södra Östergötland den 1 Januari 1784. Derefter har antagligen porträttet förblifvit qvar på nämnda egendom under hennes båda ogifta systrars lifstid. Den sista af dessa afled 1799.

Axel Durling.

17. Kan någon lemna upplysning om och hvarest porträtt finnas af nedanstående:

von Ascheberg, Christian Ludvig, v., grefve (född 1662, Anrep). Chef för Riksenkedrottn. lifreg:te t. häst.

27/8 1674—17/4 1693.

Douglas, Gustaf, grefve (född 1648. Anrep tab. 2). Chef för Skåne—Bohus läns Dragonreg:te.

31/7 1677—3/12 1679.

Haij, Eric, frih:r (född 1774. Anrep tab. 4). Chef för Bohus läns reg:te.

18/12 1810—3/2 1821.

Tranefelt, Jan Verner (född 1730. Anrep tab. 7). Chef för Bohus läns Dragonreg:te.

9/5 1781—3/10 1790.

Wallenstjerna, Samuel (född 1674. Anrep tab. 13). Chef för Riksenkedrottn. lifreg:te t. häst.

14/6 1716—1720.

I. D.

18. Kan upplysning lemnas om Fabrikören *Petter Rudbecks* i Alingsås härstamning. Han var född 1712 och dog 1772, efterlemnande bland andra barn Borgmästaren i Norrtelge Per Gabriel Rudbeck. (Se Svenska Ättartal 1891, sid. 367.)

J. G. R.

19. Är porträtt kändt af *Olof Rudbeck*, född 1751, † 1777, författare till bl. a. Boråsiaden?

J. G. R.

20. »Hvem var den Häradshöfding J. Lagerberg, som i en d. 19 Sept. 1710 till K. M:t inkommen skrift anhåller om tjenstledighet från förrättande af årets hösteting i Wadstena län och hvilken år 1708 var curator ad litem för fröken Beata Charlotta Crusebjörn? Efter all sannolikhet tillhörde han ej ätten Lagerberg N:o 1112.

S. P:n L.»

21. Är något närmare kändt om den i frågan n:r 13 omnämnde Harald Eriksson Körnings hustru, som enligt Anreps Sv. Ad. Ättartaflor hette Märta Pedersdotter Luthe?

F. L.

22. *Suvorovs svenska förfäder.* I Nordisk Familjebok uppgifves att den ryktbare ryske fältherren grefve *Suvorov-Rymnikski*, furst *Halijski* »härstammar från en till Ryssland inflyttad svensk».

Hvad hette denne svenske stamfader till Suvorov, när lefde han, hvad är eljest kändt om honom och hans familj?

F. L.

23. *Pusjkins svenska anor.* I Stockholms Dagblad för den 11 juni förlidet år läses en uppsats med titeln »Svenska anor för Puschkin», däri det framställes den förmodan, att P:s morfarsmor *Christina von Sjöberg* från Reval (gift med negern general *Hannibal*) var svenska samt dotter af kaptenen vid Vestmanlands regemente *Mathias Sjöberg* af svenska adliga ätten n:r 797, hvilken blef i oktober 1709 »kommenderad med 217 man ryska fångar till Stockholm, lemnade allt sitt gods kvar i Riga, hvilket emellertid vid stadens öfvergång blef alldeles förskingradt» (Anreps Ättartaflor). Han omtalas ej ha blifvit gift af Anrep, men ifrågavarande uppsats förf:e förmodar, att sådant skett och att nämnda Christina von Sjöberg varit frukten af detta äktenskap och efter Rigas eröfring af ryssarne kommit till Reval. Det välbekanta förhållandet påpekas, att de svenska riddarhusgenealogierna äro mycket ofullständiga rörande svensk adel i Östersjöprovinserna.

Finnas några fakta, som kunna bestyrka ofvannämnda intressanta förmodan?

F. L.

24. Äro porträtt kända af *Axel Ehrenreich Gustaf Broberger*, f. 1772, † 1846. Sek.-chef för Lifgardet till häst 1822; samt *Carl Reinhold Uggla*, f. 1754, † 1809. Sek.-chef för samma regemente 1796.

H.

Svar.

4. Svar på frågan n:r 5. De i Anrep: slägten v. Olthoff tab. 3 nämnda Gustafva och Charlotta torde varit samma person och identisk med k. hofpredikanten, prosten och kyrkoherden Johan Georg Krooks maka *Gustafva Charlotta Elisabeth von Olthoff*, hvilken — enligt annons i Öresunds-Posten 27/4 1852 — † i Qvidinge 25/4 1852, 77 1/2 år.

Th. J:n.

5. Porträtt af den i frågan n:r 7 omtalade amiralen grefve Sparre finnes på Torpa i Vestergötland, der sannolikt äfven porträtt finnes af hans hustru.

A. E.

6. Med anledning af frågan n:r 12 vill undertecknad framställa en förmodan, att den där omtalade språkmästaren N. N. *Wellingk*, hvilken påtagligen icke varit af den introducerade frih. ätten Wellingk, tillhört den på svenska Riddarhuset icke intagna gren af samma familj, hvilken med öfverstelöjtnanten vid finska kavalleriet *Adolf Axel Wellingk* (f. 1625 † 1672), sannolikt vid midten af 1600-talet, inkom till Sverige. Han bodde på Breviksnäs i Gryts s:n af Östergötland, hvilken gård han bekom med sin hustru, Hebbla Drake (f. 1637 † 1707), dotter af landshöfdingen Hans Drake till Hagelsrum och Elin Jönsdotter Snakenborg (Bååt). Makarne hade många barn, af hvilka en son, öfverstelöjtnanten J. A. Wellingk, efter dem egde Breviksnäs (som från honom gick till ätten Rydingsvärd). Bl. a. på grund af hans giftermål torde man kunna antaga, att Adolf Axel Wellingk förvärfvat adliga privilegier för sig och sina efterkommande här i landet (ätten polsk adel sedan 1580), hvadan upplysningar om dem torde kunna erhållas i Göta Hofrätts arkiv; säkerligen ock i Gryts församlings ministerialböcker, på Breviksnäs samt Banérgodset Ekenäs, förr tillhörigt Ad. A. Wellingks brors son, kongl. rådet grefve Mauritz Wellingk. (På Ekenäs har funnits och finnes kanske ännu en större volym genealogiska tabeller, uppsatta af Adolf Axel Wellingk och bl. a. berörande hans hustrus släkt.) Har den ifrågavarande språkmästaren tillhört denna gren af ätten, torde han varit en sonson eller sonsons son af Ad. Ax. Wellingk. — I sammanhang härmed må anmärkas, att den i Tidskriftens 2. häfte sid. 103 omnämnde *Gotthard Johan Wellingk*, hvilken 1770 med familj flyttade till Frösön i Jämtland, säkerligen ock varit en ättling af Ad. Ax. Wellingk. Ett indicium härför synes ligga däri, att en af den förres söner bar namn efter sin ascendent, Hans Drake. — Intressant skulle vara att veta, huruvida ätten fortlefver.

Fredrik Drake.

Smärre biografiska meddelanden.

I supplementet, Del II, till Nordisk familjebok spalten 2357 meddelas som rättelse, att *Olof Granberg* icke aflagt studentexamen, men enligt »Skånska nationen vid Lunds universitet 1833—1883» af C. Sjöström (Lund 1885) sid. 197 blef G. student i Lund 1879.

—r.

---

von Kantzow.[1] Redan så tidigt som år 1282 30/11 förekommer namnet i ett fördrag mellan markgrefvarne Otto och Conrad af Bran-

[1] Friherre J. A. Kantzow meddelar följande tillägg till uppsatsen om ätten von Kantzow i denna tidskrifts 1:a häfte.

denburg samt den 1235 grundade staden Prenzlau i Ukermark. Antagligen härstammar den i ofvannämnda fördrag omnämnde Conrad Kantzow i Prenzlau från den i Ukermarkska Pommerska gränsen i Meklenburg uråldriga byn Kantzow. Familjenamnet har under olika tider skrifvits med K och med C, med och utan t. Under 16 århundradet förekomma personer med namnet Kantzow äfven i staden Greifswald. Utom här nedan omtalade Hans Kantzow finner man derstädes under åren 1565—1584 en Brandt Kantzow, men dennes samband med ifrågavarande släkt är lika litet bevisadt, som med den kände pommerska historieskrifvaren Thomas Kantzow. Denne senare, som 1526 $^{10}/_{4}$ immatrikulerades vid universitetet i Rostock med tillägget Sundensis, hvilket antyder hans härkomst från staden Stralsund, blef sedermera de pommerska hertigarnes sekreterare och afled 1542 $^{25}/_{9}$ i Stettin. Ifrån Erdmann Kantzow i Prenzlau skall äfven härstamma en ännu i Tyskland lefvande släkt, hvarmed den från Hans Kantzow kommande linien icke heller har kändt samband. (Se vidare nämnda uppsats sid. 38 rad 19.)

Hans (von) Kantzow var enligt Dinnies Stemmata, först öfverstelöjtnant i kejserlig tjenst, sedermera adlad af kejsaren etc. etc. (Se vidare nämnda uppsats sid. 38 rad. 27.)

Svenska Autograf-Sällskapet.

Sedan föregående häfte af Personhistorisk Tidskrift utkom hafva följande personer blifvit kallade till ledamöter af Svenska Autograf-Sällskapet, som sålunda nu räknar en hedersledamot, 218 ledamöter, deraf 10 ständiga, samt 9 korresponderande ledamöter.

Alströmer, *A.*, Friherre, Kansliråd.
von Arbin, *G. E.*, Hofrättsnotarie. Kristianstad.
Bildt, *C.*, Friherre, Envoyé. Rom.*
Brahe, *N.*, Grefve, Öfverstekammarjunkare.
Burenstam, *G.*, Minister. Tjelfvesta.
Cederström, *B. C.*, Friherre, Assessor. Kristianstad.
Cederström, *Rudolf*, Friherre. Upsala.
Dahl, *J. I.*, Löjtnant.
Djurklou, *N. G.*, Friherre, Kammarherre. Örebro.
Ehrensvärd, *G.*. Grefve, Ryttmästare. Marsvinsholm.
Erlandsson, *P.*, Kontorschef. Göteborg.
von Essen, *F.*, Friherre, Riksmarskalk. Excellens.
Gyllenstierna, *N.*, Friherre, Hofjägmästare. Krapperup.
Hansen, *H. J.*, Lärare vid Tøxens Realskole i Danmark. Kjöge.

* Ständig ledamot.

Holm, *C. T.*, Grosshandlare.
Holtermann, *O.*, Ryttmästare. *
Lagerfelt, *F.*, Friherre, Kammarherre.
Lamm, *H.*, Grosshandlare.
Leijonhufvud, *G. C:son*, Friherre, Amanuens.
Lewenhaupt, *C.*, Grefve, f. v. Minister för utrikes ärendena, Envoyé. London.
Lindhult, *A.*, Juris Kandidat. Alingsås.
Manderström, *C.*, Friherre, Godsegare. Dufveholm.
Oldberg, *E. O. M.*, Kommendör.
Oldberg, *G. A.*, Kapten.
Peterzens, *A. F. R.*, v. Häradshöfding.
Peyron, *G.*, Ryttmästare. Helsingborg.
Piper, *Ebba*, Grefvinna, f. von Haffner. Söfdeborg.
Piper, *Emelie*, Fröken. Löfsta.
Planting-Gyllenbåga, *G. H. V.*, Kapten. Karlberg.
Raab, *C.*, Friherre, Kapten.
Rehbinder, *H.*, Friherre, Kommerseråd.
von Rosen, *Fr.*, Grefve, Kammarherre. Hedenlunda.
von Rosen, *Gustaf, T. A.*, Grefve, Kammarjunkare.
Ruuth, *M.*, Grefve, Generallotsdirektör. Saltsjöbaden.
Skogman, *C.*, e. o. Hofrättsnotarie.
Sondén, *M.*, Professor.
Törnell, *O.*, Auditör.
Wachtmeister, *G.*, Grefve, Ryttmästare. Knutstorp.
Wachtmeister, *H.*, Grefve, Kabinettskammarherre. Årup.
Weidling, *H.*, Kammarskrifvare. Göteborg.
Willers, *W.*, Kamrerare.
Wrangel, *Fr.*, Friherre, Kabinettskammarherre. Ellinge.
Åkerhielm, *N. G. S.* Friherre, f. v. Statsminister.

De af sällskapets ledamöter, för hvilka annorlunda ej uppgifves, bo i Stockholm.

---

* Ständig ledamot.

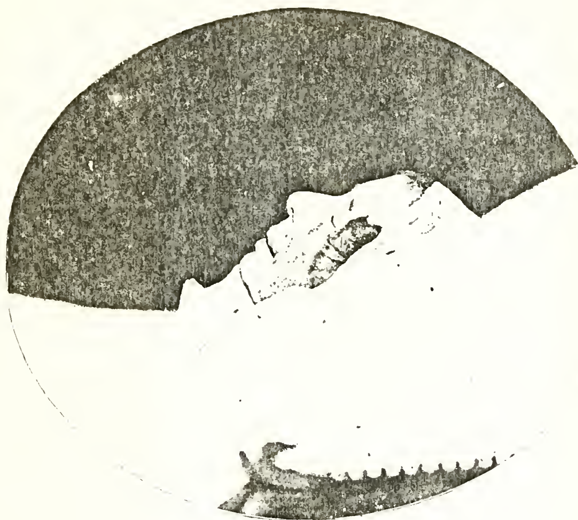
Desiderata.

Såväl tryckta arbeten som manuskript af eller om och öfver medlemmar af ätten *Rudbeck* (Rudbeckius) önskar undertecknad genom köp eller byte förvärfva.

Särskildt önskas följande arbeten af Olof Rudbeck d. ä.:

1. Disp. anatom. de circulatione sangvinis, 4:o Arosiæ 1652 och 8:o Lugd. Bat. 1654.
2. Nova exerc. anatom. exhibens ductus hepaticos, 4:o Arosiæ 1653 och Lugd. Bat. 1654.
3. Hortus Upsaliensis Academiæ, 12:o Ups. 1666.
4. Deliciæ vallis Jacobææ, 12:o Ups. 1666.
5. Atlantican, del I, tredje uppl. (igenkännes bl. a. på att myntet sid. 711 blifvit bakvändt samt att kransen med pennan och svärdet å sista sidan är nära 3 centimeter mindre i diameter än i första uppl.).
6. De af O. R. utg. sagor in folio.

Joh. G. Rudbeck,
frih.; vice häradshöfding,
adr. Stockholm.

N:r 4. H. M. Drottning DESIDERIA.

(Fotografi tagen efter döden.)

N:R 5. GREFVINNAN AURORA BRAHE, FÖDD KOSKULL.

MINIATYR AF AUGUSTIN, INFATTAD I GULDDOSA

TILLHÖRIG KAMMARHERREN FRIHERRE CONRAD FALKENBERG.

N:R 6. FRIHERRINNAN CHARLOTTA ELEONORA VON ESSEN,
FÖDD DE GEER TILL LEUFSTA.

(MINIATYR AF LAFRENSEN D. Y., TILLH. GREFVINNAN F. WACHTMEISTER,
F. VON PLATEN.)

N:r 7. Grefvinnan Lovisa Meyerfelt, född Sparre.

(Oljemålning tillh. grefvinnan Stephanie von Wedel.)

N:r 8. Grefvinnan Varvara Sprengtporten, född Samytsky.

(Miniatyr af Molinari, tillhörig förste kammarherre Celsing.)

N:R 9. GREFVINNAN CHARLOTTE WRANGEL TILL SAUSS.
FÖDD WACHTMEISTER TILL BJÖRKÖ.

(PASTELL AF LUNDBERG, TILLH. GODSEGAREN HARRY NORDENSKJÖLD Å FÄREBO.)

Meddelande.

Redaktionen af Personhistorisk Tidskrift har, med anledning af den till Svenska Autografsällskapets medlemmar utdelade monografien öfver adliga ätten Aminoff, fått mottaga välvilligt erkännande. Idén att sålunda sätta sällskapets medlemmar och för framtiden äfven abonnenter på tidskriften i tillfälle, att såsom bilaga till Personhistorisk Tidskrift, i den mån der omständigheterna det medgifva, erhålla liknande arbeten öfver andra slägter, har rönt lifligt erkännande, och från olika håll hafva ingått förfrågningar angående de vilkor, hvilka af redaktionen skulle uppställas, i händelse någon önskade, att genom redaktionens försorg få en liknande slägtmonografi befordrad till trycket.

Till svar härå har red. äran meddela:

1:o. Manuskriptet bör, så vidt möjligt, vara fullständigt utarbetadt. — 2:o. Den, som önskar få ett sådant manuskript tryckt i ungefärlig öfverensstämmelse med Aminoffska slägtens monografi, erlägger 6 kronor 50 öre för hvarje trycksida samt erhåller 100 exemplar af boken. — 3:o. Redaktionen atager sig sjelfva korrekturläsningen samt ombestyr tryckning, utstyrsel m. m. och får disponera öfver den återstaende upplagan, som utdelas till Autografsällskapets medlemmar samt till abonnenterna på Personhistorisk Tidskrift.

Red.

UTGIFVEN

AF

SVENSKA AUTOGRAF SÄLLSKAPET

GENOM

F. U. WRANGEL

SÄLLSKAPETS SEKRETERARE

INNEHÅLL.

ILLUSTRATIONER.

De äldre leden af slägten Leijonhufvud-Lewenhaupt.

(Genmäle.)

I femte årgången af »Svenska Ättartal» framlade jag för ätten *Leijonhufvud-Lewenhaupt* en slägtledning, som ej så litet skilde sig från den gamla häfdvunna uppfattningen. Emot densamma har ej heller någon invändning gjorts, men deremot har man icke godkänt min deri uttalade åsigt, att en af ättens medlemmar, »skälig man Gregers i Brunsberg», som nämnes år 1413, varit bonde eller möjligen lägre frälseman. Nu senast har frih. K. K:son Leijonhufvud i en längre afhandling i denna tidskrift bland annat sökt framlägga bevis för att denne Gregers i Brunsberg ovedersägligen varit frälseman.

Då jag emellertid i ofvan anförda slägtledning endast yttrade mig i den aldra största korthet, må här lemnas en redogörelse för de skäl, hvarå jag stödde min åsigt rörande denne Gregers' i Brunsberg samhällsställning, särskildt som dessa skäl i någon mån äfven belysa den i medeltidens diplom förekommande terminologien.

Under hela Medeltiden var det synnerligen vanligt, att man till en persons namn fogade ett attribut. De oftast förekommande äro: *värdig*, *välboren*, *ärlig*, *beskeden* (*beskedlig*), *skälig* och *god*. Intet af dem, välboren undantaget, är visserligen bestämdt bundet till någon viss samhällsklass, men vid granskning af en större mängd diplom finner man dock snart, att medlemmar af ett visst stånd dock oftast utmärkas med något särskildt af dessa attribut. Så kallas prelater vanligen värdiga, riddare och andra frälsemän ärliga och välborna, prester hederliga samt borgare och bönder beskedna (beskedliga) och skäliga. I ett och samma diplom göres ock ej så sällan en bestämd skilnad dem emellan. Så t. ex. nämnas 1404$^{30}/_{10}$ skälige män Clemens i Svensta och Olof Niclisson i Björnlunda (bönder), ärlig man Ingeld Törnesson

(frälseman) och hederlig man herr Peder Vikmansson (prest), 1405 2/5 ärlig man her Christiern Niclisson (riddare) och hederliga män herr John i Bro och herr Karl i Frötuna (kyrkoherrar), 1410 1/9 hederliga män herr Sune Trulle och herr Laurens Skytta (prester) skälig man Henneka Starke (borgare) och välboren man Magnus Haldorsson (frälseman). Detta hindrar dock ej, att en riddare eller annan frälseman, särskildt lägre, någon gång kan kallas beskedlig, samt en bonde ärlig.

Hvad nu ordet *skälig* beträffar, uttränges det under 1400-talet mer och mer af det tyska låneordet besheden (beskedlig). Allmännast förekommer det vid denna tid, början af 1400-talet, i diplom från mellersta Sverige och Östergötland, och såsom ofvan är anfördt, tillägges det vanligen personer tillhörande de ofrälse stånden. Såsom friherre Leijonhufvud påvisat det, gifves det dock också exempel, att riddare någon gång kallats skäliga. För tiden 1401—1420 har jag funnit detta skälig omkring 165 gånger vara användt om personer tillhörande de ofrälse stånden eller ock personer så obetydliga, att jag icke varit i stånd att bestämma deras samhällsställning, men deremot endast omkring 35 gånger om bevisliga frälsemän, däri inberäknade ej få lägre frälsemän. Då derför under denna tid en person kallas skälig utan tillägg af annan förklarande titel, har man full rätt att i fem fall af sex anse honom vara oadlig eller möjligen lägre frälseman.

Vidare märkes, att under början af 1400-talet frälsemän som tillnamn vanligen bära faderns namn, då deremot bönder endast hafva dopnamnet med tillägg af bostaden, hvarvid ständigt prepositionen *i* användes, så t. ex. frälsemännen, riddarena Knut Udsson, Niclis Göstafsson och Laurens Ulfsson, men bönderna Björn i Sundby, Anund i Ånsta och Niclis i Edeby. Äfven från denna regel gifves dock en mängd undantag så att stundom också bönder erhålla fadersnamnet och frälsemän endast nämnas med dopnamnet och bostaden, såsom t. ex. 1404 östgötarne Bengt i Stuthö, Störkar i Ö, Laurens i Thösthö och Alle i Smethsthorp. knapar, 1408 södermanländingen Michel i Lundby, väpnare, 1412 södermanländingen välborne Arvid i Walsö och 1420 Thord i Balsta (frälseman). Detta sistnämda äger dock endast rum i fråga om lägre frälsemän, och för tiden 1401—1420 har jag ej anträffat en enda högre frälseman nämd på sådant sätt.

Enligt det i diplomerna från 1400-talets början gängse språkbruket måste således skälig man Gregers i Brunsberg varit bonde eller möjligen lägre frälseman.

Som bevis för att denne Gregers i Brunsberg verkligen varit frälseman framdrager frih. Leijonhufvud ett dombref af 1413 7/7, ur hvilket ett utdrag här må anföras:

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — »tha kærde for oss a satto thinge skæligen man Gregers i Brundzbærge oppa en fiæl i Wallom i enne ængh. hulket wy til næmpdenne ransakan lotom, oc næmpden ransakade thet oc witnade oc swor, at the enthe annat wisto oc myntes wthan han haffuer lighat aff aller, som han nw ligger, och the som nw haffuan, the haffua hafften aff aller oc thera forældra fore them, i hulkom by oc i fiæl, som værdhoghe fadher biscop Andris jordh æghandhe ær wti, i hulkom fiæl for:de Gregers sagdhe sik ægha wtinnan æpter thy at han war jordhæghande i bynom, oc thet ær omynnis hæffdt. Thy dömdom wy thæn for:da fiællen wærdhoghom fadher for:da biscop Andrissa oc them han haffuer hær til hafft stadughan oc fastan til æwerdelica ægho them oc thera arffwm, wthan noghot rættare fynnes kan æn nw for oss witnat ær»

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Med »fiælder» eller »urfiælder» förstås enligt Schlyter »ett stycke jord, som särskildt tillhör någon utan gemenskap med grannarne i byn», och Södermannalagen, hvars rättssedvänjor äfven efter antagandet af Magnus Erikssons landslag användes som subsidiär rätt, stadgar i Jordabalken 13: »Ligger vrfielder i by oc ær flut fielder, folgher ej forn hæfþ, rör eller garþer gange ater i sama by han ær vt af gangin»; samt: »Ligger vrfielder i by, fölghir forn hæfþ, rör eller garþer oc mat gierd, liggi han þem firi fæþerne». — Då nu enligt detta dombref nämden vitnade, att denna »fiæl» legat af ålder, som den nu låge, och de som nu innehade densamma haft den af ålder och deras föräldrar före dem samt att det var urminneshäfd,[1] följer tydligen deraf, att Gregers i Brunsberg, som stödde sina rättsanspråk på egande del i byn, ansett denna »fiæl» vara en dylik »flut fiæl» samt hela byns gemensamma oskiftade egendom. Detta dombref bevisar således ingenting, ty i en bys oskiftade mark kunde såväl frälsemän som skattebönder hafva del.

Gregers i Brunsberg hade sonen Kristiern Gregersson. Då denne år 1438 kallas välboren, vill frih. Leijonhufvud föra honom till det högre frälset. Bland välborne män har jag dock anträffat år 1402 södermanländingarne Erik Kula och Olaf Springare, 1408 Henrik Babbe och Michel i Lundby äfven södermanländingar,

[1] Frih. Leijonhufvud hänför oriktigt orden »oc thet ær omynnis hæffdt» till Gregers' käromål men i så fall skulle det stått *war* och ej *ær*. Ordställningen »oc thet *ær* omynnis hæffdt» ådagalägger tydligen, att det hör till nämdens utsago och bör koordineras med de föregående »haffuer lighat aff aller» och »haffua hafften aff aller».

1410 östgöten Magnus Haldorsson, 1412 Södermanländingen Arvid i Valsö, 1413 småländingen Tune Djeken och 1420 östgötarne Haquon Holk och Gunnar Diekn, hvilka alla måste hänföras till det lägre frälset. Ordet, välboren, utgör således icke i och för sig bevis på högadlig härstamning. — Det är dock tydligt, att Kristiern Gregersson stått vida högre å frälsets rangskala än de ofvan uppräknade lägre frälsemännen. Grunden dertill får dock helt säkert icke sökas i hans börd utan snarare i hans personliga dugande egenskaper. Dessutom har nog ock hans giftermål med en slägting till den ansedde halländske riddaren Broder Svensson icke så litet bidragit till att höja hans anseende.

Rom d. 18 oktober 1899.

K. H. Karlsson.

Svar till D:r K. H. Karlsson.

Erkännande, att brefvet af 1413 7/7 af mig tolkats orätt, vill jag gärna medgifva, att jag äfven dessförutan skulle varit fullt belåten med att anse Kristiern domare och Greger i Brunsberg för lägre frälsemän eller kanske bönder, om jag ej, vid läsandet af Hildebrands »Sveriges medeltid», tyckt mig finna, att attributet välboren angåfve börd. Hildebrand angifver såsom en bestämd ledning för bedömandet om en man varit »högättad», att han ägde börd och förde adligt vapen. Doktor Karlsson synes bedöma personernas samhällsställning i detta afseende efter hur de framträda i pergamentsbrefven. Ehuru kanske detta åskådningssätt är riktigt och vid forskning försigtigare, synes det mig dock sannolikt, att många »högättade» män kunnat, liksom i våra dagar, hafva varit föga märkvärdiga och mycket litet omtalade i pergamentsbrefven.

Kristiern i Brunsberg, som var domare, nämnes såsom »vidervaruman», så snart efter landslagens införande, att han med all sannolikhet får anses vara den ene af de två jämnstälda domare, som enligt Södermanlandslagen skulle finnas i hundaret. (Staffan Ulfsson var då den andre; båda nämnas i samma bref 1365.) Med en inom hundaret så pass framstående ställning skulle han tämligen säkert kunna antagas varit frälseman och hans son Greger i Brunsberg likaså frälseman.

Abraham Kristiernsson, som 1491 blef riksråd, således blott 8 år efter Kalmar recess, synes väl hafva hört till en annan klass än »de vanbördingar», som enligt nämnda recess »ej fingo dragas adeln öfver hufvudet genom att tagas in i Riksrådet». — Intressant vore få bevis på om någon af Abraham Kristiernssons samtida riksråd ej var af gammal frälseslägt.

Kristierns och Gregers samhällsställning önskade jag ej få afgjordt fastslagen, ty mina forskningar skola fortgå, äfven om förhoppningarna att finna något nytt ej äro stora. Under medgifvande att jag i min uppsats måhända användt allt för bestämda uttryck med afseende på ofvannämnda personers samhällsställning får jag härmed framhålla, att detta ej föranledts af att träda i opposition mot en så framstående och ärfaren forskare som doktor Karlsson, utan endast förestafvats af min öfvertygelse.

Eskilstuna den 16 nov. 1899.

Karl Leijonhufvud.

Ett återfunnet privatarkiv.

Vid det omfattande ordningsarbete, som för närvarande pågår i kammararkivet, har man påträffat en del handlingar, som tydligtvis äro rester af enskilda personers arkiv.

Kammararkivets handlingar äro hufvudsakligen af kameral natur, d. v. s. beröra de grenar af statens finanser, som handlagts i den af Gustaf Vasa inrättade räkningekammaren och det sedermera derifrån utbrutna kammarkollegiet. Till denna hufvudgrupp sluter sig en större serie handlingar från Carl XI:s reduktion, samt mindre samlingar, som af en eller annan anledning hamnat i arkivet. En stor del af arkivalierna har redan länge varit ordnad och för forskningen tillgänglig. Men digra volymer och en mängd lösa papper hafva deremot legat så godt som undankastade, tills de för några år sedan med hjelp af statsanslag börjat genomgå en systematisk granskning för att göras användbara.

Innan ordningsarbetet begynte, hade vid olika tillfällen en del handlingar öfverförts till riksarkivet. Så ditlemnades för åtskilliga år sedan det s. k. De la Gardie'ska arkivet, hvilket nu utgör en af riksarkivets värdefullaste specialsamlingar. Det är den

bekante rikskansleren Magnus Gabriels arkiv, hvilket i samband med reduktionen kom till myndigheterna och derefter hamnade i kammararkivet. Äfven en del andra privatarkiv, större eller mindre, vandrade nog samma väg till kammararkivet, der de ännu finnas, försåvidt de ej äro till riksarkivet öfverlåtna.

Bland handlingar, som på 1850-talet öfverlemnades till riksarkivet, var äfven ett antal bundtar med påskrift »Momma-Reenstierna». Att döma af en mängd arkivalier, som under det senare ordningsarbetet blifvit påträffade i kammararkivet, äro äfven dessa handlingar stycken af ett privatarkiv, nemligen det som tillhört bröderna *Abraham* och *Jakob Momma* (adlade Reenstierna), hvilka under senare hälften af 1600-talet hade omfattande affärsförbindelser med svenska kronan. I kammararkivet hafva under ordningsarbetet samlats omkring 100 bundtar med stora folianter och lösa papper, som tydligtvis tillhört dessa personer.

Att bestämdt säga, huru de inkommit i arkivet är svårt. Kanske har det skett i samband med reduktionen, kanske genom andra åtgärder, som statsmyndigheterna vidtagit. Emellertid förefaller det troligt, att det är ett helgjutet arkiv, som här blifvit bevaradt och att det omfattar handlingar ej blott rörande bröderna Mommas förbindelser med svenska staten, utan äfven rörande deras öfriga affärsförhållanden. Der finnas hela serier af bref och skrifvelser till och från dessa personer, der finnas räkenskaper, aftal, qvittenser, prospekter och lösa anteckningar af politiskt och privat innehåll.

Upptäckten af ett så omfattande privatarkiv som bröderna Mommas måste emottagas med intresse. Det är något alldeles enastående att kunna rekonstruera ett så pass gammalt affärsarkiv — och det bör vara ett nöje för vederbörande att få draga nytta af den tillfällighet, som räddat detsamma. Till bearbetande af den svenska handelns och industriens historia hafva vi allt för litet material för att vi skulle förbise hvad slumpen bjuder. Våra större industriella anläggningar äro i allmänhet ej äldre än slutet af 1700-talet: de arkiv, som der tilläfventyrs finnas förvarade, gifva endast inblick i nyare tiders förhållanden. Och hvad de offentliga arkiven innehålla, kan i allmänhet endast gifva något af den yttre ram, med hvilken statsförhållandena omsluta det fritt pulserande affärslifvet. För att kunna få en rikare totalbild, är det af vigt att se detaljerna i den enskildes egna samlingar.

Bröderna Mommas historia är kanske lämplig såsom knutpunkt för 1600-talets svenska handelshistoria. Om personerna i

fråga har man ej någon fullt detaljerad kännedom. Man vet, att deras slägt kom till Sverige från Nederländerna redan under drottning Kristinas tid. Abraham och Jakob voro borgare i Stockholm. De försträckte vid olika tillfällen kronan med penningar och hade flera affärsförbindelser med staten. De arbetade för bergsbrukets uppryckande, voro bland de första, som uppmärksammade öfre Norrlands malmrikedomar och som sökte föra kultur till Lappland: Kengis i Vesterbotten bearbetades af dem, flera forsar i Lappmarken läto de upprensa. Färnaverken i Vestmanland äro äfven deras anläggning. I Norrköping egde de ett större messingsbruk. Af drottning Kristina hade de Gotland förpaktadt; de hade planer att upparbeta öns gamla handel och sjöfart, men deras regemente var der illa lidet, att döma af folkets klagomål för regeringen. Tanken att genom en kanal förbinda Öster- och Vesterhafvet är äfven fästad vid bröderna Mommas namn. Båda bröderna blefvo under Carl XI:s förmyndareregering adlade och tjenstgjorde som kommissarier i kommerskollegium. Jakob Reenstierna dog 1678 (ej 1720, såsom Anrep uppger), Abraham år 1690.

Det antydda är nästan det enda man vet om bröderna Momma. Men kanske har historien glömt mycket af det väsentliga, då den ej i sin minnesbok fastslagit något mera vid deras namn.

I sjelfva verket vill det synas, som om den rörelse bröderna Momma idkade, hade en för vårt land alldeles enastående omfattning. Men samtiden kunde kanske icke se det märkvärdiga deri. En tid, som endast dömde storheten efter segrar i krig och underhandlingar, kände ingen beundran för personer, hvilkas egen vinning tycktes vara deras enda sträfvan. Men geniet och dådkraften har en storhet, som ej endast får dömas efter lätt synliga medel och mål — och den historieskrifning, som opartiskt vill väcka till lif minnet af stora andar på skilda verksamhetsfält, skall nog ej länge behöfva tveka, förrän den söker göra bröderna Momma mera bemärkta än hittills. I vår handels och industris historia ser man knapt några större namn skymta fram förrän under 1700-talet, med undantag af den store vapenfabrikanten Louis De Geers. Att så är förhållandet beror kanske mindre på, att inga stormän funnos än att samtiden ej förstod dem. Frihetstidens ledande män gåfvo intresset för handel och näringar en högre lyftning och ett ädlare namn: derför hafva de betydande affärsmännen från 1700-talets midt i vår historia fått behålla en plats, som blifvit 1600-talets affärsmän förnekad.

En studie öfver bröderna Momma skall kanske ådagalägga, att deras verksamhet var för tidens svenska affärslif lika central, lika tongifvande som 1700-talets koryféers; den skall kanske visa, att många af de nya idéer, åt hvilka först senare tider förmått gifva verklighet, redan då förbereddes och framlades; kanske var det i stort sedt de handlingskraftige männens nya fosterland, som kom att draga största nyttan af den penningomsättning, som de för egen vinning igångsatte.

Redan från antydda synpunkt, att gifva möjlighet till ett enhetligt studium af bröderna Mommas historia såsom belysande tidens affärslif, skall det blifva af betydelse att de återfunna handlingarna bibehållas i samladt skick. Men äfven i öfrigt har saken sitt intresse. Arkivmannen ser ej gerna, att det som en gång varit helgjutet, splittras för andra syften. En samling sådan som den ifrågavarande kan ställas vid sidan om de adliga arkiv, hvilka man ofta bibehåller som specialsamlingar. Den innehåller ej så många för den politiska historien betydelsefulla upplysningar, men har å andra sidan en ganska enastående karakter derigenom, att den är på naturligt sätt framgången ur en personlig verksamhet, ej konstruerad af det allmänna samlarbegär, som gifvit upphof till vissa enskilda arkiv.

I kammararkivet har under ordningsarbetet äfven påträffats ett mindre affärsarkiv, som kanske är än mera unikt, derför att det är äldre. Det har tillhört *Johan Uthoff*, en person, som hade flera förbindelser med hertig Johan af Östergötland, kallad dennes »tro- och handelsman». Uthoff lefde in på 1620-talet. Huru hans papper kommit till kammararkivet är osäkert. Kanske med några af hertig Johans handlingar, kanske tillsamman med Mommas; liksom Momma var Uthoff nederländare. Samlingen är ej på långt när så stor som Mommas. En del af Uthoffs handlingar äro förut till riksarkivet öfverlåtna.

Det är att hoppas, att de delar af bröderna Mommas och Johan Uthoffs samlingar, som nu äro skilda, sammanföras i det arkiv, der de lämpligast kunna förvaras, och att enhvar af samlingarna ordnas fristående utan någon utgallring af handlingar, som möjligen kunna vara af s. k. allmänt historiskt intresse.

Holger Rosman.

Maria Aurora von Spiegel.

Det var egentligen intet svenskt fruntimmer, hon som slutligen bar namnet Maria Aurora von Spiegel. Född i fjerran östern, har hon dock en kortare tid kunnat kalla sig svenska och — underliga lek af ödet — när hon, som en gång skulle blifva konung August den starkes af Polen älskarinna, döptes, stodo Carl XII och Aurora Königsmarck fadder!

När de kejserliga trupperna 1686 eröfrade Ofen och de besegrade muhamedanernes egodelar blefvo segrarnes byte, föllo på den svenske friherren Alexander Erskins lott bland annat fyra sköna turkinnor: Roosia, Eisia, Eminé och Fatima.[1] Eisia uppgaf sig vara född af kristna föräldrar, men hade sedan sin spädaste barndom varit under turkiskt husbondevälde, så att hon ej ens visste, om hon var döpt eller ej. Roosia och Eminé hade förlorat sina män under belägringen, de hade varit turkiska officerare. Fatima hade, enligt vittnesbörd af tyska kyrkans i Stockholm dopbok, varit hustru åt en muhamedansk prest, äfven han död under belägringen.

Inom kort återvände Erskin, i sin vapenbroder grefve Philip Königsmarcks sällskap, till Sverige medförande sitt byte. Om han för egen räkning behöll tre af de qvinnor, krigets rätt gjort till hans slafvinnor, veta vi ej. Den fjerde, Fatima, skänkte han till Aurora Königsmarck; en present, som denna tyckes med stort intresse hafva mottagit. Hon började genast med ifver vinnlägga sig om den unga turkinnans uppfostran, först och främst att bereda henne för den kristna läran. Snart ansågs hon färdig att mottaga dopet, och den 7 november 1686 blef hon, tillika med de tre öfriga, döpt i tyska församlingen i Stockholm. »Je dois baptiser ma fille turque dimanche avec les antres et il me faut

---

[1] I utländska källor uppgifves ofta att Fatima blifvit tagen i Ofen af fältmarskalken Schöning och döpt i Berlin; en annan berättelse säger, att Philip Königsmarck fann henne klädd i guldbrokad och ädelstenar samt gissar att hon varit en cirkassiska af hög börd. Tyska kyrkans i Stockholm dopbok uppgifver Erskin.

de l'argent pour cela», skrifver Aurora Königsmarck några dagar förut till sin homme d'affaire. Både kostnaden och högtidligheten voro nog stora att döma af alla de personer, som stodo fadder vid detta i en svensk kyrka ovanliga tillfälle. Bland dem sågos drottning Ulrika Eleonora, prinsessan Hedvig Sophia jemte många af Sveriges högst uppsatte män och qvinnor. Fatimas faddrar voro: den då blott fyraårige kronprinsen (sedermera konung Carl XII), riksmarskalken grefve Steenbock, fältmarskalken grefve Otto Wilhelm Königsmarck, grefvarne Erik Steenbock och Philip Königsmarck, baron Alexander Erskin, grefvinnorna Beata Elisabeth De la Gardie, född Königsmarck, Lisa De la Gardie, född Oxenstierna, Maria Lillie, född Steenbock, Hedvig Oxenstierna, född De la Gardie, Görel Lewenhaupt, född Sparre, Ebba Banér, född Lewenhaupt, och fröken Aurora Königsmarck. En lysande samling!

Fatima kallades i dopet Maria Aurora efter sin herskarinna. I sjelfva dopboken har en omkastning egt rum mellan Fatimas och Eminés kristna namn, men detta torde ej förorsaka någon tveksamhet, då det är kändt, att fru von Spiegels ursprungliga namn var Fatima, och att hon uppkallades efter sin gudmoder Aurora Königsmarck, som ej finnes antecknad som fadder till flera än en af turkinnorna.

Aurora Königsmarck fortfor att hafva den ömmaste omvårdnad om sin skyddsling och gaf henne den bästa uppfostran, en uppgift som föremålets snabba fattningsgåfvor och medfödda fina sätt att vara gjorde lätt. Från tjenarinna öfvergick hon snart till väninna, och vänskapen dem emellan tyckes hafva trotsat många stormar. Hennes namn förekommer ofta med vänskap nämndt i den Königsmarckska familjens bref. När Aurora Königsmarck efter sin moders död 1691 lemnade Sverige för att bosätta sig i Hamburg, medföljde »die Marie Aurora», som hon vanligen kallas, och hon var äfven följaktig till Dresden och Warschau, der båda gingo samma öde till mötes. Hon har sjelf berättat, att hon vanligen var närvarande vid de dagliga besök, som kurfursten gjorde hos Aurora Königsmarck, »où ils ne faisoient que badiner et jouer ensemble comme des enfants». Kurfursten hade ej många gånger sett Maria Aurora förr än han fattade begär till henne, men det dröjde ganska länge innan han lyckades öfvervinna hennes motstånd, och Aurora Königsmarck sväfvade länge nog i okunnighet om att hon i sin sällskapsdam hade en allt mer gynnad rival, hvilken så småningom alldeles intog sin forna

herskarinnas plats. Konungen öfverhopade Maria Aurora med gåfvor och gifte henne, på vissa vilkor, med sin kammartjenare Spiegel, hvilken i belöning för sin obrottsliga lydnad för konungens vilja, blef adlad och utnämnd till öfverstelöjtnant. Fru von Spiegel var en af dem, som den ombytlige monarken verkligen tyckes hafva älskat, för så vidt hans rymliga och flygtiga hjerta kan sägas hafva varit mägtigt af någon djupare känsla. Han återvände till och med vid flera skilda tider till henne, sedan han tröttnat på dem, som allt emellanåt kommit honom att glömma den sköna turkinnan, samt erkände som sina de barn hon födt, en »ära», som blott vederfors fem af hela hären af hans älskarinnor. Konungens lefnadssätt torde ej hafva förefallit fru von Spiegel så stötande, hon har lättare än sina rivaler kunnat öfverse med — ja kanske, uppvuxen som hon var i harems hemland, funnit det helt naturligt — att hennes älskare »lefde som en turk».

Fru von Spiegel, som hade konungens ynnest att tacka för sin ansenliga förmögenhet, tillhörde under hela August den starkes tid det polsk-sachsiska hofvets mera bemärkta personligheter. Hon syntes, äfven sedan hennes intimitet med konungen upphört, alltid i främsta ledet, hvartill, förutom hennes eget kloka uppträdande, mycket bidrog den varma vänskap, hvarmed hon omfattades af den inflytelserika kronstorskattmästarinnan Przebendowska, gunstlingen grefve Flemings nära slägting. När konungen dog, testamenterade han med en hos honom ovanlig minnesgodhet 8,000 talers årsränta till fru von Spiegel.

Hennes barn voro: sonen den kunskapsrike och begåfvade grefve Fredrik August Rutowsky, född 1702, hvilken efter att hafva utmärkt sig i fransk, savoyisk och preussisk krigstjenst slutade som sachsisk generalfältmarskalk, samt dottern Catharina, född 1706, först gift med polacken grefve Michael Bielinsky, en broder till konung Augusts bekanta älskarinna grefvinnan Dönhoff. Från honom skild gifte hon om sig med en fransman i sachsisk tjenst grefve Claude de Bellegarde.

Vi hänvisa i öfrigt till *Vehse: Geschichte der Deutschen Höfe* del 32, hvarest finnes anförd en längre, ganska sympatisk karakteristik öfver denna Carl XII:s och Aurora Königsmarcks guddotter af en samtida vid konung Augusts hof Georg Ludvig von Haxthausen.

Adam Lewenhaupt.

Riksvapnet å det nya Riksdagshuset.

Genom tillmötesgående från Arkitekten Aron Johansson har redaktionen blifvit satt i tillfälle att här meddela en afbildning af gipsmodellen till riksvapnet, sådant det är ämnadt att i sten huggas och uppsättas öfver hufvudingången till riksdagshuset. Ett och annat vore väl att härvid anmärka, men må den heraldiskt intresserade allmänheten sjelf döma. Tidskriftens redaktion ställer gerna till förfogande utrymme för de omdömen och uttalanden, som till äfventyrs kunna komma den tillhanda i detta ämne.

Utdrag ur Sigrid Bielkes (g. m. Riksmarsken grefve Gustaf Horn till Björneborg) och Fältmarskalken grefve Nils Bielkes egenhändiga annotationer[1] om sina närmaste anförvandter.

(Meddel. af grefve Carl Trolle-Bonde.)

I.

Sigrid Bielkes annotationer.

A:o 1548[2] d. 27 *Maij* blef min farfar född, den wällborne herr **Thure Nilsson Bielke** på Åkeröö, klockan 2 effter middagen.

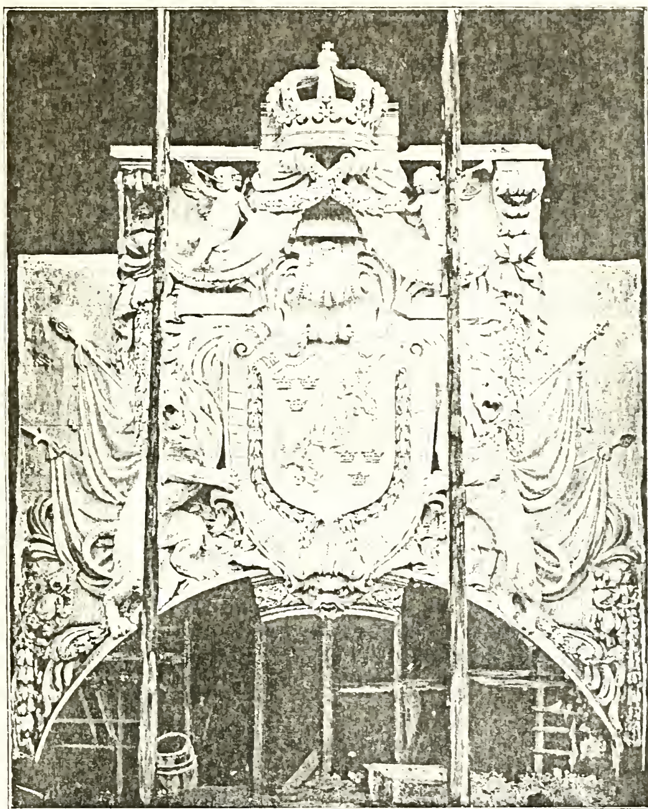
—»— 1550 d. 21[3] *Maij* drunknade min k. farfarsfar, den wällborne herren herr **Nils Persson Bielke** i *Bråwijken*; d. 29 fants han igen och blef förd till *Åkeröö*; d. 8 *Junij* blef han begrafven i Betna kyrkia.

—»— 1545[4] d. 16 *Novemb.* i wågens tecken blef min farmor, fru **Margareta Sture,** gref **Svante Stures** dotter, emällan 1 och 2 effter middagen född.

—»— 1559 d.[5] 2 *Decemb.* blef hennes syster fru **Christina Sture** imällan 9 och 10 på *Hörningsholm* i gamla frustugan född.

---

[1] Dessa annotationer finnas inbundna i en volym förvarad vid Säfstaholm samt betecknad med n:r 126 jemte påskriften: »*Genealogica*».
[2] I Åttartafl. står 1552.
[3] I » » 20 maj.
[4] I » » 1547.
[5] I » » 22 Dec.

Gipsmodell till riksvapnet öfver det blifvande riksdagshusets hufvudingång.

(Fotografi efter naturen af Martin & C:o.)

A:o 1577[1] d. 29 *Septemb.*, som war *Michelsmässodag i Refle*, stod min sahl. swärfaders bröllop; den wällborne herren her **Carl Hindrichson Horn** med fru **Agneta Delvich.**

—»— 1578[2] d. 2 *Septemb*, om mårgonen kl: 7 blef deras första sohn hr **Hindrich Horn** född.

—»— 1579 d. 29 *Novemb.* om aftonen emällan 4 och 5 blef hr **Evert Horn**[3] född, den Gud tog utur denna werlden d. 4 *Decemb.*

—»— 1581 d. 19 *Febr.* klockan 9 om aftonen blef Jungfru **Helena Horn**[4] född.

—»— 1582 d. 13 *Febr.* om aftonen klockan 9 blef Jungfru **Magdalena**[5] född i *Narfven.*

—»— 1583 d. 15 *Septemb.*, som war en Söndag, klockan 2 effter middagen i *Narfven* blef hr **Claes Horn**[6] född.

—»— 1585[7] d. 11 *Junij* om aftonen klockan 8 wid *Hapsala* Slott blef hr **Evert Horn** född.

—»— 1586 d. 19 *Decemb.* om aftonen emällan 4 och 5 wed *Wenden* blef hr **Carl Horn**[8] född.

—»— 1588 d. . . . blef Jungfru **Christina Horn**[9] född wed *Kagas.*

—»— 1590 effter Narfwiska belägringen föddes i Refle d. 26 *Junij* om midnattstid Jungfru **Elsa Horn.**[10]

—»— 1592 emellan d. 22 och 23 *Octob.* om natten klockan 11 blef min dygdige och kiäre herre född, den högwällborne herren **Gustaf Horn** i sin faders fängelse på *Örenby* (Örby).

—»— 1594 d. 13 *Febr.* om natten klockan 3 blef Jungfru **Anna Horn**[11] wed *Kagas* född. Har nu min Svärfader haft 14 barn, men jag wet nu intet wist deras namn.

—»— 1617 d. 1 *Junij* stod min sahl. Faders Bröllop,[12] hr **Nils Bielke** med min sahl. moder fru **Catarina Oxenstiena Bengtsdotter** och stod det på *Stegeborg.*

—»— 1618 d. 11 *Novemb.* blef min kiäre broder hr **Thure Bielke** född på *Åckeröö* up i stenhuset i fruustufwan klockan 8 om aftonen.

—»— 1620 d. 26 *Octob.* är iag född på *Åckeröö* up i stenhuset, klockan 4 om aftonen om en Fredag i Fiskens teckn.

—»— 1622 d. 29 *April* blef min syster Jungfru **Margareta Bielke**[13] född på *Erfwalla* upp i stenhuset i sahl. moders cammare om måndagen klockan 2.

---

[1] I Attartafl. står intet årtal.
[2] I » » 1758 (tryckfel) och ingen dag.
[3] I » » han ej.
[4] I » » hon ej.
[5] I » » hon ej.
[6] I » » hvarken år ell. dag.
[7] I » » 1581 och ingen dag.
[8] Om honom står i Attartafl. blott: »† ogift före 1611».
[9] Finnes ej upptagen i Attartafl.
[10] Antagl. samma som i Attartafl. benämnes »Elin † ung».
[11] Upptages i Attartafl. som 3:e barnet utan årtal.
[12] I Attartafl. står icke något årtal angifvet.
[13] I » » hon angifwen som äldsta barnet utan årtal.

A:o 1624 d. 16 *Febr*[1] afsomnade min sahl. kiära fru moder sackta och stilla och lätt sielf både ögon och munnen till och blef hon död på Åckeröö i sin cammare klockan öfwer 1 om middagen, min kiära moder fru **Catarina Oxenstierna**. Gud frögde hennes dygdiga siähl i Guds rike och förläna henne en frögdefull upståndelse med alla Christtrogna och trösta oss k. Barn, som nu så trogen och dygdig moder hafwer mistadt.

—»— 1626[2] Midsommardagen, som war om en Söndag här i *Stockholm* i Bielkiska huset dödde min sahl. k. herr fader, den wällborne herren hr **Nils Bielke** om natten klockan 12. Gud frögde hans siähl i sitt ewiga rike och förläne honom en frögdefull upståndelse med alla Christtrogna och trösta oss alla, som nu altid har måst saknat så kiärt.

—»— 1626 det samma åhret, som war om hösten der efter, så kom wij till wår morbroder herr **Gabriel Bengtsson Oxenstierna** här i *Stockholm*, och woro wij der in till dess wårt Bröllop stod.

—»— 1628 d. 28 *Aug.*[3] stod min k. herres första Bröllop med syster **Christina Oxenstierna** i *Stockholm*.

—»— 1629 d. 18 *Aug.* blef hans äldsta dotter Jungfru **Agneta Horn** född i *Riga*.

—»— 1630 d. 23 *Aug.* blef hennes son[3] **Axel Horn** född på *Heringe*.

—»— 1631 d. 8 *Aug.*[5] i *Stettin* blef hans k. huusfru, Fru **Christina Oxenstierna** död; Gud frögde hennes siähl och förläna henne en frögdefull upståndelse med alla Christtrogna.

—»— 1634 d. 27 *Aug.* blef min k. herre fången i *Nörlinge* slachtning af de Beijerska och satt han fången till A:o 1642 d. . . . *Martij* slapp han lös och kom hit till Stockholm i *Augusti*.

—»— 1643 d. 22 *April* blef iag förlofwad med min k. herre här i *Stockholm;* det samma åhret stod wårt Bröllop d. 9 *Julij* här i *Stockholm* i herr **Lars Sparres** huus, tillika med min k. systers[6] Bröllop och stod de båda isänder om en Söndag.

—»— 1644[7] i *Landscrona*, som war en Söndag, d. 8 *Sept.* efter middagen emällan klockan 4 och 5 blef min första dotter född **Anna Catharina Horn**. Om Lördagen i densamma månaden, som war d. 14 om aftonen emällan klockan 8 och 9 i *Landscrona*, afsomnade hon i en sahlig stund af hiertesprång —»— och är hon begrafven i *Stockholm*.

—»— 1646 d. 7 *Febr.* om aftonen klockan 9 om en Lördag blef mina Twillingar[8] födda här i *Stockholm*. den första heter **Christina**, den andra heter **Ebba Sigrid Horn**, och blefwo de intet mehra än 3 timmar och war klockan 12 då de af-

[1] I Åttartafl. står icke hennes dödsår.
[2] I » » att han dog 1625.
[3] I » » ej dagen utsatt.
[4] I » kallas han Gustaf.
[5] I » står ej dagen utsatt.
[6] I » » » Margaretas bröllopsdag angifven.
[7] I » » » årtal och blott namnet Anna.
[8] I » stå inga namn och inga årtal.

somnade båda. Gud frögde deras siählar och trösta oss som de kiära barnen måste sakna så hastigt; begrafna i *Stockholm.*

A:o 1647 d. 17 *Octob.* emällan 9 och 10 om en Söndag blef min dotter Helena[1] Horn född i *Refle* och blef hon d. 25 christnat.

—»— 1648 Om Tisdagen d. 2 *Maij* om middagen klockan 11 efter 10 dagars siukdom afsomnade på *Malla* af stora mäslingen min kiära dotter Helena. Gud frögde hennes siähl och trösta oss, som så många af wåra kiära barn måste mista; och blef hon begrafven i *Refle* och war hon 28 weckor, 1 dag, 13 timmar gammal.

—»— 1648 Om en Lördag d. 14 *Octob.* om natten emällan klockan 11 och 12 i *Stockholm* blef min lilla dotter Maria Eleonora Horn[2] född. Gud låte henne länge lefva; d. 19 blef hon christnat.

—»— 1650 Om en måndag d. 28 *Octob.* effter middagen klockan 4 blef min son Gustaf Carl Horn född i *Stockholm*; d. 4 *Novemb.* blef han christnat.

—»— 1652 d. 24 *Maij* om en Måndag om aftonen klockan 6 blef min lille son Evert Horn född i *Refle* och blef han christnat d. 2 *Junij.*

—»— 1652 Om en Onsdag, som war d. 28 *Julij* om middagen klockan 12 blef min lilla dotter Maria Eleonora död i *Refle*, då hon war 3 åhr, 9 månader, 14 dagar, 1 stund och blef död om natten klockan 12 af det röda durchloppet, tå hon har warit siuk i siu dagar. Gud frögde hennes siähl i Guds rike och trösta oss, som nu et så vackert och kiärt Barn måste mista och sakna, och blef hon begrafwen i sin farfars graf i *Refle.*

—»— 1653 Om Onsdagen, som war d. 14 *Sept.* om natten klockan 2 blef min lilla dotter Eva Horn född i *Riga* och blef hon christnat d. 25 *Sept.* Gud låte henne länge lefwa, oss arma föräldrar till hugnad.

—»— 1654 d. 3 *Julij* om en måndag har nu Gud åter på nytt så högt bedröfwat wårt huus och har behagat att hädankalla af denna werlden klockan 11 om middagen min lilla kiära och wackra son Gustaf Carl efter 5 dagars utstånden siukdom; och åter oss till så mycken större sorg densamma weckan om Fredagen derefter som war d. 7 *Julij* efter 3 dagars utstånden siukdom wår ende kiäre sohn Evert Horn, som Gud ock behagat hädankalla af denna verlden klockan 4 effter middagen. Båda dödde i *Riga*, båda af en siukdom, som war af Blodsoot. Gud frögde deras skiöna och wackra siählar i Guds rike och förläna dem en frögdefull upståndelse med alla Christtrogna, och trösta oss nu så högt bedröfwade föräldrar, som nu i en så stor sorg har måst lefwat och har nu lefwat wåra kiära enda söner ut; och war Gustaf Carl Horn, när han blef död, 3 åhr, 8 månader, 4 dagar och 18 timmar och Evert

[1] I Attartafl. stå inga namn och inga årtal.
[2] I » » oriktiga namn och inga årtal.

war när han dödde 2 åhr, 1 månad, 12 dagar och 22 timmar och blefwo de båda begrafne i *Riga* i domkyrkian och har iag nu tagit deras k. små lijk derifrån och fördt dem hijt till *Stockholm* i wår graf.

A:o 1655[1] d. 14 *Sept.* om en Fredag om mårgonen klockan öfwer 10 är min lilla flicka född i *Stockholm;* d. 20 *Sept.* är hon christnat och heter hon **Hedwig Lowisa Horn.** Gud låt henne lefwa Gud till ähra och oss till hugnad.

—»— 1657 d. 15 April drog min aldra kiäraste herre här ifrån mig och war åth grentzen till *Scara* om en Onsdag; d. 20 *April* blef min aldra kiäraste herre siuk i *Blacksta* kroug, det war och om en Måndag. D. 10 *Maij*, som war om en Söndag efter middagen emällan klockan 1 och 2 i *Scara* afsomnade nu min sahlige aldra kiäraste, dygdige, trogne och kiäre herre, den wällborne herren herr **Gustaf Horn.** Gud frögde hans dygdige, trogne och ädle siähl och förläne honom en frögdefull upståndelse med alla Christtrogna på den yttersta herrens dag, och Gud som allena är rijk och tröst och nåd och barmhertighet, han tröste mig, som nu en så dygdig, trogen och kiär man och make har mist och nu så högt honom måste sakna och trösta mig och mina bedröfwade små faderlösa barn, som nu i en så hiertans sorg lefwa måste efter. Och på samma Söndag, den bedröfweliga dagen, de 10 *Maij* A:o 1657 som min sahl. herre Ricksfäldtherren afsomnade war då det *evangelium*, som *S:t Johannes* beskrifwer uti det 16 capitel: »Men nu går iag till honom, som mig sendt hafwer och ingen af Eder spör mig hvart iag går etc».

—»— 1660 d. 12 *Aug.* här i *Stockholm* om en Söndag blef min sahl. herre begrafwen i *S:t Jacobs* kyrkia. Lijktext: 2 *Sam.* 3 v. 31. »Men *David* sade till *Joab* och allt folket, som med honom war, rifwen Edra kläder sönder — —.»

—»— 1664 d. 14 *Sept.* blef min k. dotter **Eva Horn** med hr grefwe **Nils Bielke** förlofwad på *Mälby.*

—»— 1669 d. 21 *Sept.* stod deras Bröllop här i *Stockholm.*

—»— 1672 d. 11 *Juli* om en Fredag om mårgonen klockan 3 war min k. dotter, Fru Eva Horn, förlossad och har Gud gifwit henne en liten wacker gosse, och han blef straxt christnat och het **Gustaf** och han blef straxt samma mårgon död kl. 5.

—»— 1674 d. 21 *Januarij* på Wijk war min k. dotter, Fru **Eva Horn,** förlossad om en Onsdag om mårgonen kl: — — och i Skyttens teckn och gaf Gud henne en liten wacker sohn och wart döpt och het **Ture** och blef död 3 timmar efter han war född.

---

[1] I Ättartafl. står ej födelseåret angifvet.

II.

Nils Bielkes annotationer.

A:o 1644 d. 7 *Febr.* är iag födder hijt till werlden i *Stockholm.*
—»— 1648 d. 11 *Maij*[1] blef min sahl. fader död i *Stockholm.*
—»— 1652 d. 21 *Martij*[2] dödde min sahl. moder på *Sahlstad.*
—»— 1661 d. 5 *Martij* reste iag till Frankrijke med grefve **Clas Tott.**
—»— 1664 d. 20 *Febr.* kom iag tillbaka hem till *Stockholm;* d. 14 *Sept.* blef iag förlofwad med min k. hustru på Mälby.
—»— 1669 d. 21 *Sept.* stod wårt Bröllop i *Stockholm.*
—»— 1672 d. 20 Juli[3] föddes wår äldsta son **Gustaf** i *Stockholm*, som samma dag dödde.
—»— 1674 d. 17 *Febr.*[4] föddes wår andra son **Thure** på *Wijk*, som samma dag dödde.
—»— 1677 d. 13 *Decemb.* föddes i *Stockholm* wår äldsta dotter **Eva.**
—»— 1679 23/13 *Novemb.* föddes i *Paris* wår 3:je son **Adam,** som samma dag dödde.
—»— 1681 12/2 *Novemb.* föddes i *Paris* wår andra dotter **Sigrid Catharina.**
—»— 1683 d. 12 *Juli* föddes i *Stockholm* wår fjerde son **Carl Gustaf** klock. 6 om aftonen.
—»— 1684 d. 22 *Nov.*[5] föddes i *Stokcholm* wår femte son **Thure Gabriel** kl: 9 förmiddagen.
—»— 1687 d. 10 *Sept.*[6] föddes i *Stetin* wår tredie dotter **Christina Anna** kl: 7 om mårgonen.
—»— 1688 d. 9 *Nov.*[7] föddes i *Wismar* wår 4:de dotter **Ulrica Ebba** kl: 4 om mårgonen.
—»— 1693 d. 30 *Nov.*[8] föddes i *Stetin* wår 5:te dotter **Sophia Charlotta** kl: 7 om mårgonen och dödde dersammastädes d. 1 *Januar.* 1696 kl: 5 om aftonen.
Alla wåra k. Barn, som Gud hafwer behagat till sig i den ewiga glädien hädankalla, äro uti *Tensta* begrafna wordna.
—»— 1695 d. 6 *Januari* stod wår äldsta dotters **Evas** bröllop i *Stetin* med gref **Abraham Brahe.**
—»— 1705 d. 25 April stod wår äldsta sons **Carl Gustafs** bröllop i *Stockholm* med Fröken **Brita Sophia Horn.**
—»— 1705 d. 4 *Octob.*[9] stod wår dotters **Christina Annas** bröllop på *Sahlstad* med **Generallieutenanten Carl Gustaf Mörner.**

---

[1] I Ättartafl. står d. 31 Juli.
[2] I » » ej dag angifven.
[3] Enl. Sigrid Bielkes annotation d. 11 Juli } (stämmer m. Ättartafl.).
[4] » » » » d. 21 Januari } (stämmer m. Ättartafl.).
[5] I Ättartafl. står d. 3 Dec.
[6] I » » 1688 d. 10 Dec.
[7] I » » 1689.
[8] I » » d. 10 Nov.
[9] I » » d. 17 Oktob.

A:o 1706 d. 14 *Sept.* stod wår dotters **Sigrid Catharinas** bröllop på *Sahlstad* med grefven **Johan Georg Fleming** och d. 16 förlofwades wår dotter **Ulrica Ebba** med Gref **Fredrich Wilhelm von Sparr.**

—»— 1707 d. 24 *Nov.* stod wår dotters **Ulrica Ebbas** bröllop på *Erfvalla* med ofvanbem.-te gref **von Sparr.**

—»— 1715 d. 12 *Maij* är wår yngste sohn **Thure Gabriels** bröllop stått på *Högstad* i *Skåne* med fröken **Charlotta Christina Piper.**

—»— 1697 d. 26 *Aug.* föddes i *Stetin* kl: 3,20 minuter efter middagen uti Leijonets tecken om en Onsdag wår dotterson **Nils Brahe** med en stor segerhufwa.

—»— 1698 d. 12 *Aug.* föddes i *Stetin* wår dotterson **Carl Gustaf Brahe,** som straxt dödde.

—»— 1699 d. 14 *Julij*[1] föddes i Stetin wår dotterson **Abraham Brahe,** som lefde allenast 3 dagar.

—»— 1701 d. 18 *Sept.*[2] föddes i Stockholm kl: 3/4 på åtta om aftonen uti Leijonets tecken om en Onsdag wår k. dotterson **Per Brahe.**

—»— 1703 d. 18 *Febr.* föddes i *Stockholm* kl: 3/4 på tolf om middagen uti Leijonets teckn om en Onsdag wår dotterson **Magnus Brahe.**

—»— 1704 d. 25 *Aug.*[3] föddes om aftonen kl: 10 och 10 minuter om en Torsdag i *Stockholm* wår dotterdotter **Ulrica Juliana Brahe.**

—»— 1706 d. 12 *Januar.*[4] half tolf om natten föddes om en fredag uti Oxens tecken i Stockholm wår soneson **Nils Bielke.**

—»— 1706 d. 2 *Febr.*[5] föddes i Stockholm uti Skyttens teckn om en Fredag wår dotterdotter **Eva Christina Brahe.**

—»— 1706 d. 14 *Decemb.* 7 minuter för klockan 12 om middagen föddes i *Stockholm* om en Fredag i kräftans tecken wår sonedotter **Eva Bielke.**

—»— 1707 d. $\frac{29}{19}$ *Octob.* är födder i *Berlin* wår dotterson **Friedrich Fleming.**

—»— 1707 d. 26 *Novemb.* föddes i *Stockholm* wår sonedotter **Brita Catarina Bielke,** som den 29[6] *ejusdem* där dödde.

—»— 1708 d. 6 *Maij* 3/4 på 8 om aftonen uti Stenbockens teckn om en Onsdag föddes i *Stockholm* wår dotterson **Gustaf Brahe,** som der dödde 1710 d. — —.

—»— 1708 d. $\frac{8 \text{ Nov.}}{29 \text{ Oct.}}$ är wår dottersohn **Georg Friedrich Sparr** födder på Tramp uti *Mark Brandenburg.*

—»— 1709 d. 5 *Febr.* kl: 10 och 10 minuter förmiddagen föddes i *Stockholm* om en Fredag uti Oxens teckn wår soneson **Gustaf Bielke,** som den 3 April[7] dödde.

---

1 I Ättartafl. står 1700 d. 31 Januari
2 I » » d. 12 Sept.
3 I » » d. 24 Aug.
4 I » » d. 12 Febr.
5 I » » d. 26 Jan.
6 I » ej dödsdagen angifven.
7 I » ej dödsdagen upptagen

A:o 1709 d. 16 *Febr.* kl: 10 minuter före 5 om aftonen föddes på *Geddeholm* wår dotterdotter **Ulrica Christina Mörner** om en Tisdag uti wågens teckn och christnades dagen efter d. 17 *Febr.*

—»— 1709 d. — Febr. är wår dotterdotter **Sophia Lovisa Fleming** födder i *Berlin* och dödde den 13/2 Maij 1710.

—»— 1709 d. 6 *Octob.* 3/4 på 11 förmiddagen är wår dotterdotter **Sigrid Brahe** födder i *Stockholm* om en Onsdag uti Fiskarnes teckn.

—»— 1710 d. $\frac{16}{5}$[1] *Febr.* är i Paris wår sonedotter **Sigrid Christina Bielke** födder om en Söndag i wågens teckn.

—»— 1710 d. $\frac{12}{2}$ *Martij* är på *Tramp* i *Brandenburg* födder wår dotterdottor **Eva Wilhelmina von Sparr.**

—»— 1710 d. $\frac{16}{5}$ *Maij* är i *Berlin* wår dotterdotter **Sophia Lovisa von Fleming** födder och kallat så alldenstund den förra dottern är igenom döden afgången dagen tillförrene.

—»— 1711 d. 4[2] *Januari* föddes på *Esplunda* wår dotterdotter **Sigrid Mörner** kl: 7 och 23 minuter om mårgonen uti kräftans teckn och christnades samma dagen.

—»— 1711 d. $\frac{3\ \text{Aug.}}{24\ \text{Julij}}$ är wår soneson **Thure Bielke** födder i *Stetin* och straxt christnades, tecknet war Stenbocken och är han födder med en segerhufwa.

—»— 1711 d. 27 *Decemb.* är wår dotterdotter **Friederica von Sparr** födder på *Tramp* uti *Mark Brandenburg.*

—»— 1712 emällan d. 17 och 18 *Decemb.* är wår dotterson **Nils Mörner**[3] födder i *Götheborg* och dödde där 1713.

—»— 1713 d. $\frac{21\ \text{Januar.}}{1\ \text{Febr.}}$ om en Onsdag klock. 4 om mårgonen är wår dotterson **Nils Wilhelm von Sparr** födder på *Tramp* i *Brandenburg.*

—»— 1713 d. — *Maij* är wår sonedotter **Catharina Bielke** födder på *Sköfle* i Småland.

—»— 1714 d. $\frac{27\ \text{Aug.}}{16\ \text{Aug.}}$ är wår dotterson **Carl Gustaf von Sparr** födder på *Tramp* i *Brandenburg.*

—»— 1714 d. $\frac{24}{13}$ ... är wår dotterdotter **Johanna Catharina von Fleming** födder i *Pohlen* på *Ludomirs.*

---

[1] I Ättartafl. står d. 5 Febr. som hennes födelsedag.
[2] I » » d. 18 Januari.
[3] I » » Nils utan årtal som äldre än systrarna och † 1718.

En ambassadörs följe på 1600-talet

(meddel. af Fröken Ellen Wester).

När grefve Magnus Gabriel De la Gardie år 1646 i egenskap af ambassadör från svenska drottningen till konungen af Frankrike befann sig i Paris, afsände han den 18 oktober en artighetsskrifvelse till Landtgrefvinnan af Hessen. Denna skrifvelse, i och för sig sjelf af obetydligt intresse, finnes ännu i Hessiska statsarkivet i Marburg. I densamma finnes inlagd en lös lapp, hvarpå följande, såväl ur kulturhistorisk som biografisk synpunkt intressanta, förteckning öfver ambassadörens talrika följeslagare blifvit uppgjord:

»Rolle du monde que Mons. Le Comte de la Guarde, Ambassadeur Extraordinaire de sa M^{te} de Suède, mene avec luy.

Le comte Jacob — frère de Mr L'Ambassadeur.
Strasborger, Conseiler de L'Ambassadeur.
Wilhelm Taube.
Charles Soope.
Secret^{re} Bath.
Steen Bielcke.
Nils Banér.
Berond Taube.
Gustav Clöth.
Charl. Sparre.
Jean Denhof.
Le Medecin Sparman.

Ces mess. sont gentils-hommes de la Reine:
Tischenhausen.
Schlippenbach.
Schening.
Erich Linde.
Jacob von Taube.
Friesendorf.
Herm. Lode.
Anrep.
La Varene.
Ply.
Lilletcrona.
Charl. Pauli.

Brethold.
Otto Reinhold Taube.

Pages	14.
Valets de pied	6.
Lacquays	12.
Gardes	8.
M^{rs} d'Hostel	2.
Pourvoyeurs	4.
Valets de chambre	4.
Homes d'Armes	2.
Barbiers	3.
Sommeill^{rs}	2.
Gardeurs de Vaisselle	2.
Trompettes	2.
Cuisiniers	6.
Valets de Corps	6.
Musiciens	8.

Les volontaires.

Erich Sparre
Frederic Sparre.
Abrah. Leijenhuff.
Frants Bannier.
Cruse.
Axel Tott.
Törnechield (Törnschöld?)
(Wilh.) Sparre.
Lillie.

Bagge.
Lagge (Cagge?)
Ribbingk.
Gustav Lillie-crona.
Mr Erich.
Her Israel.
Vaijenheime. (?)
Echelbach.
Laurelius.
Lyneus.
Tant Mrs que Valets 15 ou 20 Gentilshommes, qui sont à Paris, qui se joindrons avec Mr L'Ambassadeur.

Text till porträtten.

10. *Drottning Maria Eleonoras* lefnadsöden äro alltför allmänt kända för att här erfordra en närmare framställning. Strängt bedömd af de fleste häfdatecknare, hvilka på henne användt måttstocken för mäns uppskattande utan att taga i betraktande qvinnonaturens egenheter, har drottningen på sednaste tiden blifvit ansedd blott som sin gemåls rodocka. Biskop Franzén i sitt tal »om Svenska Drottningar» gör henne mer rättvisa och glömmer ej att, jemte hennes egenheter, framhålla hennes goda egenskaper af öm maka, trogen gemål och djupt sörjande enka. Att hon som Enkedrottning och moder fann sig tillbakasatt genom att vara utesluten från förmyndar-regeringen och dotterns uppfostran — det var naturligt och det måste henne förlåtas. När så Drottning Christinas förmyndare ej ville tillåta Enkedrottningen att utan deras tillstånd resa, var det förklarligt, att hon beslöt att undfly de besvärliga riksherrarne och lemna ett land, som ej inrymde personlig frihet för henne, och der hon icke trifdes. Tidens rådsprotokoller intyga de stränga ord, som fälldes om Enkedrottningen af förmyndarne. Det föreslogs att utesluta hennes namn ur förbönerna för de Kungliga. Riksmarsken (Jakob De la Gardie) menade, att Enkedrottningen hade förtjenat att behandlas som Sigismundus och föreläggas att inom viss tid återkomma vid äfventyr att annars förlora sitt lifgeding. Landtmarskalken (Lars Sparre) särskildt tillkallad, beskärmade sig såväl öfver Enkedrottningens skrymtaktiga fastande på Gripsholm (hvarigenom hon aflägsnat betjeningen, isolerat sig, vilseledt väktarne och kunnat obemärkt fly) såsom ock öfver hennes »arga och onda uppsåt». Doctor Gavelius,[1] likaledes kallad till rådet, erinrade, att Enkedrottningens morgongåfva ej vore »*dominium*» utan kunde återfordras »ob ingratitudinem et atrocem injuriam». Man beskärmade sig i rådet äfven öfver enkedrottningens sätt att i Wolgast hafva »trakterat Konungens kropp» (medelst hjertats uttagande) och förslaget att »afdraga huden af sin herre och ikläda honom andra kläder». Det derefter i protokollet för den 11:te januari 1641 införda enstaka ordet »Vaxduken» får väl anses såsom en uppgift om den tillärnade dräktens

---

[1] Borgmästare i Stockholm, en af städernas deputati.

hufvudbeståndsdel. Rikskansleren ansåg emedlertid, att fast Enkedrottningen ibland varit ett huskors (»malum domesticum») för sin aflidne gemål, så borde man »för fäderneslandets reputation» öfva undseendets dygd mot henne och ej genom lifgedingets indragning utsätta en Enkedrottning för att tigga utomlands. Och dervid blef det. De barska riksråden gåfvo med sig: efter några år återkom Enkedrottningen och dog på Stockholm slott våren 1655, då drottning Christina var i Bryssel.

C. Burenstam.

11. *Ebba Margareta Banér* en dotter till den bekante riddarhuspolitikern och ifrige förfäktaren af hertigens af Holstein rätt till svenska kronan generallöjtnanten friherre Johan Banér och dennes maka Ulrika Kristina Wellingk, den än mer bekante grefve Mauritz Wellingks dotter, föddes 1710 och blef vid unga år hoffröken hos drottning Ulrika Eleonora. År 1730 ingick hon giftermål med den som yngling från Estland inflyttade generalmajoren Gustaf Fredrik von Rosen, en tapper karolin, som varit hjeltekonungens följeslagare på den äfventyrliga ridten från Turkiet till Stralsund, och som sedermera upphöjdes till både riksråd och grefve. Äktenskapet blef emellertid mycket kortvarigt, ty redan året derpå afled den unga frun, efter att hafva gifvit lifvet åt en son, hvarom se här nedan.

Det kan tilläggas, att friherrinnan Ebba genom nyssnämnde son är stammoder till den svenska grefliga ätten von Rosen samt att ett porträtt af henne jemväl finnes intaget i det af grefve C. Trolle-Bonde utgifna arbete öfver riksmarskalken grefve Carl Bonde.

N. v. D.

12. *Grefve Corfitz Beck-Friis*, en sonsons son till den danske adelsmannen Corfitz Beck, som 1723 introducerades å svenska riddarhuset och som några år derefter till sitt lade farmoderns slägtnamn Friis, samt en son till hofmarskalken Corfitz Ludvig Beck-Friis, hvilken 1791 jemte farbrodern riksrådet Joakim Beck-Friis upphöjdes i grefligt stånd, var född 1801. Efter afslutade universitetsstudier blef han vid 19 års ålder auskultant i hofrätten öfver Skåne och Blekinge. 3 år senare utnämndes han till kammarherre. Han lemnade emellertid snart embetsmannabanan för att egna sig åt jordbrukarens värf och tillträdde efter faderns död Sveriges enda grefskap, det af riksrådet Beck-Friis stiftade fideikommisset, bestående af Börringe kloster i Skåne och Fiholm i Södermanland. Tillika egare af Bosjökloster i Skåne, egnade han sig med mycken omsorg och duglighet åt vården af dessa ansenliga jordegendomar, hvilka under hans ledning betydligt förkofrades. För sina förtjenster härutinnan kallades han ock till ledamot af landtbruksakademien, hvarförutom han 1860 erhöll Vasaordens kommendörskors. Tio år senare afled han på ett af sina gods, efterlemnande tre söner, hvilka alla gjort sig bemärkta i vårt offentliga lif.

Af en mycket stark kroppskonstitution, godmodig och vänsäll, glad sällskapsmenniska och oförtruten jägare, insigtsfull landthushållare

och omtänksam husfader var grefve Corfitz Beck-Friis en värdig representant för sin tids svenske jorddrottar.

N. v. D.

13. *Grefvinnan Ulrika Dohna* var dotter af majoren grefve Fredrik Magnus Stenbock och Ebba Margareta De la Gardie samt sondotter till hjelten vid Helsingborg fältmarskalken grefve Magnus Stenbock. Hon föddes 1732 och gifte sig vid 30 års ålder med korpralen vid Lifdrabanterna grefve Abraham Achates Alexander Dohna. Några år senare lemnade grefve Dohna krigs- och hoftjensten som öfverstelöjtnant och slog sig med familj ned på sitt gods Stjernsund i Nerike. Då den helt nära denna egendom belägna staden Askersund 1776 nedbrann, visade grefvinnan Dohna mycket deltagande för det häraf alstrade eländet och lyckades äfven, tack vare verksamt bistånd af sin syster hofmästarinnan grefvinnan Rosen, genom insamlingar bland de kungliga och hoffolket hopbringa en betydlig summa till de nödlidande stadsbornas understöd. Hon afled 1783, efterlemnande en dotter och tre söner, med hvilka grefliga ätten Dohna i Sverige utslocknade.

N. v. D.

14. *Ulrika Eleonora von Fersen*, den sedan så ryktbara grefvinnan Höpken, föddes 1749 i ett hem, der allt andades skönhetssinne, harmoni och lifsglädje. Hennes far, öfverhofjägmästaren grefve Carl von Fersen, var en af sin tids vackraste, gladaste och mest konstnärligt begåfvade ädlingar, och hennes mor, Charlotte Sparre, högt prisad för skönhet och älskvärdhet, hade i sina unga dagar under namn af »la charmante rose» väckt sjelfva Versailleshofvets beundran. Äldst af fem systrar, alla strålande af fägring och behag, anstäldes Ulla Fersen tidigt vid hofvet, der hon genast blef föremål för dess unga kavaljerers hyllning och beundran. I främsta ledet af tillbedjarnes skara trädde en prins af blodet, den unge, älskvärde hertig Fredrik, hvilken i häftigheten af sin kärlekslåga ville göra den vackra Ulla till sin gemål. Mäktiga hinder uppreste sig dock mot denna plans förverkligande. Man bortgifte i stället den nu 21-åriga skönheten med den med henne jemnårige kaptenen friherre Nils von Höpken, känd som en af sin tids vackraste karlar. De första åren af detta äktenskap skildras som ovanligt lyckliga. De unga makarne voro lidelsefullt förälskade och njöto i fulla drag af sin sällhet. Men snart började Höpkens mindre älskvärda sidor att framträda. På spel och dryckenskap hade han redan före sitt äktenskap offrat en stor del af sin faders ej obetydliga förmögenhet. Dessa passioner återtogo nu sitt herravälde öfver den lättsinnige ynglingen, han blef under deras inflytande rå och brutal, och hans stolta unga maka drog sig djupt kränkt tillbaka till sin gamla triumfplats hofvet. Flera försök till närmande makarne emellan gjordes men förgäfves. Höpken förföll alltmera, till dess han vid 31 års ålder afled.

Den unga grefvinnan, vorden statsfru hos drottning Sofia Magdalena, egnade sig nu uteslutande åt det glada, skimrande hoflifvet, bland

hvars mest glänsande stjernor hon allmänt betraktades. Endast hennes yngre syster grefvinnan Augusta Löwenhielm och hennes några år äldre fränka grefvinnan Lovisa Meijerfelt kunde göra henne första rummet stridigt. De tre voro hofvets mångbeprisade och besjungna gracer, de skönhetens gudinnor, å hvilkas altaren den tidens elegante kavaljerer täflade att nedlägga sin hyllning. I motsats till sin näpna och graciösa syster skildras grefvinnan Höpken som en imponerande skönhet. Hon var stor och synnerligen välväxt med anletsdrag, hvilka af Gustaf III ansågos värdiga att pryda den Venusbild, som på hans beställning framkallades af Sergels mejsel. Med sitt fagra yttre förenade hon en sprittande lifsglädje, en yster käckhet och en mångfald af talanger, hvilka tillförsäkrade henne en af de främsta rolerna vid alla hofvets lustbarheter och tidsfördrif, vare sig det gälde att säkert och elegant föra sin häst i en karusell, att med smidighet och grace dansa en kadrilj, att i en spirituel konversation lekande behandla vittra och konstnärliga frågor eller att med öfverlägsen förmåga spela och sjunga på hofvets teater. Hennes blixtrande qvickhet var äfven mycket beundrad, ehuru hennes bitande infall ofta befunnos nog vågade. Härjämte egde hon en fast och pålitlig karakter och »var sina vänners redliga vän». Detta visade hon äfven 1789, då konungen bröt med adeln och lät häkta dess ledare, bland dem hennes egen farbror. Utan tvekan uppoffrade hon nu sin lysande ställning och drog sig för alltid tillbaka från hofvet. År 1797 trädde hon i nytt gifte med öfverste Georg von Wright, som i många år egnat henne en ridderlig hängifvenhet, men blef tre år senare ånyo enka. Hon lefde ytterligare ett decennium, egnande sig på äldre dagar alltmera uteslutande åt sina husmoderliga pligter, nu lika enkel och sparsam som hon förr varit fallen för yppighet och nöjen. Sitt glada lynne och sin spelande qvickhet synes hon dock hafva bevarat, och personer, hvilka vid denna tid kommo i beröring med henne, kunde ej nog beundra hennes spirituella om ock understundom något fria konversation. På så sätt framlefde hon praktisk och klok, glad och sund sina återstående dagar, till dess hon vid 61 års ålder afsomnade, efterlemnande endast en son, född i hennes första äktenskap.

Såsom en af de mest tjusande representanterna för det gustavianska tidehvarfvet med dess glada, käcka sorglöshet, dess frivola men af konstsinnet förädlade nöjeslystnad, dess spirituella, älskvärda umgängeston, dess vittra, artistiska smak och dess skönhetsdyrkan framstrålar för efterverlden Ulla von Fersens bild, smyckad af minnets fagraste rosor.

N. v. D.

15. *Grefve Adolf Fredrik Nils Gyldenstolpe* var född 1799 och ättling i 5:te led af den lärde Mikael Wexionius, som 1650 undfick adlig sköld och hvars son blef kongl. råd och grefve, samt son af generalmajoren och landshöfdingen grefve Nils Gyldenstolpe och hans maka, den sköna och älskvärda Aurora De Geer, sedermera omgift med excellensen Gustaf af Wetterstedt. Vid 17 år student aflade han redan följande år kansliexamen. Han utbytte dock snart pennan mot

svärdet och blef kornett först vid Lifregementets husarer, sedan vid Lifgardet till häst. Vid hofvet vann han tidigt inträde och anstäldes endast 24-årig som kammarherre hos Drottning Desideria, hvars öfverkammarherre han blef 12 år senare. Ungefär samtidigt befordrades han till major vid Lifgardet till häst. Från öfverstelöjtnant vid nämnda regemente, transporterades han sedermera 1849 till öfverste och sekundchef för Svea Lifgarde. 1853 blef han generalmajor och samma år kallades han till statsråd och chef för landtförsvarsdepartementet. På denna höga post förblef han till 1853, då han utnämndes till generallöjtnant och generalbefälhafvare i 2:dra militärdistriktet äfvensom förordnades till ordförande i krigshofrätten. 1860 blef han tillika riksmarskalk, hvarjemte han af riksen ständer utsågs till ordförande för fullmäktige i riksbanken. Han hade just vid uppnådda 65 år tagit afsked från sina militära befattningar, då han till följd af ovarsam behandling af ett vid rakning uppkommet mindre sår hastigt bortrycktes af döden den 26 maj 1864

Begåfvad med ett vackert och ädelt utseende, förenade excellensen Gyldenstolpe med en imponerande värdighet ett synnerligen älskvärdt och förbindligt väsen, ridderliga tänkesätt, ett fint utbildadt konstsinne, en bestämd, manlig karaktär samt stor personlig duglighet. Såväl genom dessa egenskaper som genom sin lysande samhällsställning var han en af sin tids mest framträdande personligheter, kanske en af de sista verkliga grand-seigneurer vårt land haft att uppvisa.

N. v. D.

16. *Grefvinnan Amalia Margareta Kalling*, dotter till öfverstekammarjunkaren grefve Fredrik Ulf Bonde till Vibyholm och Ulrika Johanna Lewenhaupt, var född 1802. Hon uppväxte i ett synnerligen lyckligt och fridfullt hem under goda föräldrars ömma vård och utvecklade sig till en täck och älsklig tärna. Vid 22 års ålder trädde hon i äktenskap med ryttmästaren grefve Fredrik Kalling, innehafvare af Myrö fideikommiss i Nerike. På detta ståtliga gods tillbragte hon sedermera större delen af sitt återstående lif, med aldrig tröttnande godhet och tålamod egnande sig åt vården af sitt hus och sin familj, bland hvars medlemmar särskildt yngste sonen såsom ständigt sjuk påkallade hennes kärleksfulla vård. Hon afled å Myrö 68 år gammal efter att i tio år hafva varit enka och efterlemnade fyra söner.

N. v. D.

17. *Nils Månsson Mandelgren* var son af en fattig byskomakare och föddes i Skåne 1813. Han visade tidigt anlag för målning, men först vid 20 års ålder lyckades han, tack vare excellensen Jakob De la Gardies beskydd, komma upp till Stockholm och vinna inträde som elev vid Konstakademien. Efter 5 års flitigt arbete derstädes, begaf sig Mandelgren ut på studiefärd och genomvandrade till fots en stor del af mellersta och södra Europa. Under denna resa vaknade hos honom ett lifligt intresse för forntida minnesmärken, och, hemkommen till fäderneslandet, egnade han sig med brinnande nit åt studerandet

och afteckuandet af våra fornlemningar. Fördenskull företog han hvarje sommar långa ströftåg i de svenska bygderna. Då han emellertid icke i Sverige lyckades vinna tillräckligt ekonomiskt understöd för utgifvandet af det stora verk, som utgjorde resultatet af hans mödor, begaf han sig till Frankrike, der han tack vare sin dristiga företagsamhet och stora viljekraft förmådde äfven detta lands regering att lemna medel till företaget. I 6 år vistades han nu i Paris, sjelf litografierande teckningarne till sitt arbete, och hade ändtligen 1863 fullbordat det praktverk, som under namn af »Monuments scandinaves du Moyen-Age» snart vann europeisk ryktbarhet Han återvände nu till Sverige och begynte omedelbart derefter syssla med förarbetena till ett nytt verk, en »atlas till Sveriges odlingshistoria», för hvilket han samlade ett ansenligt material, men hvilket han dock ej blef i tillfälle att mer än delvis sjelf utgifva.

Men hans stora arbetsförmåga räckte dock till för mycket annat jemväl. Han restaurerade taflor och lemnade undervisning i teckning, samt gaf genom inrättandet af en ritskola för handtverkare upphof till Stockholms slöjdskola. Han stiftade äfven »Artisternas och Literatörernas pensionsförening» och deltog i grundläggandet af flera andra konsten gagnande företag. Gammal vorden, fortfor han att arbeta lika segt och oaflåtligt som förr, till dess vid 80-talets gräns hans krafter brötos, hvarefter han tillbragte de sista 5 åren af sitt lif i välbehöfligt lugn på Ersta sjukhem, der han påskaftonen innevarande år stilla afsomnade.

Med en ståtlig och kraftfull kroppsbyggnad förenade Mandelgren en oförskräckthet och en jernvilja, hvilka genombröto hvarje hinder, som upprest sig mot det en gång föresatta målets förverkligande, och derjemte en nästan häpnadsväckande förmåga att kunna tåla och umbära, en förmåga, som satte den på illa aflönadt arbete sig lifnärande mannen i stånd att förutom andra donationer skänka öfver 20,000 kronor till Lunds universitet för fortsatt utgifvande af hans kulturhistoriska atlas.

Dessa karaktersdrag i förening med hans artistiska begåfning, hans oegennyttiga hängifvenhet för konsten och hans varmt fosterländska sinnelag tillförsäkra Nils Mandelgren en bemärkt plats äfven bland de många framstående personer, hvilka utgått ur den svenska allmogens led.

N. v. D.

18. *Johan Printzensköld* var en bland de hundradetals tappre svenske män, som under 30-åriga kriget tjenade sig upp ur ledet till en mera bemärkt ställning inom de segerrika svenska härarne. Om hans födelseår och tidigare öden är hittills intet bekant. Enligt riddarhusgenealogierna var han prestson. De bref af hans hand, som ännu finnas qvar, låta förmoda, att han åtnjutit en ganska vårdad uppfostran; och det antagandet är ingalunda uteslutet, att den unge Johan *Printz* var en af de många vid tyska universitet studerande svenskar, som i dessa stormfylda tider utbytte pennan mot svärdet.

Vare dermed huru som helst — säkert är att han »från sin ungdomb inn till denne tijden *continue* låtet sig bruka i Wår och

Chronones krigstienst, serdeles uthi det numehre med Gudz kraftige bistånd väll ändade tyske kriget», som det heter i diplomet, då drottning Kristina den 15 december 1649[1] förlänar honom adelig sköld och hjelm. Han var då major vid ett tyskt kavalleriregemente, och får man tro slägttraditionen fick han sitt namn deraf, att han vid något tillfälle räddat pfaltzgrefven Carl Gustaf ur lifsfara och sålunda varit »prinsens sköld». Men hans förtjenster ansågos värda äfven en mera materiel belöning ty d. 22 december sistnämnda år fick han donation under Norrköpings besluts vilkor å en mängd »Wåre och Cronones godz och gårdar i Jönkiöpings lähn, Wästra Härad och Sandsiö sochn», en donation som ytterligare tillökades den 4 februari 1652. Sistnämnda dag nämnes han ännu major men synes kort derpå avancerat till öfverstelöjtnant. När Roskilde-freden slöts 1658 var han öfverste och samma år i mars anlände han i egenskap af svensk kommissarie till Bornholm. Hans fullmagt som sådan var daterad den 29 april 1658.

Hans korta men verksamma bana på denna ansvarsfulla post tillhör historien. För närmare kännedom härom hänvisa vi till den intressanta uppsatsen af L. Berger i Svensk historisk tidskrift årg. 1888, hvilken i ingen mån jäfvar omdömet, att det var ett för fäderneslandet gagnerikt lif, som för tidigt afklipptes, då Johan Printzensköld den 8 december 1658 föll för lönmördarens kula.

Från hans andra gifte med Anna Hård af Segerstad stamma hans ännu lefvande ättlingar. Det i detta häfte återgifna originalporträttet har under det fjerdedels årtusende, som inom kort svunnit hän sedan den tappre krigaren fick plats bland Sveriges adel, gått i arf från far till son och tillhör numera Johan Printzenskölds ättling i 7:e led fru Sigrid Molinie, född Printzensköld, i Jönköping.

S. Lagerberg.

19. *Grefve Fredrik Ulrik von Rosen*, son af riksrådet grefve Gustaf Fredrik von Rosen och hans 2:dra maka Ebba Margareta Banér, föddes 1731 och blef vid 16 års ålder fänrik vid Hamiltonska reg:t. Han gick kort derpå i fransk tjenst, steg der till öfverste och var en tid adjutant hos marskalken af Sachsen. Fransk till bildning och åskådningssätt återkom han till Sverige och anstäldes vid hofvet först som kammarherre, sedan som hofmarskalk. Samtidigt kastade han sig in i den hetaste partistriden och blef sin vän grefve Axel Fersens trognaste och kanske skickligaste medhjelpare vid ledningen af hattpartiet. Han var nämligen, enligt en samtida politikers erkännande, »en man med stora egenskaper vid riksdagsoperationer». Emellertid inträffade 1772 års statshvälfning. Grefve Rosen blef nu för en tid konungens man samt utnämndes 1774 till öfverstallmästare hos drottningen och 2 år senare till landshöfding i Åbo län. Men så snart det parlamentariska lifvet åter börjat vakna, finna vi den gamle »riksdagsoperatören» ånyo på sin plats. Vid Fersens sida leder han den unga nyvaknade oppositionen och utvecklar den vid 1786 års riksdag

[1] Ej 1645, såsom uppgifves i Nordisk familjebok. Adelsbrefvet, synnerligen väl bibehållet, eges af nuvarande hufvudmannen för ätten.

till en fruktansvärd makt. Märkvärdigt nog synes denna hans hållning ej hafva beröfvat honom konungens ynnest. Han kallades nämligen 1788 till riksråd, varande den siste svenske man, som erhållit denna höga utmärkelse.[1] Upphöjelsen blef af kort varaktighet. Redan ett år derefter hade rådet upphört att finnas till, och den forne rådsherren satt åter i högqvarteret i de missnöjdes läger. Detta förklarar väl, att han jemte öfrige oppositionschefer misstänktes att hafva haft del i planläggningen af den statskupp, som var afsedd att följa på Anckarströms blodiga dåd. Några bevis för hans delaktighet häri finnas dock ej, och grefve Rosen afled oantastad ett år efter sin kunglige motståndare. I sitt äktenskap med Hedvig Sofia Stenbock hade han tre söner, hvilka alla blefvo högt uppsatte och framstående män samt en dotter, hvarom se här nedan.

N. v. D.

20. *Ebba Ulrika Beata von Rosen* var född 1760. Hennes far var sedermera riksrådet grefve Fredrik Ulrik von Rosen. Hennes mor Hedvig Sofia Stenbock blef 1778 utsedd till hofmästarinna vid den nyfödde kronprinsen Gustaf Adolfs hof. Samtidigt anstäldes den 18-åriga dottern som hoffröken hos den späde fursten. Hennes hoftjenst blef dock ej långvarig, ty redan följande år trädde hon i brudstol med kaptenen friherre Erik Ruuth, sedermera grefve och excellens, hvilken förut varit gift med en fröken Sparre. Bröllopet egde rum vid hofvet, och den unga bruden gaf ett bevis på ädelheten af sina känslor, då hon begagnade sig af det högtidliga tillfället för att af den ridderlige konung Gustaf III utverka nåd åt en känd svärmare J. G. Halldin, hvilken för en skarp skrift mot den nyligen utfärdade bränneriförfattningen dömts till döden. Endast ett par månader derefter hade den älskliga grefvinnan skattat åt förgängelsen, allmänt saknad »såsom ett ungt, vackert, artigt och ett om sig mycket hopp gifvande fruntimmer», efter hvad G. J. Ehrensvärd i sin dagbok intygar.

N. v. D.

21. *Carl Hans Ulner*, son af majoren Carl Ulner och Gustafva Holst, föddes 1796 och inskrefs redan 5 år gammal som skeppsgosse vid flottan. Vid 12 år kadett utnämndes han vid ännu ej fylda 16 till sekund-löjtnant. Redan följande år fick han deltaga i kampen mot Norge, dervid han för sitt välförhållande erhöll tapperhetsmedaljen. Vorden kommendörkapten erhöll han 1845 det hedrande uppdraget att afsluta en traktat med kejsaren af Marocko angående upphäfvande af den förnedrande tribut, Sverige hittills betalat nämnde potentat för att erhålla hans beskydd mot sjöröfvare. Till belöning för det sätt, hvarpå han utfört sagda underhandling, tilldelades honom nordstjerneordens kommendörskors. Han ledde ytterligare flera längre expeditioner och befäste allt mera sitt anseende såsom en duglig och insigtsfull sjöman.

---

[1] Det uppgifves dock, att grefve Rosens måg, friherre Erik Ruuth, då finansminister, varit den, som föranledt utnämningen.

På grund häraf inkallades han 1852 i rådkammaren såsom chef för sjöförsvarsdepartementet. Sjelf dock inseende, att han ej passade för statsmannens värf, sökte han i det längsta att undandraga sig den lysande utmärkelsen. »Kommandopallen var hans plats, ej taburetten», säger en hans minnestecknare. Han nödgades emellertid gifva vika för enträgna föreställningar och sökte sedan med synnerligt nit att fylla sina embetsåligganden. Men det för honom ovana och derför oroande arbetet bröt snart hans krafter, och då han ändtligen 1857 fick lemna sin höga post, var han blott en skugga af, hvad han fordom varit. Två år senare afled han. Han var högt skattad ej blott som framstående sjöman utan äfven för sin manliga, redbara karaktär och sitt vänliga, anspråkslösa väsen.

N. v. D.

22. *Friherrinnan Maria Charlotta Wrangel* föddes 1736. Hennes föräldrar voro kammarherren friherre Lars Fredrik Cedercreutz och Catharina Siljeström. Vacker och förmögen som hon var, torde hon ej lidit brist på giftermålsanbud. Det säges emellertid, att hon hyst en bestämd motvilja mot äktenskapet, ända till dess generalmajoren friherre Georg Gustaf Wrangel till Adinal, den för sin stora andel i kronobrännerìernas tillkomst så kallade »Bränvins-Wrangel», uppträdde som friare. För denne energiske man måste allt motstånd vika, och den nyblifna friherrinnan Wrangel gjorde snart sitt inträde i hofkretsarne. Då Gustaf III efter franskt mönster för att förhöja glansen af sitt hof, införde statsfruinstitutionen, blef samma friherrinna en af de sex utvalda, hvilka först hugnades med denna utmärkelse. Hon synes hafva tagit liflig del i hoflifvet, både dess förlustelser och dess intriger, och åtminstone en tid derstädes intagit en betydande ställning, såsom framgår af talrika omnämnanden af henne i tidens memoirer. Ett annat tecken härpå torde måhända kunna sökas deri, att den qvicke hofmannen och diplomaten friherre Johan Fredrik von Nolcken gjort henne till föremål för sin satiriska penna i tvenne numera ytterst sällsynta tryckta arbeten »La mère comme il y en a point Lionnopolis 1789» och »Meren désenchantée ou la naissance de Lion. Stockholm 1790». Hon öfverlefde sin man i 20 år och afled i Stockholm 1815 nära 79 år gammal.

N. v. D.

Spridda rättelser och tillägg

till

G. Anrep: Svenska adelns ättartaflor.

(Ur Sven P:n Lagerbergs anteckningar.)

De inom [ ] meddelade uppgifterna återfinnas i ättartaflorna. Flertalet af nedanstående uppgifter äro hemtade ur de i Riksarkivet förvarade domböckerna för Kåkinds härad i Vestergötland; uppgifterna angående Lars Lagerberg härröra från handlingar rörande Skaraborgs regemente i K. krigsarkivet.

Tab. 2.

Hammarhielm. [1. **Christina.**] gift »några månader» före den 16/2 1703 med v. pastorn i Kyrkefalla Nils Friberg, som då »gjorde anspråk på dess möderne». (Kåkinds härads dombok för nyssnämnda dag.)

Tab. 1.

Lagerberg. [2. **Gustaf,** f. 1659 2/2] kallas i Kåkinds härads dombok för 1705 d. 20/1 »framlidne *Landssekreteraren*». † 1703 före den 28/10. Egde en tomt på Norrmalm i Stockholm. [Gift 1686 26/10 i Stockholm med Christina Barrij, dotter till] handelsmannen i Stockholm [Tolle Barrij].

Dotter:

Anna Christina, döpt 1689 15/9 i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm.

Tab. 2.

[2. **Lars** f. 1690.] Rekryt vid Kåkinds kompani af Skaraborgs regemente den 14/10 1707 under n:o 819 för Kiällebo; förare vid Vartofta kompani d. 13/3 1708; fältväbel vid sin farbrors, sedermera riksrådet Sven Lagerbergs kompani af nämnda regemente d. 20/6 1709; † vid Pultava s. å. 28/6.

Tab. 1.

Leijonwald. [**Lars Stare,** nob. Leijonwald etc.]

Son:

Johan. Omtalas 1701 31/5 såsom afviken ur riket, enär han var dömd till döden för dråp.

Tab. 1.

[**Gustaf Ryding,** nob. Rydingstierna; Skrifvare etc. — — — Adlad 1687 13/4 (introducerad 1693 under n:o 1182)]. Afskedad från häradshöfdingebefattningen 1695. † 1709 före den 28/5 då hans enka vid Kåkinds häradsrätt anmälde, att han då »nyligen vore igenom döden afgången». **Rydingstierna.**

Tab. 2.

[**Gustaf,** (son af Gustaf Ericsson, nob. Örnevinge Tab. 1) till Ingesäter, Spånhult etc. f. —: Häradshöfding i Wilska och Kinne härad 1671; assessor i Göta Hofrätt 1674] d. 18/3. Uppbådade under kriget mot Danmark 1676 Vestbo härads allmoge och stod i spetsen för densamma att förhindra danske öfversten Tropps infall i Småland öfver Halländska gränsen. Utförde under nämnda krig flere liknande uppdrag, dervid han tillsatte betydliga belopp af sin enskilda förmögenhet. Vice landshöfding i Jönköpings län 3 1/2 år »till dess generallöjtnanten Hans Georg Mörner blef guvernör». Förde från 1682 efter kongl. förordnande ordet i Hofrätten under presidentens och vice presidentens frånvaro. Afsked från assessorsembetet, efter ansökan, 1703 d. 13/10; [† 1709] före d. 29/5. [Gift[1679 28/12 på Hjellö [med *Catharina Pauli* etc.] **Örnevinge.**

Barn:

[**Ebba Christina.**]
[**Catharina Fredrica.**]
[**Carl**] f. — »Adjutant under Kongl. Gardet» † vid Klissow 1702 d. 9/7.
Johan Zachris f. — — kallas 1706 d. 10/1 löjtnant. † under Carl XII:s krig, enligt uppgift af nedannämnde broder:
[**Gustaf** f. 1691] mönstrade första gången 1706; volontär vid lifgardet i januari 1710; korpral i mars 1711; förare i augusti s. å.; afsked 1713 d. 22/2; tjente sedan under »amiralitetet och Stockholms esqvadron» 2 år, derefter vid finska landtdragonerna, sekundlöjtnant vid Skaraborgs Reg:te 1718 d. 16/6; afsked 1719. Han bevistade Fredrikshalds belägring. Lefde ännu 1721 d. 20/11. — Gift 170 . . . med en dotterdotter till köpmannen i Stockholm Jochum Kröger.

Tab. 3.

[**Johan Gustafsson**, nob. Örnevinge etc.] — [Gift 1:a gången] 1641 [med *Virginia Gyllensvärd* etc.]

Son:

[**Gustaf Abraham**] f. 1652 [major se tab. 4.]

Tab. 4.

[**Gustaf Abraham** till Högsboholm], f. 1652 före d. 3/5 och döpt s. å. d. 13/6 då riksdrotset grefve Per Brahe d. y. var bjuden till fadder; hade alltsedan 1673 skyldigst låtit sig bruka uti militärtjensten, först under Vestgöta Infanteri i Stadhe och sedan under öfversten grefve G. M. Lewenhaupts Reg:te till häst för Ryttmästare och major..; beklädde sistnämnda befattning 1679 d. 29/7 då reg:tet mönstrades i Röraas i Norge. † 1709 24/3. — [Gift 1:o med *Agneta Lilliehöök* † 1702.] 2:o 1708 [med *Catharina Ranck*].

Barn:

[1. **Catharina Christina.**]

[1. **Agneta Virginia**; lefde enka 1749: Gift] före fadrens död [med majoren *Fredric Christoffer Ramfelt*, N:o 942, f. 1671] † 1730-talet

1. **Jean**, f. — — torde vara identisk med den i Anrep upptagne »Johan» men nämnes af svågern Ramfeldt uttryckligen såsom äldst bland bröderne; åtföljde bemälde Ramfelt 1704 ut i kriget och avancerade under fälttåget i Polen till ryttmästare under svenska adelsfanan. Finnes i 1715 års jordebok upptagen såsom delegare i fädernegodset Floda och kallas då liksom brodren Nils Ryttmästare.

[1. **Carl Gustaf**] } se Anrep.
[1. **Nils**] }

Biografisk litteratur.[1]

Lunds universitets matrikel 1899 af *Carl af Petersens* och *Anders Malm* utgifven i april 1899. Lund. C. W. K. Gleerups förlag. Pris 5 kronor, 180 s. + 2 s.

Visserligen är man sedan länge bortskämd af herrar utgifvare af universitetsmatriklar exempelvis genom sådana ypperliga arbeten som: Lunds universitets matrikel af F. E. Braune och A. Palm (Lund 1879). Upsala universitets matrikel af L. Bygdén (Upsala 1883) och Upsala universitets matrikel af J. von Bahr och Th. Brandberg (Upsala 1896). men icke destomindre får man erkänna att ett fullständigare och så som det vid ganska noggrann kontroll korrektare arbete än denna af Carl af Petersens och Anders Malm utgifna matrikeln knappt torde stå att finna. Endast de utförliga och öfverskådligt uppställda bibliografiska uppgifterna gifva boken ett särdeles högt värde. Vid detalj-

[1] Till ett kommande häfte måste uppskjutas recensioner dels öfver H. Samzelii biografiska arbete öfver Jägeristaten samt Svea Artilleris historia, dels öfver de trenne nyligen utgifna adelskalendrarne.

granskning skulle måhända äfven här en del tryckfel, ja kanske felaktiga uppgifter kunna konstateras, men hvilket arbete med en hufvudsakligen af årtal och namn sammansatt text kan undgå sådana fel?

En bland de få anmärkningar anmälaren skulle vilja tillåta sig är att icke arbetet, då biograferna meddelats i bokstafsordning, inledes med en kortfattad öfversigt öfver personernas fördelning inom de olika fakulteterna, som är fallet i J. von Bahr och Th. Brandbergs nyssnämnda matrikel öfver Upsala universitet (1896). Visserligen finnes detta såväl i statskalendrar som studentkataloger, men det skulle ingalunda skadat, om äfven här en sådan hade meddelats. Äfvenså kunde större öfversigt i biograferna hafva uppnåtts, ifall *alla uppgifter* utan undantag meddelats i kronologisk ordning. För gifte universitetslärare fås uppgifter äfven om hustrur och barn, hvilket ju skulle kunna anses öfverflödigt, men för biografiske samlare är af stort värde. Uppgifterna hade kunnat vara något utförligare hvad ortnamnen beträffar.

Den biografiskt intresserade allmänheten har icke desto mindre stort skäl att vara utgifvarne tacksam för den möda och den noggrannhet, hvarmed de utfört sitt värf.

F. U. W.

Anteckningar om slägten Durling och dess förgreningar, samlade och utgifna af *Axel Emanuel Durling.* Sthlm. Ivar Hæggströms boktryckeri 1899.

Det är utgifvaren af de för tillförlitlighet bekanta kalendrarne öfver Svea Hofrätt, hofrättssekreteraren A. E. Durling, som härmed utsändt af honom insamlade uppgifter om sin egen slägt och dess förgreningar i slägterna Berselius, Pontin, Tingsten och Gyllenhammar. Slägten Durling härstammar från Ulrika församling i Östergötland och delas i två fortlefvande grenar Orsgänge- och Storarpsgrenen. Dess förste kände medlem är rusthållaren Samuel Pehrson (f. 1731, † 1799), hvars barn antogo namnet Durling, som är härledt från moderns tillnamn Du Rietz.

Arbetet, som enligt hvad anmälaren vid dess genomgående kunnat utröna, utmärker sig för en redig och klar uppställning samt en mycket vårdad utstyrsel, och kännetecknas af utförliga och noggranna biografiska uppgifter, om också icke så få tillägg, ja äfven rättelser kunna göras på flere af biograferna. Register saknas. Boken är tryckt som manuskript i 200 numrerade exemplar.

F. U. W.

Kongl. Svea hofrätts presidenter samt embets- och tjenstemän 1614—1898. Biografiska anteckningar samlade och utgifna af *A. Anjou.* XVI + 261 + 4. s. Eksjö 1899. Pris 6 kr.

När det i slutet af fjolåret för en större krets blef bekant, att en af Svea hofrätts yngre tjänstemän var sysselsatt med utarbetandet

af ett biografiskt arbete öfver nämnda hofrätts presidenter, embetsoch tjenstemän under perioden 1614—1898, mottogs denna underrättelse med stora förhoppningar, helst det uppgafs, att utgifvaren med stor omsorg och möda genomgått hofrättens handlingar rörande dess tjenstemän. Dessa förhoppningar uppfyller dock ej det nu utgifna arbetet.

När man går till ett arbete af det jemförelsevis ringa omfång som det föreliggande, bör man förut uppgöra en i alla delar bestämd plan för utarbetandet. Visserligen kan det i ett eller annat afseende inträffa att delar af den uppgjorda planen icke kunna genomföras på grund af bristande material, men dessa fall måste räknas till undantagen. En annan sak är det t. ex. med ett sådant arbete som »Svenska adelns ättartaflor från 1857», hvari biografier meddelas om tusentals personer af alla möjliga yrken och samhällsställningar; der kan ej en i de minsta detaljer gående plan uppgöras, ty arbetets stora omfång lägger hinder i vägen derför.

Författaren till nu ifrågavarande arbete tyckes emellertid ej hafva arbetat efter någon bestämd plan. Han har nöjt sig med de uppgifter, han i ett eller annat biografiskt arbete eller i vissa urkundssamlingar påträffat, men att sammanställa dessa med andra uppgifter, som möjligen kunnat i hela den till buds stående biografiska literaturen, det tyckes utgifvaren ej gjort sig möda med, ty i annat fall hade *många* af de i hans arbete förekommande biografierna blifvit fullständigare.

Hvad som i synnerhet förvånar anmälaren är, att utgifvaren ej försökt att få de i arbetet förekommande *lefvande* personernas biografier fullständiga. Så meddelar utgifvaren för de flesta deras student- och examensår, men för andra saknas än det ena än det andra af dessa, oaktadt utgifvaren åtminstone för de lefvande med största lätthet kunnat erhålla dem genom att genomgå studentkatalogerna. För andra åter äro ej alla dopnamnen meddelade, oaktadt det tyckes, som om meddelandet af fullständiga dopnamn ingått i utgifvarens plan. Om somliga får man veta, hvar de äro födda, men om andra åter ej, fastän uppgifter derom finna flerstädes i den biografiska literaturen och der kunnat påträffas af utgifvaren.

Uppgifterna om hvilken studerande nation en person tillhört under sin studietid kunde saklöst hafva utelemnats, ty det är ej sagdt, att en person, hvilken som student tillhört exempelvis Gotlands nation, verkligen är född inom denna provins. En sådan uppgift kan följaktligen icke gifva någon säker föreställning om personens i fråga födelseort.

Frånsedt de nu anmärkta bristerna innehåller arbetet isynnerhet för den äldsta tiden en mängd värdefulla och nya uppgifter.

Hvad slutligen arbetets utstyrsel beträffar är den mindre god. Papperet är så tunnt att trycket gått igenom, häftningen är dålig och arken i flera exemplar orätt insatta m. m. När priset sättes så högt som 6 kr. bör man kunna göra anspråk på en bättre typografisk utstyrsel.

A. V. P.

Förteckning öfver bref till konung Karl X Gustaf i riksarkivet upprättad af *Per Sondén.*

Under ofvanstående titel är i sista häftet af *Meddelanden från svenska riksarkivet* (1899) offentliggjordt ett arbete af stort personhistoriskt intresse. Förteckningen afser väl hufvudsakligen att hänvisa till material för den märklige krigskonungens historia, men utgör på samma gång en värdefull lista öfver flera af tidens ryktbara personligheter, både svenska och utländska. Det är närmare 1,000 personer, hvilkas bref till konungen förvaras i riksarkivet. Brefskrifvarne äro i förteckningen grupperade i bokstafsordning: furstar, embetsmän och enskilda personer. I en särskild afdelning sammanföras myndigheter, diplomatiska och andra kommissioner, korporationer och städer, som till konungen riktat skrifvelser.

Förteckningen är resultat af ett omfattande arbete. Riksarkivets alla större serier hafva granskats; brefvets plats i samlingarna är i hvarje särskildt fall angifven. Om brefskrifvarne äro biografiska notiser anförda, äfven de i all sin korthet vittnande om ett samvetsgrant detaljstudium. Bland utländska personer ser man en stor del af Tysklands furstar och furstinnor, framstående officerare och diplomater från skilda länder. Det öfvervägande antalet bref är dock från svenska undersåtar i det gamla hemlandet eller provinserna. Nästan alla klasser och tjenstegrader äro representerade, mest naturligtvis adelsståndet och krigarne. Genom sin anläggning och form får förteckningen karaktär af en matrikel, som hvad beträffar dåtidens adelsmän bör vara ganska uttömmande.

Vi äro icke rikt försedda med matriklar, framgångna ur en modern kritisk forskning. Hvarje bidrag till personhistoriska förteckningar bör helsas med tillfredsställelse både af dem, som specielt intressera sig för biografi och genealogi, och dem som anse sig behöfva person-notiser äfven för studier inom andra grenar af historien. Mången skall nog återfinna namn, för hvilka han hyser särskildt intresse, och så föras till forskning öfver Karl Gustafs förbindelser med ifrågavarande person.

—*n.*

Smärre biografiska meddelanden.

Erik Abrahamsson d. y. i dansk fångenskap. Riksrådet Abraham Erikssons [Leijonhufvud] enda till mogen ålder komna barn och ende son Erik Abrahamsson d. y., hvilken egendomligt nog 1590 den 18. juli själf skrifver sig »fryherre», blef som bekant, då han åtföljde sin farbroder Sten Eriksson på dennes beskickning till Hessen, jämte honom som gisslan kvarhållen i fångenskap i Danmark, och som det finnes antecknadt å riddarhusgenealogierna »uti sju år, derunder han likväl fick resa till Tyskland, hvarest han studerade, synnerligast främmande språk».

Denna riddarhusgenealogiernas uppgift är ej med verkliga förhållandet öfverensstämmande. I dansk historisk tidskrift [femte delen andra bandet sid. 599 och 627] finnes angifvet att Erik Abrahamsson Leijonhufvud blef fången 1563 $^{20}/_{2}$ och utlöst 1568 $^{24}/_{10}$ »imod Mandrup Holk». Han hade ett »meget mildt Fængsel» hos Sten Bille och Birgitta Rosenkrands och så var han ju blott 11 år gammal. Med afseende på uppgiften att han skulle fått resa till Tyskland säger nämnda tidskrift följande: »Naar det i Almindelighed fortælles, at Erik Abrahamson strax blev losladt og under Krigen opholdt sig i Tyskland, beror dette paa en Fejltagelse». — Då hans farbror Sten Eriksson blef frigifven och skulle begifva sig hem till Sverige, erhöllo Magnus Gyllenstierna, Johan Friis och Birger Trolle genom skrifvelse 1565 $^{20}/_{1}$ från danska kansliet befallning att låta en af adeln följa honom till gränsen samt tillkännagifva för honom att konungen för ögonblicket ej ville frigifva flera af svenskarne. Sina fyra svenner skulle Sten Eriksson dock få medtaga, men hans brorson kunde konungen ej tillåta att resa, oaktadt han ej hade några misstankar till herr Sten. »Brodersonnen skal anten blive på Kiopnehafns Slot eller hos Kongen eller en anden i Riget». [Kancelliets Brevboger af L. Laurensen 1561—1565 sid. 550]. Några dagar derefter eller den 24 januari skrifver Hans Skovgaard till Magnus Gyllenstierna »Kong. Maj. er well tilfreds att Her Steens brorsson, maa wer hoss Peder Bilde».

Som både hans fader och moder voro döda, låg det ju nära till hands att han, under fångenskapen i främmande land, i bref vände sig till sin farbroder Sten Eriksson, hvilken, enligt hertig Karls bref den 6. augusti 1595, synes hafva varit förmyndare för sin brorson. År 1565 den 19. december omtalar Erik Abrahamsson i bref till sin farbroder hur det är ordnadt för honom i Danmark och skrifver bland annat att »nest den Sonnlig och wenlig Tacksigelse För allth Goth som ij mig alltid ij mange maade Giorth oc Bewisth Haffuer Huilketh Jag alle minne dage Gannske gernne Fortienne och Forskijlle will med huas gode ij Mijnne Ringe Magcht Werne Kand. Kærre H. Farbror Giffuer iag Eder, ganske Omijgellig atth Wide ath mej lider Well» och »Giffuer Jag Eder, Ganske Omijgelig ath wide at iag er hoss Denn Gode mand Peder Bilde och lever med hanns barn och haffuer iag Enn god

Underholding. Denne gode Mann Hann haffuer och giffuet mig Kleder de sligest. Kerre Farbror Görer well och siger Ederss Kærre Fru Bede oc dess sligest min Kerre Farsöster Jungfru M. Jungfru Edel oc Jungfru Anne Stensdater, A. Sten Sonn alla andra gode W. med maange gode neter».

Ännu nära tre år måste han vistas bland främlingar och lösgafs som sagdt först 1568 den 24 oktober.

K. L—d.

Slägten Savelows stamfader. Adelsmarskalken i Korotjak guvernementet Voronez L. M. Savelow har år 1892 utgifvit en på ryska skrifven genealogi öfver den ryska adliga slägten *Savelow*. I denna leder han slägten tillbaka till en Andros Savelko, som i 14:e århundradet reste från Sverige till Stora Novgorod. Dennes sonson bojaren Ivan var 1477 posadnik i Novgorod, och blef följande året af storfursten Johan III förvist till Moskva.

K. H. K.

Fru Karin Pedersdotter Utter. Vid genomseende af den å Riddarhuset befintliga stamtaflan öfver adliga ätten Utter n:o 213 finner man å Tab. I Per Månsson Utters dotter i 1:sta giftet, Katharina, född å Uttersberg i Östergötland den 9 mars 1598, död i Söderköping den 28:de okt. 1677 och begrafven derstädes d. 6:te jan. 1678; samt gift 1:o med tullnären i Kalmar Henrik Eriksson och 2:o med borgmästaren i Söderköping Arved Larsson, död 1647. Men å Tab. 6 finnes en annan Katharina antecknad med okänd härstamning samt födelse- och döds-år; om henne är endast infördt, att hon blef gift med handlanden i Norrköping Henrik Kruse.

Uti den Wiblingska slägtboken i Westinska samlingen å Upsala bibliothek finnes å sid. 80 antecknadt, att Herman Wibling 1635 i Norrköping gifte sig med Helena M. Kruse, dotter af Henrik Kruse och dess hustru Katharina Utter, dotter af Per Månsson Utter och syster till Anders och Jan, nobil. Utter n:o 213. Om Henrik Kruse uppgifves, att han var den förste, som i Sverige införde »Wantemakeri» och att han, som först var bosatt i Norrköping, derifrån undan pesten flyttade till Kalmar. Herman Wibling blef sedan efter Arved Larsson borgmästare i Söderköping och dog der den 7:de jan. 1668.

Enligt dessa uppgifter skulle således de båda å olika tab. i slägttaflan upptagna »Katharina» vara samma person, hvilken således varit gift 3:ne gånger eller 1:o med Henrik Kruse, 2:o med Henrik Eriksson och 3:o med Arved Larsson.

Några på sednare tider funna handlingar och anteckningar synas bestyrka detta påstående; men innan vi genomgå dessa torde vara skäl tillse om detta antagande ligger inom möjlighetens gränser. Tyvärr är

det omöjligt att få reda på alla giftermåls- och födelseår, hvarföre man får nöja sig med att kunna approximativt beräkna dem.

Vi veta, att Katharina Utter var född 1598 och att hennes dotter Helena Kruse år 1635 gifte sig med Herman Wibling; dennes yngre broder Joachim gifte sig 1645 med Ingeborg Arvedsdotter, äldsta barnet af Arvid Larsson och Katharina Utter. Dessa makars 3:dje barn, sonen Lars Arvedsson, kunde ej hafva gift sig senare än 1650 med Elisabeth Kling, ty deras äldsta kända barn föddes 1651. Om vi antaga, att Lars Arvedsson vid sitt giftermål var 22 eller 23 år gammal, skulle således hans föräldrar icke kunnat gifta sig senare än 1624 eller 25. Då nu fru Katharinas giftermål med Kruse kunnat ega rum redan 1614 eller 15 finnas således omkring 10 år till de båda första äktenskapen, af hvilka troligen intet varit långvarigt. Efter sin siste man, som dog 1647, lefde fru Katarina enka i 30 år.

Uti en process emellan Arved Larsson och Borgmästare och råd i Kalmar, hvilken först afgjordes i rådskammaren d. 14:de aug. 1647 (revisionsmål i högsta domstolen, civila, 1647, Riksarkivet) förekommer bland handlingar en »relatio», hvari bland annat anföres:

»Anno 1634 betror Arved Larsson en sin tjenare, Per Larsson benämnd, sin egendom i Kalmar, skuld inmana och utgifva, hvilken är död blefven samma år 23:dje november, hvaraf drängens fader Lars Michelsson, borgare i Norrköping, råkar i tvist med A. Larsson.» — — — »deremot A. Larsson sig besvärar d. 16:de Martii eodem a:o, inlägger sin kladdbok» — — — »dermedh A. Larsson afreser» — —

»Anno 1640 d. 13 febr. afhandlar Præsidenten i Kalmar Christoffer Larsson och Borgmästaren Vergloss på rättens vägnar i Kalmar uti Nyköping »Husholms Wantemakeri-byggning» af Arved Larsson för 250 daler kopm:t.»

Af ofvanstående synes framgå, att Arved Larsson varit bosatt i Kalmar och der drifvit handel och att han omkring 1634 afflyttade derifrån. Han synes äfven hafva varit egare till en klädesfabriksbyggnad vid Husholm i Hossmo socken omkring en mil från Kalmar. Troligen hade han drifvit denna fabrik såsom arrendator åt Kalmar stad, ty genom kungl. brefvet af d. 26:te april 1620 hade konung Gustaf II Adolf åt staden upplåtit ett kronohemman Husholm och ett halft hemman Krankelösa att der upprätta brygghus samt sämsk- och vantemakeriquarn, »dock så att staden af förbemälte werkstäder och lägenheter sin tillbörliga inkomst årligen bekommer». (Kammararkivet C. Sandbergs samlingar Y. Y. 8 folio 5905).

Jemföra vi nu härmed anteckningen i Wiblingska slägtboken, synes det antagligt, att Henrik Kruse, som var bosatt i Norrköping och der troligen gift sig med Katharina Utter, efter sin flyttning undan pesten till Kalmar, der åtagit sig anläggandet af klädesfabriken och sedan af staden arrenderat den behöfliga marken och vattenkraften.

Arved Larsson har sedan genom sitt gifte med enkan öfvertagit arrendet och blifvit egare af fabriksbyggnaden. Uti den efter A. Larssons son Lars Arvedsson 1669 upprättade bouppteckning, som finnes inregistrerad i Stockholms förmyndarkammare i bandet för nämnda år, men hvaraf endast några bilagor återfinnas, upptager en af dessa

flere kontokuranter och deribland med bröderna Herman och Joachim Wibling. Dervid är att märka, att den förre kallas svåger Herman Wibling men den sednare endast Joachim Wibling ehuru han ju var närmare besvågrad. Detta synes bestyrka antagandet, att Henrik Kruses hustru Katharina Utter var densamma, som sedan äktade Arved Larsson, ty härigenom blef ju Helena Kruse halfsyster med Lars Arvedsson och han hade således skäl att kalla Herman Wibling svåger. Han synes äfven vilja framhålla detta svågerskap, hvaremot han då tyckte, att samma förvandtskap med Joachim, som äktat hans syster Ingeborg, vore allom kunnigt. Vi må dervid ihågkomma, att på den tiden hustrurna alltid begagnade sina egna slägtnamn.

Uti de verser, som till Fru Karin Pedersdotter Utters begrafning 1678 trycktes i Stockholm (i Kongl. Bibliotheket) förekommer å första sidan bland annat, att hon efterlemnade afkomlingar intill 4:de led till ett antal af 74.

Den stamtafla, som å Riddarhuset upptager den gemensamma härstamningen från Arved Larsson och Katarina Utter af ätterna Lagerheim och Weidenhielm upptager endast 5 barn och 2 barnbarn men genom sednare forskningar hafva barnbarnens antal ökats till 22 samt 1 barnbarnsbarn födt före 1678. Om man också antager, att de två barn, en son och en dotter, om hvilkas afkomma uppgifter saknas, haft en talrik sådan, torde denna dock ej räcka att fylla, hvad som brister i talet 74; först när man dertill lägger barn och barnbarn efter Herman Wibling och Helena Kruse, hvaraf de förra voro 15, synes ifrågavarande uppgift mera trovärdig.

Angående giftermålet med Henrik Eriksson saknas alla uppgifter om barn, hvaremot ordningsföljden emellan de olika äktenskapen icke är tvifvelaktig. Uti den ofvan omnämnde processen förekommer ett bref, deri fru Karin kallas »Henrik Erikssons», troligen emedan deri anspelas på penningetransaktioner, som redan börjat under denne mans lifstid.

Att Arvid Larsson, som först varit bosatt i Kalmar och der drifvit handel samt äfven der sannolikt ingått sitt gifte och först omkring 10 år derefter flyttat från orten, varit af Kalmar- eller Smålands-släkt, synes sannolikare, än att han varit östgöte. Att han några år efter sin flyttning (10 år?) 1644 blef borgmästare i Söderköping torde, om nationaliteten dervid spelade någon roll, snarare kunna tillskrifvas hans hustru, som var född der i provinsen. Ett ytterligare stöd för detta antagande ligger deri, att två hans sonsöner, som valde krigareyrket, började sin befälsbana vid Kalmar regemente. Om båda finnes i detta regementes rullor infördt, att de värfvats från Gardet till underofficerare. Att de först togo värfning vid gardet, berodde väl på, att de då voro bosatte i Stockholm och der sökte sin första utbildning, och var detta kanske en vanlig väg för den tidens officerare.

E. L—m.

Drottning Kristina. Då jag i föregående häfte af denna tidskrift, enligt redaktionens önskan, meddelade hvad som i vår litteratur under senare tid förekommit rörande Kristina, och dervid bl. a. nämnde bibliotekarien Elof Tegnérs studier i italienska arkiv och bibliotek, glömde jag den af dessa studier föranledda intressanta uppsatsen *La regina nomade*, hvilken bemälda bibliotekarie intagit i sina 1896 utgifna »Svenska bilder från sextonhundratalet».

K. F. W—r.

Värdefull autograf.

En person i hufvudstaden är egare af följande af k. Gustaf III egenhändigt skrifna reqvisition:

Kongl. Maj:t har anbefalt dess General Adjutant Gref Pär Sparre eller Major Könich att avfordra de patroner som finnas på varvet med kulor och det som mera fordras.

Stockholm den *19 Augusti 1772*
Gustaf.

Denna datum säger allt. Här är nemligen fråga om 1772 års revolution, om hvilken dåvarande öfverskeppsbyggmästaren Chapman hade fått förtroende. Han hade på Djurgårdsvarfvet, der han då bodde, låtit i största hastighet tillverka skarpa patroner. Det är Konungens till honom ställda egenhändiga reqvisition af nämnda patroner, hvarom här är fråga.

Egaren af denna autograf sätter derpå ett mycket högt värde, men är icke obenägen att till en verklig autografsamlare afstå den, om derföre kunde erhållas ett antagligt pris.

Frågor och svar.

Frågor.

22. I Anreps ättartaflor uppgifves att *Margaretha Rosensköld* blef gift 1702 om våren »med kappelanen *Jacob Wigsuelius*, som var en slägting till Kungl. Rådet Grefve Gyldenstolpe» samt att den förstnämndas syster *Catharina Rosensköld* blef »gift

med Löjtnanten *Carl Nisbeth*». Kunna några upplysningar lemnas rörande dessa öfverstelöjtnant *Claes Rosenskölds* två mågar, särskildt om de haft afkomlingar?

L.

23. Bland slägten Rinman i Örnbergs svenska ättartal. del. 11, saknas *Elisabeth Margaretha Rinman*, född 1719, död i Stockholm $^{28}/_{11}$ 1802 och gift $^{12}/_{9}$ 1753 med frälseinspektoren *Stephanus Björling* från Östergötland, född $^{25}/_{10}$ 1725, död $^{26}/_{3}$ 1797. Hvilka voro hennes föräldrar?

J. W.

24. Kan någon lemna upplysning om och hvar porträtt finnas af:

Gyllenpistol, Carl, Friherre (f. 1641), Öfverste för Södra Skånska kavalleriet, Landshöfding i Calmar?

Riddersköld, Christian Adriansson Kolmäter, (f. 1648. Anrep Tab. 1.)?

C. G. Platen
Adr. 47 Strandvägen.
Stockholm.

25. Hvem var välbyrdig »Peder Byrgersson,» herre till Sjögeryd? Han erhöll 1632 $^{22}/_{2}$ kongl. konfirmation på jägmästare- och skogvaktareämbetet i Jönköpings och Kronobergs län.

H. Szs.

Svar.

7. Svar till »I. D.» på en del af frågan n:o 17. Grefve Christian Ludvig von Aschebergs porträtt finnes möjligen i min samling. Jag eger nämligen en synnerligen tilltalande oljemålning från 1680-talet, framställande en ung och käck, harnesk-klädd krigare i stor allonge-peruk. Anletsdragen på denna bild påminna starkt om fältmarskalken von Aschebergs och har jag på sådan grund alltid antagit. att porträttet framställer en son till honom. Genom personligt besök hos mig kan den ärade frågaren sjelf öfvertyga sig, huruvida det i min ego varande porträttet framställer den efterfrågade eller tilläfventyrs dennes äldre broder Gustaf Adolph von Ascheberg, hvilken efter ett knappt treårigt äktenskap med grefvinnan Beata Torstenson afled vid ännu icke fylda 32 års ålder 1693.

Porträttet, som saknar hvarje signatur. är infattadt uti en mera ovanlig skulpterad originalram samt torde förskrifva sig från den berömda mästaren M. Mijtens d. ä.

Axel Durling
n:o 16 Sibyllegatan, 2 tr.
Stockholm.

8. Svar på frågan 22. *Suvorovs förfäder* invandrade, enligt ryska källor, från Sverige till Ryssland under storfursten i Moskva Simeon Ivanovitj Gordijs regering (1340—1352). Hvad stamfadern hette är mig obekant; om honom och hans familj vet jag intet. Men generalfältmarskalkens far var underlöjtnant vid Preobrasjenskijgardet.

T. Wn.

Svenska Autograf-Sällskapet

1899.

Sedan föregående häfte (III) af Personhistorisk Tidskrift utkom hafva följande personer ingått såsom ledamöter i Svenska Autograf-Sällskapet.

Bæckström, *A. E. O. A.*, Major.
Borgström, *A.*, Assessor. Kristianstad.
Ehrengranat, *K.*, Kapten. Borås.
Ehrenheim, *E.*, Kammarherre. Grönsö.
Johansson, *A. E. J.*, Rådman.
af Klinteberg, *F.*, Hofrättsråd.
von Krusenstjerna, *H.*, Underlöjtnant.
Lagerfelt, *G. A. F.*, Friherre, Kabinettskammarherre. Lagerlunda.
Leijonancker, *C.*, Major. Skara.
Petrelli, *D. T. J.*, Krigsarkivarie, Kapten.
Platen, *C. G.*, Ryttmästare.*
Silfverschiöld, *O. B. A.*, Friherre, Löjtnant. Koberg.
Stackelberg, *M.*, Friherre. Helsingfors.
Wrangel, *E.*, Docent. Lund.
Zettervall, *S.*, Ingeniör. Djursholm.

* Ständig ledamot.

N:r 10. Drottning Maria Eleonora.

(Oljemålning af F. Porbus d. y., tillh. Ministern C. Burenstam å Tjelfvesta.)

N:R. 11. EBBA BANER.

(OLJEMÅLNING SANNOLIKT AF SCHRÖDER, TILLH. MINISTERN C. BURENSTAM Å TJELFVESTA.)

N:R 12. GREFVE CORFITZ BECK F

(BLYERTSTECKNING FRÅN 1842 AF E

N:r 13. Grefvinnan Ulrika Dohna, född Stenbock.

(Pastellmalning af Lundberg, tillh. Ministern C. Burenstam å Tjelfvesta.)

N:R 14. ULRIKA ELEONORA VON FERSEN.

(OLJEMÅLNING AF P. KRAFFT D. Ä., TILLH. KAMMARHERREN FRIH. C. FALKENBERG Å LAGMANSÖ.)

21 15

:r 15 & N:r 21. Stadsråden Grefve A. F. Nils Gyldenstolpe och Carl Hans Ulner.

(Blyertsteckning från år 1856 af F. v. Dardel, tillh. konstnären.)

N:r 16. Grefvinnan Amalia Margreta Kalling,
född Bonde till Björnö.

(Blyertsteckning från år 1842 af F. v. Dardel, tillh. konstnären.)

N:r 17. Artisten Nils Månsson Mandelgren.

(Blyertsteckning från år 1841 af F. v. Dardel, tillh. konstnären.)

N:r 18. Öfversten Johan Printzenskold.

(Oljemålning tillh. Fru Sigrid Molinie, född Printzenskold, i Jönkoping.)

N:r 19. Riksrådet Grefve F. U. von Rosen.

(Oljemålning tillh. Ministern C. Burenstam å Tjelfvesta.)

N:R 22. FRIHERRINNAN MARIA CHARLOTTA WRANGEL TILL ADINAL, FÖDD CEDERCREUTZ.

(OLJEMÅLNING TILLH. MINISTERN C. BURENSTAM Å TILLFVESTA.)

Personhistorisk Tidskrift.

Med detta häfte, n:r IV, afslutas första årgången (1898—1899) af denna tidskrift, som under det nu snart tilländagångna året haft att glädja sig åt mycket erkännande och ett stigande intresse från allmänhetens sida. Då emellertid i planen för tidskriften ingår att äfven till hvarje årgång utarbeta ett register öfver alla i de olika häftena förekommande personnamn, men ett sådant arbete kräfver mycken tid, har redaktionen måst uppskjuta med utgifvandet af detta register till första häftet af nästa årgång, då såväl till alla ledamöter af Autografsällskapet som till abonnenter på Personhistorisk Tidskrift dessutom lemnas en förteckning inhållande öfver 12- à 1500 under år 1899 aflidna svenska män och qvinnor. *Registret såväl som nyssnämnda förteckning äro afsedda att inbindas med årgång I af tidskriften.*

Årgång II, i hvilken de med stort intresse omfattade porträttserierna skola fortsättas, kommer bl. a. att innehålla en, så vidt möjligt, fullständig samling porträtt af *Öfverståthållare i Stockholm.*

Desiderata.

I och för utarbetandet af i möjligaste måtto fullständiga slägtkrönikor rörande ätterna Printzensköld och Örnevinge vore undertecknad ytterst tacksam för meddelanden om de i herrar slägtforskares ego tilläfventyrs befintliga uppgifter angående medlemmar af nämnda ätter.

Sven F:n Lagerberg
v. Häradshöfding.
adr. Stockholm.

Meddelande.

Redaktionen af Personhistorisk Tidskrift har, med anledning af den till Svenska Autografsällskapets medlemmar utdelade monografien öfver adliga ätten Aminoff, fått mottaga välvilligt erkännande. Idén att sålunda sätta sällskapets medlemmar och för framtiden äfven abonnenter på tidskriften i tillfälle att såsom bilaga till Personhistorisk Tidskrift, i den mån der omständigheterna det medgifva, erhålla liknande arbeten öfver andra slägter, har rönt billigt erkännande, och från olika håll hafva ingått förfrågningar angående de vilkor, hvilka af redaktionen skulle uppställas, i händelse någon önskade att genom redaktionens försorg få en liknande slägtmonografi befordrad till trycket.

Till svar härå har red. äran meddela:

1:o. Manuskriptet bör, så vidt möjligt, vara fullständigt utarbetadt. — 2:o. Den, som önskar få ett sådant manuskript tryckt i ungefärlig öfverensstämmelse med Aminoffska slägtens monografi, erlägger 6 kronor 50 öre för hvarje trycksida samt erhaller 100 exemplar af boken. — 3:o Redaktionen ombestyr tryckning, utstyrsel m. m. och får disponera öfver den återstående upplagan, som utdelas till Autografsällskapets medlemmar samt till abonnenterna på Personhistorisk Tidskrift.

Red.